ISSN 1302 - 6938 65

# GÜNEY

65

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT DERGİSİ

temmuz • ağustos • eylül'13
pûşper • xermanan • gelawêj '13
5 tl • 4 euro

Al sana gündem! / EKİM'İN ÜÇ ŞAİRİ / SANATIN EN BÜYÜK EKSİKLİĞİ.../ Sivas... kanayan bir imge.../ SANAT VE İKTİDAR.../ EDEBİYATIMIZDA SUAT DERVİŞ / DİN ÜZERİNE – BÖLÜM XX / SİMURG

## Can Yücel'e Doğru Uzun-İnce Bir Yol

# Dicle’de Doğdum

Zagros Şevger

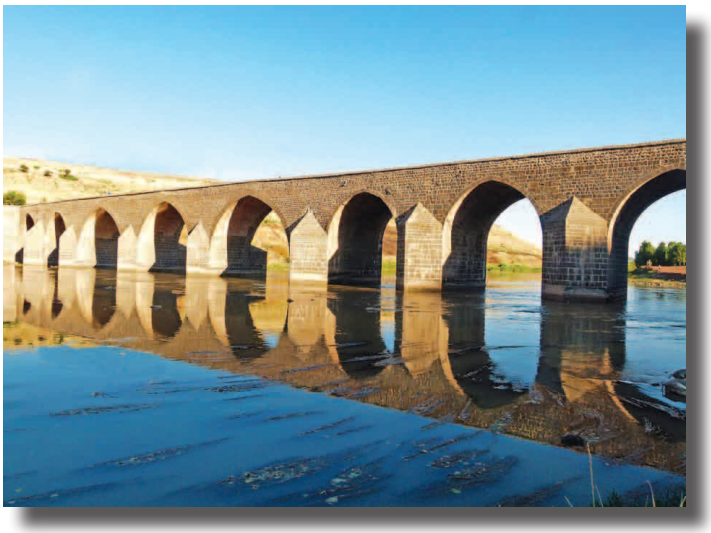

ve ben
kendimle kavgalı
Munzur’da vuruldum
Kızıl ırmak’ta oluk oluk kan aktım
Fırat’ta kök saldım
Dicle’de doğdum
yoğruldum yoğruldum
toprak gibi
su gibi
yine ben sana vuruldum
Bir tek yüreğinde kendimi buldum
paydossuz bir sevdadır yüreğimdeki
vukuatsızım
sicilim pak
künyem boynumda değil
alnımın orta yerinde
utançsız  mertçe  aşikar
suskunluğum ne yorgunluk
ne de küslük
lâl durmaz yüreğim sana
mekruh değildir susmak
susmak mübah
paydossuz bir sevdadır yüreğimdeki
saklı sebebi sen
uzar hasretin geceden geceye
ömre sığmaz
sabrım mahşere varır
yorgansız  uykusuz üşümez
çırılçıplak
yalınayak
nefes nefese
alın terim soğumaz
cehennem ateşini söndürürcesine
paydossuz bir sevdadadır yüreğimdeki…

# *Merhaba*

*Yeni sayımız ile karşınızdayız.*

*Gündemde isyan var!*

*AKP hükümetinin Taksim Gezi Parkına yapılmasını planladığı Topçu Kışlasına karşı başlayan direniş, dalga dalga yayılarak hükümete karşı bir isyana dönüştü. Hükümet Gezi Parkı direnişini faşist terör ile bastırmaya çalıştı. 3 direnişçi Abdullah Cömert, Mehmet Ayvalıtaş, Ethem Sarısülük katledildi. Onlarca kişi ağır olmak üzere binlerce kişi yaralandı. Binlerce kişi gözaltına alındı. Polis Toma'sıyla, copuyla, panzeriyle, gazıyla, tazyikli suyuyla kitle gösterilerine saldırdı. Her yer gaza boğuldu. AKP'nin "ileri demokrasi"sinin gerçekte faşizm olduğu bir kez daha görüldü.*

*"Her yer taksim, her yer direniş!" sloganı çıkış noktasında ve direnişe katılanların önemli bir bölümü açısından gerçek, katılımcı demokrasi isteğinin ifadesidir. Özgürlük isteğinin, özel yaşama devletin karışmaması isteğinin ifadesidir. İsyan, direniş bunun içindir! Haklıdır!*

*"Gezi Parkı Direnişinin" faşist teröre rağmen sürmesi, direnişin giderek daha fazla yaygınlaşması üzerine hükümet ve devlet yetkilileri görüşmeler yapmak zorunda kaldı. Başbakan Erdoğan, gazcı İstanbul Valisi; Gezi Parkı Direnişi içinde yer alan, direnişe destek veren insanlarla görüşmek zorunda kaldı. Başbakan Erdoğan bu görüşmeler sonucunda; yargı kararının bekleneceğini, mahkeme kararı Topçu Kışlası lehine olsa bile halkoyuna başvurulacağını açıklamak zorunda kaldı. Gezi Parkı Direniş eylemleri AKP'ye hükümette ilk yenilgisini tattırdı. Hükümet direniş karşısında geri adım atmak zorunda kaldı. Bu Gezi Parkı direnişinin, bu direnişe katılanların, direnişe destek verenlerin zaferidir.*

…

*Dolu dolu, beğeni ile okuyacağınızı düşündüğümüz bir sayı hazırlamaya çalıştık.*

*Bu sayımızda 64. sayımızda yer darlığı nedeniyle yer veremediğimiz Din Dosyası kaldığı yerden devam ediyor.*

*Mehmet Özgür'ün "Ekim'in üç şairi Aleksander Block, Sergey Yesenin, Vladimir Mayakovski" yazılarını ilgi ile okuyacağınızı umuyoruz.*

*Yavuz Aköze arkadaşımız devrimci şair Can Yücel üzerine kapsamlı bir dosya hazırladı. İlgi ile okuyacağınızı düşünüyoruz.*

*Adil Okay, Temel Demirer, Hatice Eroğlu Akdoğan, Mehveş F. Tufan, Sema Güler'in yazıları okunması gereken diğer yazılarımız.*

*Bu sayımızda yazıları ile şiirleri ile öyküleri ile katkıda bulunan tüm dostlarımıza, okurlarımıza teşekkür ediyoruz.*

*Yeni sayımızda buluşmak üzere…*

GÜNEY


GÜNEY Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi

**Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:**
Metin Yoksu
**Yayın Koordinatörü:** İlyas Emir
**Yönetim Yeri ve Adresi:** Fatih Mah.
Bahçeyolu Cad. Ülbeği İş Merkezi No: 9
Kat: 4 Esenyurt / İstanbul
**Tel/Faks:** 0212 - 620 67 57

www.guneydergisi.com
e-mail: mail@guneydergisi.com

**Yayın Türü:** Yerel Süreli
**Dizgi & Grafik:** Güney Grafik
**Baskı:**
Berdan Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok
No: 215-216-239 Topkapı/İstanbul
Tel: (0212) 613 11 12

**Banka Hesap Numaraları:**
**TL Hesabı İçin:**
Metin YOKSU
İş Bankası İstanbul/Bahçelievler Soğanlı Şubesi
**Hesap No:** : 1262 87638
**IBAN No:** TR8 8000 6400 0001 1262 0087 638
**AVRO Hesabı İçin:**
Metin YOKSU
İş Bankası İstanbul/Bahçelievler Soğanlı Şubesi
**Hesap No:** 1262 0024009
**IBAN No:** TR66 0006 4000 0021 2620 0240 09
**Posta Çeki:**
Metin Yoksu
Hesap No: 10340420

**Abonelik ve İlan Koşulları:**
**Abonelik koşulları:**
**Yurtiçi:** Yıllık (4 sayı): 25 TL
**Yurtdışı:** Yıllık (4 sayı): 20 Avro
(Posta Ücreti Dahil)
Aboneliğin başlatılması için; yıllık abone bedelinin banka hesap numaralarımıza yatırılması, daha sonra da web sitemizde bulunan Talep Formunun doldurulması

**İlan koşulları:**

**Ön ve arka kapak içleri (renkli)**
**Tam sayfa:** 2.000.- TL
**1/2 sayfa:** 1.000.- TL
**İç sayfalar:** (En fazla yarım sayfa)
**1/2 sayfa:** 500.- TL
**1/4 sayfa:** 250.- TL
(Yayınevi ve kitapçılara %30 indirim yapılır.)

**Almanya Temsilciliği**
Alleestr. 32 42853 Remscheid
Tel.: 02191 / 404 01
02191 / 694 64 80
Faks: 02191 / 460 15 20
Cep: 0177 / 522 40 28

**Yurtdışı (Almanya)**
**Banka Hesap Numarası:**
Sparkasse Remscheid
Konto Nr: 37325 · BLZ: 340 500 00

GÜNEY dergisinde yayınlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Yazılar mailimize Word dosyası ve ataç olarak gönderilmelidir.
Yayına kapanış süresi: Her sayı için, sayı çıkmadan üç hafta öncedir.

# İçindekiler

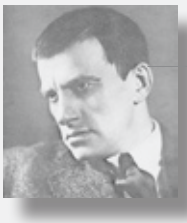

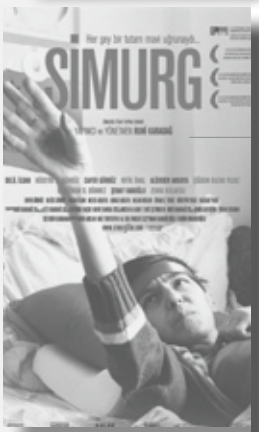



| | | | |
|---|---|---|---|
| *şiir* | 2 | Dicle'de Doğdum | Zagros Şevger |
| | | merhaba | GÜNEY |
| *güncel* | 5 | Al sana gündem! | Derya GÜMÜŞ |
| *şiir* | 9 | KADINLAR | Aslan Kırış |
| *inceleme* | 10 | EKİM'İN ÜÇ ŞAİRİ... | Mehmet ÖZGÜR |
| *şiir* | 15 | AKIP GİDERKEN ZAMAN | Rahime Henden |
| *makale* | 22 | SANATIN EN BÜYÜK EKSİKLİĞİ | Metin Yoksu |
| *şiir* | 24 | ÖLMENİN ZAMANI DEĞİL | MAKSUT KOTO |
| *güncel* | 25 | Sivas… kanayan bir imge… | Adil OKAY |
| *makale* | 27 | SANAT VE İKTİDAR YA DA VAR... | Temel DEMİRER |
| *biyografi* | 33 | EDEBİYATIMIZDA SUAT DERVİŞ | Hatice Eroğlu Akdoğan |
| *makale* | 37 | Gözkapağını Terse Çevirmek/KÖRLEŞME | Sema Güler |
| *öykü* | 39 | Mahpushane Aşkları | Sedat Ot |
| *biyografi-araştırma* | 42 | Can Yücel'e Doğru Uzun-İnce Bir Yol | Yavuz Aköze l |
| *karikatür* | 63 | Karikatür | M. Zeki Deniz- M. Boğatekin |
| *öykü* | 64 | ÖRGÜTSÜZ SAÇLAR | Aylin AZE |
| *dosya* | 66 | Dinini... ve kitabını... iyi tanı! XX | GÜNEY |
| *şiir* | 84 | TARİH İNİLTİSİ | Ekrem BATMAZ |
| *şiir* | 85 | BEYAZ BEDEVİ | Mustafa Akyürek |
| *mektup* | 86 | S İ M U R G | Mehveş F. Tufan |
| *mektup* | 90 | Sizlerden Güney'e | |
| *sinema* | 92 | Sinema Notları | Anuş Pazarcıyan |
| *karikatür* | 98 | Karikatür | Meray ÜLGEN |
| *şiir* | 99 | .... | Devrim GÜR |

# Al sana gündem!

Derya GÜMÜŞ

## 1.Gündem gündem değil!

Baştan belirteyim: Bu yazdıklarımla, bir yanıyla, biz de var olan iktidar – muhalefet dalaşı ve bu dalaşın tarafı olan kitlelerin kendi gerçek gündeminin karartılmasına ortak oluyor ve oluşturulan gündemin kuyruğuna takılıyoruz... diyecektim... Zorunluyuz bir bakıma, çünkü gündem bunların yarattıkları gündem diyecek ve yapay şeylerle insanları kandırdıklarını yazacaktım...

Ve sıralayacaktım...

İçki satışı sınırlaması, THY hosteslerinin ruj rengi, ayranın Başbakan tarafından milli içki ilan edilmesi... Buna bir de futbolda transfer piyasasının açılması ve her gün bir ya da birkaç dünya yıldızının transfer haberi ve Hürrem Sultan rolünü oynayan dizi oyuncusunun diziyi bırakması gibi magazin haberlerinin eklenmesi resmi tamamlıyor... diyecektim:

Bu tespitten sonra iktidarıyla, muhalefetiyle Türkiye siyasetindeki güçlerin memnuniyetinden dem vuracaktım:

Sözünü ettiğim gündemin 'yoğunluğunu' "Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın "...memnunum, gündem oluşuyor. Bir başbakan gündem oluşturmuyorsa o görevde bulunmasın zaten" (31 Mayıs 2013 tarihli gazeteler) sözleriyle birlikte değerlendirdiğimizde yapılanların bilinçli yapıldığı duygusunu pekiştiriyor... diyecektim.

Hükümet memnundu... Gerçek gündem olması gereken konular (Suriye sorunu, Kürt sorunu, işçi ve emekçilerin hak mücadeleleri, Reyhanlı, Roboski katliamları, demokratik hak ve özgürlüklerin genişletilmesi, çevre sorunları... vb. vb.) geri plana itiliyordu... diye tespitlerde bulunacaktım.

Bu durumdan hükümetin olduğu kadar muhalefetin de memnuniyet duyduğunu söylemek yanlış olmayacaktı ve ben bunu da söyleyecektim: Suriye sorununda, Kürt meselesine esamesi okunmayan, işçi ve emekçilerin sorunlarını dile getirmeyen vs. vb. muhalefet AKP hükümetini geriletmek için popülist gündemlerden medet umması ve 'muhalefet yapıyormuş

gibi' görünüp puan toplamaya çalışması 'anlaşılır' bir durumdur, 'bu muhalefete yakışır' diyecektim. Ve ardından kendimce önemli gördüğüm sorunlara değinecektim.

Örneğin Emek sinemasının yıkılması, Fazıl Say ile Sevan Nişanyan'ın ceza almaları, yeni yapılacak köprünün ismi tartışması gibi...

## 2.Emek ne zaman bizim olur?..

Kapitalist sistem kâr üzerine kuruludur. Amaç kâr olunca eskinin, kültürün, tarihin... hiç de bir önemi yoktur. Bu amaçla iktidar ve onun yandaşlarının İstanbul başta olmak üzere Türkiye'nin birçok yerinde değerli alanları ele geçirmeleri, alışveriş merkezleri, otoparklar, pasajlar vs. gibi inşaatlar yapmak suretiyle kârlarına kâr katmalarının bir dizi örneğini yaşadık son yıllarda...

Emek sineması olayı da bunlardan birisidir.

Tarihi Emek sinemasının da içinde bulunduğu mülk 1942'de çıkarılan Varlık Vergisi soygunuyla eski sahiplerinden alınıp 1957'de Emekli Sandığı'na devredilir. 1992'de binayı Kamer İnşaat alır. Şirket defalarca yeltendiği binayı yıkıp yerine bir iş merkezi yapma fırsatını (tarihi eser olarak binanın tescil edilmesi kararı nedeniyle) ancak 2012'de elde ettiler. Binanın kiracılarının tahliyesinden sonra yıkıma geçtiler.

Bu durumda devreye Emek sinemasının yıkılmasına karşı olan ve çoğunluğu sanatçılardan oluşan kesimler girdi. Yapılan eylemlerle yıkım kararı protesto edildi, 'Emek bizim, İstanbul bizim' temel sloganı çerçevesinde Emek'e sahip çıkılmaya çalışıldı.

Ancak Emek onların değildi!

Emek sinemasının da içinde olduğu bina bir kapitaliste aitti ve Emek daha fazla kâr getirecek bir proje için yıkıldı.

Projeyi yapan firmanın Emek'i üst katlara taşıma ve orada yaşatma sözünü vermiş olmasına karşın bunun teknik olarak ne kadar uygulayacağını göreceğiz.

Ama Emek eylemlerinin öğrettiği bir şey var:

Kapitalizm var olduğu sürece, paranın hâkimiyeti olduğu sürece tarih/tarihi eser para ettiği ölçüde var olacaktır. Eğer yıkılması korunmasından daha fazla kâr getirecekse o zaman paranın dediği olur, yıkılır!

Eğer şehirlilik bilincine sahipsek ve şehrin, çevrenin, tarihin... kapitalizmin kâr hırsıyla hoyratça talan edilmesini istemiyorsak öncelikle kapitalizme karşı mücadele etmemiz ve onu yıkmamız gerekiyor.

Kapitalizm yıkıldığında ancak 'Emek ve Emek gibi binalarıyla... 'İstanbul bizimdir, emeğindir!'

## 3.Dine küfür etme hakkım yok mu?!

"Karar: 'Sanık Fazıl Say'ın halkın benimsediği değerleri alenen aşağıladığı… dini değerleri aşağılamak kastıyla yazılar yazdığı sabit görüldüğünden…"

Karar tam olarak bu cümlelerle mi verildi bilmiyoruz ama 1,5 yıla kadar hapis istemiyle yargılanan sanatçı Fazıl Say, 10 ay hapis cezasına çarptırıldı. Bu hüküm, 5 yıllık denetimli serbestlik şartıyla geri bırakıldı. Say 5 yıl içinde başka bir suç işlemezse hakkındaki ceza ortadan kalkacak.

"Karar: ,Yazdığı bir yazıda 'Allah ile kontak kurduğunu iddia eden', 'bundan siyasi, mali ve cinsel menfaat temin eden' ve 'bir Arap lideri' olduğu yönündeki nitelendirmelerde bulunarak Hz. Muhammed'e hakaret ettiği gerekçesiyle…" gazeteci-yazar Sevan Nişanyan, 13 ay 15 gün hapis cezasına çarptırıldı...

Bir müzisyen ve bir gazeteci-yazar…

Suçları halkın benimsediği değerleri alenen aşağılayan ve dine, Muhammed'e hakaret eden içerikte yazılar yazmak!

Evet, bu kişiler bugün Türkiye'de işleyen hukuka göre suç oluşturan yazılar yazdıkları gerekçesiyle ceza almışlardır. Aslında yazdıkları burjuva demokrasisinin işlediği, burjuva hukukunun hüküm sürdüğü coğrafyalarda suç değil.

Ama burası Türkiye!

Burası hukukun katledildiği ülke!

Evet, yasalara göre, yasaların yorumlarına göre suç belki ama sormak gerekir; bu hukuk ne kadar doğru?

Sorun bu iki kişinin yazı yazmak suretiyle 'suç işlemelerinde' değil, sorun hukuktadır! Çünkü hukuka göre 'halkın benimsediği değerleri ve dini değerleri aşağılamak' suçtur!

Peki, ama neden?

Ben bir birey olarak halkın benimsediği değerleri benimsemek zorunda mıyım?

Ben inanmayan birisi olarak dini aşağılama hakkına da sahip olabilmeliyim! Dindar birinin ateizmi aşağılama hakkı ne kadar varsa bir ateist olarak benim de dine laf söyleme hakkım olmalıdır!

Herhangi bir dinin mensubu inançsız olanlara karşı kinini nasıl kusabiliyorsa, benim de dinin çarpıklıklarını, saçmalığını o ölçüde açıklama özgürlüğüm olmalı!

Biz ateistlerin bu hukuku sorgulamamız gerekir.

Hukukun eşitlik ilkesi bunu gerektirir. Demokrasi bunu gerektirir!

## 4.Kör gözüm parmağına!..

AKP hükümetinin özelliklerini say deseler birçok özellik sayılabilir: Aldığı % 50'lik oyla iktidara gelmiş bir hükümettir bu hükümettir, ABD ile iyi ilişkiler içindedir, büyük burjuvazinin, liberallerin hükümetidir... vs. gibi.

Ama AKP'nin en önemli özelliği onun dini kullanması ve daha çok dindar kesimlerden oy almasıdır.

Dindar var, dindar var...

AKP Sünni İslam'ın partisidir, oy potansiyeli Sünnilerdir. Dolayısıyla her parti gibi oylarıyla yükseldiği kesim/ler/e şirin görünme diye bir derdi vardır. AKP dini/Sünni mezhebini temel aldığı için Aleviler gibi başka mezhepler onu fazlaca ilgilendirmez. Hoş; iş lafa geldiğinde, AKP iktidarının Alevileri kucakladığını, onların dini vecibelerini yerine getirme konusunda hükümetlerinin ellerinden geleni yaptığını vs. sıralar dururlar. Alevi çalıştayları düzenlemiş olmalarını referans olarak ileri sürerler. Ama gel gör ki aynı AKP Alevileri bir türlü kendi çatıları altında toplayamamış bir partidir.

Bu gerçeği kendileri de en az bizim kadar biliyorlar.

Bu yüzden Alevilerin hassasiyetlerini göz ardı etmekte bir sorun görmüyorlar. Bu rahatlıktan olsa gerek yeni kurulacak köprünün ismini Yavuz Sultan Selim Köprüsü koymayı kararlaştırmışlar. Bu ismi belirleyenlerin Yavuz Sultan Selim isminin Alevileri yaralayacağını, onların tepkisini çekeceğini bilmediklerini düşünmek safdillik olur. Osmanlı tarihini bilen birisi Yavuz Sultan Selim'in ve başında bulunduğu ordusunun 40 bin Aleviyi kılıçtan geçirdiğini de bilir. Yine bu yüzden Alevilerin Yavuz Sultan Selim'i sevmediklerini de bilir. Alevilerin tepkisini çekeceğini bilmelerine rağmen neden Yavuz Sultan Selim isminde karar kılmışlardır peki?

Neden 'kör gözüm parmağına' deyiminde dile getirildiği gibi Alevilerin tepkisini göze alarak bu ismi takmışlardır?

Bunun nedenini AKP hükümetinin bir başka özelliğinde aramak gerekir.

Tarihten biliyoruz ki, Yavuz Sultan Selim Mısır'ı fethederek Sünni Müslümanların halifelik kurumunu da Osmanlı padişahlığına 'kazandırmıştır', Osmanlı en fazla toprağı bu padişah döneminde ele geçirmiştir! Osmanlı padişahları içinde 'kazanılan' toprak açısından en yayılmacı padişahtır Yavuz Sultan Selim! Yavuz Sultan Selim'siz Osmanlı emperyal olamazdı.

Osmanlı mirasını devraldığını her fırsatta yineleyen, Osmanlı ecdadıyla övünen AKP hükümetinin bir özelliği onun kendi iktidarına biçtiği yeni Osmanlıcılık misyonudur. Yeni yapılacak köprüye Yavuz Sultan Selim isminin konulması yeni Osmanlıcılık rolüne yapılan bir vurgudur, saltanat özlemlerinin bir çeşit dışa vurumudur, emperyal hevesin bir göstergesidir.

Biz yeni Osmanlıcı iktidara karşıyız!

## 5.Ya da tarihten nemalanmak...

Evet, kendimce gündemdeki sorunlara dikkat çekecektim ve yazımı sonlandıracaktım. Belki AKP iktidarının din tüccarlığı, hukuksuzluğu, öteleyici, kışkırtıcı uygulamalarına değinip başka kimi özelliklerine değinecek ve yazıyı sonlandıracaktım.

Örneğin AKP hükümetinin kültür bağlamında izlediği siyasetin özgür bireyleri geliştirici bir kültür olmadığını, tek tipleştirici olduğunu, iktidarı bunun için de kullandıkları...

Örneğin AKP hükümetinin de tıpkı Kemalistler gibi kendi hayat tarzlarını topluma dayatma politikaları...

Örneğin getirdikleri yasaklar ve bu yasakların dinle gerekçelendirilmesi... gibi özellikleri yanında tüm TC hükümetleri gibi mevcut hükümetin de kendi yandaşlarına rant sağlama peşinde olan bir hükümet olduğunu belirtecektim. Fırsat buldukları her yerde ve her alanda bir rant alanı açtıklarını, eskiden parsellenmiş rant alanlarını ele geçirmek için iktidar olmanın avantajlarını alabildiğine kullandıklarını belirtip sözü Taksim Gezi Parkı'ndaki rant peşkeşine getirecektim...

Ve ekleyecektim:

"Elbette onlar bu rant kavgasını başka biçimde lanse ediyor, gözlerden gizlemeye çalışıyorlar. Örneğin Taksim Gezi Parkı'na yapmayı düşündükleri 'Topçu Kışlası'nı ecdatlarının değerlerine sahip çıkmak olarak göstermeye çalışıyorlar.

Hoş bir yandan yapılan kimi projelerin kazılarında

çıkan tarihi eserleri 'birkaç çanak-çömlek çıktı diye durmak yok' diyerek devam ettiren Başbakan'ın tarihe olan bu 'sevgisi' bir çelişki oluştursa da ne gam!!! Kışlada büyük rant var, ecdada saygı! Diğer tarafta Marmaray kazılarında da rant var, devam etmesi gerek projenin... Tarihi eser de neymiş; aslı astarı bir kaç çanak çömlek!!!

Bu hükümetin eskiyi sahiplenmesi böyle!

Reddettikleri tarih Osmanlı öncesi tarihtir, sahip çıktıkları ise Osmanlı tarihidir. Kemalistler ideolojik yaklaşıp Osmanlıyı yok ettiler, AKP iktidarı da tam tersini yapıyor… Onlar da eskiye ideolojik yaklaşıyorlar. Tarihe yaklaşımları böyle onların!

Yenileme yapıyorlar güya...

Aslında yaptıkları Kemalistlerin yaptığından farksız! Eskinin hiçbir değeri yokmuş gibi, bir yandan eskiyi hoyratça yıkıp düzlüyorlar; diğer yandan Çamlıca'ya eskinin kötü bir kopyası olacak çakma bir cami yapmayı tasarlıyorlar...

Her şey ranta göre planlanıyor, uygulanıyor."

Bu noktada bir kaç cümleyle de 'Kentsel Dönüşüm Projesi'ne değinecektim:

"Bu projeyle Tarlabaşı'nın, Ayvansaray'ın, Fatih'in, Fener'in, Balat'ın vb. gentrifikasyonu (kent içindeki çalışan sınıfa ait eski dokunun, orta sınıf yerleşimine dönüşümü, soylulaştırma, burjuvalaştırma) gerçekleştiriliyor. 'Kentsel Dönüşüm Projesi' adı altında şehrin günümüz değerleriyle en para eden yerleri eski yerleşimcilerinden arındırılması ve orta-üst kesimlere peşkeş çekilmesi gerçekleştiriliyor. Sanki eski yerleşimcilerin orada yaşama hakları yokmuş gibi evlerinden, semtlerinden sürülüyorlar. Çoğu Levanten ya da Sinti-Roman olanların kentin merkezlerinde yaşama şansı yok. Öyle ya, kapitalizmin olduğu yerde, kârın olduğu yerde bu alanlarda bugüne kadar yaşayanların ne şansı olabilir ki?!!

Tarihten nemalanmakla, tarihe saygısızlıkla nemalanmak bu hükümetin eklektisizmine en iyi örnektir!

Evet, bu hükümet 'ecdat sevgisi'ni rant sevgisiyle birleştirmek istemektedir!"

## 6.Al sana gündem...

Tam da bu noktada Taksim Gezi Parkı gündeme oturdu.

Taksim'in düzenlenmesi kapsamında Gezi Parkı'na AVM yapılması planı ve bunun için Gezi Parkı'ndaki ağaçların sökülmesi/kesilmesi üzerine çevreye duyarlı olan, hükümetin/belediyenin uygulamalarına karşı

çıkan kesimler direnmeye başladılar. Ancak devlet bu direnişe, biber gazı, tazyikli su, copla müdahale etti.

Başbakanın (ve hükümetin) çoğunluğun kendilerinde olduğunu söyleyerek dayatmada bulunması, toplumun çeşitli kesimlerinin taleplerini görmezden gelmeleri, çeşitli kesimlerde hükümetin politikalarına karşı duyulan hoşnutsuzluk... Gezi Parkı direnişi ile açığa çıktı.

Kitleler kendiliğinden bir hareketle hükümete karşı duyduğu öfkeyi meydanlara taşıdı. Hem de polisin azgınca saldırılarına rağmen! Polisin gazlı, coplu, kurşunlu saldırıları sonucu yüzlerce kişi yaralandı. Bir kişi hayatını kaybetti. Binlerce kişi gözaltına alındı.

Ancak isyan durdurulamadı, Türkiye'nin başka bölgelerine / şehirlerine de yayıldı.

Bunda Başbakan'ın Taksim Gezi Parkına AVM yapılmasına karşı direnen on binlerce kişiyi "çapulcu" ilan etmesinin, "Siz ne yaparsanız yapın, oraya AVM yapılacak" diyerek kitlelerin taleplerini dikkate almamasının, 'Biz % 50'yi zor tutuyoruz!' gibi tehditvari konuşmalarının etkisi büyüktü.

Başbakan yine gündemi belirledi!!!

Ancak bu kez öyle pek memnun bir havası yok!!!

İsyan karşısında hükümet belli noktalarda geri adım atmaya başladı. Evet, bir direniş yaşandı, hükümetin rant planı şimdilik bozuldu. Demek ki, farkındalık ve mücadele birtakım şeyleri değiştirebilirmiş!

Ama sorun sadece rant sorunu değil Türkiye'de... Esas sorun sermayenin çıkarlarının koruyucusu ve kollayıcısı devlet!

Ona da sıra gelecek!

Ama şimdi gündem Taksim Gezi Parkı!

Gündem isyan şimdi!

04.06.2013

# KADINLAR

Aslan Kırış

Kadınlar,
sahra çöllerinden hissedilen sıcaklıkla
sol göksünün üstünde uyuduğumuz
erkekçe ömürleri kurutulan.

Kutsal kitaplarca örselenmiş
Ataerkil kaosun içli hıçkırıkları
Sarp yamaçlardan ayazlar dokunur
onurlarına

Duydunuz mu?

Kadınlar,
hayatı rahimle buluşu
sabah güneşiyle perdeye gelişi
horon teper
zılgıt atar
saçlarını takar süpürge telleri.

Kadınlar,
kanlı bir tarihin
acılar yüklü bulutu
bağnazlığın depreşmesinde
cinsel bir firavun
erkekçe varlıkları çalınan.

Sarp yamaçlardan filizlenen inceliktir onlar.

Kadınlar,
emeğin neferleri
toprağın bağrında göz ağrısı
un eler
erkekçe elenir
mısır kokar közlemesi.

Kadınlar,
direnmenin goncası
çiçeğe el veren eller
bir tutam kerane kokar tütünleri
kaldırımları baştan başa yakan
geceyi bir ok gibi geçen onlar.

Sarp yamaçları aşka getirir onlar.

Kadınlar,
sabrı deli eden
fedakarlığı iğnenin deliğinden
geçen
duruşları yeleli
insanoğlunun temeli
devrimlere hamile
güç veren kadınlar.

# EKİM'İN ÜÇ ŞAİRİ (I): Aleksander Block

Mehmet ÖZGÜR

*" Kendilerin geçerek büyük bir istekle*
*Barbarlık günlerini dirilten*
*Hırs dolu çekik gözleriyle*
*İskitler"*
***Aleksander Block***

Rus edebiyatının önemli isimleri Ekim Devrimi'nin hemen sonrasında savaştan, açlıktan, ateşli hastalıklardan bıkmış sarsıntı içindeki Rusya'yı terk ettiler.

1922 yılına kadar süren bu terk edişte önemli isimler vardı, İvan Bunin (sonradan Nobel ödülünü aldı.) Nikolay Berdjajev, Leonid Andreus, Vjatschesyav İvanov, Sinaide Hippius, Boris Saisev, Aleksev Remisov, Konstantin Balmont, Michail Arzybaschev, İvan Schmeljov, Mark Aldanov, Wladishav Chodasewitsch, bunlardan başka Alexander Kuprin, Marina Zvetajeva, İlya Ehrenburg, Graf Aleksev Tolstoy ve Prens Dimitri Mirski sonra geri dönen isimlerdi. Bu dönenlerin içinde en sonuncusu bir deri bir kemik ve kan tükürür bir durumda olan Maksim Gorkiy'di.

Birde ülkeyi hiç terk etmeyen isimler vardı. Bunlar; Andrey Bely, Waleri Brjussov, Nikolay Gumiliov, Anna Achmatova, Ossip Mandelstanı, Fjodor Sologub, Mihail Kusmin, Maksimilian Woloschin idi.

Tam da bu hengâme de sanat öncüleri (avangardistler) ortaya çıktı. Yeni bir atılımı yapmak için birçok gruplar kurdular. Geçmişin edebi eserlerini tarihin tozlu raflarına kaldırdılar. Elbette öncüleri şairlerdi. Fütüristler: Mayakovski ve Chlebnikov'un; lınajinistler: Yesenin'in, Yapımsalcılar ( Konstrüktivistler): Sehvinski ve Vera İnber'in, Köylü Şairleri: Vasiliev, Klyuyev, Klytschkov, Oreschin, Serapion kardeşler; Biçimciler (Formalistler): Schklovski, Tynyankov; Diğer tarzlarda da Fedin, Vsevolod İvanov, Soschtschenko, Tichanov.

Burada Fedin'in 'Gorki Aramızda' adlı hatıratına anlatmadan geçmemek gerekir. Petrograt'daki ihtilal dönemini anlattığı bu eserinde, kürkleri ve askeri paltolarının içinde donmuş insanlar buz gibi zifiri karanlık

odaları doldurmuş, birbirlerinin vücutlarından ısınmak istercesine yan yana sokulmuş insanlar arasında kürk mantosunu çıkarmış kürsünün arkasında eldİvensiz elleriyle sakin bir şekilde önündeki müsveddeleri çeviren Block durmaktadır.

Elbisesinin üstüne taşırdığı beyaz kazağı ile bir denizci görünümü sunan bu adam, dingin ama anlaşılır bir tonla ağıt şiirleri gibi gözükse de dinleyenleri büyüleyen dizeler okuyordu. Çöken medeniyetin çöküntüleri arasında yükselecek yeni medeniyetin umudunu işleyen söylevler veriyordu. Yüzü az hareket etse de bazen cansız ve sönük gözükse de ince dudakları yalnız kıpırdıyor gözükse de inandırıcı ve delici bakışlarıyla hayatın içinden konuşuyordu.

Aleksander Block (1880-1921) devrimi onaylaması birçok arkadaşı tarafından yadırgansa da o kendini devrimin içinde duyumsuyordu. Yakın dostu kadın yazar Sinaide Hippius bavullarını toplayıp ülkeyi terk etmeden az evvel telefonla Bolşevikleri destekleyip desteklemeyeceğini sormuş, Block'un cevabı şöyle olmuştu: " Evet, bunu sormak istiyorsanız, ben en doğrusu onların yanında kalacağım."

Petrogradskoye Echo gazetesinin bir röportajında aydınların Bolşeviklerle birlikte çalışıp çalışamayacağı sorusuna ; "Onlar bunu yapabilir ve yapmakla yükümlülerdir" olmuştu. Genel olarak kendi düşüncesi aydınların her zaman ihtilalci olduğu yönündeydi. Daha on yıl önce bu kasırganın geleceğini sinyallerini duyuran ilk şair olduğu da biliniyordu.

Maksim Gorkiy, Block'un Fedin tarafından yapılan biyografisinde şu notu düşmüştü: "Devrimin olması onu üzdü mü sevindirdi mi bu açıklığa kavuşturmadığım bir noktadır."

Oysa ötekilerin sustuğu çalkantıların en acımasızca saldırdığı 1918 yılının o günlerinde Block en ünlü iki şiirini yazmış ve devrime destek sunmuştu. Bu şiirler; Onikiler ve İskitler'di.

Onikiler sembol yüklü, ani değişen ritmiyle seçilen cinayet, yağmayla ve sokak muharebelerine maruz kalan Petrotgrad'ın devrim günlerindeki gerçek görüntülerinin şiiriydi. Bir kar fırtınası gibi devrim yürüyordu. Lacivert o akşamların içinde beyaz örtüsüyle ilerleyen Bolşevikleri anlatıyordu."

Bir kar fırtınası gibi ihtilal yükselmektedir
Siyah akşam, beyaz kar
On İki kızıl asker yürüyor
Hürriyet, hürriyet, hürriyet olsun!
Bu arada tek haç, tek bir haç olmasın!
Köşede eski dünya kahroluyor
Bir burjuva, bîr edebiyatçı
Kürkünün İçinde bir bayan, bir rahip, bir uyuz it
Çalışan adam durma yerinde
İleri gitmek zorundasın
On ikilerden birinin terk ettiği
Küçük fahişe Katya kurşuna dizilir
Orada yatmış duruyor
Orospu takımı!
Ey leş!
Seni kar pile paklayamıyor
Petrucha karşılığını bulamayan
Aşkından dolayı katil olan Petrucha
Başı önüne eğik yürüyor.
Daha kötü şeyler gelecek,
Bunun için yoldaş işe karış!
Bu lapa lapa yağan karın altında
Mermi yağmurunda
Kar fırtınası gözleri köre edercesine savrulurken
Gündüz rüzgârı, gece rüzgârına karışırken
Düşmanca sıkıştırılmış
Fırtınanın ulumaları içinde
Oniki askerin
Oniki havari kafilesinin
Kutsal yürüyüşü
Gitmek ve yürümek, yürümek ve gitmek...
Aç köpek arkadan acele ediyor
Önde bayrak kanlı dalgalanarak görülmüyor
Çünkü kar yağıyor
Biri var o bundan masumdur.
Fırtınadan uzakta, uysal, o öyle yürüyor
Ufak çelengi gül beyazlığındadır
Önde giden İsa'dır. (1)

Şair Nikolay Gumilyov bu hikâye edici şiirinin sonunda İsa'nın yer almasını bir yapmacık tesir olarak belirttiğinde ve eleştirdiğinde, Block ona şöyle cevap vermişti; "Ben de Onikilerin sonunu beğenmiyorum, onun başka türlü olmasını isterdim. Şiirimi bitirdiğimde kendim de şaşırdım. Neden İsa? Ama gözlerimi ne kadar ileriye diksem, İsa'yı o derece açık seçik görüyordum, aynı zamanda şunu not ettim: "Ne yazık ki o İsa'dır." Günlüğüne şöyle bir not düşmüştü: "İsa'nın onların önünde gitmesi kesindir. Onların İsa'ya 'ayık olup olmamaları söz konusu değildir, daha korkuncu İsa'nın düpedüz onlarla tekrar birlikte olmasıdır ve şimdilik bir başkasının olmamasıdır."

'İskitler' şiirinde ise kendilerin geçerek büyük bir istekle barbarlık günlerini dirilten hırs dolu, çekik göz-

leriyle İskitler, bozulmamış, sıcakkanlı kitleler ölmek üzere olan batı kültürüne kinle bakışları barbarların sazı olan rebap barış bayramına kardeşçe bir birleşmeye çağırmaktadır.

Paris'in cehennemi sokak uçurumları
Köln üzerinde sis
Venedik'in serinliği
Uzak limon ağaçları ve
Koruların soluğu onlar içinde değerlidir
Ama hakir görülmüşler
Avrupa'nın sırıtkan yüzlerine gösterecekler
Gerçekleri

Bozulmamış
Sıcakkanlı kitleler
Ölmek üzere olan batı kültürüne kinle bakışlarıyla
Barbarların sazı rebap
Barış bayramına kardeşçe birleşmeye çağırmaktadır
Kendilerin geçerek büyük bir istekle
Barbarlık günlerini dirilten
Hırs dolu çekik gözleriyle
İskitler

İskeletçiklerimiz çatırdıyorsa bunun suçu bizde mi?
Ağır ve uysal pençelerimizde?
Alıştık vahşi oyunda tembel durmamağa
Cesur atı dizgininden tutmaya
Bazı lagar atı sağrısını kırmaya
Ve sıcak cariyeleri ehlileştirmeye

Bize geliniz!
Savaşın vahşeti sizi yok etmeden
Bırakınız kendinizi kollarımızın arasına
Vakit çok geç olmadan!
Eski kılıcı kınına sokunuz
Hepimiz kardeş, arkadaş olalım! (2)

Block, daha sonraki bir söyleşi de; "1918 yılının ocak ayındaki tabiatın bu dizginlenemez olan güçlerinin sesine kendini vererek bu dizeleri yazdığını. Mesela Onikiler'i işlerken kulaklarımda günlerce süren bir gürültü duymuştum. Bu büyük ve sürekli gürültü yıkılan eski dünyanın patırtısıydı. Onikilerde sırf politik mısralar görenler, ya sanata karşı çok kör olanlardır ya da gırtlaklarına kadar politik bataklığın içinde bulunanlardır ya da şiirlerimin ister düşmanları, isterse dostları olsunlar, müthiş bir kötü niyetin etkisi altında kalanlardır" demişti.

Üstelik bu sözleri söylerken tüm devrimlerin kendi çocuklarını yediği gibi Block'ta umudunu yitirmiş köşesini çekilmiş bir haldeydi. Felaket ve umutsuzluktan eriyip bitmiş bir halde sağlığı sarsılmıştı.

Sonradan o günlerini Nevvski Prospekt semtinin sakinlerinden bir genç kadın Maksim Gorkiy şöyle anlatmıştı; "Acımasız sisli bir güz akşamında gece yarısı iyi giyinmiş bir bay tarafından yakalandığını, bir randevu evine gittiklerini, kendisinin durmadan konuştuğu oysa onun sustuğunu, kendisine sıcak bir çay ısmarladığını yorgunluktan ve soğuktan donmuş bir halde uykuya daldığını, sıçrayarak uyandığında elleri masaya dayalı, korkunç gözlerle ona bakan bu şüphesiz müzisyen olduğunu düşündüğü adamdan utanarak özür dilediğini, hemen soyunacağım söylediğini; Block'un ise nezaketle gülümseyerek yanına çağırdığını. "Buna gerek yok zahmet etmeyiniz, "diyerek saçlarını okşayıp sevecenlikle "Şimdi siz rahatça uykunuza devam edin" deyip masaya 25 Ruble koyarak, elini çekinerek öpüp veda ettiğini anlatır." Maksim Gorkiy yazısının devamında "Bu saatten itibaren ben Block'u iyi anladığımı ve onun bana yakın olduğunu kavramıştım" diye yazacaktı.

Puşkin'in 1921 Şubat'ına rastlayan doğum gününde Block dinleyicilerin karşısında son kez konuşmuştur: "Puşkin'in adı işittiğimde benim için sevinç uyandıran bir addır. Puşkin yaratma yükünü her ne kadar şairin rolü ne hafif, ne de sevinç verici ise de hafif bir şeymiş gibi şen-şatır taşımasını bilmiştir. Onun kaderi trajiktir."der ve sözlerine Puşkin'in sözlerini anarak devam eder; "dünyada mutluluk diye bir şey yoktu, yalnızca barış ve hürriyet vardır.

Şair uyumun serbest kılınması için barışa ve hürriyete gerek duyar, ama barış ve hürriyet ondan esirgenir. Dış barışı değil, tersine yaratıcı olan barışı demek İstiyorum. Ben hürriyeti serbest hareket etmek hürriyetini demek istiyorum, yaratıcı, gizli hürriyeti kastediyorum." Diyerek sonlandırır. Aslında tüm sanatçıların benliğinde özellikle Puşkin'in benliğinde kendi benliğini dile getirmeye çalışan Block artık soluk alamadığı için ölür; onun için yaşamak anlamını yitirmiştir. Bundan birkaç ay sonra Aleksander Block ölür.

Dipnotlar:

(1)(2) Rusçadan Almancaya çeviren Jüîgen Rühle, Almancadan Tiirkçeye çeviren Sedat Ümran, düzenleme Mehmet Özgür

Kaynaklar: I- Edebiyat ve İhtilal Jürgen Rühle Almanca'dan çeviren Sedat Ümran Milliyet Yayınlan Ekim 1990

# EKİM'İN ÜÇ ŞAİRİ (II): Sergey Yesenin

*"Ben kendimi*
*ekime feda ederirn ama,*
*şu bilinsin ki*
*elimdeki altın sazımı asla."*
***Sergey Yesenin***

Tolstoy 'Acının Yolu' romanında devrim döneminin tipik bir kahvesinden söz etmektedir. Dönemin şairleri, gazetecileri, edebiyatçıları, macera düşkünü anarşistleri kısacası dönemin tüm aydın profilinin bulunduğu kesif dumana batmış yarı bohem ortamından bahseder.

Bu hava içinde Sergey Yesenin (1895-1925) oraya buraya koşuşturan kabına sığmaz, bir delikanlı gibi sırtında mavi gömleği ve uzun Rus önlüğü belinde, yüksek, yumuşak çizmeleri ayağında, göze çarpan elbisesiyle hoş buğday şansı saçları, mavi gözlü bir köy delikanlısı tüm kahvenin kendisine hayran olduğu gür sesiyle bağırarak çevresine topladığı kalabalığa şiir okuyan melankolik şair.

Yesenin tarafından bir eğlence parkına gürültünün olduğu bir yere zorla sürüklenmiş Gorki, herhangi bir yüküm duygusuyla, alışkanlıktan, nezaketen böyle aşırı taşkınlığın olduğu yerleri ziyaret ettiği izlenimini edindiğini söyler. Tıpkı imansızların zorla kiliseye götürülmesi, orada ibadetin ruhlarına bir şey vermezken ibadet bitinceye kadar sabretmesi gibi bu içkiyle ruhunu yıkıyor içinden çıktığı köye duyduğu özlemi böyle gideriyordu.

Şiirlerinde ıhlamur ağaçları onun önünde veda eden kilise ayini gibi eğilir, turnalar uzaklaşır, lapa lapa yağan kar taneleri, gözyaşı gibi pencere camında çözülür ve ikonlar son bir kez ışıldar. Ay çayırların üzerinde durur, bülbül şakır, karatavuk flüt gibi ses çıkartır, eriyen damlarda dallarda sallanır, sular, bataklık, ormanlar sisin içinde fısıltıyla dibe çöker.

Atlar ayaklarını dans edercesine kımıldatır ve nallarıyla çifte atarlar, araba tekerleri gıcırdar ve rençber kulübeleri alacakaranlıkta büzülür, kız çocuklarının gülüşü gümüşi bir aydınlıkla nağmelemr ve öpüşleri

aşkla doludur. "Evet, ses ver, ses ver altın ülke!" ...

Yesenin'in mısraları eski şarkıların tanıdık ve melankolik melodisin taşır. Bunlardan halka mahsus resimleyici bir dindarlık ve her hayvanın sesine, bitkilerin kımıltısına ve toprağın her soluk alıp verişine yakın bir tabiata bağlılık duyulur. Yurtseverlik ve güzellik ve veda ediş bir şairin "yalın, saf mutluluğuna, yitirilmiş cennete yönelik" bir acı iç çekişidir onlar: "Ne hoş çayırla gülümseyerek

ayın ağzıyla saman çiğnemek !"

Devrim öncesi pek ciddi görevler almasa da Yesenin devrimci faaliyetlerde bulunmuştu. Bolşevik devriminden sonra mujik cennetinin tekrar doğacağına olan inancını hep diri tutmuştu, Sovyet Rusya'ya birçok şiirini adamıştı. " Beni doğuran ülke / anamdır/ ve ben Bolşeviğim." Gök Davulcusu "bu yeryüzü kırmızı çiçeklenecek" Nefes (Ode) "yeni şarkılarımızı dinle" Stanzen sekiz mısralık onbir hecelik şiirlerde "Marks'ı oku, ayık kutsal kağıda basılmış olarak" 26'ların Baladı îç savaş esnasında Baku'de kurşuna dizilen 26 komiserin üzerine yazdığı şiirinde "elli el hala toprağı kazıyarak/ yukarıya kalkıyor mezardan" Inonia şiiri "ben dilimle şehitlerin / ve azizlerin ikonlannı / yalayarak tertemiz edeceğim" demiştir.

Ama sevdiği köyünün Sovyet İktidannca sanayileşmesini düpedüz ölüme mahkum edilme olarak görecekti. Aklı duygularıyla karışmış bir halde şu dizeleri yazacaktı:

"Sen benim Rusyam!
Atalarının kancalı pulluğuyla
Çok uzun süre yürüdün
Senin felaketten
Ve yürek acısından çektiklerine
Ihlamur ve akça ağaç bile
Artık yeter demekte" (1)

Fakat aynı zamanda şöyle de şikayet ediyordu:
" Ben de bilmiyorum
Sağduyumla yeniye nasıl uyacağım"

Sowyetruss(1924) poeminde bir iç direnişiyle yeni döneme yabancılaşmasını dile getirmektir aynı zamanda;

" Tepeden Komsomol aşağıya iniyor
Ve ağız mızıkasıyla şarkısını sevinçle okuyor
Partisinin şarkısını
Bütün vadi yankılanıyor
Sovyet sevinciyle ve sevinç çığlıkğıyla
Böyledir benim ülkem
Ama hangi şeytan beni dürttü
Kim bana bu mısraları söyletti
Yoksa ben halkla mı birleştim?
Burada beni kimse dinlemek istemiyor,
Kötü acı çektim
Bana burada ihtiyaçları yok
Öyle görünüyor.
Bundan bana ne!
Ey vatan toprağı bağışla beni
Ben sana hizmet etti,
Elimden geldiğince,
Bundan hoşnudum
Bugün şiirlerimi yanlış anlasan da
Mutluluğun senden kaçındığı
Bir zamanda yazdım onları" (2)

Böylece son şiirleriyle Sovyet rejiminin gidişatından üzüntü duyduğunu, hayal kırıklığı yaşadığını belirtiyordu. Eşitlik dürtüsü içinde çatışıyor, kimlerin daha eşit olduğunu sorguluyordu. Hile ve yalanın devam etmesini Sovyet rejimine yakıştıramadığı şiirlerinde belirtiyordu. İki dramatik şiirinde Pugatschov (1921) ve Haylazların Ülkesi (bitirememiştir.) Açık açık Ukrayna'daki Tambow ve Machnos vilayetlerindeki Antonovs'un trajik olarak sonuçlanan köylü hareketlerinden yana olduğunu, Bolşeviklerce yok edilen "Narodniklerin" safını tuttuğunu belirtiyordu.

Haylazların Ülkesi'nin kahramanı köylü lideri Nornach'a (Machno) atıfta bulunarak İhtîlal'ın yozlaştığını düşündüğünü belirtirken şöyle söylüyordu; "Eğer basitlik ve ikiyüzlülük bir ülkenin dini haline gelmişse, bunun sonucu karşı çıkma ve anarşi olur. Eğer Hamlet bugün yaşasaydı o da hırsızların ev mücrimlerin arasına karışırdı."

Maksim Gorki güneşten esmerleşmiş, içkiden ve sefahatten ölmeğe mahkum olan Pugatschov adlı şiirini nasıl okuduğunu anlatmaktadır. "Yesenin konuşurken büsbütün solup sararmıştı, hatta gözleri de grileşmiş izlenimi uyandırıyordu. Kollarıyla jestler yapıyordu, ama bu jestleri mısralarımn ritmine uymuyordu, bunun böyle oluşu doğaldı, çünkü ritim yansıtılamazdı, taş gibi sözlerinin sıkıcı ağırlığı keyfi olarak değişiyordu; adeta sözlerin birini kendi bacaklarının arasına, ondan sonra geleni daha öteye, bir üçüncüsünü de tiksindiği bir yüze fırlatıyordu.

Hepsi bir arada kısık, bitik sesi, güvensiz jestleri, sallanan gövdesi, melankoliyle alevlenen gözleri olması gereken şekildeydi, O anki durumuna bunlar uygundu. Çok şaşırtıcı olarak Pugatschov'un üç kez tek-

rarlanan sorusunu dile getirdi: Siz delirdiniz mi? İtkin yüksek sesle, öfkeli, daha sonra pes, ama en sonunda da çok hafiften, umutsuzca soluk almaya çalışırak "Deli misiniz?", Mahvolduğumuzu kim söyledi? Şu soru anlatılamaz bir güzellikle nağmeliyordu: "Sen ruhunun altında bir yükün altındaymış gibi mi çöküyor sun? Kısa bir aralıktan sonra umutsuzca ve veda ederek iç çekişi duyuldu: " Sevgili yoldaşlarım, iyi insanlarım,.,"

Gorki, Yesenin'in bu şiirini okuduktan sonra onun bir insan olmadığım, tersine tabiatın eliyle sadece şiir için yaratılmış kırların tükenmez acısını ifade etmek, yeryüzünde yaşayan her şey için sevgiyi ve bütün varlıklardan daha çok insanın hak ettiğini acımayı şiirleştirmek için tabiat tarafından özel olarak şiir yaratılmış bir organ olduğunu hissetmişti,

Yesenin son yıllarını Sovyet bürokrasinden sürekli kaçarak geçirdi. Dansöz Izadora Duncan ile kısa ve mutsuz bir evliliğin ardından (Gorki'nin belirttiği gibi o şairin ihtiyacı olmayan her şeyin temsilcisi kadın), bir dünya yolculuğu, mutsuzluğuna yenisini ekleyen Leo Tolstoy'un sir torunu ile mutsuz evlilik, sefalet ve yinede yeni volkanik şiirleriyle geçen son birkaç yıl;

"Ihlamurlar sessiz sedasız rnçkırıyor
Beyazlaşmış saçlarıyla
Burada ölen kim?
Kimdir bozulan
Yoksa sonunda ben de mi öyle oldum"

1925 yılının zifiri karanlık olan Aralık ayının bir gününde Sergey Yesenin Leningrat'ta ki Angleterre otelinde şahdamarlannı kesti ve son şiirini kanıyla duvara yazdı:

"Hoşçakal dostum, ayrılmak
Geldi çattı, göğsüme bastırdığım değerli dost,
Önceden belirlenen ayrılık her ikimize de
Tekrar buluşmanın vaatlerini şuurlu kılıyor
Hoşça kal dostum!
Hiç bir söz, hiç bir el sıkışı istemez!
Kaşlarını öyle çatma, yüreğini katılaştır!
Bu hayat yeni ölüm diye bir şey bilmez
Ama yeni tarzda da yaşanmıyor ki..."

Yesenin bundan sonra kendini otel odasındaki avizeye astı ve o çok sevdiği kırlara, topraklara karışarak yaşamı son buldu.

Dipnotlar:

(l)(2) Rusçadan Almancaya çeviren Jüîgen Rühle, Almancadan Tiirkçeye çeviren Sedat Ümran, düzenleme Mehmet Özgür

Kaynaklar: l- Edebiyat ve İhtilal Jürgen Rühle Almanca'dan çeviren Sedat Ümran Milliyet Yayınlan Ekim 1990

## AKIP GİDERKEN ZAMAN

Rahime Henden

I
Yavru ceylan uyur
dağların başında.
Kınalı kız kekik toplar
Biriktirir kucağında.
Kuzu annesini yitirir
meleyip durur.

II
Üveyik sürüsü havalanır.
Konar çamlara.
Yitik bir kuş öter
Çalıların ardında.
Mevsim bahara durunca

III
Kadınlar tarla kazar
başlarında ak yazmalar.
Etekleri salınır rüzgarda.
İner kalkar kazma
toprağın bağrına.
Tohum karışır toprağa.
Gök ağlar ardından
akıp giderken zaman.

IV
Şelale olup akar
Dağ başlarındaki kar.
Coşar yeşili doğanın.
Neresindeyiz sevgili
Akıp giden zamanın?
Sen de doğan güneşe sor.
Ne zaman kuşluk vakti?
İkindi ne zaman?
Bahar geldi işte.
Mevsimlerden ilkbahar

29.05.2012
Köy

# EKİM'İN ÜÇ ŞAİRİ (III): Vladimir Mayakovski

***Yıldız,***
*Nedir bu üşenme*
*parıldamaktan?*
*kutlamayacaksan eğer*
*doğuşunu bir İnsanın*
*yalnız şeytan*
***olmaz mı yıldız***
*övüp ululadığın? (1)*

***Vladimir Mayakovski***

7 Temmuz 1893 veya 1894 (tarihten ne kendisi ne annesi ne de babası emin değil) Bağdadi Köyü, Kotays İli, Gürcistan'da bir orman bekçisinin oğlu olarak dünyaya geldi. Asıl adı Vladimir Konstantinoviç'dir. Çocukluğunun bir kısmının geçireceği Kafkaslar bir sürü anı bırakmıştır dimağında. Öğrenime başlayan ozan yavaş yavaş kitaplarla tanışmaya başlar.

İkinci okuduğu kitap "Don Kişot", ona okumayı sevdirir.

Lise öğrenimine devam etmek için Bağdadimden Kutaysiye taşınırlar. Kutays Lisesi'nde öğrenim görmek üzere imtihana girer. '"Bir soru sordular çapa üstüne (kol yemmdeki çapa, bende de gerektiği gibi yanıtladım. Ama papaz "oko" ne ne demektir deyince, üç libre dedim. ( Böyledir Gürcü dilinde.) Papazlar, "oko" eski kilise Slavcasında göz anlamına gelir dediler. Az kaldı çakıyordum. Bu nedenle eski her şeyden Slavca ve kiliseyle ilgili her şeyden nefret etmeye başladım. Belki gelecekçiliğimin, tanrı tanımazlığımın ve enternasyonalciliğimin kaynağı da budur." Jules Verne'i okuyor ve düş gücü zengin bütün yazarları.

Evlerine gelen gazetelerden politik hareketleri takip ediyor. Müthiş bir hırsla politik kitaplar okumaya başlamış. Ozan artık politik hareket içinde yerini bulmuştur. Şiirden önce siyasetle tanışması, onun ilerdeki yıllarını belirlemeye başlayacaktır. Kendi tarihinde şiddetle tanışmasını, karikatürize ederek şöyle anlatıyor; "18 Ekim 1905'te Bolşevik Partinin ünlü üyelerin Baumann'ın öldürülmesi üzerine, çara karşı büyük çapta gösteriler düzenleniyor. Bu gösterilere katılıyor ozan, "Baumann'ı anma gösterisinde çıkan panik sırasında, kafama kocaman bir trampet yemiştim (yerdeydim) Korkmuştum doğrusu., sanki bendim yanan."

Öğrenci odalarından illegal yayınlar, sokak savaşının

incelikleri, Lenin'in ufak mavisi, diğer liselerde çıkan illegal yayınlar gördükçe "Eller yazıyor bense" diyerek, coşkuyla bir şeyler yazma isteği canlanması, o dönem, 'Dökümhane" diye adlandırılan ve işçi şairlerin bir araya getiren edebiyat akımının kurucularından Vladimir Kirillov etkisi altında yazmayı deniyor. Bu denemelerin sonucunda karşılaştığı lirik bir söylem oluyor. "Tek dizesini hatırlamıyorum. Böyle işteki yılmazlığın sosyalizme olan saygımla bağdaşmayacağını düşünerek bıraktım her şeyi."1908 yılında bir yer altı merkezinde sınava girerek, illegal Bolşevik Parti'ye yazılır. İlk genel toplantıda Merkez Komitesi'ne seçilir. (2)

İlkin Kafkasya'da daha sonra Moskova'ya taşınan bir ailenin çocuğu olan Mayakovski daha ondört yaşındayken Kostanün Yoldaş adıyla Bolşevik Partiye girdi. Kısa bir süre sonra yakalandı. Kendi otobiyografisinde "Bir polis devriyesinin içine bomba gibi düştüm" diyor. Ben Kendim (1928) " Bizim yasadışı basımevimiz not defterini yiyip yuttu, adresleriyle ve cildiyle birlikte. Polis karakolu, Ochranka (Çarlık gizli polisi) Komiser Woltanowskİ bana kendi ağzından zaptı yazdırdı: Bir bildiri kaleme almakla suçlanıyordum. Yazdırılan metni umutsuzca bozdum **'sozi jahdimokratisch'** diye yazdım, onlar bu tuzağa düştüler."

Sonra ki kez daha tutuklandı. Birkaç aylığına cezaevine kapatıldı. Daha on sekiz yaşında olmadığından, reşit değil diye serbest bırakıldı. Ama göz hapsine alındı. Polisten iyi hal kâğıdı istemeyen bir sanat okuluna kabul edildi. Parti çalışmalarına ara verdi. Burjuk, Chlebnikov, Erik ve diğer arkadaşlarıyla birlikte devrimci sanat icat etmeye koyuldu. Kısa zamanda bu sanatın adı İtalyan Füturistlerinden etkilenerek Fütürizm oldu.

1911 yılında Rus gelecekçilerinin önemli isimlerinden biri olan David Burliyuk'la (1882-1967) tanışır. Hayatının önemli kilometre taşlarından biri olacak Burliyuk ozan için şunları söylüyor: "Birbirimizi görür görmez anlaştık. Yalnız anlaşmak değil, dost olduk. Sonra da çevremizi saran savaşımda ölümle yaşam ve eski sanatla yeni sanat ve yaşam içinde silah arkadaşı olduk." Mayakovski, Burliyuk'un önemini fark eder. Bütün gece dolaşarak konuşurlar ve birbirlerini tanımaya çalışırlar. " Ertesi gün bir şiirin hakkından geldim. Bir şiirin parçaları demek daha doğru. "Ozan yazma cesareti kazanmıştır. Burliyuk'un kaçınılmaz etkisi, onu geri dönüşü olmayan bir yola sokmuştur. "Sretenski bulvarında Burliyuk'la buluşuyoruz. Bir iki dize okuyorum ona ve ekliyorum: "Bir arkadaş verdi de..." David duruyor. Yüzüme bakıyor. Gür sesle bağırarak: 'Sizsiniz bunu yazan! Dahi bir ozansınız siz!' Hak etmediğim bu sözleri sarf etmesi çok heyecanlandırıyor beni. Dizeler arasına gömülüyorum. Beklenmedik bir biçimde ozan olup çıkmıştım o zaman."

Rusya'yı etkileyecek yeni akımın öncüleri yavaş yavaş bir araya gelmeye başlamışlardır. Burliyuk'la düşünce birliğine varmaları işlerini daha da kolaylaştıracaktır, Burliyuk'un edebiyat çevresine girerek, kendiliğinden gelen bir oluşumun temellerini atacaklardır. Kısa süre içinde Moskova'da gelecekçilerin kurmaylarından biri olacak Velimir Hlebnikov'la tanışırlar. (3)

**Reddediş**

Yıldızlara bakmak uzun uzun
Bir ölüm hükmü imzalamaktan
Çok daha hoş gelir
Çiçeklerin sesini dinlemek
"İşte Hlebnîkov!" diye mırıldanan sesini
Bahçede dolaşırken
Çok daha hoş gelir evet
Benî öldürmek isteyenleri öldüren
Tüfekleri görmekten.
Niçin hiçbir zaman
Yönetici olamayacağımı
Anladınız mı şimdi?
V.V. Hlebnikov
Çev. Atilla Tokatlı

1905 Devriminden umduğunu bulamayan Rus sembolistlerinin yıkılışım görüyoruz. Reel dünyaya rağmen estetiğe dönük gizemsel bir söylem tutturan Rus sembolistleri yaşanan kargaşanın içinde umutsuzluğa düşmüşlerdir. Aleksandr Blok'un başı çektiği bu akım, reel yaşamdan alınacak değerlerin yerini dolduracak yeterlikte olmadığına inanan ve yenilgiyi kabul etmeyen genç aydınlar arasında tepkiyle karşılanmaya başlamıştır. Sembolizmi yadsıyan bu gençler, entelektüel ve ruhsal kısıtlamalardan kurtularak, kendilerini doğru dürüst ve zengin yaşantılarını modern yansıtmak istemişlerdir

En sonunda beklenen çıkışın gümbürtüsünü 1908'de İtalya'dan gelir. Empresyonistlerin ve kübistlerin arasında bir ayrım yapmadan değerlendiren, Marinetti'nin başı çektiği bir grup genç adam yaşamı ve sanatı değiştirip daha canlı kılmak isterler. Arayış içinde olan genç Rus sanatçıları için kaçınılmaz bir fırsattır bu. Tepkilerini göstermek için fütürizm onlara uygun düşmektedir. Peki neden İtalya ve Rusya sorusuyla karşılaşıyoruz? Bu sorunun cevabını Troçki'nin

sözlerinde buluyoruz. "Tarihte birkaç kez yinelenen bir olgu, bir kez daha görülüyordu: Herhangi bir kültür düzeyine ulaşamamış geri ülkeler, ileri ülkelerin gerçekleştirdiklerini kendi ideolojilerinde daha büyük bir güç ve parlaklıkla yansıtıyorlardı. 18. ve 19. yüzyılların Alman düşüncesi, İngiltere'nin ekonomik, Fransa'nın da politik başarılarım yansıtmıştı, aynı şekilde, fütürizm, en parlak anlatımını Amerika ya da Almanya'da değil de, İtalya ve Rusya'da buluyordu," (4)

Rus futürizmi İtalyan fütürizminin aksine akışını proleter devrimine doğru sürdürmekteydi- Bunda da en büyük etken V.Mayakovski'nin şairlikten önce politik bir geçmişe sahip olmasıydı, İtalyan fütürizminin tekniklerinden haberdar olan dört kişilik bir genç grup, başkaldırının ilk hazırlıklarının yapmak üzere toplandılar. Bu toplantıda gözüken iki önemli isim David Burliyuk ve Vladimir Mayakovski'ydi. İtalyan fütürizminin tekniklerinden yararlanmak istediler, ama içlerinde bulunan sosyalist devrimci kimlik, özünde tamamen onların karşısında bir yol olmalarına sebep olacaktı.

'Toplandığımız üç beş gecenin sonucunda bir bildiri doğurdu.

Hepsini Burliyuk derledi ve dergiyi bastırdı, 'Halkın Beğenisine Şamar'."

"Halkın Beğenisine Şamar"

Okuyucularımıza İlk Yeni ve Beklenmedik.

Zamanın yüzü biziz. Zamanın borazanı bizim sözcük sanatımızda çalışıyor.

Geçmiş boğucudur. Akademi ve Puşkin, hiyeroglifden daha anlaşılmazdır.

Puşkin, Dostoyevski, Tolstoy vb. gibilerini yeniliğin gemisinden atın denize,

İlk aşkını unutmayan son aşkını tanıyamaz,

Kim son aşkım Balmont'un kokulu orospusuna verecek kadar aptal olabilir.

Bu, günün erkesi ruhunu yansıtabilir mi?

Kim savaşçı, Briussov'un frakının kâğıttan zırhını yırtmaktan çekinecek kadar korkaktır? Onda bilinmeyen güzelliklerin bir doğuşu mu var?

Sayısız Leonid Ardreyev'ler tarafından karalanmış pislenmiş ellerinizi yıkayın,

Bütün bu Maksim Gorki'ler, Blok'lar, Sologuvlar, Çernikevski'ler, Kuzmin'ler vb., vb. bunların bütün istekleri ırmak kenarında bir villa. Yazgı, terzileri böyle ödüllendirir.

Onların basitliklerine gökdelenlerin tepelerinden bakıyoruz.

**Şairin,**

1. Seçmeli ve türetme sözcüklerle sözcük dağarcığını genişletme-neolojizm;
2. Bugüne dek kullanılagelmiş dile duyulan nefreti sürdürme
3. İşe yaramaz ünlülerin banyo fırçasından yapılmış tacını gururlu başlarında nefretle koparıp atma
4. Yuhalamalar ve öfke denizinde 'Biz1 sözcüğü üzerinde ayakta kalma haklarına saygı istiyoruz.

Ve bizim dizelerimiz sizin 'sağduyu' ve 'uygun beğeninizin' kirli izlerini taşıyacak olursa, yetkin sözcükle Güzelin Yeniden Doğuşu'nun İlk şimşekleri dizelerimiz üzerinde titriyor demektir.

V.Mayakovski, Vikior Khlebnikov
D.Burliyuk, A.Kruçyonik
(Moskova, 1912 Ekim)." (5)

Fütürist komünist beyannamenin İmzalayıcısı (1912) vahşi bakışlı, uzun boylu, limon sarısı gömleği ve kocaman siyah kravatıyla bütün alımlı kadınlara aşk ilan eden, devrimin en itibarlı edebiyatçılarından **Vladimir Mayakovski** (1893-1930). Pasternak onu şöyle anlatıyor: "Bir motosikletin üstüne çıkarcasına iskemlesine oturur, öne eğilir, Viyana Şnitzelini ufak ufak doğrar, çabucak midesine indirir, kâğıt oynar, gözlerini çevresinde başını döndürmeden çevresinde dolaştırırdı, Kusnetzki Bulvarında gösterişli gezintiler yapardı, özellikle derin anlamlı mısralarını usulüne uygun boğuk, burundan gelen bir sesle bir dua kitabının bölümlerini gibi okur, kaşlarını çatardı, birden ortaya çıkar, oraya buraya gider ve herkesin içinde kendini gösterirdi. Kendini bir şeye vermesi, bu tarzının arkasından sonuçları değişmeyecek gibi duran şeyleri değiştirmeye kararlı bir duruşu hissederdiniz. Onun dehası böyle bir karardı, o bütün dönemlerin gerçekleşmesine kendini acımasız teslim ettiği bir konu olarak görürdü." (6)

Mayakovskİ çevresinde her zaman aksiyon isteyen heyecanlı bir insandı. O şiir okuduğunda dinleyiciler gürlüyor, nükteler, ıslıklar, kıpırdanmalar, küfürler havada uçuşuyordu, O ise kalabalığın ortasında kıpırdamadan duruyor, kısık sesle bağırıp çağırıyor, tempo tutuyor, gürültünün tadını çıkarıyordu.

**Pantolonlu Bulut** (1912) Çarlık sansürüne rağmen burjuva sosyetesine meydan okuyordu; "**sevginizle, sanatınızla,** düzeninizle, **dininizle çekip gidiniz"** Bu dört bölümünden oluşan, dört sür çığlığıdır.

"Onlar kendilerine şair diyorlar
Çağımızın şairleri
Ve bıldırcın jestleriyle cıvıldaşıyorlar
Dünyanın kafatası

Bugün çelik bir halkayla
Varılmalıdır !"

Marx'da belirtiği gibi "kuram da kitlelere mal olunca maddesel bir kuvvete dönüşür." (7) Sanat da bu bakımdan bir kuvvettir. Gerçek sanatçı, imgeleriyle yığınları ele geçirir. İşte o zaman o, tarihin terazisi dışında, değer biçilmesi olanaksız bir nesne olur. Önce karşı çıkan fütüristler yavaş yavaş bunu anlarlar, Mayakovski'nin ilk girişimleri ne denli içtenlikle devrime tutkun olurlarsa olsunlar, gerçekte acemicedirler.

Lunaçarski'nin belirtiği gibi Mayakovskİ tipik bir fütürist de değildir. Biçim belki çoğunlukla gürültü ve yaldızıldır onda ama, "İnsan" "Savaş" ya da "Omurgalılar" başlıklı şiirleri iyi okunursa fütürist ara nağmelerde askerliği sevmezdik ile aşkını birkaç meteliğe satın alan kapitalin arka plana ittiği bir genç şairin protestosu görülür. (7)

Çarlığın yıkılmasından sonra konferanslar verdi: **"'Sanatın Bolşevikleri"** Ekim Devrimi üzerine otobiyografisinde şöyle bir not düştü: "Tanımalı mı, yoksa tanınmalı mı? Bu soru benim ve diğer Moskovalı Fütürüsitler için mevcut değildir. Bu benim devrimim."

Kışlık Sarayın Asker Sovyetlerince kuşatılmasını anlattığı Sol Yürüyüş şiirinde;

"Vatandaş muz ve çil tavuk ye
Yakında son nefesini vereceksin!
Sen
Söz sende
Konuş mavzer yoldaş
Adem çağlarında kalma kanun gerekmez bize
Tarihin kocamış beygiri topallıyorsun
Lagar beygiri çatlarcasına
Koşturmak istiyorlar
Sol
Sol
Sol!"

1919'da bir kitapçık yayımladı. "Vladimir Mayakovski'nin yazdıklarının hepsi" Bu kitabın önsüzünde dedi kî: "Şimdiye kadar yazdıklarımı bir ekollere bırakarak onlardan ayrılıyorum. Eğer onları aşarsam, büsbütün yeni bir kitap yazacağım." Böyle söyleyerek politikanın gürültüsüne, patırtısına katıldıysa da parti üyesi olmaktan kaçındı. "Neden partide değilim? Komünistler cephede çalışıyorlar, sanat ve halk eğitiminin alanında şimdiye kadar onlardandım. Beni muhakkak balık tutmak için Astrachana göndereceklerdi.'"

Fütüristler halk eğitim komiserliğinde iyice yerleştiler ve "kendi" ihtilallerinden kültür hayatında iktidarı ele geçirmek için yararlanmayı denediler. Kabiliyet ve muazzam bir faaliyet gösterdiklerinden, bu onlar için de geçici olarak mümkün oldu. Mayakovski ülke içinde tüm fabrikaları gezerek şiirlerini okuyor, devrimi yapan kitlelere bayramlarda okunmak üzere Mysterium Buffo (1918) şiirini okuyordu.

Halk Komiseri Lunaçarski onunla ilgili şunları söylüyordu; "Onun kahramanca ihtiraslı olan birinin zekice ve cesurca saldırgan eseridir." Bu eseri dana sonra Meyerhold tarafından devrimin ilk yıldönümünde sahneye konuldu. Aleksander Block bu gösteriyi; "Hayranlıkla izledim" diyordu.

Mayakovski film senaryoları kaleme aldı, filmlerde çeşitli roller oynadı. Kinayeli, beyazlara yönelik plaketlerde yan çizenleri, ümmiliği, tifüsü konu edinen şiirlerle donatılmış, baskı imkanları yüzünden mukavva klişelerin üzerine çoğaltılan vitrinlerde sergilenen aşağı yukarı üç bin plaket ve ardı ardına çifter kafiyeli altı bin dize yazdı.

**Yeni Ekonomi Politikası** (NEP) kabulünden (192I) sonra ticaret yeniden canlandırıldığında, Mayakovski Devlet Ticaret Teşkilatı için reklamlar hazırladı. "Ben herkes için her şeyi Mosselprom mağazalannda en yüksek kalitede şiir için tutuyorum," Mayakovski.

Fütürizm akımının gerektirdiği niteliklerde teşkilatlar kurdu, yayınevleri ve dergiler meydana getirdi.

Bir Amerika yolculuğundan yurduna döndüğünde Eve (1926) şiirinde aşağıdaki mısraları kaleme aldı;

"Ben istemiyorum
Çiçekçikler olarak tarlalarda açmak
Buketçikler olarak
Kelebek çiçeği, muhabbet çiçeği ve gelincik
Ki onları toplarlar
Günlük çabalardan sonra
Ben istiyorum ki
Devletin plan komisyonu
Ödevimi her yıl
Şiddetli tartışmalarla
Kararlaştırsm göz yummayan
Kontrol kadranına
Ben istiyorum ki
Kalemimi silahların fihristine daldırayım
Süngü ve kalem
Sembol bu olmalı!"

Lenin'in karısı Krupskaya'nın İşte Lenin adlı Lenin'in hayat hikâyesini anlattığı kitabında; "1918 yılında bir toplantıda bir kadın oyuncu Mayakovski'nin "Bizim Yürüyüşümüz" adlı şiirini okumuştu. 'Tanrımız, ileri yürü-

yüş, Yüreğimiz trampet" pasajını okurken, doğrudan doğruya ilk sırada oturan Lenin'e doğru yürümüştü. Her türlü gösterişli konuşmayı ve kibirli olanı sevmeyen, onlara iltifat etmeyen Lenin tamamen şaşkınlaştı ve artist klasik edebiyattan bir şiir okuduğunda ancak o zaman kendine gelebilmişti."

Birkaç yıl sonra Lenin Wchutemas (Yüksek Teknik Atölyelerini) ziyaret etti. Krupskaya diyor ki: "İliç (Lenin) gençlere baktı, onu kuşatan genç sanatçıların ve sanatkâr kızların sevinci kendi yüzüne yansıdı. Onlar ona naif resimlerini gösterdiler, anlamını açıkladılar ve bir sürü sorular sordular. Lenin güldü, soruları cevapladı, onlara karşı sorular sordu. "Ne okuyorsunuz? Puşkin'i okuyor musunuz?" fakat aralarından biri, "Hayır o bir burjuvadır, biz Mayakovski okuyoruz." Diye cevap verdi. Lenin gülümsedi ve "görüşüme göre Puşkin daha iyidir" dedi. (8)

Mayakovski 1920'de Lenin'e 150 Milyon adlı poemini gönderdi. Lenin aşırı övgü dolu bu poemi beğenmedi. Sonra ki bir dönemde Lenîn "Toplantılara Gönül Verenler" şiirini beğendiğini belirtmişti. 1922'de Lenin Maden İşçileri Birliğinin toplantısında işçilere ve partililere karşı şöyle demiştir; "Dün rastlantıyla İzvestiya da Mayakovski'den politik konulu bir şiir okudum. Ben onun şiir kabiliyetinin hayranlarından değilim, bu alanda yetkimin olmadığını kabul etmekteysem de, durum budur, ama uzun süredir politik ve yöneticiliğin süresince bu kadar hazzı hiçbir şekilde duymamıştım. O şiirinde yapılan alıntılarla esaslı bir şekilde alay etmekte ve toplantılar durmadan toplantılar yaptıkları için Komünistleri alaya almaktadır. Bunda şiir değerinin ne durumda olduğunu bilmiyorum, ama politikaya gelince söylediklerinin büsbütün isabetli olduğunu temin edebilirim." (9)

Lunaçarski bu konuya ilişkin, Mayakovski'de bütün abartmaların, süslemelerin altında duygusal, canlı bir içerik yatar. Bundan dolayı, kendisini sürükleyen modayı bırakması ve bakır çalgılarından, gür sesinden vazgeçmeksizin bağırıp çağırması, borazanıyla anıtsal güzellikte havalar çalması onun için -bir başka şaire oranla- daha kolaydır. Ondan bunu beklemek de bizim hakkımızdır Hangi edebiyat bize daha yakın olabilir: Burjuvaların ucuz estetiği mi, yoksa fütüristlerin emek verdiği ve kavga şarkılarıyla çınlatmaya başladıkları edebiyat mı? Kuşkusuz, Fütüristler. Elbette, gürbüz fütüristler bize tiridi çıkmış, çökmüş burjuvaziden daha çok şey verebilirler. (10)

Mayakovski Lenin'in ölümünden sonra Vladimir İliç (1924) ve İyi ve Güzel (1927) her iki poemlerinde devrime ilişkin tatlı hayallerin ışıldayan şarkılardır. İnsan varlığının güzelliğini ve iyi yaşamaya olan inanç yoğunlaşmıştır.

1929'da Mayakovski çalışma odasının duvarına asılı duran Yoldaş Leninle Muhavere'ye girişir;

"...kişi yorulur
Sahteciler takımıyla boğuşmaktan
Siz gittiğinizde beri
Ayaktakımı muhakkak
Çoğalıyor
Çok sayıda
Her tünden alçaklar
Koşuyorlar
Toprağımızda oraya buraya
Ve her yerde
Tipleri
Sayısız
Ve adları belirsiz
Bizim için
Bir resimli sayfa
Açılıyor:
Bürokrat,
Murahabacı
Ve besili köy ağaları,
Tarikatçılar
Dalkavuklar
Ve ayyaşlar
İşte yürüyorlar,
Şişkin
Ve kibarlar,
Donatılmış
Dolmakalem ve rozetleriyle
Oraya buraya
Şüphesiz
Onları bütün gücümüzle hizaya getireceğiz
Ama hepsinin
Hakkından gelmek
Son derece güçtür
...

İşlerin,
Olayların, planların
Tufanı içinde
Gün yavaş yavaş karardı
Ve kayboldu
Odada kimiz varız:
Ben
Ve Lenin
O fotoğraf olarak

Beyaz duvara asılı"

Mayakovski'nin son eserlerinde yeni sınıfa yüksek mevkiye erişmiş parti kodamanlarına karşı hemen hemen bağnaz bir kin duyulmaktadır. "Son saray adamları, son çiftlik sahipleri ve kıpkızıl kapitalistler devrimi berbat ettiler" diye not etmiştir. Yükselen bencillik ve kişisel konfora karşı çıkarak İyi ve Güzele karşı Kötü şiirini yazdıysa da ölümünden sonra gizli polisçe el konulan şiirlerindendir. Ütopik satırları olan Tahtakurusu (1928) ve Banyo (1929) Parti bürokratlarıyla yaptığı hesaplaşmadır. Meyerhold tarafından parlak bir şekilde sahneye konulmuş ve bürokratlardan büyük tepki çektiği için alelacele oyun kaldırılmıştır.

Tüm bu sıkıntılar ile köşe sıkıştırılan şair 1930 Şubat'ında genç edebiyatçıların ve hayranlarının desteği ile Yirmi Yıllık Çalışmalarım adıyla sanat hayatının hesabım veren bir sergi açmıştır. Burada Bütün Sesimin Gücüyle şiirini okumuştur. Gelecekteki takipçilerine bir amentü bırakmak istemiştir:

,
"Ben de kışkırtıcı propaganda sanatından
Son derece bıktım
Ben de yazdım
Altın yaldız ve leylak buketini
Bu
Çek defteri ve ruh için bir şeydir
Ama
Kendimi yendim
Titreyen soluğumla
Kendi şiirimin boğazını sıktım
...

Ben bin zaman gelir de
Işıklı gelecekte
Parti mahkemesinin huzuruna
Çıkarsam
Şiir söyleyen
Dolandırıcıların, karaborsacıları, dalkavukların
Karşısında
Kaldıracağım
Bolşeviklerin parti kitabı olarak
Yukarıya ışığa
Partiye sadık yüzlerce kitabımı"

14 Ağustos 1930'da ölümünden sonra Stalin'in Sovyetler Birliğinin "en iyi ve en kabiliyetli şairi" diye değerlendirdiği Mayakovski kalbine bir kurşun sıkarak canına kıydı. Bıraktığı son mektubu şöyleydi:

"Herkese!

Ölümümde kimsenin suçu yoktur, lütfen bunu mesele edinme!

Ölen ben sevmezdim bunu.

Annem, kış kardeşlerim ve yoldaşlarım beni bağışlayın.

Bu bana yakışan bir davranış değil (başkalarına böyle bir ölümü tavsiye etmem) ama benim için başka çare kalmadı.

Hükümet yoldaş, ailem şunlardır, şu kişilerdir: Lilya Erik Annem kız kardeşlerim ve Veronika Witoldovna Polonskaje eğer onlara katlanılır bir hayat sağlarsan, buna teşekkür ederim. Başlamış olduğum mısraları Erik ailesine verin, onlar bunlarda kendilerini bulacaklardır;

Denildiği gibi:
Bu iş burada bitmiştir
Aşk yelkenlisi hayata çarparak parçalandı,
Hayata hiç borcum yok
Kişisel varlığımın çektiği acılar
Sancıları
Ve düş kırıklarını
Sayıp dökmek gereksizdir:
Elveda(ll)

Kaynaklar:

(1) İnsan adlı uzun şiirinden ozanın çeviren Sait Maden

(2) Edebiyat ve ihtilal Jürgen Rihle Almanca'dan çeviren Sedat Ümran Milliyet Yayınları Eki 1990

(3) Mayakovski ve E-'tmirizm Yiğit Tuncay Nazım Kültürevi Sanal Broşürler Dizisi

(4) Leon Troçki Edebiyat ve Devrim Çev, Il,Portakal

(5) Mayakovski ve Fütürizm Yiğit Tuncay Nazım Kültürevi, Sanat Broşürleri Dizisi Şiirler-Wlademir Mayakovski çev. Sait Maden

(6) Hegel'in Hukuk Felsefesinin eleştirisinde Marks şöyle der; "bu elbette, eleştiri silahı, silahların eleştirisinin yerini tutamaz, maddesel kuvvetin ancak maddesel kuvvette alt edilmesi gerekir, ama kuram da kitlelere mal olunca maddesel bir kuvvete dönüşür."

(7) Sosyalizm ve Edebiyat Anatoli Lunaçarski Çeviren: Asım Bezirci Evrensel Kültür Kitaplığı 1998

(8) İşte Lenin Krupskaya İnter yayınları İsmail Yarkın

(9) a.g.e

(10) Sosyalizm ve Edebiyat Anatoli Lunaçarski Çeviren: Asım Bezirci Evrensel Kültür Kitaplığı 1998

(11) Mayakovski veFütürizm Yiğit Tuncay Nazım Kültürevi, Sanat Broşürleri Dizisi

# SANATIN EN BÜYÜK EKSİKLİĞİ PROLETARYANIN SANATÇISININ OLMAMASIDIR!

Metin Yoksu

Eleştirinin olmadığı yerde herkes bir birini övmeye başlamış ise edebiyat açısından büyük bir sorun var demektir. Eleştirinin olduğu ve görülmediği yerde ise daha büyük bir sorun var demektir. Tüm bunların yanında daha da önemlisi edebiyat okuyucusunun olmadığı yerde ise ve bu görülmüyor, tartışılmıyorsa işte o zaman en büyük sorun budur.

Edebiyat camiası şu sıralar iki önemli konuyu tartışıyor. Eleştirinin eksikliği, işlevsizliğini tartışıyor. Bunun yanında tartışılan diğer bir konu "yaratıcı yazarlık atölyeleri"dir. İki önemli konu ve bir birinden bağımsız olmayan meseleler. Bu iki önemli konunun yanında bir de hemen hemen hiç tartışılmayan bir şey var. O da ülkelerimizde okuyucuların eksikliğidir. Okuyucudan kastım sadece edebiyat okuyucusu değildir. Gazete, dergi, kitap, vb. konularda okunma oranları ortadadır. Var olan "okuyucular" ise çok satanlar ya da popüler olanlar dışında bir şey okumuyor.

Ülkelerimizde okuma oranları çok düşük seviyededir. Bu şekilde olmasının çeşitli sebepleri var. Savaş hali, ekonomik sıkıntılar, asimilasyon uygulamaları vb. sebeplerden ülkelerimizde okuma oranları çok düşük. Son yıllarda bu konularda iyileşmeler olsa da hala önemli bir sorundur.

Durum bu şekilde olunca edebiyatta durumdan nasibini alıyor. Okuma oranları düşük olunca edebiyat okuyucuları da düşük oluyor. Var olan "okuyucularda" popüler olanlar ya da çok satanlar dışında bir şey okumuyor/okuyamıyor.

Bu kadar az okuyucunun olduğu yerde daha da

önemli bir sorun var. Cebine üç beş kuruş koyan ve "eli kalem tutan" başlıyor üç beş satır bir şey yazmaya ve yazılanlar birleştirilip kitaplaştırılıyor. Adına ondan sonra roman, şiir, hikâye yani "edebiyat" deniliyor. "Bu kadar çok eserin olması, basılması iyi değil mi?" Sorusu haklı olarak sorulacaktır. Sorunun cevabı basit ama algılanması ve çözüme ulaşması biraz zor görünüyor. Okuyucuların çok olduğu yerde elbette ki çok kitap basılması olumludur. Ama okuyucuların olmadığı yerde bu kadar çok kitap basmak olumsuzdur. Bir de bunlara eleştirinin yetersizliği ve işlevsizliği girince iş içinden çıkılmaz bir hal alıyor.

Edebiyat dergilerinde, kitap eklerinde ve gazete sayfalarında vb. eleştirinin yokluğu, eksikliği, işlevsizliği tartışıldı/tartışılıyor. Görünen o ki bu konular tekrar tekrar konuşulacak. Ülkelerimizde eleştiri yok değil vardır. Ama bu eksik ve işlevsizdir. İşlevsiz olması dediğimde yazılanların içeriğinden bahsetmiyorum. İşlevsiz çünkü eleştiri yazıları da çok okunmuyor. Okunmadığı gibi konunun muhatapları konuya duyarsız kalmaktadır.

Eleştiri denince akla sadece olumsuzluklar geliyor. Sırf bundan kaynaklı yazılan eleştiriler yeterince dikkate alınmamaktadır. Unutulmamalıdır ki eleştiri ne kadar yıkıcı yapılırsa yapılsın doğasında bir yapıcılık vardır. Bu bir okuyucu ve yazar için hiçbir zaman unutulmaması gereken bir durumdur. Eleştiri var ise ortada iyi metinler çıkmasında artışlar yaşanacağı kesindir diyebiliriz.

Yazarlık atölyeleri, ülkelerimizde de pazar alanına dönmeye başlaması bir bakıma olumlu sayılabilir. Ama kapitalist sistemde bu pazardan başka bir şey değildir. Hatta isimlendirilmesinde bile sorun vardır. Yaratıcılığın atölyesi olmaz. Ama yazarlığın atölyesi olabilir. Çünkü atölye çalışmalarında yazım teknikleri öğretilebilir ama yaratıcılığın tekniği öğretilemez!

İlla bir şey öğrenilmek veya öğretilmek isteniyor ise bunun iki önemli yolu vardır. Birincisi çok okumak ikincisi ise eleştirmenlerin söylediklerine kulak vermektir. Ama bu demek değildir ki eleştirmenlerin her dedikleri uygulanacaktır! Yazarlar söylenenlere kulak asabilir ve söylenenleri dikkate alarak kendi üsluplarını ve tekniklerini geliştirmelidirler. İşte bu olduğu zaman eleştiri yerini bulmuş olur.

Bugün eleştiri denince akla sadece olumsuzluk gelmektedir. "Okuyucular" açısından eleştiri "şunu oku! Bunu okuma!" olarak algılanmaktadır. İşte bu durumda gerçek edebiyat okuyucuları oluşamamaktır. Sadece edebiyat alanında değil yazılı tüm üretimlerde bu durum böyledir. Okuyucu şunu yapmalıdır. Önce konunun kendisini bilmelidir devamında yorumlara taraf olmalıdır. Ama ülkelerimizde bu durum tersten işliyor. Önce yorum okunuyor ve okunan yorumlar üzerinden taraf olunuyor. Sadece edebiyat alanında değil tüm alanlarda bu durum böyledir. Güncel bir örnek verecek olursak günlük gazetelerde haberler vardır. Köşe yazarları kendi bakış açılarına göre haberleri yorumlar ve tavır takınırlar. Yapılması gereken önce haberi okumak sonra insanın kendi hür iradesine göre taraf tutmasıdır. Ama ülkelerimizde haberin asıl kaynağı hemen hemen her zaman atlanır ve direk yorumlara göre bir taraf tutulur. İşte bu durum vahimdir!

Eleştiri konusunda en büyük eksiklik nedir? Bu soruya edebiyat camiasının birçoğu cevap verdi. Takip edenler tartışmaları az çok bilirler. Takip etmeyenler ise birkaç edebiyat dergisinin son sayılarına bakmaları yeterli olacaklardır. Her kesim kendi bakış açısına göre bu konuya bir cevap verdi/veriyor/vermeye de devam edecektir. **Edebiyat anlamında bugün en büyük eksikliklerden biri proletaryanın bir edebiyatçısının/sanatçısının olmamasıdır. Bu eksiklik aynı zamanda eleştirmen konusunda vardır. Hatta yoktur demek daha doğru olacaktır.**

Eleştirmenler kendi değer yargılarına göre eleştiriler, incelemeler vb. yaparlar. Edebiyatta, sanatta objektif olma durumu diye bir şey söz konusu olamaz. Her sanatçı kendi sabit bir fikri vardır. Ve bu sabit fikri etrafında dünyayı yorumlar ve üretimde bulunur. Burjuva sanatçıları ve proletaryanın sanatçıları için durum budur. Kültür, sanat ve edebiyat alanları sınıflar üstü değildir. Bu alanların bir tarafı vardır. Bu tarafı belirleyen onu icra eden sanatçılardır. Sanatçıların tarafına göre sanatta tarafını belirler!

Hayatının odak noktasına M-L bilimi koyan bir sanatçı ülkelerimizde yoktur. Olmamasının yanında en büyük sorun kitlelere mal olmuş bir komünist sanatçı olmamasıdır. Komünist sanatçının eksikliği birçok alandadır. Özelinde ise eleştiri noktasında hiç yoktur. Var olan eleştirmenlerin çoğu burjuva aydınlarıdır. Daha da kötüsü edebiyatın kendi öz yapısı sol iken uzun süredir ülkelerimizde bu alanda sağın elindedir.

Bugün komünist bir eleştirmenin (özellikle de kitlelere mal olmuş sanatçının yokluğu!) olmaması proletaryanın da sanatçısının yokluğunu da beraberinde getiriyor diyebiliriz. Bu şekilde bir sanatçının varlığı sanat cephesinde büyük bir mevzi kazanacağımız kesindir. Yılmaz Güney örneği ele alındığında durum net olarak anlaşılabilir. Yılmaz Güney'in örgütleyici gücü

birçok sanatçının Yılmaz Güney etrafında toplamasına da sebep olmuştur. Bugün sosyalizmin ve devrimci sanatın gücü maalesef çok zayıftır. Hal böyle olurken proletaryanın sanatçısını oluşturması da güçleşiyor.

Önemli olan ve tartışılmayan bir diğer konu başta vurguladığım gibi edebiyat okuyucusunun yokluğudur. Bu eksiklik önemli bir sorundur. Okuyucunun olmadığı yerde kötü yazarlar çoğalabilir. Ve bugün ülkelerimiz de olan budur. Eğer ki edebiyat okuyucuları artarsa yazılan metinlerde ona göre değişecektir. Çünkü artık çok satanlar veya hiç satmayanlar yazılmak zorunda kalmayacaktır! Gerçek edebiyat kendini iyice var etmeye başlayacaktır.

Okuyucunun olmadığı yerde ise neler olur? Benim açımdan en rahatsız edici noktalardan biri okuyucuların çok az olduğu ülkelerde bir de yetmezmiş gibi romancılar, şiirciler, öykücüler maalesef günden güne çoğalıyor. Çoğalması bir yana çok sattıkları için bir noktadan sonra okuyucu bir tüketici gözüyle algılanıp her yıl düzenli kitap çıkartıyorlar. İşte bu durumda sadece satmak için yazılma eğilimi artıyor. Var olan okuyucular müşteri durumuna düşürülüyor. Kapitalist sistemde diğer tüm alanlarda olduğu gibi kültür, sanat ve edebiyat da bir endüstiridir. Ve bunların bu şekilde olması da "gayet doğaldır" sonuç olarak bu alanında düzelmesi ancak ve ancak kurtuluşu devrimdedir diyebiliriz. Fakat devrim öncesinde de bu alan da güçlü bir mevzi durumu tersine çevirebilir.

Bu sistem içinde kitap okuyucuları olabilir. Avrupa'nın okuma oranları ortadadır. Veya diğer ülkelerin ama "az gelişmiş"(biz onu sömürge olarak okuyalım) ülkelerde okuma oranları çok düşüktür. Çünkü hayatta kalmak bir mucizeyken okumak bir lüks sayılmaktadır.

Ülkelerimizde okumak bugün lüks durumdadır. İşçilerin emekçilerin bir talebi şöyle olsa aylık aldığımız maaşlara devlet ek olarak kültür-sanat harcaması da verse! Sanırım bu durum bir bu alanda bir iyileşmeye sebep olabilir. Brezilya'da bugün işçilere devlet tarafından ek bir harcama veriliyor. Yani kapitalist sistemde alabileceğimiz hakların arkasında durabiliriz. *

**Ne zamanki hayatın odak noktasına M-L bilimi koymuş sanatçılar çoğalır işte o zaman durum çok farklı olacaktır. Bugün sanat alanında en büyük eksiklik budur.**

10.03.2013

---

* Bianet 29 Ocak 2013 haberine göre Brezilyada işçilere aylık 25 dolar vermeye başladı.

# ÖLMENİN ZAMANI DEĞİL

MAKSUT KOTO

saat sabahın altısı
kesmişim umutlarımı
dağıtırım mavilere

ölmenin zamanı değil
ya da yaşamak için büyük bir şans
çekmişim içime kadar martıları
uçurmuşum şiirleri sözcükleri aşkları

bir adım önümde sıratımın ağzı derin
çukurumu görür gibiyim ne çok kirletilmiş
ölmenin yeri zamanı kalmamış,
ölmemeliyim

saat sabahın altısı
ölümün provasını aldım

yaşamak için çok zamanım var

# Sivas… kanayan bir imge…

Adil OKAY

***"çakal ulumalarının besmeleye karıştığı***
***karartmalı bir temmuz akşamı***
***otuz üç can***
***canan, yoldaş, kardeş***
***alevler arasında sır oldular***
***hüzne boyandı Sivas***
***hüzne boyandı şiir***
***nota fırça fotoğraf…"***

***adil okay***

Sivas… kanayan bir imge…

1993 Temmuz'uydu, Sivas'ta, Pir Sultan Abdal Kültür Şenliğine katılanlar düşüncelerini açıklıyor, şiirler okuyor, şarkılar söylüyordu. Sivas, Sivas olalı bu kadar kültür - sanat insanını bir arada görmemişti. Bunu hazmedemeyen karanlık güçler, camilerde cuma namazı için toplanan kitleyi provoke edip, Pir Sultan Abdal Şenlikleri için Sivas'ta bulunan (içlerinde çocukların da olduğu) 70 aydını, şairi, yazarı, ozanı, halk oyuncusunu Madımak oteli'nde kuşattılar. Sivas, 7 saat boyunca yobazların gösteri alanına dönüştü. Güvenlik güçlerinin sessizliğinden cesaret bulan şeriatçı güruh, önce Pir Sultan Abdal heykelini parçaladı ve akşam saat 20 sularında da Madımak oteli'nde mahsur kalan sanatçıları yok etmek için saldırıya geçti. Göz göre göre gelen katliamı engellemek için ne bir polis panzeri geldi, ne askeri helikopter havalandı, ne de "biber gazı" kullanıldı. Sivas'ta konuşlanan asker ve polislere, "sadece seyredin" emri verilmişti.

Saatlerce süren olayları hepimiz kahrolarak "canlı yayın" seyrettik. Kalkıp yanlarına gitmek istedik, kuş olup uçmak, o güzel insanlara yardım etmek, gagamızda bir damla su taşımak, yangını söndürmek… Heyhat, Sivas'a giden tüm yollar katillerin suç ortakları tarafından tutulmuştu.

"Ya Allah, bismillah, Allah-u ekber" naraları arasında 33 insan yakıldı.

Bu olayı her düşündüğümde, Cemil Meriç'in "Cinayete ses çıkarmayan, caninin suç ortağıdır"; sözüyle Brecht'in, "Seyirci kalanlardan beklediğimiz, en azından utanmalarıdır", sözleri geliyor aklıma.

Sivas davası düştü… Devlet'e göre zaman aştı, zaman şaştı. Oysa orada katledilen insanlar için, onların yakınları sevenleri için zaman dondu. Siz, Pir Sultan Abdal için zaman aşımından söz edebilir misiniz. Ya da şeyh Bedrettin için. Yakın tarihe gelelim; Sabahattin Ali veya Ape Musa için zaman aşar mı… Unutma, unutturma çabalarına inat, Koray ve Menekşe Kaya'lar,

Asım Bezirci'ler, Nesimi Çimen'ler, Hasret Gültekin'ler, Behcet Aysan'lar, Muhibe ve Muhlis Akarsu'lar ve diğerleri zamanı aşacak, gelecek yüzyıllara da ışık ve ses vermeye devam edecektir. "Katliamda yaşamını yitiren Hasret Gültekin'in eşi Yeter Gültekin, mahkemenin aldığı zaman aşımı kararının sadece Sivas davasını değil, Sabahattin Ali'nin öldürülmesinden Roboski katliamı'na kadar yaşanan bütün 'faili belli' siyasi cinayetleri sonlandıracak nitelikte olduğunu söylüyor: "Bu beklediğimiz bir sonuçtu halkımız şaşırmasın. Biz de 19 yıldır bunu bildiğimiz için bu kadar mücadele verdik. Bu hukuksuzluğun, haksızlığın, ahlaksızlığın davasıdır. Bu başka insanların öldürülmesi için katilleri cesaretlendirir'…"

(Ve geçtiğimiz günlerde Sivas ve Roboski'ye Reyhanlı eklendi. Sivas ve Roboski'den ağrımışken şimdi de Reyhanlı diye yazacağız bundan sonra.)

Sivas davasının AKP hükümeti döneminde düşmesi, katillerin avukatlarının da bu gün AKP milletvekili olması bir tesadüf değildir.

"Hep o kıyımcılar
ellerinde kan, çamur, irin
bin dört yüz yıldan beri!
Sivas'ta ölenleri unutmadık
Sivas unutmadı bizi...".

Evet, "Kimse inkâra kalkışmasın. Çünkü o alevlerin sarıp sarmaladığı coğrafyamızda 'masum değiliz hiçbirimiz'…Olsaydık; hâlâ 'Cemevi cümbüş yeridir' derler miydi? Tarih, insan(lık)ın hafızasını elinde tutarken; egemenlerin yok edip unutturmak istediğini yaşatır… Üstü küllenenin korlarını canlı tutan tarih, unutmanın/ unutturmanın da panzehiridir… Bu nedenle acıların gömülmemesi, unutturulmayıp, yeni nesillere aktarılması ve geçmişin hatırlanması için toplumsal hafızanın diri tutulmasına, her şeyin kayda geçirilmesine muhtacız… Ellerimiz, 'Ozanlar Kenti' Sivas'ı, 'Ölü Ozanlar Kenti'ne dönüştürenlerin her daim yakasında olmalıdır, olacaktır da!".

Söyleyeceklerimi bitirmeden Sivas katliamının, (Roboski ve reyhanlı gibi) bir sonuç olduğunu belirtmeliyim. Bu trajik sonuçları yaratan nedenlerin başında da devletin "zorla Türkleştirme, sünnileştirme" politikaları gelir. Muhalif her sesi, "bunlar Kızılbaş'tır, Kürt'tür, komünisttir" diye susturmaya çalışan karanlık güçlerin devlet tarafından desteklenmesi sonucu Maraş, Çorum, Malatya, Gazi katliamları gerçekleşmiş, Sivas'ta, içlerinde çocukların da olduğu 33 insan yakılarak katledilmiştir.

Sonsöz: Aradan 20 yıl geçmesine rağmen, Hâlâ "kanayan bir imgedir Sivas... Alevler içimizi yakmaya devam etsin… Unutmayalım… Sivas Madımak'ı unutmayalım…"

Ağıt ve öfkenin, isyana dönüşeceği gün gelecektir elbet…

Haziran 2013
www.adilokay.com

*i-Abdullah Rıza Ergüven*

*ii-Temel Demirer, Sesini Yitiren Şehir Sivas, Editör: Mehmet Özer, Çankaya Belediyesi Yay., Temmuz 2011…*

*iiiHicri İzgören*

# SANAT VE İKTİDAR YA DA VAR OLANA MEYDAN OKUMA ZAMANI[*]

TEMEL DEMİRER

***"Kim istemez ki mutlu olmayı?***
***Ama mutsuzluğa da var mısın?"[1]***

"Sanatta işlenebilecek hiç bir suç yoktur," diyen 'Yeni Kapı'lılardan Nazlı Masatçı, 4 Aralık 2012'de İzmir 22. Asliye Ceza Mahkemesi'nce "ceza" denilen bir kararla onurlandırıldı…

N. Tolstoy'un, "Şiddeti ortadan kaldırmalıdır, yalnız o yapabilir bunu"; Adalet Ağaoğlu'nun, "İçinde yaşanabilecek tek dünya. İnsanın özgür olduğu tek yerdir," sözleriyle betimlenen sanat "suç"lanabilir mi?

A. Hicri İzgören'in, "Sanat, yaşanmış olan, yaşanan ve yaşanacak olan hayatın ifadesidir. Hayatın odak noktası da insandır. Sanatçı, insanı (ve insani olanı) hayatın zenginliği ve bütünlüğü içinde yakalayandır," sözleriyle betimlenen sanatçı "ceza"landırılabilir mi?

Hayır! Binlerce kez hayır!

Ancak John Berger'in, "Tiranlıkların tümünde zulüm kurumsallaşmış olarak mevcuttur. Bir tiranlığı bir başkasıyla karşılaştırmak bu açıdan anlamsızdır, zira bir noktadan sonra çekilen acıları karşılaştırmak mümkün değildir. Tiranlıklar kendi başlarına zalim olmakla kalmaz, aynı zamanda zulme örnek teşkil ettikleri için zulmün kapasitesini artırır, zulüm altındakilerin ise giderek umursamazlaşmalarına yol açar,"***[2]*** diye resmettiği tiran(lar)ın egemen olduğu coğrafya(lar)da bu(nlar), ne yazıktır ki hâlâ mümkün!

Ancak zulmün aşılmasına ilişkin çözüm de yine zulme içkindir!

"Nasıl" mı?

Topluma dayatılan "umursamazlaşma"nın panzehiri oldukları, "Başka bir dünyanın mümkün olduğunu" hatırlattıkları için sanata/ sanatçıya karşı olan tiran(lar)ın zulmü sanatı "suç", sanatçıyı "suçlu" ilan ederken zulme meydan okuyan direniş ve direnç odaklarını da yaratır…

* * * * *

Albert Camus'nün, "Kendine bir anlam arayan tek varlık" olarak betimlediği insanın insanallaşma ve özgürleşmesinde sanatın oynadığı rol devasa önemdir.

Pelin Batu'nun, "Sanat çok sübjektif bir şey… Sanat kişiseldir," diyen pop-star (daha da doğrusu satar!) zırvalarını bir yana bırakırsanız; sanatın gücü, ortak alanların gücüdür.

Yaşama ve gerçekliğe ait olayların üzerinde bir yeri bulunduğundan söz edilse de doğayı ve yaşamı "kendi güçleriyle" anlayıp yorumlamak gerekecektir. Yorumlama gücünden kaynaklanır sanatın gücü. Ne var ki sanatın bize vermesi gerekeni, doğa ve yaşam verdiği için böyle bir 'tekrar' anlamsız olacaktır Çenişevski'ye göre.***[3]*** Yeniden yaratma dışında sanatın bir başka önemi, yaşamın açıklanmasına yönelik işlevinden kaynaklanır.

Kolay mı?

"Sanat size çevrilmiş bir yüzdür ve her yüz gibi, her bakış gibi, her göz göze geldiğimiz insan gibi orada bir diyalog başlar," vurgusuyla Jale Nejdet Erzen'ün eklediği üzere: "Sanat, sonlu bir konum içinde sonsuzluğu temsil eden bir hakikâtin sunulmasıdır."***[4]***

Tam da bunun için nihai kertede kolektiftir; toplumsaldır; yaratıcıdır…

S: Freud'un "Sanat... hayal gücünden gerçeğe gider... oradan da yaratıcı kişi, onur, güç ve seviye varır"; C. G. Jung'un "Tüm yapıların kaynağı hayal gücünde yatar"; Shiller'in "Kişi ancak kendisini hayal gücünde bulduğu zaman gerçektir," saptamalarıyla betimlenmesi mümkün olan yaratıcık, toplumsal yoğunluklarla ortaya çıkar, biçimlenir…

İşte tam da bunun için sanatçının insan(lık)ı sanat yoluyla sorgulaması, insan(lık)a dönük eleştirel bir özgürleşme ediminin önünü açar…

* * * * *

*Bunu yaptığınız zaman yani devlet (veya her türlü iktidar-mesela para!) ile aranıza mesafe koyabildiğiniz oranda sanatçı olursunuz; yaptığınız da sanat olarak nitelenmeye hak kazanır.*

Tam da bu noktada "Sanatçı devletten medet umar mı?" sorusuna, Cemal Şakar'ın "Devlet, sanatçının muhalifliği üzerinde kadim bir gölge"; Bülent Usta'nın, "Ne devletin ne de edebiyatın birbirine karşı sorumluluğu olamaz,"***[5]*** diye verdikleri yanıtı anımsamak gerekir.

*Evet, sanatı ve sanatçıyı betimleyen aslî öğelerden birisi de başkaldıran muhalif duruşudur…*

Söz konusu gerçeklik karşısında Ahmet Mümtaz Taylan'ın, "Akıl, mantık ve vicdan üçgeninden kendimizi muaf tutarsak siyasete yakın oluyoruz. Mesele siyasete değil, hayata yakın olmak," türünden "utangaç" mazeretine sarılmak doğru olmaz…

Tıpkı Demet Sağıroğlu'nun, "Sanatçının siyasetinin olacağına inanmıyorum… Ben bunu yapmama taraftarıyım müziğimi yapayım bana yeter," diyen açık kaçışı gibi…

Sınıflı bir toplumda ne biçimde ve nasıl olursa olsun sanat da, sanatçı da siyasetle ilintilidir; "Fikrini saklayandan korkarım… Başkaldırmak gerekiyor" vurgusuyla Onur Saylak'ın eklediği üzere:

"Her şey ortada, Türkiye'nin nereye gittiği, ne yapılmaya çalışıldığı ortada... Ha şöyle bir seçim var şu anda: Ya bunu görmezden geleceksiniz, zengin olup hayatınızı yaşayacaksınız; ya da karşısında duracaksınız."

*Evet sanatçı da, sanat da yaşananlardan muaf değildir; Arif Damar'ın, "Şair sadece yaşadığı dönemin bir tanığı değil, aynı zamanda bir suçlusudur da";*

*Cemal Süreya'nın, "Şairin hayatı şiire dahil," sözlerindeki üzere…*

* * * * *

Ancak!

Bedri Baykam'ın, "Sabancı'dan destek istedim vermedi!" diye dert yandığı; Güner Öztuna'nın, "Yaratıcı kişi ve sanat özel destek görmeli" ve "Türkiye'deki kültür sanayisinin yerel kaldığı" vurgusuyla Beral Madra'nın, "Sanat üretiminin gerçekleşip uluslararası düzeyde değer kazanabilmesi için sanatçının desteklenmesi gerekiyor. Sorun tam da burada, sektöre yatırılan paranın çok azı yaratıcı insana gidiyor," sözlerinin betimlediği verili durumda "sanat" denen şey "sponsorlu" ve "satılık" bir hâlin tezahürüne tahvil olmuştur…

Karl Marx'ın, "Para bizzat cemaat olduğundan, karşısında başka cemaatlere tahammül edemez," uyarısını "es" geçmeden; Saul Bellow'un, "New York Amerika'nın kültür merkezi değil, Amerikan kültürünün iş ve yönetim merkezidir," saptamasının altı defalarca çizilmelidir!

Onların "sanatı" artık, bir iş ve pazar meselesidir!

Kolay mı? New York'taki galerisini kapatıp Karaköy'e taşıyan Regis Krampf, "Dünyada en yüksek para ödeyenler Ortadoğu'dan çıkıyor, Araplardan… Ben müşterisine yatırım önerisi yapan bir banka gibiyim. Bazılarında risk yüksektir, bazılarında azdır. Ben Asya çağdaş sanat sahnesiyle ilgili bayağı bir çalışma yaptım. Mesela Koreli, Çinli, Uzakdoğulu genç sanatçılardan kendime bir koleksiyon yaptım 150 parçalık, heykel, resim ve fotoğraf olmak üzere. Bunlar çok genç sanatçıların eserleri ve her biri 5 bin doların altındaydı. Fiyatları şimdi 25 bin dolardan başlıyor. 2 yıl içinde beş katına yükseldi. Sanatta yatırım böyle bir şey," diyor açık, açık!

Söz konusu tabloda Mehmet Gün'ün itiraf ettiği gibi, "Türkiye'nin çağdaş sanatları son 15 sene içinde inanılmaz bir boyuta geldi ve inanıyorum ki gelecek 4-5 sene içinde Avrupa'nın en önemli merkezlerinden biri, hatta en önemlisi Türkiye olacak (merkez İstanbul).

Bu, bugünün pozitif bilançosu. Sanat artık bir kapital durumuna geldi ve finans krizlerinden bile etkilenmeden kendi parasal gücünü devam ettirmekte. Örneğin 2008 yılındaki büyük kriz sırasında Almanya'daki Sotheby's de Damien Hirst 400 yapıtını açık artırmaya çıkardı. Elde edilen para miktarı yaklaşık 350 milyon dolardı. Hemen hemen hepsi satıldı. Peki o zaman kriz nerdeydi, gerçekten bir finans krizi yaşandı mı? Var olan para nereye yönlendi? İşte bu durum sanatın bugünkü finansal ve kapital olarak gücünü göstermekte... Kimse aldığı yapıtı sanatsal değerinden ötürü almıyor artık.

Çeşitli değerli taşlar, mücevherler, külçe altın kalıpları gibi resim, video, obje vs alıyor. Boynuna mücevher diye asamayacağı için, duvarına resim diye asıyor veya bankasının gizli bölümünde veya yüzlerce gizli kamera altında, gümrükten arınmış bir bölge içinde, transport firmalarının depolarında saklıyor."

*Bunu görmeyen, bilmeyen var mı?*

*Üç maymunu oynayan "sponsorlu" ve "satılık" hâlin tezahürüne "sanat" diyenler dışında!*

* * * * *

*Oysa sanat da, sanatçı da teslim alınamaz; alınmamalıdır!*

Çünkü teslimiyet, boyun eğiş eleştirinin olmadığı, olamadığı yerdir ki, orada ne sanat ne de sanatçı olamaz...

Sürdürülemez kapitalizm sanatın sorgulayıcı doğasına tahammül edemediği için eleştirelliği "suç" ilan eder, yasaklar!

Sanatsal eleştirinin yollarını tıkar.

Bu konuda gazeteci Sarah Thornton yayımladığı manifestoda, "sanatta piyasa mekanizmasını" anlatarak***[6]*** sorar: "Eleştirmenlik şef garsonluk mu oldu?"

Evet eleştiriyi yoksamak isteyen kapitalizm, her şeyi metalaştırmak, en temel insani ihtiyaçlar üstünden bile para kazanmak ister. Bu, onun kâr etme ve sermaye biriktirme güdüsünden kaynaklanır. Kültür-sanat da buna dahildir. "Kültür endüstrileri", (şimdilerde tanımı genişletilerek kreatif sektör deniyor), Türkiye'de de büyüyor. Artık medya, sinema, müzik, kitap, eğlence, spor vb. alanlarında faaliyet gösteren, her birinde oyuncudan yönetmene, ışıkçıdan grafikere, vokalistten gazeteciye, mimardan tasarımcıya yüzlerce ücretlinin istihdam edildiği firmalar, kompleksler var.

Kâr ve sermaye birikimi esaslı süreçler, her alana kendi kanunlarını taşır. Konu kültür-sanat üretmek olsa da... Sermaye sahibi ipleri elinde tutar, kendisine en yüksek getiriyi sağlayacak ürüne karar verir, sonra onu üretecek sanatçıları istihdam eder, işgüçlerini satın alır, ürünü istediği gibi üretmelerini ister. Sanatta ön planda olması beklenen estetik, yaratıcılık, ahlâki kaygılar arka plana atılır ve

sanatçılardan, işgücünden, piyasa için tasarlanmış ürünü, en düşük maliyetle üretmeleri istenir.

Kapitalizm var oldukça, kültür-sanat alanını bu metalaşmanın, tüccarlaşmanın elinden kurtarmak mümkün değil. Harcıâlem hayal ürünleri, "soap opera" diziler, gişe filmleri, sığ best-seller kitaplar... Bunlar, "kültür ürünü" olarak piyasada hep olacaklar, biri tüketilmeden, diğeri yerini alacak. Dayanıksız tüketim malı olmalı, hızla tüketilip yenisi talep edilmelidir ki, sermayenin geri dönüşü uzamasın, kâr oranı düşmesin!***[7]***

* * * * *

*Kapitalizmin sanata, sanatçıya dayattığı metalaşma ve aynı zamanda da yabancılaşmaya despotik baskıların da eklenmesi kaçınılmazdır…*

"Nasıl" mı?

Mesela… Strasbourg'daki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) 2012 yılında verdiği ihlâl kararlarına ilişkin istatistikler geçenlerde açıklandı. 2011'de ihlâllerde AİHM birincisiydik. Bu yıl ikinciliğe düşmüşüz, çünkü Rusya at başı farkla önümüze geçmiş.

Mesela… İnsan Hakları İzleme Örgütü, 2012 yılı içerisinde 90'ı aşkın ülkede insan haklarının gelişimini değerlendirerek 665 sayfalık bir rapor hazırladı. Raporun Emma Sinclair-Webb tarafından kaleme alınan Türkiye bölümünde, insan hakları ve ifade özgürlüğü konusunda yasalardan ve uygulamalardan kaynaklanan sorunlara dikkat çekildi.

Mesela… Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Thorbjorn Jagland, Türkiye'nin ifade özgürlüğü alanında yaşadığı sıkıntılara dikkat çekerek; AİHM'de Türkiye aleyhinde ifade özgürlüğüyle ilgili hâlâ 450 dosya bulunduğunu belirtip, bunun çok yüksek bir rakam olduğuna işaret etti…

Mesela… Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütünün basın özgürlüğü raporunda Türkiye, 2012 yılında 6 sıra gerileyerek 179 ülke arasından 154'üncü oldu. 2005'ten beri bu alanda gerileyen Türkiye, "Gazeteciler için dünyanın en büyük hapishanesi" diye nitelendi…

Mesela… Siyasal haklar ve özgürlükler konusunda yaptığı çalışmalarla tanınan ABD merkezli düşünce kuruluşu Freedom House'un yıllık raporunda Türkiye 2011'de olduğu gibi 2012 yılında da "kısmen özgür" ülke olarak tanımlandı…

Hugh Roberts'in, "Demokrasinin durumu tartışmaya açık," notunu düştüğü Türkiye "Otoriter bir kuşatma"yla***[8]*** yüz yüzedir.

Göksel Aymaz'ın, "Otoriteryen kişilik, kültürün solcu pazarlamacılarından demokrat akademisyenlere, özgürlükçü gazetecilerden kültür endüstrisinin tüccarlarına, toplumsal hayatın her alanında tebdili kıyafetle geziniyor," vurgusuyla betimlenen verili durumda 'Diyanet TV'yi kurarak medyaya giren Diyanet İşleri Başkanlığı, "genişleme" kararı alıp, 81 ilin müftülüklerinden, her ilde Diyanet TV için temsilcilik kurulması istedi!

Yeşilay Cemiyeti Mardin Şube Başkanı Lütfü Günlüoğlu, üniversiteli gençlerin Mardin'de sarmaş dolaş dolaşmalarına, sokakta ve parklarda öpüşmelerine tepki gösterip, kente üniversite kurulmasıyla yörede ahlâksızlığın yaygınlaşmaya başladığı iddiasıyla, yetkilileri önlem almaya çağırdı!

Ya da "Bilim insanlarının bir araya geldiği 'Teknoloji, Medeniyet ve Değerler 2' konferansında aralarında iletişimci dekanların, profesör sosyologların ve elbette ilahiyatçıların olduğu bir grup Türk bilim insanı 'İslâmi bisiklet' üretip üretemeyeceğimizi tartıştı. Şaka değil ciddi 'bilimsel' tezler ortaya koydular! Mesela aralarında bir dekan İslâmi bisikletin boyasına dikkat çekti, bir başkası 'bindik bir âlâmete, gidiyoruz kıyamete' şeklinde ciddi bir giriş yaparak teknolojinin nasıl İslâmileştireceğine değindi"!***[9]***

Konuyla ilintili bir şey daha: 5 yıl önce (2008'de), Turan Eser'in verileriyle, cami, hastane ve okul sayılarını kıyaslamıştı.***[10]*** 1200 hastanemiz, 67 bin okulumuz, 85 bin camimiz vardı.

Kültür Bakanlığı'nın bütçesi 632 trilyon TL., şimdi "Bilim"i de içine alan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın bütçesi 280 trilyon iken, Diyanet'e 1.7 katrilyon veriliyordu. Bu, 8 bakanlığın bütçesine eşitti.

Turan Eser verileri 5 yıl sonra için revize etmişti. İşte, şimdiki resmi rakamlar:

AKP'nin iktidara geldiği 2002'de ilköğretim okulu sayısı 32 bindi. 10 yıl sonra rakam, yine 32 bin... Temel eğitimde devletin 160 bin derslik açığı var.

Hastane sayısı 1114 idi, 10 yılda 1453 oldu. Cami sayısı ise 76 binden 93 bine çıktı. Yani 10 yılda okul sayısı artmazken, mevcut okulların yarısına yakın cami yaptırıldı…***[11]***

* * * * *

*Tüm bu zırvalara sanat ve sanatçıların da payına düşeni fazlasıyla aldığı yasak(lar) ve baskı(lar) eklendi!*

Hızla sıralayalım!

i) Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay V. Murad balesinin kıyafetlerinden "rahatsız" oldu. 5. Murad'ın yaşamını konu alan balede önce etek boyları uzadı, sonra repertuvardan çıkarıldı!

ii) Eskişehir'de resim öğretmeni Emin Gülören'in açtığı nü resim sergisi İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından "yukarıdan gelen bir emirle" kapatıldı. Resimler ise ters çevrildi!

iii) TBMM Dikmen Kapısı'nda görevli polisler, Evrensel Gazetesi Ankara Temsilcisi ve 17 yıllık parlamento muhabiri Sultan Özer'in çantasındaki EMEP'in "Tarihsel Bir Gerçeklik, Kürtler ve Kürt Sorunu" başlıklı kitapçığa el koydu. Broşüre el koyma gerekçesi olarak üzerindeki "parti logosu" gösterildi. "AKP logolu kitapla gelsem aynı şeyi yapar mıydınız? Ben gazeteciyim" diyen Özer'in çantasındaki soru önergeleri de tek tek incelendi!

iv) 3 yılda hakkında 3 ayrı dava açılan ve çeşitli cezalara çarptırılan Türk halk müziği sanatçısı Pınar Aydınlar, "Bana konulan yasak, halkın türkülerine konulan yasaktır" dedi. Aydınlar, AKP hükümeti ile sanat ve sanatçı üzerindeki baskıların arttığını, Fazıl Say, Grup Yorum, Grup Munzur, Ferhat Tunç gibi sanatçılara açılan davaların bunun en önemli örnekleri olduğunu belirtip, yaşananları "faşizan baskı" diye değerlendirdi!

v) Pınar Aydınlar'a (Sağ'a), İbrahim Kaypakkaya'yı övdüğü için 10 ay hapis cezası veren, "Önderimiz İbrahim Kaypakkaya" diye slogan attıkları için de 14 kişiyi 'örgüt üyeliği' iddiasıyla 110 yıl hapse çarptıran Malatya Özel Yetkili 3. Ağır Ceza Mahkemesi, bu kez müzisyen Ferhat Tunç'u 2 yıl hapisle cezalandırdı!

vi) DHKP-C operasyonunda gözaltına alınıp serbest bırakılan Grup Yorum üyeleri baskın sırasında Emniyet güçleri tarafından el konulan albüm çalışmalarının iadesi için savcılığın yazı yazmasına karşın geri verilmediğini belirttiler!

vii) Sultangazi'de karakola gerçekleştirdiği saldırıda ölen İbrahim Çuhadar'ın cenazesinin alınması sırasında polisin müdahale edip, gözaltına aldığı Grup Yorum üyesi Selma Altın'ın gördüğü işkenceler sonucu sağ kulak zarının patladığını bildirdi!

viii) Sincan 1 Nolu F Tipi Cezaevi, koğuşta Grup Yorum'un 'Zafer Yakında' marşını söyleyip, slogan atan 25 mahkûma hücre cezası verdi. Gerekçe: Eyleme teşvik ve cezaevinin güvenliğini tehlikeye atmak! CHP'li üyeler Tekirdağ 1 ve 2 No'lu F tipi cezaevleri ile Edirne F Tipi Cezaevi'nde incelemelerde "Türkü söylemenin, radyo dinlemenin cezaevi yönetiminin keyfine bağlı olduğu" belirtildi!

ix) Antep'teki Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını anma etkinliğine katılan Emeğe Ezgi grubu üyelerinin de aralarında bulunduğu 12 kişi hakkında "örgüt adına suç işlemek" ve "örgüt propagandası yapma" suçlamasıyla dava açıldı. İddianamede halay çekmek ve şarkı söylemek "örgütsel faaliyet", su ve şeker istemek ise "örgütsel tavır takınma" olarak değerlendirildi!

Özetlersek: "Fazıl Say, 'Halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılamak' suçundan üç kişi tarafından açılan dava nedeniyle hâkim karşısına çıktı!

Say'ın suçu, Ömer Hayyam'a ait olduğu düşünülen ve de birçok kişi tarafından zaten paylaşılmış olan bir dörtlüğü sosyal medyada yeniden paylaşması. Fazla söze gerek yok: Özgür düşünceden yana olan Hayyam, dizelerini XII. yüzyılda yazmış. Şimdi XXI. yüzyıldayız…

Stefan Zweig, 'Rotterdam'lı Erasmus'un Zaferi ve Trajedisi' kitabında 'Bağnazlığın öldürücü ateşini körükleyebilecek en büyük güç nefrettir,' der. Biz, toplum olarak bağnazlığın tırmandırıldığı, nefret ve şiddet duygularının körüklendiği bir ortamda yaşıyor ve bunun getirdiği türlü olumsuzluklarla yüzleşiyoruz."***[12]***

* * * * *

'İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin, "Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdanla donatılmışlardır, birbirlerine kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar," diye haykıran 1. maddesinin ayaklar altına alındığını yeterince net biçimde kanıtlayan örnekleri aktarmayı bırakarak sanatın ve sanatçının varoluşunun "suç" ilan edildiği bu vahşet tablosunda Roland Barthes'ın, "Günümüzde yazın dünyaya sorular yöneltme işine indirgenmiştir, oysa yabancılaşan dünya yanıtlara gereksinim duymaktadır"***;[13]*** Demir Özlü'nün, "Kimsenin sesi çıkmıyor. Kalabalıklar bastırılmış düşlerinin soluk imgeleri içinde sürüklenip gidiyorlar. Kendini iyileştirmek için yazdığını düşünsen de ıssız çöllerden ya da Berlin'deki kanallardan söz etsen de bir sis çanı olacaksın sen. Korkma, kendini koy ortaya"***;[14]*** Eduardo Galeano'nun, "Edebiyat bilinçlere yönelir, onlar üzerinden hareket eder ve niyet, yetenek ve talihle donandığında bilinçle hayal gücünün ve değişim isteğinin horozunu tetikler," sözleri eşliğinde

asla unutmayın:

"Eleştirel düşünce, özgürlüğün en sağlam güvencesi belki de. Edebiyat ise, eleştirel düşüncenin onsuz edilemez bir parçası. Kuşkusuz, bire bir siyasal eleştiriden söz etmiyorum burada. Ama nitelikli edebiyat yapıtlarının hemen tümünde köktenci bir yaklaşımın, sorgulayıcı bir bakış açısının, insanlığın en örtülü hâlleriyle yüzleşmekten çekinmeyen bir tutumun ağır bastığını söyleyebiliriz.

Gerçek edebiyat, önümüze, yaşadığımız dünyayla, bireyin varoluşuyla, toplumsal yaşamla ilgili köktenci sorular sermeden edemez. Şiir yazmak, roman yazmak, öykü yazmak, yazgılarına boyun eğenlerin, yaşadıkları yaşamdan hoşnut olanların işi değildir. Aynı şey nitelikli edebiyatın okurları için de geçerlidir. Edebiyat ruhun başkaldırısını besler; var olanla ne yetinir, ne de uzlaşır. Mario Vargas Llosa'nın deyişiyle, iyi edebiyat, gerçek edebiyat her zaman yıkıcı, boyuneğmez ve asidir: Var olana bir meydan okumadır."***[15]***

Evet, evet şimdi nisyana karşı isyan ve kıyam zamanıdır!

Özetle İlker Aksum'ün ifadesiyle, "Muhafazakârlaşma ayyuka çıkmış durumda. Bilinmesi gereken bunun yalnızca bugünkü hükümetle bağlantılı olmadığı! Bizim ülkemiz zaten oldum olası buydu. Şimdi varolanı iktidarda görüyoruz. Daha önce onlar hiç bu kadar güçlü olmadılar. Evet baskı var, senaristler kontrol altında. Hayallerimiz bile kontrol ediliyor… Sanatın politikası olur muhafazakârlığı olamaz, sanat kapalı değildir. Herkes eleştirilebilir, deşebilir. Bunu biri sanatla yapar biri siyasetle. Baskı ve sansür ise kabul edilemez!"

O hâlde Spartaküs'ün, "Bütün dünya Roma'nın… Öyleyse Roma'yı yıkacağız! Artık dünya Roma'dan bıktı… Roma'yı ve Roma'nın inandıklarını yıkacağız," haykırışları yankılansın kulaklarınızda…

Albert Einstein'ın 12 Haziran 1953 tarihli 'The New York Times'da yayımlanan "Açık Mektup"unu anımsayın:

"Bu ülke aydınlarının karşı karşıya bulunduğu sorun son derece ciddidir. Gerici politikacılar bütün aydınlara kuşkuyla bakılmasını sağlamakta başarılı olmuşlardır. Bu başarıdan sonra şimdi öğretme özgürlüğünü baskı altına alma, kendilerine boyun eğmeyenleri aç bırakma çabalarına girişeceklerdir. Aydınlar azınlığı buna karşı ne yapmalıdır? Gerekirse cezaevine girmeyi, parasız kalmayı, ülkenin çıkarları uğruna kendi çıkarlarından olmayı göze almalıdırlar. Bunu yaparken anayasaya sığınmamalı, onurlu bir yurttaşın böyle soruşturmalara katılamayacağını haykırmalıdırlar. Yeterli sayıda kimse bunu yapabilirse, başarı kazanılır. Başarı kazanılamazsa, bu ulus köle olarak yaşamayı zaten kabullenmiş demektir"…

Ve nihayet "Hiç kimse denemeden gücünün neye yettiğini bilmez,"***[16]*** derken W. Goethe'nin ne anlatmak istediğine kafa yorun…

*'Yeni Kapı'lıların biz(ler)e öğrettiği budur!*

18 Şubat 2013 14:45:23, Ankara.

***NOTLAR***

***[*]*** "Halkı askerlikten soğutmak"tan cezalandırılan Yeni Kapı Tiyatrosu emekçisi Nazlı Masatçı'yla dayanışma için 2 Mart 2013 tarihinde İzmir-Gaziemir'de düzenlenen "Özgür Sanat Gecesi"nde yapılan konuşma…

***[1]*** Cemal Süreya.

***[2]*** John Berger, Bentonun Eskiz Defteri, çev: Beril Eyübolu, Metis Yay., 2012.

***[3]*** N. G. Çernişevskiy, Sanatın Gerçeklikle Estetik İlişkileri, Çev: Arif Berberoğlu, Evrensel Basın Yayın., 2012.

***[4]*** Jale Nejdet Erzen, Çoğul Estetik, Metis Yay., 2011, s. 162-37.

***[5]*** Derya Atlas, "Sanatçı Devletten Medet Umar mı?", Sabit Fikir, No:24, Şubat 2013, s.20-21.

***[6]*** Sarah Thornton, Sanat Dünyasında Yedi Gün, çev: Mine Haydaroğlu, Yapı Kredi Yay., 2012.

***[7]*** Mustafa Sönmez, "Tüccarlaşmadan Kültür Üretmek...", Cumhuriyet, 26 Ocak 2013, s.10.

***[8]*** Ahmet İnsel, "Otoriter Kuşatma Yılı", Radikal İki, 30 Aralık 2012, s.1-13.

***[9]*** Cüneyt Özdemir, "İslâmi Bisiklet", Radikal, 11 Eylül 2012, s.8.

***[10]*** http://www.milliyet.com.tr/2007/06/21/yazar/dundar.html

***[11]*** Can Dündar, "Derdimiz Darwinistler mi?", Milliyet, 19 Şubat 2013, s.17.

***[12]*** Dikmen Gürün, "Sanatçının Değeri...", Cumhuriyet, 23 Ekim 2012, s.16.

***[13]*** Ronald Barthes, Eleştirel Denemeler, çev: Esra Özdoğan, YKY., 2013.

***[14]*** Demir Özlü, Önünde Boş Bir Uzam, Yapı Kredi Yay., 2012.

***[15]*** Celâl Üster, "Devletin Yazarı Olmamak!", Cumhuriyet Kitap, No:1192, 20 Aralık 2012, s.6.

***[16]*** W. Goethe, Goethe Der ki, çev: Gürsel Aytaç, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 534, 2'inci baskı, 1986, s.293.

# EDEBİYATIMIZDA SUAT DERVİŞ

Hatice Eroğlu Akdoğan

***"Bir kere eğemedim bu kadının başını"***

Geçtiğimiz nisanda Yeni Yüzyıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi tarafından bir sempozyum gerçekleştirildi. 4-5 Nisan 2013 tarihinde gerçekleştirilen sempozyum, aslında önceki yıllarda aynı fakülte tarafından düzenlenen **"Edebiyatımızda Kadın Yazarlar Sempozyumu**"nun üçüncüsü idi. Sempozyumun ilki Ayla Kutlu, ikincisi Erendiz Atasü edebiyatını konu almıştı. Üçüncüsü ise edebiyatımızdaki yeri ve edebiyatının özellikleri bugün pek bilinmeyen Suat Derviş'in edebiyatına ayrılmıştı.

Tarihin hangi aşamasında olursa olsun yaşayıp eser bırakmış yazarlar günün edebiyat dünyası içinde şöyle veya böyle bilinir ve anılırlar. Oysa Suat Derviş için durum böyle değildir. Özellikle '80 sonrası kuşağı dediğimiz gençlik açısından Suat Derviş adı, onun kendi döneminin yazarlarından örneğin bir Reşat Nuri, Yakup Kadri, Halide Edip… gibi bilinme özelliğine sahip olmamıştır. Tabi Yeni Yüzyıl Üniversitesi'nin Suat Derviş edebiyatını bir sempozyum çerçevesinde ele alış nedeni onu günümüz gençliğine, günümüz edebiyatçılarına tanıtmak gibi bir kaygı içinde değildi. Sempozyumdaki amaç akademik olarak Suat Derviş'in kimliği, kişilik özelliklerine dayalı yaşamı; yaşadığı koşullar çerçevesinde ortaya çıkardığı eserlerinin, eser karakterlerinin incelenmesini sağlamak olduğu kadar, Suat Derviş'in kadın kimliğinin kendi yaşamında ve eserlerinde nasıl yer ettiğine dairdir.

Tüm bunlarla birlikte bizim için önemli olan ise yoksuldan, emekten yana tavır almış, kalemini sosyalizm mücadelesinde önemli bir araç olarak değerlendirmiş Suat Derviş'in tarihimiz içinde hak ettiği yerde ve unutulmadan durması ve edebi

Vefatından bir yıl önce (1962'de) Nâzım Hikmet ve Suat Derviş Fransa'da bir konferansta birlikte… (Fotoğraf, Lütfi Özkök ve Ali Müstecaplıoğlu arşivindendir.)

açıdan ürettiği değerlerin paylaşılmasının çoğaltılması yönünde farkındalık yaratılmasıdır da.

**Suat Derviş Kimdir?**

Suat Derviş 1905 yılında İstanbul'da bir köşkte paşazade torunu, tıp profesörünün de kızı olarak doğmuş, 1972 yılında askeri bir hastanede biraz yalnızlık ve unutulmuşluk, biraz da yoksulluk atmosferi içinde hayata veda etmiştir. Suat Derviş'in yokluk ve yoksulluk koşullarına iten şey ise ailesinin kendisi hakkındaki hayallerini bir yana bırakıp, kendi hayalleri doğrultusunda bir eğitime yönlenmesinde yatar. Onun ileri gençlik döneminde edindiği sosyalist dünya görüşü ve kalemini ve gazeteciliğini bu alanda bir mücadele aracı olarak kullanmasını beraberinde getirmiştir.

1921 yılında henüz 16 yaşındayken Suat Derviş'in Kara Kitap adlı romanı yayımlanmıştır. Bundan önce de edebiyat konusundaki yeteneği dikkat ekicidir. 13 yaşında bir çocuk olarak kendisi okuldayken Nazım Hikmet evlerine uğradığında Suat Derviş'in "*Hezeyan*" başlıklı şiirini alarak Yusuf Ziya Ortaç'ın *Alemdar* gazetesinde yayımlatmıştır. Bundan sonra değişik gazete ve dergilerde Suat Derviş'in çeşitli yazı ve hikayeleri de çıkacaktır.

İlk romanı Kara Kitap psikolojik ağırlığı olan bir yapıttır. Bunu art arda takip eden diğer romanlarında da yazar İstanbul'da yaşadığı aristokrat, elit çevre insanlarının özellikle de kadınların modernleşme çabası sürecindeki sıkıntı ve çelişkilerini konu edinmiştir. Nitekim asıl adı Hatice Saadet olmasına karşın Suat Derviş'in eserlerinde bu imzayı kullanmış olmasının da kadın cinsinin o dönemde bağımsız ve özgür kimlik takınması konusunda yaşadığı sıkıntıların bir yansıması olduğu belirtilmektedir.

Çok üretken bir yazar olan Suat Derviş'in romanlarıyla birlikte 31yerli 13 çeviri kitabı bulunmakta. Bununla birlikte bu konuda araştırma yapan akademisyen ve yazarlar aslında Suat Derviş'in yayımlanmamış ve isminin çekinceli olduğu dönemde başkalarının adıyla basılmış başka eserlerinin olduğu ama bunların sayısının bilinmediği görüşündedir

Kara Kitap'ın yayımı sonrasında, o süreçte popüler konular üzerine olduğu bilinen romanları ard arda gelmiştir: Ne Bir Ses Ne Bir Nefes-1923, Ahmet Ferdi-1923,Behire'nin Talipleri- 1923, Fatma'nın Günahı -1924, Ben Mi-1924, Buhran Gecesi-1924, Gönül Gibi-1928, Emine- 1931,

Bir yanda kitaplar bir yanda gazetecilik faaliyeti. Gazetecilik ve yazarlık onun her iki mesleğin de hakkını verdiği iki temel yanıdır. Birbirine paralel uğraşlardır ama hayatı boyunca bazen gazeteciliğinin bazen kitapları açısından yazarlığının ön planda olduğu dönemler de yaşar. Kurtuluş Savaşı

sonrası Lozan görüşmelerini (1924) ve daha sonra Montrö'de Boğazlar ile ilgili anlaşma toplantılarını Türkiye açısından takip eden ilk ve tek kadın gazeteci Suat Derviş'tir. Yine o süreçte bir gazetede *(İkdam)* kadın sayfası hazırlaması da Suat Derviş'in kazdırdığı bir ilklerdendir. Araştırmacılar ilk basın sendikasının kurucusunun da Suat Derviş olduğu görüşündedirler. 69 yıllık ömrünün 55 yılını bir Babıali emekçisi olarak geçmiştir.

Suat Derviş 1927 yılında müzik eğitimi alması için ailesi tarafından Almanya'ya gönderilir. Ancak o bu eğitimi yarıda bırakarak Berlin'de Edebiyat Fakültesinde felsefe ve edebiyat öğretimine başlar. Almanya'da çeşitli gazete ve dergilere yazı yazar, Türkiye'ye çeviri yazılar gönderir. Bu yıllar Almanya'da faşizmin tırmandığı yıllardır. Bu nedenle S. Derviş eğitimini tamamlamadan 1932'de yurda döner. Yazı ve romanlarında genel olarak toplumcu gerçekçi bir bakış açısına sahip olan Suat Derviş bundan sonraki süreçte bakış açısını sosyalist dünya görüşüyle birleştirmiş ve bunu eserlerine yansıtmaya başlamıştır.

Yazar, 1932 yılında "O bir tıp adamıydı, ateist idi. Eğer babamın olmasaydı, ben kıyasen bu kadar erken bağımsız görüşlere ulaşamaz ve çevremle bağlarımı koparamazdım." şeklinde ifade ettiği babasını kaybettiğinde maddi sıkıntılarını aşmak için yeni romanlar yazmıştır. "Onu Bekliyorum", "Onları Ben Öldürdüm", "Baba Oğul", "Bu Roman Olan Şeylerin Romanı", "Bir İstanbul Gecesi" romanları muhalif gazetelerde tefrika edilerek yayımlanmıştır.

Bu aşamada önemli bir nokta Suat Derviş'in sosyalist olduktan önceki kitaplarına pek yüz vermediği yönündedir. Ayrıca Almanya'dan döndükten sonra para kazanmak için tefrika edilen çoğu romanlarının da kendisinin bu kategoriye soktuğu yapıtlarındandır. Onun asıl komünist Suat Derviş olarak bakış açısına dayalı yazarlığını 1937 yılında tefrika edilen *Bu Roman Olan Şeylerin Romanı* ve 1939 yılında yayımlanan *Hiç* adlı romanı ile başlattığı bilinir.

Suat Derviş, tefrika edilen romanları dışında habercilik eksenindeki gazeteciliğini de sürdürür. Cumhuriyet, Gece Postası, Son Posta ve Tan gazetelerinde yazar. Eğer 'Ne yazar?' diye sorulacak olursa buna verilecek tek bir yanıt vardır: Suat Derviş hayatın gerçeklerini, hayatını sürdürmeyen çalışan çoğunluğun yaşadıklarını yazar. Yoksulluğun pençesindeki kadınlar ve ahlaki olarak dışlanmış kadınlar, çocuklar, evsizler, suça itilmiş insanlar, açlıkla baş etmek için didinen emekçiler onun romanları kadar gazeteciliğinin de ana konusudur. Teknolojik gelişmelerden de haber verir, 'Stadyumda Maç Nasıl Seyredilir?' Başlığında da haber yapar. Röportajlar, özel konulu köşe yazıları, haber yorumlar… Sadece 'ne yazar?' değil hangi tarzda yazar denildiğinde de karşımıza kıvrak kalemliyle hayatı çeşitli bakış açısından gösteren bir Suat Derviş çıkar karşımıza. Mesela Suat Derviş 1936 yılında Son Posta gazetesinde 23 sayı boyunca *"Çöken Boğaziçi"* adıyla bir dizi yazı yapmıştır. Bakımsız ve biraz da ıssız Boğaz'ın kıyı ve sırtlarında yaşayan bakkal, balıkçı, imam, ev kadını vs. kimselerle görüşüp, kendi çocukluk dönemiyle ve o süreçteki gözlemlerini birleştirerek önemli bir yazı dizisi oluşturmuştur. Suat Derviş edebiyatına özellikle gazetecilik boyutuyla dokunan araştırmacılar onun yazılarının hem oldukça çeşitli hem şu an hesaplanmayacak denli çok olduğuna vurgu yapmaktadırlar.

Suat Derviş'in gazetelerde yayınlanmış yurt dışı seyahat yazıları da vardır. Bunlar içinde en önemlisi Tan gazetesi tarafından gönderildiği SSCB gezisine ait yazılarıdır. Yazar SSCB toprakları dahilinde gezip gördüğü, incelemelerde bulunduğu yerler ve insanların sosyalist yapılanma içindeki durumlarını, gelişmişlik seviyelerini nesnel bir bakış açısıyla yansıtmıştır.

Suat Derviş TKP üyesidir ve 1940 yılında evlendiği Reşat Fuat Baraner partinin genel sekreteridir. Suat Derviş eşiyle birlikte sosyalist gerçekçi ilk sanat edebiyat dergisi olarak kabul edilen Yeni Edebiyatı 15 Ekim1940-15 Kasım 1941 tarihleri arasında 26 sayı olarak çıkarır. Suat Derviş bu dergide kültür sanat içerikli yazılarının dışında daha çok Cumhuriyet sonrası bazı yazarların *(Halide Edip, Yakup Kadri, Refik Halid, Hüseyin Rahmi, Sebahattin Ali…)* kimi romanlarına ilişkin eleştiri yazıları kaleme almıştır. Burada önceki yazar ve gazeteciliğinden farklı olarak karşımızda eleştirmen Suat Derviş vardır.

Suat Derviş'in 1944 yılında *"Niçin Sovyetler Birliği'nin Dostuyum?* adlı kitabı yayımlanır. Söz konusu kitabın yayımı Suat Derviş'in yazı ve yapıtlarını yayınlayacak olanlarda ürküntü yaratır ve yayıncılar Suat Derviş'in kitabını özellikle basmak istemez. Zaten yıllar öncesinden beri komünist dünya görüşü bilinen yazarın adına yönelik yürür-

lükte olan gizli bir sansür vardır. Yazar aynı yıl yani 1944'te eşiyle birlikte gözaltına alınır ve 8 ay hapis yatar. Eşi ise 7 yıl daha yatacaktır.

Geçimini de kalemiyle sağlayan Suat Derviş'in böyle bir dönemde paraya ve eserlerinin yayımlanmasına daha çok ihtiyacı vardır. Sosyalist düşünce baskı altında ve sosyalistlere yanaşma noktasında toplumda korku hakimdir. Suat Derviş'in kimi yazı ve romanlarını bu dönemde başkalarına satarak para kazandığı bilinir. Çünkü sürekli yazan ve yayınlanan bir yazarın 1944 yılından, yurt dışına kardeşinin yanına çıkacağı 1953 yılına kadar 'Suat Derviş' imzasında herhangi bir eserinin görülmediği söylenmektedir.

1944 yılında tutuklanmadan önce yayımlanan "Fosforlu Cevriye" romanı Suat Derviş denince akla ilk gelen eserdir. Günümüzde dahi Suat Derviş daha çok bu eseriyle tanınır. Yine aynı yıl Haber gazetesi için tefrika edilen "Zeynep İçin" romanı vardır. Suat Derviş 1953 yılında yurtdışına gittikten sonra Zeynep İçin romanını yeniden yazmış ve kardeşi bunu Fransızcaya çevirerek "Ankara Mahpusu" adıyla Fransa'da yayımlatmıştır. "Ankara Mahpusu" Fatma Aliye'nin Fransızcaya çevrilerek yayımlanan Udi adlı eserinden sonra Fransızca yayımlanan ilk Türk romanı olma özelliğine sahiptir. Roman Fransa'da çok yankı uyandırmış, Suat Derviş Gorki ve Dostoyevski ile karşılaştırılmıştır. Fosforlu Cevriye, Çılgın Gibi ve Biz Üç Kardeşiz romanları yine Fransa'da tefrika edilerek yayımlanır.

Suat Derviş 1963'te yurtdışından döndükten sonra romanlarının yazımı ve yayımlanma uğraşını sürdürmüştür. 1968 yılında May Yayınları Ankara Mahpusu ve Fosforlu Cevriye'yi yayımlayarak o sürecin kuşaklarıyla buluşturmuştur. Fosforlu Cevriye'yi Suat Derviş ölmeden önce senaryolaştırmıştır.

**Yapıtları ve Dünya Görüşü Işığında Nasıl Bir Suat Derviş**

Söz konusu üniversitenin Suat Derviş'i konu alan iki günlük sempozyumunda değişik üniversitelerden 31 akademisyen ve yazar tarafından bildiri sunuldu. Her bir sunum Suat Derviş'in ayrı bir yönünü, ayrı bir romanını veya tipik özellikler taşıyan roman kişilerini içeriyordu. Böylelikle Suat Derviş edebiyatı ilk defa kapsamlı bir şekilde ele alınmış, bilinmeyen yönleri yansıtılmış ve edebiyat tarihinde olması gereken yerin neresi olabileceğine ilişkin aydınlanma sağlanmıştır. Öne çıkan görüşleri genel olarak şöyle toparlayabiliriz:

-Suat Derviş yazarlığının ilk dönemi diyebileceğimiz 1920'li süreçte yazdığı romanlarda gerçekçidir. Sosyalist kimlik kazandıktan sonra ise toplumsal gerçekçi bir üslup eserlerine hakim olur. Bu noktada "beni hayal değil, hakikat ilgilendirir" demiştir.

-Suat Derviş ideolojik açıdan feminizmi benimsemiş değildir. Ancak bir kadın olarak toplumsal ilişkiler içindeki dik duruşuyla, kendini ezdirmeyişiyle, kadınların yaşadığı sorunları ve acıları görünür kılma çabasıyla feminist yaşamış bir kadındır. Feministler bu özellikleri nedeniyle S.Derviş'i döneminde Türkiye'deki feminist hareketin sözcüsü olarak da nitelerler.

Yazının sol başında "Bir kere eğemedim bu kadının başını" dizesi Nazım Hikmet'in "Gölgesi" şiirinden alınmıştır. Nazım'ın şiiri Suat Derviş için yazdığı, bu nedenle Suat Derviş'in aynı zamanda 'başını eğmeyen kadın' olarak anıldığını bilmekteyiz.

1967 yılında TKP'lilerin düzenlediği bir toplantıda kendisi "TKP eski genel sekreterlerinden Reşat Fuat Baraner'in eşi" diye tanıtıldığında buna itiraz ederek "Hayır ben muharririm, yazılarım benim ekmeğim" diyerek kendi özgür kimliğini ifade etmiştir. Evlendiği süreçten sonra da yazarlık imzasını Suat Derviş olarak devam ettirmiştir.

"Kadının yıldızları dilediğince seyretme hakkını Cevriye'de birleştiriyordu"(Prof.Dr. Fatmagül Berktay) Romanlarında kadın cinselliğini abartılı kullanmaz ve kullanılmasına da karşı çıkmıştır.

-Suat Derviş 67 yıllık ömrünün 55 yılında gazeteci, yazar, çevirmen olarak çok sayıda eser çıkarmıştır. Yurt içinde olduğu kadar yurt dışında da çok sayıda gazete ve dergide yazmıştır. Araştırmacılar kimi dönem gazeteciliğinin, kimi dönem yazar olarak edebiyatçılığının ağır bastığını ama her iki koşulda da kendi çalışmalarından beslenen zengin birikimli bir Suat Derviş olduğunu belirtmektedirler.

-Romanlarının konusu yaşamın gerçek çelişkileri içinden olduğu gibi, roman kahramanları da gerçek hayatın birer parçasıdır. Sözcük oyunlarından uzak sade bir anlatım tarzını benimsemiş, aşırı duygusallıktan kaçınmıştır. Bilinen romanları dışında, yayımlanıp da bilinmeyen ve yazılmış ama yayımlanmamış romanlarının da olabileceği görüşü yaygındır.

# Gözkapağını Terse Çevirmek/ KÖRLEŞME

Sema Güler

Körleşme'yi, EliasCanetti henüz 26 yaşında iken yazmaya başlamıştı ve 30 yaşında yayımlamıştı. "Yüzyılı gırtlağından yakalamaya çalışan" roman ne şanssızdır ki 1935'te çıktığı andan kısa bir süre sonra Nazi yönetimi tarafından da yasaklandı. Edebiyat çevreleri eseri "dehşet"in romanı olarak da nitelendire dururken, Körleşme 1963'deki 3.baskısıyla hak ettiği üne kavuştu. Körleşme'yi kendi nebulasında bugün modern romandan, postmodern romana geçiş romanlarının en büyüklerinden birisi olarak görenlerdenim. "Ulysses", "Dava" ya da "Deniz Feneri" gibi (ProfJ.Isaacs, 1950'de bir konferansta Körleşme'yi Karamazov Kardeşler ya da Ulysses ile karşılaştırmıştır).

Canetti'nin zihninde var olan hareketi ve oluşu 12 yıl önce çok heveskâr bir kalple okuduğumu belirtmeliyim. İrade dışı bir belleğin patladığını hissettiğim roman kahramanından, sabırla biriktirilmiş bilginin veçhelerinin bir bir saçıldığını gördüm. Korkularla ağırlaşan bir ruhta ide'lere giden yol soyutlamalardan mı geçiyordu?

Yapıt üç ana bölümden oluşmaktadır:

Dünyasız Bir Kafa

Kafasız Bir Dünya ve

Kafadaki Dünya

EliasCanetti, ontolojik yabancılaşmanın kapı aralarında sek- sek oynayan ve sımsıkı kapalı bir yüzey ile seküler yaşamın mekanik dinamiklerini, romanın kahramanı olan Prof. Kien aracılığı ile gözler önüne seriyordu. Olan olmuştur. Kendini insanlardan tamamıyla soyutlamış olan Prof. Kien, insanları değersiz ve küçük görüp kendini hapsettiği evine çekilmiştir. Nesnel olmayan bir mekânda bakıştan veya duruştan hareketle değişen bir dünyadır onunkisi ve

kuyunun dibinde kuyu ağzı kadar olan dünyasında Prof. Kien dışarıyı görmemek için odasının pencerelerini tavana yaptırmıştır. Eski küçük bir divan ve iki sandalyeden başka binlerce kitabı dolduran (yirmi beş bin kitap) kitaplıkları dışında hiçbir eşyaya gereksinim duymayan kırk yaşında bir sinoloji bilginidir o. Kein'in, Kafka'nın Joseph K.sını, Proust'un Albertine'i, gibi silikleşen karakterlerini de andırması bir ölçüde Canetti'nin Kafka'ya olan hayranlığına yorumlanması dikkate alınmalı mıdır, bilmiyorum. Kein'in tercihli cehennemin ardında herhangi bir tanrı da yoktur hani. Kein gerçekçilere ruhani ordusu ile nanik işaretini atan sevimli bir yalnız, bir o kadar sıkıcı ve huysuz, saplantılı biçimde insandankaçan biridir artık iç-dünyamızda.

-Sokakta yürürken bir insan çantasında değerli bir kitap taşıyorsa kavgaya karışmamalıdır– diye düşünür Kein.Çünkü kavga edenler çantasına zarar verip kitaplardan birini örseleyebilir… Kadınlardan nefret etmesine karşın, bir hizmetçinin kitaplarındaki tozu itinayla temizlediğini gördüğünde, o hizmetçinin tam da evlenilecek bir kadın olduğuna kanaat getirecek kadar saf- kutsiyetle bağlıdır kitaplarına. Bu sebeple, hiç düşünmeden hayatına son derece sıradan, cahil, açgözlü ve bencil bir hizmetçi kadın olan Therese'yi almış olur. Profesör'ün yüzey değerlerinin neredeyse acıklı bir birlikteliğini de beraberinde getirir bu evlilik kararı. Bu kadından kurtulmaya çalışacak, tozdan bile değersiz bulduğu, yaşama haklarını bile fazla gördüğü o insanların zamanla oyuncağı haline gelecek ve yıkıma sürüklenecektir. O tuhaf efsunlu yalnızlığında sadece bilginin zigguratını seçen bir taş işçisidir adeta. Tüm dünyası, kafasının içindedir ama kafasının bir dünyası yoktur. Bir süre evin içinde gözlerini kapayarak dolaşması, raflara uzanıp kapalı gözlerle dahi kitaplardaki hangi satırın nerede yazılı olduğunu ezbere bilmesi, nesneleri ve dünyaya gözlerini kapatarak alışkanlıkları veto etmesidir aslında. Körlük oyunu olarak başladığı bu durumu günlerce sürdürmesi çok dokunaklıdır. Belleğin yasaları alışkanlığın yasalarını altedecek kadar güçlü kılınmıştır Kein'de. İkinci bölümü oluşturan 'Dünyasız Kafa' diye nitelenen dış yaşama çıktığında ise o özenle yükselttiği bilgi zigguratının taşları birer birer, kaba gücün (reel yaşamın) üzerine düşmesiyle ruhsal anlamda paramparça bir yazgıya teslim olacaktır.

Kendi evinde eski hizmetçisi olan eşi tarafından kovuluşu ile kitaplarının bir kısmını yanına alıp sırtında taşır. Bu yorucu olduğundan bir yardımcı da tutar para karşılığında. Tek işleri her gittiği otele sırtında taşıdıkları kitapları yerleştirmek, sabah olunca da tekrar indirip sırtlarında taşımak… Bir süre sonra uyanık yardımcısı, profesörün zaten kitapları zihninde ezbere bildiği için boş yere bu yükü iki büklüm taşımaya gerek de olmadığını kabul ettirir Prof. Kein'e. Kein ve yardımcısı sırtlarında bir yük varmış gibi hayali bir yükle eğik- kambur dolaşmaktadırlar sokakları. Bu durum yardımcısının çok işine gelir. Ortada hayali bir yük- taşıdığı için ona sürekli yevmiye veren 'enayi' bir profesör vardır çünkü. Romandaki bu kesitler okuyucuyu gözyaşlarına boğacak kadar trajediktir. Romanın son bölümünde Kein'in hazin sonu, yalnızlığın tamamlanmasıdır artık. Alevlere doğru adım adım yaklaşır. Trajedi bir kefaretin de belirtilmesi ise, bunu gereklerine feda ederek başarmıştır Kein.

Hal böyle iken; günümüzün çağcıl, tuhaf şu kabuklu yalnızlığı Kienvari bir aydın tipinin yaygınlaşıyor olmasını, nihai yıkımı ve çıldırmadan başka bir seçeneği kalmayan insanları da beraberinde sürüklemesini mümkün mü kılıyor?

Romanı yedi yıl süren bir çeviri çalışması ile 1981'de Türk Dili'ne kazandıran Ahmet Cemal şöyle demiş: "var olan koşullar altında, insanın insan olma onuruna aykırı düşen tüm buyurganlıklarla hesaplaşmak isteyen, sesini belki her zaman yükseltmeyen ya da türlü nedenlerle yükseltme olanağı bulamayan ama düşünmeyi, tanığı olduğu dünyayla hesaplaşmayı da bir gereksinim sayan sessiz bir çoğunluk" olarak belirtilmiş ve şu da eklenmiştir, "Bu çoğunluk, aynı zamanda Profesör Kien'in kişiliğinde paylaşımcılıktan uzak, kendi iç dünyalarına sıkıca kapanmış kimi aydınların yüzlerini gören bir çoğunluktur."

1905'de, Rusçuk'ta Yahudi bir ailenin çocuğu olarak doğan Elias Canetti,1994 yılında öldü.1981 'de Nobel Ödülü alan EliasCanetti, vasiyeti üzerine ünlü yazar James Joyce yanına kazılan bir mezara gömüldü.

Kein gibi 'Dünyasız Bir Kafada Yaşamak' mı?

Açgözlü, çıkarcı, benmerkezci, iletişimsiz, riyakâr, nefret dolu, maddeci 'Kafasız Bir Dünyada Yaşamak' mı?

Buna karar vermeden önce Canetti'nin; Marekeş'te Sesler, Kitle ve iktidar, İnsanın Taşrası, Sözcüklerin Bilinci, Öbür Dava, Kafka'nın Felice'ye Mektupları Üzerine isimli eserlerini de okumanın değerlendirme yaparken, gözkapağınızı terse çevirmek kadar zor olmayacağı kanısı ile…

9 Aralık2012

# Mahpushane Aşkları

Sedat Ot

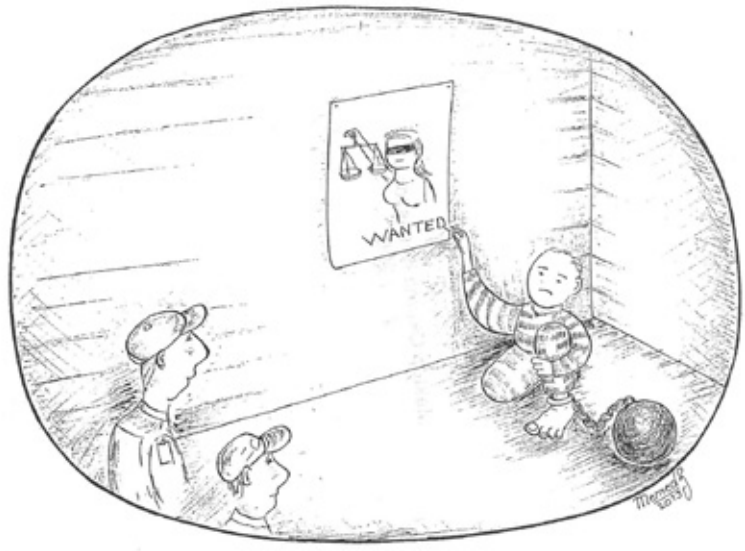


Karikatür:Mehmet Boğatekin

1-Şu voltayı doğru dürüst atsam olmaz mı? Ortasında diye sırtımı bir bana bir ona dönmek zorunda değilsin ki! On adımlık yerde önemsediğin şeye bak.

2-Çık çık, "devletluya haksızlık etme"; on adım değil, on iki adımlık yer vermiş voltanı atmam için. Voltanın adabını uygulamak yanlış değil ki! Bizim delikanlıya sırtımı dönsem alınacak biliyorum. Sana dönsem sırtımı bu kez de ayıplayacak. Ben bilmez miyim onu!

3-Önemli değil o kadar, nasıl rahat ediyorsan öyle yap.

1-Üç adam bir yerde yürüyemeyince sohbet de edemiyor haliyle. Senin yüzünden muhabbetimiz kesilip duruyor.

2- Tamam, tamam! Şu voltayı bir düzene sokalım. Ben de rahat edeyim, siz de. Muhabbetimize gelince… Bunun sorunlarımızı çözeceğin sanmıyorum. Delikanlının nişanlısını asla bırakmayacağı malum. Sen zaten onun gibi düşünüyorsun ayrıca yıllar önce girdiğin yolun geri dönüşü de yok.

3-Sadece bırakmayacağım meselesi değil bu. Asla bırakmam onu! Nasıl bırakabilirim ki? Dışarıda iki yıl nişanlı kaldık. Sadece onu değil; ailesi ve çevresini de kendime bağlamış oldum. Annesine kendimi kanıtlayana kadar defalarca ecel terleri döktüm. Kadın, önce serseri sandı kabul etmedi beni. Sonra terörist ilan edip ayırmaya çalıştı bizi. Biz, o kadar da mücadele ettik. Mücadele ettikçe birbirimize daha çok bağlandık. Hem hapse girdiğimde o da kesin bir dille söyledi. "Ömür boyu sürse de seni bekleyeceğim" Böyle bir sevgiye nasıl ihanet ederim?

2-Soruna ihanet gözüyle bakarsan tabi ki böyle düşünürsün. İki senedir hapistesin, hala tutuklu olduğun için sen de o da umudunuzu diri tutabiliyorsunuz. İkiniz de âşık olduğunuz için umudunuz büyük oluyor. Umut büyük olunca tüm zorlukları yenebileceğinizi düşünüyorsunuz. Ama kirve gibi bir gerçeklik karşınıza çıkarsa, sorunu ihanet gibi bir kelimeyle tanımlayamayacağını daha iyi görürdün.

1- Soruna sadece böyle yaklaşırsak kendimizi yıpratırız bence de. Duygusal meseleler bin bir tona sahiptir. Sanki tek bir doğru varmış gibi yaklaşamayız. Bence her şeyden önemlisi, insanın kendi değerlerine ve doğrularına ihanet ettiğini hissetmemesi gerekir. Böylece iç huzuru koruyabilir ve sevgisini büyütebilir.

2-Öyle diyorsun, ama kirvem, sen hapse girer girmez ilişkisini sonlandırmışsın. Dahası, eşine bunu kesin dille belirtmişsin. Üstelik kadın dokuz aylık hamileymiş. Böyle bir durumda insan, iç huzurunu nasıl korur ki?

3- Vala helal olsun kirvem! Kararını yanlış buluyorum. Ama böyle güçlü durabilme saygı duyduğumu belirteyim. Değil hamile eşime, nişanlıma bile "ilişkimi bitiriyorum; git hayatını yaşa" falan diyeceğime, dilimi keserdim kesinlikle!

1-O günün koşulları ve ilişkimizin durumu bunu gerektiriyordu. Bir savaşın olduğu yerde insanlar, daha güçlü ve kararlı olmak zorundadır. O kadar eylemden sonra hapse girersem, müebbet olacağım konusunda bir şüphem yoktu. Ben, henüz dışarıda iken böyle bir olasılığa karşı tavrımı netleştirmiştim. Zor bir karardı benim için; fakat bana göre mutluluğum, başkasının

mutsuzluğu üzerinde olamazdı. Eğer ilişkiyi ben sonlandırmasaydım, onun bu ilişkiyi bitirme noktasında zorlanacağını düşünüyordum. Hapse düşen veya bir şekilde ayrılığı yaşayan çiftlerde, özellikle kadın üzerinde namus, sadakat, bağlılık vs. adına kurulan muazzam bir toplumsal baskı vardır. İşte ben bunun bilincinde olarak sevdiğim kadının da benimle birlikte "müebbet hapis hayatı" yaşamaması için evlilik ilişkimizi tek taraflı sonlandırdım. Böyle yaparak sevdiğim kadının bu toplumsal baskının cenderesinden azade olmasına katkı sunduğumu düşünüyorum. Elbette bu kararımı önce benimsemedi. İlk başlarda bu tavrıma şiddetle karşı çıkıp tepki gösterdi. Kararımı kabul etmediğimi ve bu hükmün kendisini bağlamayacağını söyledi. Benim ısrarım ve hayatın yalın gerçekleri zamanla onu yatıştırdı. Sonra böyle böyle kabullendi. Zamanla ilişkimiz dostluğa dönüştü ve bu dostluğumuz hala sürüyor.

3-Vala ne diyeceğimi bilemiyorum. Bu kararlılığı, kızına yıllarca mektup yazarak da gösterdin. Hala hiç görmediğin kızına her hafta sonu mektup yazıyor musun? Dile kolay; on yedi yıl olmuş! Bıkmadın mı? Yorulmadın mı?

1-Ben neden yorulayım veya bıkayım? Sanırım, kızıma ancak böyle babalık yapabiliyorum. Yani "babalık" ifadesi de yanlış aslında. Çünkü onun zaten babası var, annesi de var. Normal bir ailenin yanında yetişti. Anne ve babası ona erken yaşta gerçeği söylediler. İki annesi ve iki babası var sayılır. O da öyle görüyor ve bazen esprisini yapıyor. Tabi, bu ikilem arasında kalmaya çabuk alışamadı, uzun bir dönem bocaladı. Ama artık esprisini yapabilecek kadar kabullendi. İki babası arasında kalmasın diye en baştan beri babalık yapma iddiasında bulunmadım. Bu yüzden ona kızım hitap etmiyorum. Ona babalık duygusunu yaşatan birisi var zaten. Hala yurtdışında ve benim dilimi bile doğru dürüst bilmiyor. Hala mektuplarını ablası okuyor. Bu ülkenin vatandaşı bile değil. Ona zarar vermesinler diye onu uzaklaştırdık. Ona bunu anlatabilmek çok zor. Yakında ziyaretime gelebilir. Gelirse ona ilk defa dokunup sarılabileceğim. On yedi yıl boyunca yazdığım mektuplar olmasaydı. Birbirimizi bu kadar çok özleyebilir miydik? Eğer annesi de benim gibi ilgilenmeseydi, henüz küçük yaşlarda onu terk ettiğimizi düşünebilirdi. Bu da ona çok zarar verirdi. Oysa şimdi tam idrak edemezse de onu çok sevdiğimiz için ondan ayrılmak zorunda kaldığımızı anlayabiliyor. Dernekte onun gibi başka çocukları da görünce, anlaması daha kolay oluyor sanırım. Yıllardır ayrı olmamıza rağmen birbirimizin her şeyini biliyoruz. Birbirimizin içini görebiliyorum. Bu da beni mutlu ediyor.

2-Siz ikiniz uçlarda geziniyorsunuz bana göre. Ama kafanız benimkinden daha rahattır en azından. Biz dört sendir "sürünüyoruz." Bizimki gel-git aşkı. Hapse girince ben onun ayrılmasını bekledim. Çok duygusal birisi olduğu için, ben ayrılmamız gerektiğini söylemezdim. Ayrıca erken çıkma olasılığım yüzünden benim de bir tarafım ayrılmak istemiyordu. İki sene boyunca mektuplarda ve görüşlerde ayrılıp ayrılmamız gerektiğini konuşup durduk. Benin mahkeme uzayınca ve onu ailesi evlenmesi için baskıları arttırınca bu sorun ağırlaştı. Bizim delikanlı gibi nişanlı olsak iyiydi. Ailesi ilişkimizi bilmiyor bile. Kız, ailesini oyalayıp duruyor. Bir de çalışarak kazandığı parayı ailesine vermek yerine bana harcayınca, ailesi ile sorunları büyüyor. İllaki bana kitap ve elbise alacak! Yüz kez söyledim de vazgeçiremedim bu huyundan. Böyle yapınca beni kendisine daha çok bağlıyor.

3-Benimki de bana kitap ve elbise almaya bayılıyor. Sanırım kadınlar daha duygusal olduğu için bu tür şeylerle bizi sahiplendiklerini kanıtlama ihtiyacı duyuyorlar.

2-İşin o kısmı öyle! Ama onun cadaloz anasının kızı sıkıştırmasını engellemiyor bu. Evlensek bir dert, evlenmezsek bin dert. Ailesi evlenmemize hayatta izin vermez. Kızlarının bir "terörist" sevgilisini olduğunu bilseler, eve kapatırlar onu. Bizimkiler sorun etmez. Ancak benim davanın sonucu belli değil ki! Beş sene de alabilirim, otuz sene de. Nasıl bir adalet sistemi bu anlamıyorum ki! Dört senedir tutukluyum ve geleceğime dair plan yapamıyorum. Yani, hadi idam ediyoruz seni deseler bile rahatlayacağım valla. Şu belirsizliklerle yaşamaktansa ölmek daha iyidir, diyorum bazen.

1-Belirsizlikleri büyüten biraz da sensin sanırım. Hayatın sorunları ve belirsizlikleri bitmez ki! Sen olabileceklerin en iyisi ile en kötüsünü hesaba katıp bir karar vermeli ve bunu kararlı bir şekilde uygulamalısın. Bazı kararları hayata geçirmek o kararı almaktan çok daha zorlu ve uzun bir süreci gerektirir. Kendini belirsizliklerin alışına teslim edersen, rüzgârda savrulan bir kuru yapraktan farkın kalmaz. Böylesi zamanlarda, hayatına sen değil; başkaları, yön verip durur. Biliyorum, şimdi sen, onu seviyorum ve birini sevmek hapishanedeki adama güç ve mutluluk veriyor, diyeceksin

2-Evet! Tam da bunları söyleyecektim.

1-Ama insanın iç huzuru olmazsa, sevgiye çok az yer kalır. Belirsizliklerin yarattığı ruh hali, kocaman ve güçlü bir apacı kemirip güçsüzleştiren kurda benzer. Bir süre sonra bakmışsın ki büyük fırtınalara direnmiş olan ağaç bir akşam meltemiyle yıkılmış.

2-Yok, daha neler! Uçlaştırmıyor musun?

1-Sanmıyorum. Bizler geleceğimizi net biçimde belirleyemeyiz. Ama geçmişimizden ve başlarından edindiğimiz bazı deneyimlere çok sıkı sarılabilmemiz gerekir. Bu deneyimlerden bir tanesi aşkın insanı mutsuz kılabildiğidir. Sevdiğinin mutluluğu için mutsuz olmayı göze alıyorsan, bence bu güçlü bir sevgidir. Böylesi bir sevgi, bir süre sonra başkalarının mutluluğu ile mutlu olabilmeyi de öğretebiliyor. Kendi deneyimine baksana! Son dört yıldaki belirsizlikler, sevginizi nasıl zayıflatmış. İki yıl boyunca ayrılıp ayrılmamayı konuşmuşsunuz; başka şeyleri değil! Paylaşımın yoğun olmadığı yerde, sevgi büyüyebilecek bir alan bulamaz ki… Birçok evlilik bu yüzden bitmiyor mu? Tekdüze, sıradanlaşmış ve en önemlisi de geleceğe dair hayalleri ortaklaştıramayanlar sevgilerini tüketirler. İki insanın arkadaşlığının sürmesinin bile temel koşullarından birisi, yarına dair asgari bir ortaklaşmadır. İki insanın aşkı ne kadar büyük olursa olsun, yarına doğru aynı yolda yürüyemiyorlarsa, ilerde mutlaka yolları ayrılacaktır. Her yolun manzarası ve zorluğu farklı olduğundan bir süre sonra duygularının da farklılaşması kaçınılmaz oluyor.

2-Bizim yol ayırımı ikimizce de görülüyor sanırım. Ama ben de o da ısrarla görmezden geliyoruz. Oraya daha geç varabilmek için çaresizce çabalıyoruz. Ben de o da ilişkiyi bitirmeyi kendimize yediremiyoruz. Hele onun için daha zordur sanırım; zor durumdaki sevgilisini bırakmayı kendisine yediremez.

3- Bence, böyle ifade etmek yanlış. Yediremiyoruz da ne demek? İnsan, ömründe bir kere âşık olur. Eğer o gerçek sevdiğin ise, ne olursa olsun onu bırakmamalısın.

1-Aşk bir kereye mi mahsus yani? Sanki sofi bir adamsın. Aşkların en yücesine ulaşmaya çalıştığını söyler durursun. Ama insanın hayatında sadece bir kere âşık olabileceğine inanıyorsun. Burada bir sorun yok mu?

3-Bence yok! Her aşkın kendine has özellikleri ve güzellikleri vardır. Bir kadına aşk başka şeydir, yaratana aşk başka şey.

1-İyi de, tüm insanların ve evrenin, yaratıcının bir tezahürü olduğuna inanıyorsan, nasıl başka başka aşklar olabilir ki?

3-Hepsi aynı kökenden gelmiş diye aynılaştıramayız ki! Ben dindar bir insanım ve kadere de inanmıyorum. Nişanlımın, benim kaderim olduğuna inanıyorum ki o da böle düşünüyor.

2-Yahu heval! Sen de uçtun da uçtun ha! Mahpushanedeyken dışarıdaki yâri bırakıp bırakmamak gerektiğini tartışıyorduk. Derken kendimizi din, kader, ilahi aşk gibi konularda bulduk.

3-Bu konularla aşka yaklaşımımız birbirinden bağımsız değil ki! Kirve, olaya kadının toplumdaki yeri ve iç huzur açısından bakıyor. Sen ise metropole has keşmekeşle yaklaşıyorsun soruna. Bense inançlarım ve geleneklerimize göre bakıyorum bu soruna. Dindar bir sosyalist oluşum geleneklerimi ve kültürümü inkâr etmemi gerektirmeyeceğine göre, nişanlıma bu açıdan yaklaşmam yanlış olmaz ki! Senin aşka daha esnek ve anlayışlı yaklaşacağını sanıyordum. Oysa hevallerin gibi tek pencereden bakıyorsun bana göre. Bizim hevallere nişanlı oluşumu kabul ettirene kadar akla karayı seçtim. Birçok hevalimi kırmak zorunda kaldım ve ben de çok kırıldım. Özgürlük mücadelem ile nişanlım, karşı karşıya konuldu. Tüm bunlar karşı mücadele ettim. Şimdi de sen bana "uçlaştırıyorsun" mu diyorsun?

2-Herkes kendince haklı tabi! Herkesin aşkı kavrayışı başkadır. Herkes bu konuda kendisini haklı bulabiliyor. Zıt kutuplarda görünen insanlar bile konu aşk olunca, tüm zıtlık görünümlerini haklı çıkartabilme konusunda oldukça usta olabiliyor. Bazense aşk bu görümleri alt üst edebiliyor. Geçenlerde dernekten birisi gelmişti. Onunla sohbette tanıştık. O da dindar sosyalistmiş. Sözlüsünün ilahiyat fakültesinde okuduğunu söyleyince şaşırdım. Üstelik kız şeriatı savunuyormuş. "Nasıl oluyor da anlaşabiliyorsunuz" diye sorunca "Her şeyden önce ikimiz de birbirimizin görüşüne saygı duyuyoruz. İkimiz de İslamiyet ile sosyalizmi birbirine düşman görmüyoruz. İkimizin de baş düşmanı bu insanlık düşmanı sistem olunca, birbirimizi sevmememiz için pek bir neden kalmıyor" dedi.

3-Eminim aşkından ayrıldığı için intihar eden şu adli mahkûm da kendisini haklı buluyordu.

2-Şu bizim komşu da bize bakıp kendisini haklı çıkartıyor. Dediğine göre dışarıda sevdiği bir kadın veya çocuğu olsaymış, hapishaneye katlanması daha zor olurmuş. Kendisini dışarıya bağlayacak bir şey olmadığı için, daha özgür ve rahat olduğunu söylüyor. İnsanların kendi yaklaşımlarını haklı kılabilecek inançlar üretmesi ne kadar da kolay, değil mi?

1-Bu meselelerin bir kalıbı veya reçetesi yok ki! Eğer kalıplara göre yaklaşırsak, birilerine haksızlık yapmamız kaçınılmaz olur. Bu yüzden de her insan kendi gerçekliği içerisinde değerlendirmek en iyisidir. Hayatın bin bir tonu var.

3-Ama şu gardiyanların tek tonu var! Hiç sektirmeden her gün aynı saatte gelip havalandırma kapısını kapatıyorlar; üstüne, her gün bizi iki defa saymadan da yapamıyorlar. Tekrar yazın bakalım: 21 numarada 3 kişi!

20.11.2012

# Can Yücel'e Doğru Uzun-İnce Bir Yol

Yavuz Aközel

Datça'ya gitmek aklımın ucundan bile geçmezdi. Kocaeli-Değirmendere'de Türkan hanımın deniz kıyısındaki dairesinde, İzmit körfezine inen akşamın kızıllığını efsunlanmışcasına gözlemeye dalmışken "Sen bir de Datça'da güneşin hem doğuşunu hem de batışını gözle! Sadece efsunlanmaz, yeminle söylüyorum çarpılırsın! " diye, sevecenlikle kulağıma fısıldadı.

Datça! Sadece haritalarda imrenerek parmağımla işaretlediğim, benim için gizemli bir cennet!

"Datça mı dediniz ?" diye biraz da heyecanla sordum.

"Evet! Datça dedim! "Yakında gideceğim de! Orada ufak, ucuz ama denize iki adımlık uzaklıkta bir daire kiralamışım yıllardır ve yıllardır gider-gelirim."

Hemen program değişikliği yaptık. Önce Urla'ya benim evime gidip üç-beş gün kalacaktık ve sonra ver elini Datça!

O günüm nasıl geçti siz tahmin ediniz. Kafamın içerisinde bir Datça panoraması sürekli renkleniyor. Masmavi uçsuz –bucaksız Ege ve Akdeniz. Her iki denizin birbirine kavuştuğu o görkemli birleşmenin olağanüstülüğü. Güneşin Yunan adası Smri (Simi) üzerinden doğuşu ve batışını mandolin eşliğindeki bir Yunan ezgisinde Hacamat dağının zirvesine oturmuş da izliyor, dinliyorum. Sanki Orhan Veli'nin şiirinde olduğu gibi; hani o şöyle yazmıştı ya : " İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı /Önce hafiften bir rüzgar esiyor/ yavaş yavaş sallanıyor yapraklar ağaçlarda."

Datça'ya ilişkin fazla bir bilgim yoktu. Sadece tuzu kuru arkadaşların anlattıklarıyla bir Datça tablosu çizmiştim belleğimde. Oteller, pansiyonlar oldukça pahalıydı ve bizim gibi altta kalmışların bunun üstesinden gelebilmek anlaşıldığı üzre olanak dışıydı. İşte şimdi üstesinden gelebileceğim oldukça mantıklı bir fırsat çıkmıştı karşıma! Elbette ki bu durumu değerlendirmem gerekiyordu.

Akşamdan her şey hazırlandı ve sabahın köründe Ataman abi, kız kardeşi Türkan hanım ve ben.. ! Emektar 1997 model VW Polo'nun gazına bastım. Güneş İzmit körfezinin üzerinde kıpkızıldı, bir şilep tam karşı kıyıdaki Petkim'e ağır ağır yanaşıyordu, saçları ak-pak olmuş yaşlı bir çift el ele tutuşmuş, yorgun adımlarla

yürüyüş yapıyorlardı. Merhaba..Merhaba. Martılar sabahın bu ilk ışıltısıyla birlik nafakalarını çıkarmak için habire suya pike yapıp duruyorlar. Ara sıra bir balık gökyüzüne sıçrayıp yeniden suya dalıyor, merhaba.. Merhaba diyorum bu güzel güne..Ve elveda Değirmendere. Sizlere de upuzun bir ömür diliyorum, elele, birlikte bir ömür! ey güzel insanlar.!

İstikamet Bursa, Balıkesir üzerinden İzmir Urla!

Çok ülkeler gördüm, zorunluluktan tabii ki! Ama Türkiye bambaşka bir ülke! Öylesine güzel öylesine cana yakın ve insanı kucaklayan, sarmalayan bir sevecenlik var kederli duruşunda. Daha Edirne/ Kapıkule'den girince güzellikler, insana coşkunluk veren sevimliliklerle karşılaşıyorsun. Yol kenarında koyunlarını otlatan bir çoban, yol boyu usul usul yürüyen bir eşek sizi karşılayabilir. Biraz ilerde yola çıkmış ve size aval aval bakan ineklere rastlayabilirsiniz.

Bu güzellikleri içime sindire sindire arabayı sürüyorum. Ataman abi kasetten müzik dinlemek istiyo! Söyleniyorum. Etrafına bak! şu güzel Türkiye'yi dinle, gelip geçen insanlara el et, bu el değmemiş değerlerden, doğadan müthiş bir müzik adeta ekolaşıyor! insan hiç değilse bu müziği dinlemeli, bu aşamada bu süreci değerlendirmeli, bu sürece kilitlenmeli! Ama Ataman abinin dediği oluyor! Binlerce kez dinlediğim bir müzik kulaklarımı adeta tırmalıyor:

"Dönülmez akşamın ufkundayız vakit çok geç/ Bu son fasıldır ey ömrüm nasıl geçersen geç."

Ama yine de herşey güzel.

Arabayı, bu yolculuk bitmesin ve etrafı doyasıya göreyim diye oldukça yavaş sürüyorum. Ataman abi "Tamam, işte böyle yavaş sür, kaza falan yapmayalım" diye memnuniyetini belirtiyor. Türkiye dünyada trafik kazası sıralamasında maalesef en önden birinci geliyor! Yavaş sürerek hem kendi doyumuma ulaşmış oluyorum hem de Ataman abinin de haklı olarak belirttiği gibi kaza yapma olasılığını sadece rastlantılara bırakıyorum böylece. Rastlantılara bırakıyorum diyorum, çünkü senin hiçbir suçun yokken karşıdan gelen ve trafik kurallarını hiçe sayan bilinçsiz bir sürücü (trafik canavarı) sana çarpıp televizyonlarda da her gün görüntülenen facialara neden olabiliyor. Bu, herhangi bir insan, insanlar olabilir ve sen olabilirsin! Bunu da işte böyle hesaba katmak gerekiyor.

Bursa'nın çıkışında mola verdik. Yol boyu sık olarak rastladığımız lokantalar genellikle ana menülerini 'köfte" üzerine hazırlamışlar. Ehh biz de köfte ve salata yedik, üzerine de şöyle demli birer çay içtik. Yine yollarda birkaç yerde çay ve ihtiyaç molası verdikten sonra akşama doğru evimize ulaştık..Evimiz Urla'ya 8 km. uzaklıktaki Kalabak'da. Urla'nın bir semti, mahallesi sayılıyor. Urla'nın şehir merkezinde deniz yok, ama benim evimin olduğu yerde deniz var. Yürüyerek 3-4 dakikalık bir mesafede.

Ama deniz kenarını sorumsuzca kirletmişler. Hem denizin getirdiği hem de insanların kendi çöplerini olduğu gibi orada bırakmaları kıyı şeridini olduğu gibi zibilliğe çevirmiş.

Neyse..Biraz kısa keselim ve asıl mevzuya gelelim.

Urla'dan Datça'ya gidişimiz de oldukça zevkli oldu. Çine'de transit yoldan sapıp şehir merkezine girdik ve ev yemekleri yapan kesemize uygun bir lokanta bulduk. Üçümüz de aynı yemekleri tas kebabı ve bulgur pilavı ısmarladık. Gerçekten ucuz ve lezizdi. Çine insanları da oldukça cana yakın, yabancıya karşı da yardımkar ve sevecen.

Marmaris'ten sonra kıvrıla kıvrıla Emecik dağına tırmanıyoruz. Altımızda Ege Denizi ve uzaklarda birtakım adalar görüleşiyor. En arkada puslar içerisinde gizemli bir görünüşe bürünmüş Yunanistan'a ait Symi adası. Symi adasındaki yerleşim Türkiye tarafından görünmeyen dağların öbür yüzeyinde kurulmuş. Dolayısıyla ada sanki boşmuş gibi bir izlenim bırakıyor. Denize diklemesine inerek tehlikeli, baş döndürücü yarlar oluşturan Emecik dağının uzantıları, kızıl çam ağaçları, yaz-kış yeşilliğini yitirmeyen maki bitki örtüsü ve bunun yanı sıra mersin, badem, ardıç ağaçlarıyla kaplı. Bazı yerlerde kaynak suları akıyor. Arabamızı bir kaç kez durdurup hem elimizi yüzümüzü yıkayıp serinledik hem de kana kana bu çam kokan, kekik kokan sulardan içtik.. Birçok yerde de köylüler ürettikleri bal ve zeytinyağını pazarlıyorlar. Gerçekten sattıkları çam balı olsun kekik balı olsun oldukça kaliteli. Zeytinyağı ise az bulunur türden, mis gibi zeytin zeytin kokuyor ..

Eski Datça'dan geçiyoruz.. Neredeyse Datça'ya ulaştık. Sağlı sollu dükkanlar, tamirhaneler var. Sağ tarafta ufak bir tabela "Eski Datça" yolunu ayırıyor. Eski Datça! Bana hiç bir çağırımda bulunmuyor. Ama Türkan hanım eliyle Eski Datça'yı sesli okuyup bana soruyor:

-Eski Datça sana bir şey hatırlatıyor mu?

Düşünüyorum..düşünüyorum..

-Hayır, aklıma bir şey gelmiyor! Aklıma bir şey gelmiyor..Geliyorrr!

Bağırarak, heyecanla söylüyorum:

-Can Yücel.

Türkan hanım beni alkışlıyor..Bravo en sonunda buldun!

Eski Datça yolunu neredeyse 500 metre geçmiştim. Manevra yapıp geri dönüyorum ve Eski Datça'nın dar, birazda bozuk yoluna arabamı vuruyorum. Türkan Hanım buraları daha evvel defalarca gezmiş, yolu tarif ediyor ve doğru Can Yücel'in sürekli oturup kafa çektiği "Karya Restoran, Muhtarın Yeri'ne gidiyoruz.

Karya Restoran (Muhtarın Yeri) (Orhan'ın Yeri) Aslında bir restoranı değil çay bahçesini andırıyor. Oldukça mütevazi bir yer. İnsanlarla hemen senli-benli olabiliyorsun. Hele Orhan baba ağzından bal akıyor.. Otur, onun o güzel Datça diyalektiği ile konuşmalarını, Can baba üzerine anlattığı anılarını dinle..Dut, portakal, limon, kauçuk ağaçlarıyla oldukça huzur verici bir yer. İlk işimiz Orhan babayla tanışmamız oldu. Servisi kendisi yapıyor. Çaylarımızı getirdi, bir sigara yaktı ve ben sordum o naz-tuz etmeden yanıtladı.

-Adınız?

-Orhan Karadağlı..1941 doğumluyum.

-Can Yücel ile tanışmanızı vb. anlatır mısınız?

-Anlatayım..Can Yücel 1990'dan aramızdan ayrıldığı 12 Ağustos 1999 tarihine kadar tam 9 yıl burada, yanımızda yaşadı. Daha doğrusu iç-içe birlikte yaşadık. Ara-sıra gözden kaybolur İstanbul, Ankara falan –iş gereği –giderdi. Uzun kalmaz geri dönüp gelirdi. Giderdi derken tabii ki hanımı Güler hanım da genellikle beraber olurdu onunla.

Tanışmamız da Tekin'in pansiyonunda oldu..Ben muhtardım ve Can Yücel diye sakallı bir şair gelmiş Tekin'in orda kalıyor dediler.Oraya vardığımda Rakı masasını kurmuş içiyordu. Beni de davet etti..Başladık içmeye..Söz sözü açtı, bir muhabbet bir muhabbet.. üç gün içtik..Adam küfürbaz..Biraz tuhafıma gidiyor ama lafları güzel, küfürleri de bazen insanın içini rahatlatan cinsten doğrusu. Bizim küfür etmek isteyip de beceremediğimiz belki de cesaret edemediğimiz cinsten şeyler. Öyle küfürler yapıyor ki bazen içimden ohh, ağzına sağlık diyiyorum. Adam nerden bulup çıkarıyor o ince düşünceleri o insanı isyana sürükleyen lafları ve içimizi rahatlatan küfürleri? Doğrusu bu pejmurde kıyafetli, Hint fakirlerine benzeyen küfürbaz adamı sevdim. O da bizleri sevmiş olacak ki; " Ben burayı bu mahalleyi sevdim! Beni Datçalı yapar mısın?" diye gözlerimin içerisine biraz da içkinin verdiği mahmurlukla baktı.

"Can bey! Sizin gibi değerli bir kişiyi yapmayacağım da kimi yapacağım?" diye yanıt verdiğimde hem sevindi hem de biraz bozuldu.

"Bırak bu bey ayaklarını ulan, benim adım Can baba, ibne, pezevenk ne söylersen söyle ama bey söyleme, nerde bey varsa ..."

Ondan sonra benim adım "ulan" kaldı. Can bey'in adı da Can Baba! (Gerçi ona her yerde Can baba derlermiş ya!) işte bu Can Baba var ya ölene dek beni sadece "ulan" diye çağırdı. Onun "Ulan" demesinde bir sevecenlik, bir okşayış biraz da muziplik vardı. Hoşuma giderdi.

Orhan Karadağlı ve Karya restoran (Can Yücel'in mekanı)

Röportaj:

***Nedim Kibar:*** Buraya geliş öykünüzü anlatır mısınız?

***Güler Yücel:*** Ben İstanbul'daydım. Can telefon etti . "Ben Datça'da bir ev aldım" dedi. Ben de genelde sen satarsın diyerek işletiyor sandım. "Yok canım ciddi bir ev aldım. Datça'da yaşayacağız artık. " dedi. Ben tabi geldim. O zaman burası yıkıntı, ahır olarak kullanılan evdi. (150 senelik bir Rum evi) Buraları o günlerde harabe bir yerdi, şimdi ise gördüğünüz gibi düzenlenmiş bir köy oldu. Can'ın tek mülk sahibi olduğu ev burasıydı. Çok sevdi burayı, Can'a nasıl buldun burayı diye soruyorlar "elimle koymuş gibi " diyor ya.

(Fotosine Kültür Sanat, İnternet sitesinden alınmıştır. Röportaj tarihi :23 ağustos 2010 )

O sıralarda Eski Datça böyle kıymetli değildi, in-cin top atıyordu. Deli Mustafa benim restoranımın hemen arkasında olan Rumlardan kalma taştan yapılmış ama harabeye dönmüş bahçeli evini satıyordu. Can Yücel'in haberi bir şeyden yok Ben Deli Mustafa'ya 10 lira kapora verip 30.000 liraya evi satın almak üzere anlaşıp el sıkıştım. Sonra Can babaya gidip "Deli Mustafa'nın evini satın aldım " diye müjdeyi verdim. Can baba "Ulan beni de mi deli yapacaksınız?" Deyip neşe ile gülüştük. Adamın lakabı Deli Mustafa'ydı. Asıl adı Mustafa Küçükambarcı..Her şey iyi de henüz para yok ortada.. Para. Para Garanti bankasında ve paranın olup-olmadığı da belli değil. Can babaya soruyorum "Evi alacak yeterince para var mı bankada? "Bilmiyorum olabilir de olmayabilir de " diye yanıt veriyor. Çünkü Can babanın parayla falan ilişkisi yok. Eeee..Şimdi ne olacak peki? O zaman şimdiki gibi İnternet falan yok. Garanti Bankasının Datça'da, Marmaris'te olmayışı da ayrı bir problem. Banka bir tek Aydın'da var. Oraya gideceğiz. Telefon açsak dahi paranın olup-olmadığına ilişkin yanıt vermezler, olanak dışı.

Ertesi gün erkenden yola çıkıp benim külüstür Kar-

tal ile Aydın'a gidiyoruz öğlen üzeri. Banka kapandım kapanacak. "Önce sen git bir bak bakayım banka açık mı"diye, önümüze çıkan ilk lokantaya dalıp rakı, meze vb. ısmarlayıp beni gönderiyor! saat 12.05'de ben yalnız başıma bankaya gidiyorum. Banka kapanmak üzere.

Doğru banka müdürünün kapısını çalıp içeriye giriyorum. Sayın müdürüm diyorum. Can Yücel adında bir şairin işi için buraya geldim. Can Yücel yorgun olduğu için gelemedi..Müdür bey "Can Yücel "adını duyunca yerinden hopladı. Can Yücel mi dediniz? Onunla nasıl tanışmak isterdim. Şu tesadüfe bakınız. Çok memnun oldum. Şimdi banka kapalı, lütfen 14.30'da Can Yücel beyi de alıp geliniz İstanbul'a telefon açar hesabında para olup olmadığını öğreniriz. O gelmezse olanaksız hesabına giremeyiz! "olur efendim" deyip bankadan dışarı çıktım..Yahu şimdi müdür bey Can babaya Can bey falan der de oturaklı bir küfür yer Aydın'a da boşu boşuna gelmiş oluruz! Yeniden bankaya döndüm.. Sayın Müdür bey sizden özür diliyorum ancak bir sorunum var da..Nasıl anlatacağımı bilemiyorum ? Şöyle desem: Can Yücel kendisine bey falan demesinden hoşlanmıyor. O gelirse 'Can baba' diye hitap eder misiniz? Müdür bey aptalca yüzüme bakakaldı ama ne demek istediğimi de az-çok kavradı. İnşallah unutmaz da 'Can baba' derim! Diye, gülümseyerek beni uğurladı. Doğru lokantaya gittim. Can babanın dünya umurunda değil. Ne oldu? Ne gitti? Sormuyor, ha bre içmeye devam ediyor..Ben yine de anlatmak zorunda kalıyorum. 14.30 da bankaya gitmemiz gerektiğini falan.

Onun yazdığı bir şiir var dünya ahvali üzerine.. Düşünüyorum da gerçekten de Can Yücel işte bu şiirde anlatılmak istenen gibiydi. Ama yine de bağlandığı şeyler vardı mesela alkol, mesela ailesi. Bu bağlanmaların yazdığı şiirle ne dereceye kadar ilişkisi var? İşte onu bilemem.

Bağlanmıyacaksın

Bağlanmıyacaksın bir şeye, öyle körü körüne.
"O olmazsa yaşayamam " demiyeceksin.
Demiyeceksin işte.
Yaşarsın çünkü.
Öyle beylik laflar etmeye gerek yok ki.
Çok sevmiyeceksin mesela. O daha az severse kırılırsın.

Ve zaten genellikle o daha az sever seni,
Senin onu sevdiğinden.
Çok sevmezsen, çok acımazsın.
Çok sahiplenmeyince, çok ait de olmazsın hem.
Hatta elini ayağını bile çok sahiplenmiyeceksin.
Senin değillermiş gibi davranacaksın.
Hem hiçbir şeyin olmazsa, kaybetmekten de
Korkmazsın.
Onlarsız da yaşıyabilirmişsin gibi davranacaksın.
Çok eşyan olmıyacak mesela evinde.
Paldır küldür yürüyebileceksin.
İlle de birşeyleri sahipleneceksen,
Çatıların gökyüzüyle birleştiği yerleri sahipleneceksin.
Gökyüzünü sahipleneceksin,
Güneşi,ayı, yıldızları..
Mesela kuzey yıldızı, senin yıldızın olacak.
"O benim " diyeceksin.
Mutlaka sana ait olmasını istiyorsan birşeylerin...
Mesela gökkuşağı senin olacak.
İlle de birşeye ait olacaksan, renklere ait
olacaksın.
Mesela turuncuya, ya da pembeye.
Ya da cennete ait olacaksın
Çok sahiplenmeden ,çok ait olmadan yaşayacaksın.
Hem her an avuçlarından kayıp gidecekmiş gibi, Hem
de hep senin kalacakmış gibi hayat.
İlişik yaşayacaksın ucundan tutarak...
Can Yücel

Röportaj:

***Nedim Kibar:*** Datça üzerine ya da onu çağrıştıracak şiirleri de var değil mi?

***Güler Yücel:*** "Su" getirmişti. Bir kitap okudum.Böyle yerleri ilk önce Sanatçılar keşfediyor....

.....

Malum içkiyi severdi. İçki onun subabı gibi bir şeydi daha büyük patlamalara neden olmamak için içiyordu diye düşünüyorum. Potansiyel enerjisini içkiyle patlatırdı, denebilir. Can içki içmediğinde başka bir kişilikti çok ciddi, sakin ama her zaman bir neşe, bir keyif vardı. Biz çok keyifli yaşadık. Keyif ne demek, evde her türlü politika, her türlü sanat, Can öldükten sonra fark ettim biz bu dünyanın dışında yaşamışız. Bize ne para konuşulur, ne mülk konuşulur, ne çıkar konuşulur, bizde konuşulan sanat, şiir, edebiyat, resim, politika dediğim gibi bunlar konuşulurdu.

Alıntı : (Fotosine Kültür Sanat,internet sitesi)

Not: Röportajda adı geçen 'Güler Yücel', Can Yücel'in eşi ; 'Su' ise ressam olan kızıdır.

Aylardan Mayıs'dı ama Mayıs'ın kaçı olduğunu hatırlamıyorum. Oldukça sıcak, güneşli ve esintisiz bir gündü. Can babayla saat 14.30'a dek ufaktan ufaktan yedik içtik. Ben araba sürdüğüm için yeni rakıyı usulünde kıttı kıttı içiyorum. Yine de kafamız çakırkeyif yani. Bankaya gittik. Müdür bey Can Babayı heyecanla bekliyor. Bizim derdimiz para! Para var mı? Yok mu? Müdür bey'in derdi de Can Babayla tanışmak, muhabbet etmek! Muhabbet koyulaştıkça koyulaştı; neyse ki bir ara İstanbul'a da telefon açıldı, yanıt bekliyoruz. Bir saat geçmedi yanıtı aldık: Yeterince para varmış! 34 milyon lira çektik. Para bende, keyfimize diyecek yok! Hemen yola çıktık. Akşama doğru Çine'ye ulaştık.Yol üzerindeki benzin istasyonun yanındaki Ak restoran'da rakıya devam ediyoruz. Zom olana dek içiyoruz. Hava sıcak. Zom oluncaya kadar 'içiyoruz diyorsam da herhalde ben biraz 'zom' oluyorum ki böyle duyumsuyorum kendimi. Can Babada zom'luk bir hal yok..Dili pelteleşiyor ama aklı yine de başında..Parayı ceplerime bölüştürmüşüm..Ara-sıra gizliden yokluyorum.. Tek dileğim paranın başına bir hal gelmeden Datça'ya ulaştırmak. Ama araba sürecek hal mi kalmış bende? Neyse ki araba karavan! Ben ön bölümde, Can Baba da arkada uyuyoruz. (Ben mutlaka sızmışımdır!)

Güneş üzerimize doğmuş, Can baba çoktan uyanıp gidip elini-yüzünü yıkamış. Başım dönüyor, kendimi bitmiş hissediyorum..Can Babanın gür sesi kulaklarımda patlayınca kendime geliyorum. Bir çırpıda gidip başımı soğuk suya dayayıp yıkıyorum, yıkıyorum, yıkıyorum..Sonra Can Babaya soruyorum:

-Kahvaltı?

-Ne kahvaltısı ulan! Kendine geldiysen sür de gidelim!

Bir saatten fazla sürüyorum. Sürerken yolları çift görüyorum.

Yol boyunda durup çay içiyoruz. Yine başımı soğuk suya tutuyor yıkıyorum. İyi geliyor. Can Baba'da öyle bitkinlik falan durumu yok! Turp gibi!

Yola devem ediyoruz. Dura-kalka konaklıya konaklıya, kendimize gele gele ilerliyoruz..İyice acıktığımı duyumsuyorum. Can Baba acıkmıyor. Az yemek yi yiyor ama çok içiyor. Neyse sonunda Muğla'ya ulaşıyoruz .Garajların yanındaki meyhanemsi bir lokanta olan Çınar restoran'da kendimize bir şeyler söylüyoruz yemek için.Tabii yine 70'lik yeni rakı da geliyor..

İç allah iç..Gecenin yarısını boyladık..Çine'de olduğu gibi arabada uyuduk. Ben ön kompartımanda, Can Baba kuşetlide..Tabii ceplerime bölüştürdüğüm 34 milyon parayı da devamlı kontrol ediyorum..Ahhh.. sağ-salim bir Datça'ya varabilsek! Bayağı korkuyorum.. Ama içimden geçenleri Can Babaya söyleyemem ki! Tek çaresi olduğunca ayık kalmaya çalışmak..

Sabah yine Can Baba benden önce uyanmış..Bugün biraz daha iyiyim. Çünkü kontrollü içtim "zom" olmadım. Birlikte çıkıp çarşıyı gezdik ,kahvelerde oturup çay içtik, öğlen üzeri lokantada yemek yedik. Can baba yine birkaç bardak rakı yuvarladı. Artık ben içmedim..Yola çıktığımızda zaman öğleni biraz geçmişti. Akşam saat 18.00 gibi Marmaris'e ulaştık Can Baba:

"çek ulan arabayı limana " dedi. Oysa yanımda taşıdığım para beni iyice sıkıyordu dolayısıyla bir an önce Datça'ya varmak ikimizin de selametine olacaktı.

Bir an önce Datça'ya gitsek? diye sorunca o gür sesiyle: " Ulan ben sana limana çek demedim mi? " diye yarı gülümseyerek, yarı sitemkar bana o gür sesiyle yanıt verdi. Çaresiz arabayı limana sürdüm.

Güzel bir bahar akşamıydı. Denizden kopup gelen iyot ve yosun kokuları beyaz –kırmızı zambakların ve rengarenk açmış yasemin, mercan köşkü, boru çiçeği, Marmaris çiçeğinin kokularıyla harmanlanıyor, içim ferahlıyor. Güneş, Marmaris limanının karşısındaki maki ve kızıl çamlarla örtülü dağların artık doruklarına ulaşmış, tam batıdan bize gülümsüyor.

Can Baba arabadan iner inmez limanda adeta bir zelzele oldu, bir kıyamet koptu..Ne kadar kaptan, reis, tayfa liman çalışanları varsa arabanın etrafına üşüştüler, duyan geldi! Can Babaya sarılan sarılana. Gerçekten şoke oldum..Böyle bir şey hiç beklemiyordum. Meğer vakti zamanında Can Baba bu limanda Turizmcilik-tercümanlık yapmış, müthiş sevilmiş..Hemen liman restoranının önüne masalar sıra sıra dizildi, balıklar, mezeler, rakılar..Masalarda yok yok...Kahkahalar kırıla gidiyor. Can baba konuştukça millet galeyana geliyor, kadehler kaldırılıyor. Anılar tazeleniyor, garsonlar fır dönüp hem zevkle hizmet ediyor hem de Can Babanın ikram ettiği rakıyı fırtlayıp, Can babanın kendi elleriyle çatala takıp da ikram ettiği mezelerden yiyip gidiyorlar. Gecenin yarısında en az 25 kişi olmuştuk.. Anlayacağınız sabahın tam 07'sine kadar içtik. Hesap falan ödeme yok. Bu ziyafeti işte kaptanlar, tayfalar, liman işçileri, garsonlar ve diğerleri Can Baba'nın geliş şerefine kendi aralarında anlaşıp, düzenlemişler.

Artık vedalaşma zamanı gelmişti..Can Babanın Datça'ya yerleşeceğini duyduklarında daha da mutlu oldular. Can Baba için yine de hüzünlü bir ayrılıştı bu, her insana ayrı ayrı sarılıyor, ayrı ayrı vedalaşıyordu. Sanki bir daha hiç buluşamayacakmış, görüşemeyecekmiş, kavuşamıyacakmış gibi. Bana da dokundu

doğrusu..insan içince ve kafayı da bulunca biraz fazlamı duygusal oluyor ne?

Marmaris'ten ayrıldıktan sonra kıvrıla kıvrıla yukarılara tırmanıyoruz. Marmaris aşağılarda limanındaki yatları, balıkçı tekneleri ile eşsiz bir güzellik sunuyor bize. Can baba 'İşte burada dur!" diyor..Zaten kafam kıyak, arabayı hemen yolun kenarına çekip duruyorum. Ağaçların gölgesine uzanıp bu müthiş manzarayı seyre dalıyoruz. Kızıl çam, defne, ardıç ağaçlarıyla kaplı ormandan esip gelen serinlik bizi kendimize getiriyor.

Can Baba "ahh" diyor. "Bu cennette cehennemi yaşamak ne kadar zor!" Sonra bir küfür savuruyor düzenin tam merkezine! Ürperiyorum. Onun gür sesi sanki hemen Marmaris'e ulaşıp yankı yapıyor , küfür yeniden yeniden tekrarlanıyor. Sanırım biraz uyumuşum uzandığım yerde.

Beni Can Baba uyandırdı, elbette ki güzel, kaymaklı bir küfürle!

Datça'ya ulaşır ulaşmaz yegane banka olan Ziraat Bankasına gidip parayı kendi hesabıma yatırdım. Can Babayı Tahsin'in pansiyonuna bırakıp eve gidip deliksiz bir uyku çektim.

Ertesi gün önce restoranıma uğradım. O zamanlar işlerimiz iyiydi. Yanımda bir bayan iki de garson çalışıyordu. Gelen-giden olmuş, Can Yüceli de bir kaç kişi sormuş. Bu şair Can Baba meğer meşhur, adı kızıl kominstliğe çıkmış, bizim çocukluk yıllarımızda Maarif Bakanlığı yapmış Hasan Ali Yücel'in oğluymuş. Ben cahil adam. Doğru dürüst okul, mektep-medrese görmemişiz, tanımam, bilmem!

Bu Can Baba denen zat nasıl bir adamdı? 34 milyon benim adıma bankada yatıyor, üstelik beni doğrudürüst tanımaz, bilmez! Adamın gıkı çıkmıyor, aradığısorduğu yok! Ben merak ettim yahu! Kalkıp kaldığı pansiyona gittim! Uyuyormuş! "Selamımı söyleyin, kalktığı zaman benim restorana gelsin" diye mesaj bıraktım. İki saat sonra çıkageldi.

Tabii hemen çocuklar masayı kurdular, rakılar açıldı, mezeler geldi.. Artık para bankada, her şey yolunda, korkacak bir şey yok, mutluyum!

-Şerefinize Can Baba!

-Şerefine ulan!

-En kötü günümüz böyle olsun!

-Böyle mi ol-sun..hadi ulan böyle olsun..Birş ey diyecektim ya..

-Babanız da bakanmış vakti zamanında..hem de şu meşhur Hasan Ali Yücel! Bu akşam öğrendim de..

-Nerden öğrendin ulan?

-Hani seni sormaya gelen gençler vardı ya onlar söyledi..

-Bakandı yaaa..Hem de ne bakan...!

-Sever miydin babanı?

-Sen sevmez miydin ulan?

-Düşünüyorum da..Çok dayağını yerdim.S öz aramızda bırak sevmeyi bazen nefret ettiğim bile oluyor.. Tabii sevgi, özlem,nefret.. hepsi içimde işte taa şurada karman-çorman!

-Ben babamın dayağını yemedim ama otoriter bir adamdı, ondan çekinirdim! Korkar mıydım? Sanırım korkardım da! Ama onu çok özler, çok severdim!

**Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim**

Hayatta ben en çok babamı sevdim.
Karaçalılar gibi yardan bitme bir çocuk
Çarpı bacaklarıyla ha düştü, ha düşecek
Nasıl koşarsa ardından bir devrin,
O çapkın babamı ben öyle sevdim.

Bilmezdi ki oturduğum semti,
Geldi mi gidici hep, hepp acele işi!
Çağın en güzel gözlü maarif müfettişi.
Atlastan bakardım nereye gitti,
Öyle öyle ezber ettim gurbeti.

Sevinçten uçardım hasta oldum mu,
40'ı geçerse ateş, çağırırlar İstanbul'a,
Bi helalleşmek ister elbet, diğmi oğluyla!
Tifoyken başardım bu aşk oyununu,
Ohh dedim, göğsüne gömdüm burnumu.

En son teftişine çıkana değin
Koştururken ardından o uçmaktaki devin,
Daha başka tür aşklar ,geniş sevdalar için
Açıldı nefesim, fikrim,canevim.
Hayatta ben en çok babamı sevdim.

(Bir siyasinin şiirleri,1974)

Can Yücel'in bu şiirini okuduktan sonra Hasan Ali Yücel üzerine de bir-kaç tanıtıcı bilgi verme gereğini gördüm.

Hasan Ali Yücel (1897-İstanbul, 1961 İstanbul)

İst.Üniversitesi Ed.Fakültesi felsefe bölümünü bitirdi.

1922'de öğretmenliğe başladı

1932'de TDK Etimoloji başkanı oldu

1934'de CHP'den İzmir milletvekili seçildi. Meclise girdi.

Hasan Ali Yücel Ve Oğlu Can Yücel

28 Aralık 1938'de 2.Celal Bayar hükümetinde Milli Eğitim Bakanlığına getirildi.

5 ağustos 1946 yılında Milli Eğitim Bakanlığından istifa etti.

Bakanlığı döneminde:

-Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi kuruldu.

-Yüksek Mühendislik Okulu İTÜ'ye dönüştürüldü.

-Ankara Tıp Fakültesi kuruldu.

-Köy Enstitüleri kuruldu

-Dünya klasikleri Türkçeye çevrildi. (1)

-Devlet konservatuarları kuruldu (1940)

-Türkiye UNESCO'ya üye oldu

-25 Haziran 1946'da üniversiteler yasası çıkartıldı. (üniversitelerin özerkliği de bu yasanın içerisindedir.)

(1)Çevrilen dünya klasikleri:

Babil klasiklerinden.1,Hint kl.1,Çin kl.3,Şark-İslam kl. 19,Eski Türkçe metinler klasiği 1,Yunan klasiklerinden 62,Latin kl.18,Alman kl.53,Amerikan kl.10,Fransız kl.171,İngiliz kl.56,İskandinav kl.6,İtalyan kl.12,Macar kl.13,Rus kl.63,Okul kl.6 (Davam,Hasan Ali Yücel,Türkiye İş Bankası Kültün Yay.S.121-122)

Hasan Ali Yücel, Çevrilen 500'e yakın yapıtların hiç birisinde Komünist yazarlara yer vermediğini mahkeme için hazırladığı savunmasında dile getirmektedir. Bu savunusunda yukarıdaki listeyi yazdıktan sonra şöyle bir savunu yapmaktadır:

"Komünist eserleridir diye ,bilen ve bilmeyenin feryat ederek söylediği 63 ciltlik Rus klasikleri şu müelliflere aittir:

Fonfizin,Griboyedev,Puşkin,Lermentov,Gogol,Ostrovski,Gonçarov,Dostoyevski,Turgenyev,Tolstoy,Salov,Çehov.

.....

Görülüyorki, Griboiedov (1795-1829) da dahil olmak üzere bu yazarlar komünizmden evvelki devirlere ait insanlardır. Bunlardan hiçbiri komünizmin habercileri arasında değillerdir."

(aynı yapıt, S.122)

Dünya klasiklerinin Türkçeye kazandırılmasında geniş bir çevirmen kadrosu görev almış, 1941'de başlayan çalışmalar 1946 sonuna dek sürdürülmüştür.

Bu gerçekten büyük, alkışlanacak bir girişim ve hizmettir. Ancak Hasan Ali Yücel komünizme ilişkin türden yapıtların (M.E.LS.) ve Sovyet dönemine ilişkin yazarların (Maksim Gorki )gibi bir tekini bile çevirtmeye yanaşmamıştır. Bu hem Hasan Ali Yücelin anti komünist olmasından, hem de İnönü diktatoryasının 2. emperyalist paylaşım savaşı arifesinde Hitler faşizminin, İtalya faşizminin etkisinde kalarak giderek daha da koyu milliyetçiliğe evrilişinde, baskıcı, faşist yönetiminden, kaynaklanmaktadır. Her ne kadar demokratik öğeler taşıyorsa da ve tuhaf bir hümanizmanın (Türkiye hümanizması) şiarı ile yola çıkmış olsa da bu da bilinmelidir ki Hasan Ali Yücel, faşist diktatoryanın içerisinde bir taraftır ve bu diktatoryanın faşist ideolojisinin MİLLİ EĞİTİM BAKANI olarak baş savunucularından biridir. Onun yapmak istediği partideki aşırı milliyetçiliği ve gelişen Hitler hayranlığını, faşizm yanlılığını ATATÜRK milliyetçiliğine sığınarak frenleyebilmektir. Ama gelişmeler, başlangıçta Hitler faşizminin aldığı geçici başarılar Hasan Ali Yücel ve mahiyetindeki başta İsmail Hakkı Tonguç olmak üzere üç-beş anti-faşistin üzerindeki baskılar her geçen gün daha da ağırlaşmıştır. Vermeye çalıştıkları anti faşist, tarafsızlık ilkesine dayalı savaşımlarında bizzat İnönü tarafından bilinçli olarak yalnız bırakılmış, sahip çıkılmamıştır.. Savaş sonrasında Faşist Almanya ağır bir yenilgiye uğrayınca Reisicumhuru faşist İnönü olan Türkiye komprador burjuvazisi yüzünü Batı kapitalizmine çevirip, savaş yıllarında yaptıkları ikiyüzlü iğrenç politikalarla Amerika ve müttefiklerinin sarsılan güvenlerini kazanabilmek için komünist avı başlatmışlardır. Önce Tan gazetesi yakıldı, sol yayın yapan birçok yayınevi tahrip edildi. 1946'da da Hasan Ali Yücel Milli Eğitim Bakanlığından istifa ettirildi. İsmail Hakkı Tonguç da görevinden alındı. Daha sonra da Köy Enstitülerinin kapatılma süreci başlatıldı.

Türkiye'deki komünist öcüsünün tüm veballeri işte planlı olarak böyle yansıtıldı, komünizmin başı ezildikten sonra 100 milyon dolarlık Truman yardımı almaya hak kazanıldı ve kapitalist batının sadık kölesi olundu. Akabinde de Nato'ya girilip Kore'ye asker gönderildi.

Türk komprador burjuvazisi ve toprak ağaları bir kez daha muradına ermişti.

**GELDİ İSMET GİTTİ KISMET** (bir halk tekerlemesi )

10 Kasım 1938'de M.K.Atatürk'ün ölmesiyle 11 kasım 1938'de İsmet İnönü Reisicumhur oluyor. 1938'den itibaren de tek partili CHP hükümeti değişmez milli şef İnönü'nün önderliğinde etrafına topladığı 'sahibinin sesi' 'kukla' bakanlarıyla faşist Mussolini İtalya'sına ve faşist Hitler Almanya'sına özgü yasalar yürürlüğe sokuyor.

Nasıl ki Atatürk 1927 yılında CHP'nin "değişmez genel başkanı" ilan edildiyse, İsmet İnönü de Atatürk'ün ölümünün ardından toplanan CHP kongresinde kendisini CHP'nin hem 'değişmez genel başkanı' hem de 'milli şef'i ' olarak ilan ettirdi. Bu dönem tam bir polis devleti kurulmuş, faşizmin tüm yöntemleri günlük yaşamın içerisine sokulmuştu:

Zekeriya Sertel yazıyor:

"İnönü Cumhurbaşkanlığına geldikten sonra diktatörlüğü artırdı, tek millet, tek parti, tek şef diye bir sistem kurdu. Millet o demekti, parti demek o demekti, bunun tek adı faşist diktatörlüğü idi, polis devleti idi. Amansız insafsız bir polis devleti. Emniyet örgütü kuvvetlendirilmiş, genişletilmişti. Nefes almak olanaksızdı. Basın bile onun elinde, emrindeydi. Resmen sansür yoktu. Ama bakanlar ve Basın-Yayın Genel Müdürlüğü hemen hergün gazetelere direktifler verirdi. Bu direktiflere uymayanların gazeteleri kapanmak tehlikesindeydi.

...Polisten en çok rahatsız olan solculardı. Bizlerin bu yüzden çektiklerimiz sonsuzdu. Özgürlüğümüzü yitirmiştik. Evlerimizde hizmetçilerimizden, misafirlerimizden bile şüphelenirdik.

.....

Polisin hışımına uğrayanlar yalnız biz solcular değildik. Bir ara polis, Ankara'da Üniversite öğretim üyelerine de musallat oldu. O vakit Ankara Üniversitesinde Behice Boran, Niyazi Berkes, Muzaffer Şerif, Pertev Boratav gibi ilerici gençler vardı. Ankara'da ' Yurt ve Dünya' adın da bir de dergi çıkararak fikirlerini yaymaya çalışıyorlardı. Politikayla uğraşmaz, etliye sütlüye karışmaz bilgin kimselerdi. Memleket sorunları üzerine incelemeler yapıyor ve bu konudaki fikirlerini yayıyorlardı.

Fakat polis devleti için bu da çoktu. Üniversite hocası özgürce düşünemez, düşündüğünü açıkça söyliyemezdi! Polis devletine göre, bu genç profesörler hadlerini aşmışlardı. Hepsini işlerinden çıkarıp mahkemeye verdiler. Mahkeme suç görmedi. Beraatlerine karar verdi. Ama polis devleti, bu değerli gençleri bir daha üniversiteye sokmadı. Dergilerini de kapattı. Onlara bilim yolunda hayatlarını kazanmak olanağı bırakmadı. Onlar da İstanbul'a geldiler bizim etrafımızda toplandılar. 'Tan' gazetesinde yazılar yazdılar, yeniden bir dergi çıkarıp yayın yapmaya çalıştılar. Ama polis onları rahat bırakmadı.....

....

Sabahattin Ali'yi öldürten ve büyük şair Nazım Hikmet'i vatandan uzaklaşmak zorunda bırakan da bu polis devletidir."(Zekeriya Sertel, Hatırladıklarım S.235,236,237,238)

İşte Hasan Ali Yücel, İnönü reisicumhur olur olmaz 1938'in Aralık ayında FAŞİST İnönü kabinesinin Milli Eğitim Bakanlığına getiriliyor. Yukarda adı geçen öğretim üyeleri de dahil olmak üzere toplamı 40 kişiden oluşan Ankara Dil Fakültesi profesör ve doçentlerine bizzat kendisi bir AHİTNAME hazırlayıp imzalatıyor. Ahitnamenin aslını aynen alıntılıyorum:

"Sayın vekilimize

Ebedi şefimiz Atatürk'ün mutlu eliyle kurulmuş olan Fakültemizin biz Türk öğreticileri, bugün, 11 Nisan 1944 tarihinde toplandık. Partimizin programını yeniden madde madde okuduk. Partimizin prensipleri hakkında şimdiye kadar taşıdığımız inanı ve duyduğumuz heyecan bu sefer de hep birlikte bir kere daha teyid ve tekit ettik. Kemalizmin, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Layik, İnkilapçı ve Cumhuriyetçi umdelerinin kayıtsız şartsız hizmetkarı olduğumuzu; bize tevdi edilmiş olan Yüksek Öğretim gençliğini bu umdeler içinde yetiştirdiğimizi ve yetiştirmeğe devam edeceğimizi; bu umdelerin mana ve değerine aykırı herhangi fikir ve kanaata, şimdiye kadar olduğu gibi şimdiden sonra da,yer vermiyeceğimizi; ve partimizin Değişmez Genel Başkanı İnönü'ye bağlılığımızı derin saygılarımızla bildiririz. "(Davam,H.Ali Yücel, S.45,46)

Bu 'ahitnameyi' (bağlayıcı belge) imzaladıklarında tarih 11 Nisan 1944'tür. Öğretim üyelerinin yukarıdaki şartlar çerçevesinde çalışmak bile hükümete yetmemekte, onlardan faşist İnönü hükümetine kölece bağlılık,' yalakalık'da beklenmektedir. Çünkü Zekeriya Sertel 'Hatırladık larım' adlı yapıtında bu genç öğretim üyelerinin politikayla uğraşmadıklarını, etliye, sütlüye karışmadıklarını yazmaktadır. Bu faşist ahitnameyi imzalamış olmalarına karşın adı komüniste çıkmış Behice Boran (doçent), Pertev Boratav (doçent), Muzaffer Şerif (doçent), Niyazi Berkes (doçent) bizzat Hasan Ali Yücel tarafından hizmetten el çektirilip bakanlık emrine aldırılmışlardır.

Ama..

Bakanlık emrine aldırılan doçentler Danıştay'a baş vurup kararı bozduruyorlar. Danıştay'ın doçentler lehinde karar almasına Hasan Ali Yücel iyice bozuluyor. O Şöyle yazıyor:

"Şunu da söyliyeyim ki ben, Dil Fakültesinden Bakanlık emrine alınan doçentler hakkındaki karar Danıştayca bozulduğu zaman, Başbakan bulunan Saraçoğlu'na müracaat ettim. Otoritemin bu karar ve daha evvelki benzerleriyle sarsılmış olduğunu söyliyerek vazifeden ayrılmak istediğimi bildirdim. Fakat buna muvaffak olamadım."(Davam, S.115)

Faşist İnönü'nün faşist uygulamaları Atatürk döneminde de Reisicumhur olduğu dönemdeki gibi gaddarca ve acımasızdı. Kendisi de Bitlisli zengin bir Kürt aşiretinin mensubu olmasına, Kürtlerin her türlü hak ve hukuklarının ellerinden alınmış olduğunu bizzat yaşamış olmasına karşın kendi milletine karşı katliamlar düzenliyecek kadar Türk faşizmine devşirilmiş ve beyni iyice yıkanmıştır. Kemal Atatürk sert tedbirlere başvurmak zorunda kaldığında her seferinde İnönü'yü öne sürmekte, İnönü'yü kullanmaktadır. Bu bakımdan her iki lider birbirlerini tamamlayan, birbirlerini kutsayan konumdadırlar.

1925'te Kürtler isyan ediyor. (Şeyh Sait İsyanı) Atatürk başbakan olan Ali Fethi Okyar'ı sert önlemler alması için uyarıyor. Ancak A.F.Okyar 2 Mart 1925'de CHP Meclis grup toplantısında şöyle konuşuyor:

" Anlıyorum ki, arkadaşlarım isyana karşı hükümetimin almış bulunduğu tedbirleri yeter görmeyerek daha geniş, daha şedit (şiddetli) tedbirler alınmasını istiyorlar. Ben hadisenin lüzum gösterdiği tedbirleri ve bu tedbirler isyanı bastırmak için kafidir kanaatinde bulunuyorum. Daha şedit tedbirlerle elimi kana sürmek istemiyorum.(a.b.ç) Ve sizlerin şahsında itimatlarımızı kaybetmiş olduğum için Başvekaletten çekiliyorum. "

Ve elini kana bulamamak için istifasını veriyor. Heybeliada'da dinlenmekte olan İsmet İnönü bir telgrafla acele olarak Ankara'ya çağrılıyor ve bizzat Atatürk tarafından Ankara tren garında karşılanıyor. İnönü hükümeti ilk iş olarak Şeyh Sait isyanını bahane ederek Takrir-i Sükun Kanunu'nu çıkarıyor, İstiklal Mahkemelerini kuruyor. İstiklal Mahkemelerine verilen en genişletilmiş yetki ise verdikleri idam kararlarını meclise onaylatmadan infaz edebilme hakkıdır.

Cumhuriyet tarihi boyunca sürdürülen müzminleşmiş faşist bastırma hareketlerinin başlatıcısı

İsmet İnönü hükümeti olmuş ve 'Atatürkçülük ' şiarı çerçevesinde sistemleştirilmiştir.

İnönü'nün başbakanlığı ve reisicumhurluğu dönemlerinde (1925-1948 tarihleri arasında önemsiz bir dönem dışta tutulmak kaydıyla) CHP dışındaki tüm siyasi odaklar, eğilimler yasaklanıyor, susturuluyor, cezalandırılıyor. CHP içindeki muhalif sesler tasfiye ediliyor. CHP'nin karşısında olan tüm yayınlar, düşünceler yasaklanıyor.

Şeyh Sait İsyanı korkunç katliamlarla bastırılıyor. Şeyh Sait ve 47 arkadaşı da Diyarbakır'da idam ediliyor.

Hasan Ali Yücel, 28 Aralık 1938 - 6 Aralık 1946 tarihleri arasında 7 yıl 5 ay Milli Eğitim Bakanlığı görevinde bulunuyor. 1937 Dersim isyanı Kürt halkının acımasızca katledilip bastırılmasından sonra Kürtlerin asimilasyona uğratılması çalışmalarına hız veriliyor. Bir yandan Kürtler Türkiye'nin çeşitli bölgelerine sürgün edilip toplu olarak göç ettiriliyor. Diğer yandan da Kürtçe konuşmaları da dahil olmak üzere tüm kültürel haklarından mahrum bırakılıyor..Köy Enstitüleri de Kürtlerin Türkleştirme (asimilasyon) çalışmalarında belirli bir fonksiyon yükleniyor. Hasan Ali Yücel Kürtlerin ve diğer azınlıkların zorla Türkleştirme programlarında birinci derecede sorumlular arasındadır. Tüm doğu, güney doğu bölgelerinde 'Vatandaş Türkçe Konuş' tabelalarının asılması, Köy enstitülerinde öğrenciler arasında ana dilleri olan Kürtçe ve Zazaca'nın yasaklanması, konuşanların da derhal cezalandırılmaları dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in bilgileri dahilinde ve tamimleriyle uygulanmıştır. Tüm bu gerçeklere karşın tıpkı Dersim katliamını gerçekleştiren Atatürk-İnönü-Bayar

CHP'sinin nasıl ki Dersim (Tunceli) de yanlış tanınmışlığından ötürü kitleler tarafından ezici çoğunlukla tutulan bir parti konumundaysa, Hasan Ali Yücel de ML, devrimci-demokrat vb. geçinen bazı guruplar arasında tek yanlı olarak, sadece övgü ile anılmakta, madalyonun diğer yüzü katiyyen görülmemektedir. Hasan Ali Yücel'e Hasan Ali Yücel'de olmayan vasıflar yüklenmekte, bu ise onun ideolojisinin ve pratiğinin gerçekliğine katiyen uymamaktadır. Can Yücel "Ben Hayatta En çok Babamı sevdim " demiş olmasına karşın uymamaktadır.

**NAZIM HİKMET, H.ALİ YÜCEL,CAN YÜCEL**

Nazım Hikmet ellerine kelepçe vurularak 10 Ağustos 1938'de evinden alınıp Kadıköy iskelesinden bir motora bindirilip Adalar açığında bekleyen 'Erkin' adlı gemiye götürülüyor ve bu gemide yargılanıyor. Suçu donanma içerisinde komünist faaliyetler göstermek, komünist propaganda yapmak. Bu 'Erkin' adlı gemi

eski bir yolcu gemisiydi ve denizaltı filosunun merkezi durumuna getirilmişti. Şimdi geminin yemekhanesi Nazım Hikmet'i yargılamak için mahkeme salonuna dönüştürülmüştü. 10 Ağustos'ta başlayan yargılama 29 Ağustos 1938'de sonuçlanıyor.Karar okunuyor:

"Siyasi fikirleri, mazisi, neşriyatı ve evvelki mahkumiyetleri ile pek aşikar bir suretle bir komünist propagandacısı olduğu anlaşılan 'bu kişinin' donanmanın inhilal (dağılma) ve ihtilale maruz kalması" na yol açmak istediği vurgulanarak Toplam 28 yıl 4 ay ağır hapis cezası alıyor. Ayrıca ömür boyu kamu hizmetlerinden men, hapishanede kaldığı süre içerisinde de mal ve gelirlerinden yararlanamama (hacir) yaptırımları karara bağlanıyor.

Bu haksız karar avukatlar aracılığı ile TBMM'ine aksettiriliyor. Hukuktan anlayan bazı sağ duyulu avukatlar rahatsızlık duysa da karar değişmiyor.

Bu kararlar verildiğinde Atatürk, İstanbul Dolmabahçe sarayında, Saravona gemisinde siroz teşhisi ile hastadır. 18 Ağustos'ta Nazım Hikmet Atatürk'e suçsuz olduğuna ilişkin, af edilmesi için bir mektup yazıyor. Mektubun Atatürk'ün eline geçip geçmediği bilinmiyor. Ancak bu mektup olsun, Nazım'ın annesinin yine Nazım'ın af edilmesi ile ilgili Atatürk'e yazdığı mektup arşivde bulunmaktadır.

Başvekil, Celal Bayar'dır. İsmet İnönü ise Malatya Milletvekili olarak meclistedir. 10 Kasım'da Atatürk'ün vefatının ardından İnönü reisicumhur oluyor, kısa bir süre Celal Bayar başbakanlık da kaldıktan sonra 3 Mayıs 1939'da İnönü tarafından azledilip yerine Dr.Refik Saydam başbakan oluyor.

Sivillerin askeri mahkemelerde yargılanmaları ve hukukçu olmayan askeri kişilerin adalet adına hüküm verebilmeleri aynı zamanda kişileri delilsiz tutsaklayıp hak etmedikleri cezalara çarptırılmaları yürekli bir kaç bakan ve milletvekilinin tavır almasına, başbakanı sıkıştırmalarına neden oluyor. Bir açıklama zorunluluğunu duyan Başbakan, ordu içinde yapılmak istenen suikastlerden bahsetmeye çalışıyor.

Bunun üzerine haksızlığa dayanamayan Milli Savunma Bakanı Naci Tınaz istifa ediyor..Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ise sessiz kalmayı tercih ediyor, korkuyor..Oysa cezanın düğüm noktası piyasada yasal olarak satılan ve serbest olan birkaç kitabın donanma içerisinde bazı subay ve erat tarafından okunmasıdır ki kitaplar yasak olmayan kitaplardır.

Niyazi Berkes, Hasan Ali Yücel'in "Sessizliğinin" analizini şöyle yapmış:

" Bugünün genç kuşakları Milli Eğitim Bakanlığı içinde gericilik akımlarının alıp yürüdüğünü

MC (Milliyetçi Cephe)döneminin bir özelliği sanırlar. Milli Şef zamanında da öyleydi. Hem bakanlıkta, hem fakültede hem enstitülerde ileri sayılan kişilerin, gericilik dalgalarına karşı nasıl yüzmeye çalıştıklarını göreceğiz. Yücel de(a.b.ç) ödünler vererek, şerlerine karşı onları muska gibi kullanmaya çalışacaktır. Kendi partisi içinde ne kadar örümcek kafalı varsa onların gözünde onun bakanlığı solcular yuvasıydı.

Yücel'in(a.b.ç) talihsizliği, Milli Şef gibi bir politikacının kanadı altında "yapabileceğini yapmaya" çalışmasıydı. Bir gün gelecek onu lök gibi boşlukta bırakacak; kısa zaman sonraki ölümüne kadar onu ne arayıp ne de soracaktır."(Niyazi Berkes, Unutulan Yıllar.S156)

Tüm bu olgular Hasan Ali Yücel'in hangi şartlar altında savaşım verdiğinin de bir göstergesi, aynı zamanda düşüncelerine uymayan faşist bir liderin kulu olmanın, verilen emir ve talimatları kölece, korkakça yerine getirmenin onu nasıl da kişiliksizleştirdiğini, küçülttüğünü de göstermesi bakımından ilginçtir.

Yine Niyazi Berkes Yazıyor:

"Vaktiyle üzerinde o kadar emeği geçen kanunu paçavraya çevirmek isteyen Sirer'in karşısında **o eski celadettin'in zerresini bile gösteremeyen Yücel, korkusundan meclisin semtine bile uğramıyor, şefin kendisini lök gibi(ortada)bıraktığını anlatmaya başlıyordu.**(a.b.ç) Sirer bakanlığın içine kendi komandocularını yerleştirmiş, Köy Enstitülerini hallaç pamuğuna çevirmiş; yönetmenlerin; öğretmenlerin her biri bir yere atılmış; İsmail Hakkı Tonguç (hatırımda kaldığına göre) ya çıkarılmış ya da bir yere elişi öğretmeni olarak sürülmüş.(ay.yap.S.408)

**Nazımın şiirine karşı şiir :**

Nazım Hikmet 1921 yılında 'Orkestra' şiirini yazıyor. Bu şiir modernliğe, teknolojiye, yeniliklere duyulan bir hayranlığın fütürist yansımasıdır.

ORKESTRA
Bana bak!
Hey! Avanak!
Elinden o zırıltıyı bıraksana!
Sana,
Üç telinde üç sıska bülbül öten
Üç telli saz
Yaramaz!
Bana bak!
Hey!
Avanak!

Üç telinde üç sıska bülbül öten
Üç telli saz
Dağlarda dalgalarla kütleleri
ileri
atlatamaz!

Üç telli saz
yatağını değiştirmek isteyen
nehirlerden:-
köylerden, şehirlerden
aldığı hızla,
milyonlarla ağzı
bir tek
ağızla
güldüremez!
Ağlatamaz!
hey!
hey!
üç telli sazın
üç telinde öten üç sıska bülbül öldü acından.
Onu attım
köşeye!
hey!
hey!
üç telli sazın
ağacından
deli tiryakilere
içi afyon lüleli
bir çubuk yaptılar!
Hey!
Hey!
Dağlarla dalgalarla,dağ gibi dalgalarla dalga gibi
dağ-lar-la
başladı orkestram!
Hey!
Hey!
Ağır sesli çekiçler
sağır
örslerin kulağına
hay-kır-dı!.
Sabanlar güleşiyor tarlalarda,
tarlalarda!
Coştu çalgıcı başı,
esiyor orkestram
dağlarda dalgalarla, dağ gibi dalgalarla,dalga gibi
dağ-lar-la.

**Nazım Hikmet, 1921**

Ancak Hasan Ali Yücel 'Kenan Öner davasında, Nazım Hikmet'in düşüncelerini paylaşmadığını vb. ispat edebilmek için bu şiire karşı kendi yazdığı 'Üç Telli Saz Şairine Üç Telli Saz'dan Cevap" şiiriyle yanıt veriyor. Ama önce bu" Kenan Öner Davası"nın ne olduğuna bakalım:

Hasan Ali Yücel, Kenan Öner tarafından komünistlik, komünist ve solcuları himaye etmek, Köy Enstitülerini komünist yuvalarına çevirmek vb. suçlanmaktadır.

Aslında olayın başlangıç noktası şöyledir. 'Davam' dan olduğu gibi aktarıyorum:

" Sayın yargıç!

İddianameme görmekte bulunduğunuz hakaret davasının neden ve nasıl çıktığını anlatmakla başlıyacağım:

Eski İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensüer, B.M.Meclisinde 29.1.1947 günü,İstanbul sıkıyönetim Komutanlığınca yapılmış olan araştırma ve kovuşturmalar neticesinde elde edilmiş belgeleri toplıyan ve komünizmin Türkiye'deki safhalarını hülasa eden bir demeçte bulundu. Bunda ismi geçen Mareşal Fevzi Çakmak, B.M.Meclisinde hiç bir tepke göstermiyerek 5.2.1947 tarihinde gazetelere verdiği bir demeçte kendini müdafaa etti.O demeçte, Genel Kurmay Başkanı iken komünizm ile yaptığı mücadeleden bahsederken şöyle diyordu :

"Ben daha iş başında iken eski bir Milli Eğitim Bakanının bu faaliyeti destekleyen hareketlerinden dolayı Hükümeti resmen ikaz ettim. Kimse kulak asmadı ve sonra da Hamidiye Köy Enstitüsündeki komünist yuvasından bahsettiler.,,"

Hasan Ali Yücel Mareşal Fevzi Çakmağa açık bir mektup yazarak, "bu komünist faaliyetlerini destekleyen Milli Eğitim Bakanının ben mi olduğunu, komünistlerin kim, faaliyetlerinin neler olduğunu, hükümete bu hususta kimi ikaz ettiğini bir açık mektupla soruyor. Mareşal susmayı tercih ediyor. Bir hafta bekliyor ve yeniden açık mektup yazıp soruyor ve yeniden suskunluk. Üçüncü kez sorduğunda ise Yeni Sabah gazetesinde Avukat Kenan Öner imzasını taşıyan tam sayfa bir yanıt veriliyor:

**"Evet,o Maarif Vekili, sizsiniz "**(Davam,S.8)

Hasan Ali Yücel savunmasında kendisinin aslında Türk milliyetçisi olduğunu, Atatürk'ün ilkelerine bağlı olduğunu, anti komünist olduğunu beyan etmektedir. Davacı, Kenan Önere karşı Hasan Ali Yücel olmasına karşın, sunulan turancı-milliyetçi tanıklar, mahkeme heyetinin de o tip kişilerden oluşması, Hasan Ali Yücel'i neredeyse 'davalı ' durumuna düşürüyor. Ancak mahkeme henüz devam ederken Kenan Öner'in ölmesi üzerine dava düşüyor.

Kenan Öner davasında tanıklar Hapishanede olan komünist Nazım Hikmetin de Hasan Ali Yücel'in himayesinde olduğunu beyan ediyorlar. Bunun üzerine H.Ali Yücel Kendisini Şöyle savunuyor:

**....Ben Nazım Hikmet ile ne fikir, ne meslek ve ne meşrep arkadaşlığı etmiş değilim. Etseydim bunu ifadeden çekinmezdim. Onun sanatını ,şairliğini ilk zamanlardan beri takdir etmişimdir. Duruşma sırasında adı geçen ve onun milli şiire sembol olarak aldığı (Üç Telli Saz) hakkındaki ağır hücumlarını doğru bulmadığım için 1924 de yazdığım ve ilavelerle 1933 de neşredilen (Dönen Ses )isimli şiir mecmuama da aldığım şu manzumeyi Yüksek Mahkemenize bütünüyle arzedeceğim:**

**ÜÇ TELLİ SAZ ŞAİRİNE**
**AÇ TELLİ SAZ'DAN cevap**

**Şair;**
**Tellerimde inleyen**
**Bülbüle dair**
**Yazdığın,**
**Göğsüme bir çelik,**
**Ortası delik**
**Kalemle kazdığın**
**Satırlar;**
**Gönlümde unulmaz,**
**Deva bulunmaz**
**Bir yara oldu.**
**Niçin, neden**
**Yabancı ellerin duygularıyle**
**Kalbimi incittin?**
**Kaleminde, dedirgin uykulariyle**
**Nöbetler içinde kıvranan**
**Ateşlere yanan**
**Bir hasta hali var.**
**Ve şimdi karşımda bir deli hayali var.**
**O,sensin!...**
**Ey deli şair, dinle:**
**Her telimde bin kalbin hicranı sızlar.**
**Onu duy ve inle.**
**Yoksa yıldızlar**
**Birer lanet taşı gibi**
**Beyninde vızlar.**
**Tellerindeki her ses,**
**Yıkılan bir aşkın**
**Taşkın bir feryadıdır.**
**Bu aşk,**
**Bir kadının olur;**
**Yaradanın olur;**
**Vatanın olur;**
**En geniş bir görüşle insanın olur.**

**Göğsümdeki her nefes,**
**Vurulan bir ruhun**
**İstimdadıdır.**
**Bu vuruluş**
**Sokakta olur;**
**Yatakta olur;**
**Soğukta olur,**
**Sıcakta olur...**
**Ey deli şair,**
**Nereden gelip nereye gidiyorsun?**
**Kimin için inliyorsun?**
**Aradığın ne?**
**Sesine**
**Koştuğun kim?**
**Hey oğul**
**Önce kendini ara, kendini bul.**
**Kendini bulmadan**
**Başkasını duymak ne mümkün!..**
**Bilmiyormusun ki**
**Gorki,**
**Evet Gorki'nin babası Gogol?**
**Sağdan sonra sol,**
**Ey sağını, solunu şaşıran,**
**Ey haddini aşıran,**
**Şair,**
**Bunu anlamadığın için**
**Mezarında yatan**
**Atan**
**Sana küskün.**
**Eğer benim tellerimde inleyen bülbül hastaysa**
**Hastalık nereden geldi?**
**Hangi cehennemlerin**
**Yandığı yerden geldi?**
**Sağdan mı soldan mı?**
**Kafadan mı, koldan mı?**
**İçten mi, dıştan mı?**
**Aaaah oğul, beni söyletme;**
**Gel etme**
**İnan bana;**
**Yazık oluyor sana.**

**Eğer kalbin bütün insanlığı alacak kadar büyükse**
**O hasta bülbüle kafes yap;**

**Ona tap.**
**Her şeyi sana o söyliyecek;**
**Sana o ilham verecek.**
**Yoook, yalnız benim derdim sana yükse**
**O çırpınışların,**
**O kızışların**
**Neye yarar?**
**Hudutsuz varlıkların enginlerine,**
**Yahut da Hazer denizine,**
**Şahlanan bir atın sırtından düşer gibi**
**Düşüp boğulduğun zaman**
**Seni kim sorar;**
**Senin yanına kim varır;**
**Hey oğul, seni kim kurtarır?**

**İnan bana;**
**Severim seni;**
**Sev beni,**
**Acırım sana.**
**Sen ki coşunca**
**Yad ellerde kalan**
**Yatağını aşındıran Bir nehir gibi**
**Yıkmaktasın etrafını.**
**O zaman**
**Söylediğini bilmiyorsun.**
**Mesela**
**Beni duyanlara**
**'Hey avanak!' diyorsun.**
**Halbuki**
**'Hey avanak' dediğin**
**Başkası değil, kendin.**

**Çünkü**
**Sen**
**Çaldığın,**
**Eline aldığın**
**Sazı tanımayacak**
**Kadar şaşırmışsın.**
**Ben**
**Beni duyacak,**
**Kaygılarımla yüreğini oyacak,**
**Sevinçlerimle çıldıracak**
**Bir şair istiyorum;**
**Onun göğsüdür yerim, diyorum.**
**Niçin, neden**
**Beni sen**
**Canlı,**
**Heyecanlı**
**Parmaklarınla**
**Çalıp inletmiyorsun?**
**Türk oğluna, gönülden türkü dinletmiyorsun?**

1925'te ilk defa Milli Mecmuada neşredilen bu şiir; Nazım Hikmet'in duygularına gönlümün razı olmadığını,Türk oğluna gönülden türkü dinletmediğini söylemiyor mu? Bu damı komünistlik?" (Davam,S.58,59,60,61)

Bu mahkeme yine de H. Ali Yücel'in tanınmayan yönlerini tanımamız açısından da önem taşıyor. Söz gelimi ideolojisini ,söz gelimi Nazım Hikmet üzerine düşündüklerini sanat yönünü vb. Bizzat Hasan Ali Yücel 'Davam' adlı savunmasında kendisi gündeme getiriyor.

Hasan Ali Yücel şöyle yazıyo :

**"....**

**Fert hürriyetini bu tarzda kabul edince sağa giderek faşist, sol uca vararak komünist olmak benim için mümkün değildir. Ben Anayasa'nın altı prensibinden biri olan milliyetçiliği Halkçılık, Cumhuriyetçilik, Laiklik ve Devrimcilik vasıflarıyla birlikte kabul ederim."(Davam.S.153)**

**EL TUTUŞA TUTUŞA**

**Ne kadar çok elimiz varmış meğer!**
**İlkin, senin elinle tutuşan benimki**
**Sonra çocuklarınki**
**Gençlerinki**
**Tekel işçilerininki**
**Sonra, ellerin elleri...**
**Ne kadar çok elimiz oldu baksana,**
**Tutuşa tutuşa,**
**Bir orman yangını gibi.**

Can Yücel
(Can Feda şiir kitabından 1985)

Can Yücel 21 Ağustos 1926'da İstanbul'da doğdu, 12 Ağustos 1999 gecesi İzmir'de öldü.

Eski Datça'ya gömüldü.

Ankara ve İngiltere/Cambridge üniversitelerinde Latince ve Yunanca okudu. Çeşitli elçiliklerde çevirmenlik, Londra'da BBC radyosunun Türkçe bölümünde çevirmen/ spiker olarak çalıştı.

1956'da Güler hanım ile evlendi ve bu evlilikten iki kızı ( Güzel ve Su ) Hasan adında da bir oğlu oldu.

Askerliğini Kore'de çevirmen olarak yaptı. BBC radyosundan çıkarıldıktan sonra 1958'de Marmaris ve Bodrum'da bir süre turist rehberliği yaptı. Daha sonra bağımsız çevirmenlik ve şair olarak yaşamını

# can yücel

*"Elbet bir kızıllığı var / Akşamüstü saat beşte"*

İstanbul'da sürdürdü.

1990 yılında Eski Datça'da Rumlardan kalma 150 yıllık eski bir evi satın alarak tamir ettirdi ve ölünceye dek orada yaşadı.

Geçim kaynağı, satılan kitaplarından, Leman ve Öküz dergilerindeki yazılarından kazandığı cüzi miktardaki gelirdi. Emeklisi yoktu.

**Yapıtları:**

Yazma (1950), Her Boydan (1959, çeviri şiirler), Sevgi duvarı (1973), Bir siyasinin şiirleri (1974),

Ölüm ve Oğlum (1975), Şiir Alayı (1981,ilk dört şiir kitabı), Rengahenk (1982), Gökkuşağı(1984)

Beşibiyerde (1985,ilk beş şiir kitabı), Canfeda (1985), ok Bi Çocuk (1988),K ısa Devre (1990),

Kuzgunun yavrusu (1990), Gece Vardiyası Albümü (1991), Güle Güle-Seslerin Sessizliği (1993)

Gezintiler (1994), Maaile (1995),S eke seke (1997), Alavara (1999),M ekanım Datça Olsun (1999),

**Çevirileri:**

Hamlet ( W.Shakespeare), Bahar Noktası (W.Shakespeare), Muhteşem Gatsby (F.ScottFitzgerald), Yeni Başlayanlar için Marx, ( M.P.Principantes), Salozun Mavalı(Peter Weiss)

Ayrıca çevirdiği Che Guevara'nın "İnsan ve Sosyalizm", Mao, Che ve Amerikalı bir generalin

yazdığı "Gerilla Harbi" nedeniyle 1971'in 12 Mart karanlığında 15 yıl ağır hapis cezasına

çarptırılır.

Can Yücel babasının Nazım hikmet'e yazdığı şiiri 'Babasının vebali' olarak değerlendirmektedir. 'Yaba' yayınlarında çıkan Aydın Aydemir tarafından hazırlanan 'Nazım' adlı araştırma çalışmasının önsözünde Can Yücel şöyle yazmaktadır:

**" Babamın da Nazım'a o zamanlar yazılmış Üç Telli Saz Şairine diye bir vebali vardır. Yıllar sonra, o manzumesinden söz açtığımda, 'bir halt etmişiz ulan, ille de yüzümemi vurman lazım' dediydi."**

Can Yücel için Nazım Hikmet her zaman için bir idol olmuştur ve öyle de kalmıştır. Londra'da BBC'deki spikerlik görevini de Nazım Hikmetin öldüğü gün kaybetmiştir. Çünkü o öldüğü günün sabahı bir odaya kapanmış ve sabah haberlerini okumak için stüdyoya çıkmamıştır. Ertesi gün eline parası tutuşturulup işten kovulmuştur.

**Şiirde yeni bir soluk**

Türkiye Cumhuriyeti Atatürk dönemi de dahil olmak üzere emekçiler, azınlıklar ve hakları ellerinden alınmış Kürt ulusu üzerinde bir 'zulüm' devleti olmuştur. Can Yücel bu zulümkar devlete karşı bir muhalif şairdir. Bir küfür, isyan şairidir. Onun isyanı günlük yaşamına dek sirayet etmiş ve asla taviz vermeden başı dik, anlı açık bu dünyadan göçüp gitmiştir.

Onun kapasitesi düşünüldüğünde gerçekten ne kadar doruksal bir durumda olduğu anlaşılır.

Türkiye şiirinin içimize ferahlık veren, bizi isyanlarla, sevgilerle ve burjuvaziye karşı bileylenmelerle hep uyanık tutan dolayısıyla giderek değeri daha da çok anlaşılan bir fenomenleşme durumu söz konusudur.

Can Yücel'in eylemi işte bu şiirlerindeki naralarda somutlanmakta ve önemle gençliği sarıp-sarmalamaktadır. Bugün Can Yücel'den bir sav, bir deyiş veya bir mısra alıp da baş köşesine koymamış kişi az gibidir. Gençlik için Can Yücel için için yanan bir sevgi korudur.

Şiirlerinde yepyeni bir biçimle karşımıza çıkar ve kendisini hemen kabul ettirir. Çünkü "Öncelikle kabul edecek" kitleyi hedef olarak seçmiştir. Bu kitle örümcek ağlarından arınmış yenilenmiş, yeniliğe açık, iyiyi, güzeli,s isler arasına gizlenmiş gerçeği seçebilen beyinlerdir. Genç olsun, yaşlı olsun dünyaya donuk ve dogma bakmayan tüm duyumlara seslenebilmekte onları özlemini duyduğu fantastik bir dünyanın içerisine çekebilmektedir. Can Yücel'in şiirde başardığı işte budur. Şiirleri oldukça sade ve özdür ama darbeli bir beton kırıcı gibidir.

Şiirleri muhalif olmadığı zamanlar sevgi saçmaktadır. Sevdiği insanlara, emekçilere, hep rağbet ettiği, içlerine karışıp onlardan bir parça olduğu bizim en alttakilere cömertçe dağıtmaktadır bu aşkı, sevgiyi ve gündoğdu çiçeklerini.

Onun muhalifliği kapitalizmedir. Kapitalizmin iktidar odaklarınadır. İktidarların kuklalarına, şakşakçılarınadır. 1999'da ölümle boğuşurken yapılan son röportajında şöyle konuşmaktadır:

> ***Özgür Yici:*** Peki söylemediğinizden pişman olduğunuz, şu lafı şurada yapıştırmalıydım dediğiniz durumlar gerçekleşti mi?
>
> ***Can Yücel:*** O işi yıllardır öğrendim. Yerini buldum mu lafı yapıştırıyorum.O konuda bir eksikliğim yok ama aslında onun dışında dilimin ucuna gelip de söylemediklerim var. Hatta şimdi bu tükürük bezleri ağzımı kuruttuğundan dolayı iyice sıkıntı çekiyorum. (Can Yücel bademcik kanseriydi.Y.A.) Karşıma yüzüne tükürülmesi gereken herifler çıktığı zaman tüküremiyorum.Böyle eksikliklerim var.
>
> (Röp.Sabah Gazetesi ,Özgür Yici)

**Akdeniz Yaraşıyor Sana**

Akdeniz yaraşıyor sana
Yıldızlar terler ya sen de terliyorsun
Aynı ıslak pırıltı burun kanatlarında
Hiç dinmiyor motorların gürültüsü
Köpekler havlıyor uzaktan
Demin çocuk ağladı
Fatmanım cumbadan çarşaf silkiyor yine
Ali dumdum anasına sövüyor saatlerdir
Denizi tokmaklıyor balıkçılar
Bu sesler işte sessizliğini büyüten toprak
O sesinin sardunyalar gibi konuşkan sessizliği

Hayatta yattık dün gece
Üstümüzde meltem
Kekik kokuyor ellerim hala
Senle yatmadım sanki
Dağları dolaştım

Ben senden öğrendim deniz yazmayı
Elimden düşmüyor mavi kalem
Bir tirandil çıkar gibi sefere
Okula gidiyor öğretmenim
Ben de ardından açılıyorum
Bir poyraz çizip deftere
Bir ada var sırf ebadil
Dönüyor dönüyor başımda
Senle yaşadığım günler
Gümüş bir çevre oldu ömrüm
Değince güneşine

Neden sonra buldum o kaçakçı mağarasını
Gözlerim kamaşınca senden
Ölüm belki sularından kaçırdığım
O loş suda yıkanmaktır
Durdukça yosundan yeşil
Kulaç attıkça mavi

Ben düzde sanırdım yıkıntım
Örenimalkolik asarım
Mutun doruğundaymış meğer

Senle çıkınca anladım
Eski Yunan atları var hani
Yeleleri bükümlü
Gün inerken de öyle
Ağaçtan izdüşümleriyle
Yürüyor Balan tepeleri
Yürüyor bölük bölük can
Toplu bir güzelliğe doğru

Kadınım yaraşıyorsun sen Akdenize

Günlük yaşamından portreler ve manzaralar çizerken aşkı ve sevgiyi geniş bir çerçevenin içerisinde tümleştiriyor: Hayatta beraber yattığı sevgilisi, mavi

deniz, havlayan köpekler, anasına söven Ali, cumbadan çarşaf silken Fatmanım. Dünyamız öylesine güzel ve yaşamaya değerki..Can Yücel bu güzellikleri ve yaşamaya değer olduğunu sevgilisinin şahsından yansıyan özelliklerle bütünleştiriyor ve bizi büyüleyen bir atmosfere taşıyor. Rengarenk, aşk, sevgi, beraberlik barış çağrımlaştıran bir atmosfer.

Can Yücel 1971 12 Mart muhtırasından sonra Mao, Che ve Amerikalı bir generalin yazdığı 'Gerilla harbi' çevirilerinden dolayı 15 yıla mahkum olur. Babasının belki de imrenip de muvaffak olamadığı 'sol, komünist' anlamdaki çevirileri çevirme şerefine nail olur, ancak bu ona 3 yıla yakın bir hapishane yaşamına mal olur. Can Yücel siyasi şiirlerinin büyük bir bölümünü işte bu dönemde yazar ve 1974'de "Bir siyasinin şiirleri " adıyla yayınlanır.

**Mare nostrum-Bizim Deniz**

En uzun koşuysa elbet Türkiye'de de devrim
O onun en güzel yüz metresini koştu
En sekmez lüverin namlusundan fırlayarak..
En hızlısıydı hepimizin,
En önde göğüsledi ipi...
Acıyorsam sana anam avradım olsun
Ama aşk olsun sana çocuk AŞK olsun!

Adana cezaevindedir. 6 Mayıs 1972'de Deniz,Yusuf, Hüseyin, İdam edilirler. Bu Can Yücel'i derinden etkiler. 'Mare nostrum' Latince 'Bizim Deniz ' anlamını taşıyan enfes bir şiir döşenir.

Şiire Latince bir başlık takması onların sadece Türkiye'nin değil tüm dünyadaki ezilen halkların da 'Deniz'i ' olduğunu çağrımlaştırmak için düşünüldüğü kanaatindeyim.

**Her gece sanırım onbirbuçuğa doğru**
**Bir uçak geçiyor üstümüzden.**
**Yolcu uçağı anlaşılan..**
**Beni bir ortaçağ karanlığına mahkum edenler anlamıyorlar ki,**
**Ben her gece sanırım,on bir buçuğa doğru**
**Üstümüzden geçen o uçağın bir parçasıyım,**
**İniş takımıyım,göstergesiyim,motorum,aklı yım...**
**Ve ben her gece,sanırım,on bir buçuğa doğru**
**Bir kez daha anlıyorum ki,**
**HAKLIYIM.**

Evet ona 15 yıl vermişler ve nedamet getirmiyor.. Dışardaki yaşama öylesine bağlı dışarısı onu kendisine öylesine çekiyor ki! Uçağı dinliyor..O uçak bir yolcu uçağıdır, içerisinde özgür insanlar vardır. Ortaçağ değildir o dünya! 20. asırdır. Medeniyettir..Orası Gülerdir, çocuklarıdır, arkadaşlarıdır, insanlardır.. ve Nedamet getirmiyor, pişman hiç değildir! Bileniyor, muhalifliği daha da bir muhaliflik oluyor. 15 yıl yatsam da "ben haklıyım" diyor.

> Benim şiirimde de siyasetimde de hakim iki unsur var. Bu iki unsurun çelişkisi ve sentezi bana yaşama gücü veriyor. Olup bitene ve olup bitenin sorumlularına karşı öfke, olması gerekene, olabildiğince ve onu getirecek olan büyük emekçi ve aydın kitlelerine sevgi..
>
> Öfke ile sevgi arasında çırpınan bir çelişkinin içinde yaşıyorum ben. Şiirlerimle de, siyasamla da, bana enerji, akıl ve yaşama sevinci veren şey, öfkeyle sevincin çelişkisi.
>
> Küfrü ve argoyu halk kullanıyor. Yazdığımız şey de halkın nabzı ve ağzı olduğuna göre elbette bu küfür de kendiliğinden katılıyor işin içine. Aslında küfür bir özgürlük davasıdır.Türkiye'de kala kala küfretme özgürlüğü kalacak. O özgürlüğü de elden bırakmak istemiyorum.
>
> Can Yücel (Can Yücel Röportajı 27 Şubat 1999, Cumartesi Hürriyet)
>
> Alıntı:goksel goksu.blog spot.com/2010/12/can-yucel-roportaji.html

Can Yücel 'en büyük Marksist ' kendisinin olduğunu söylemesine karşın bu konuda neler düşündüğüne ilişkin yeterli veri yok. Marksizme değişik bir pencereden baktığı muhakkak.

Ona göre Marksizm sadece bir sınıf meselesi değildir, 'evrenlebirlik' meselesidir. Siyaset, parça, günlük bir mesele değildir. Bir memleketin, dünyanın bütünüyle korunması meselesidir. Onun için Marksist olduğunu söylemektedir.(Bak.Can'dı Yücel'di Şarabiydi S.287)

Uzun yıllar TİP içerisinde çalışıyor. M.Ali Aybar dönemi'nin TİP'i üzerine şöyle söylüyor:

"İllegal bir parti kuruluşundan, legal bir partiye dönüşümü Türkiye gibi bu işlerde yayan bir ülkede karşılaşabileceği güçlükleri hesaplarsak ve yarın da böyle bir girişimin getireceği büyük engelleri göz önüne alırsak, Aybar'ın 1960 başlarında, başını çektiği TİP başarısının değerini büsbütün anlarız. Vebali bir yana bırakırsak, bugün kendisine sosyalist demekte direnen insanların -ki çoğunluğu militandır- yüzde sekseni

içlerinden sonrasında karşı çıkmış olsalar da, yine söylüyorum çoğunluğu o yuvanın civcivleridir.

Dışa bağımlı bir parti hegomanyasına karşı Türkiye'de demokratik bir sosyalist değişimi, işçi sınıfının öncülüğünde ve samimi olarak yürütme görevini sapına kadar üstlenen tek adam Mehmet Ali Aybar'dı "(ay.yap.S.290)

Can Yücel, M.Ali Aybar başkan olduğu dönemin (1961-1969) TİP'ini ve başkanını "dışa bağımlı bir parti hegomanyasına karşı Türkiye'de demokratik bir sosyalist değişimi, işçi sınıfının öncülüğünde ve samimi olarak yürütme görevini sapına kadar üstlenen tek adam Mehmet Ali Aybar'dı" söyliyerek savunmaktadır.

Bunu söylerken reformist bir partiye 'demokratik sosyalist değişim'i başarabilme özelliği atfederek yanlış bir noktada konaklamakta, bu reformist olduğu kadar da hayalperest konaklamanın ML ile çeliştiğini görememektedir.

Yine yukarda Can Yücel 'Dışa bağımlı bir parti hegomanyası' dediğinde dönemin gizli TKP'sini gündeme getirmektedir. TKP zamanında Komintern'e üye olarak çalışmış bir partidir. Bu tüm dünya komünist partilerinin birleştiği, üye olduğu ve burada alınan kararların yaşama geçirildiği enternasyonaldir ve hiç bir zaman için dışa bağımlılıkla suçlanamaz. Can Yücel bunu söylediği zaman Kruşçev ve sonrası dönemi ile Kruşçev öncesi dönemi de aynılaştırmakta, ayırmamaktadır.

## Can Yücel ve Atatürk

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

Türk, öğün çalış güveni demiş a,
Şimdilerde çalışan parasız, pulsuz
Çalışıyor paralıya,
Güvenen varsa, parasına güveniyor,
Üstyanı, öğün babam öğün
Dövün babam dövün

Can Yücel, (27 Şubat 1999, Cumartesi-Hürriyet röportajı) (Hürriyet'e özel Can Yücel şiiri)

Can Yücel'in 'Atatürk' değerlendirmeleri de dönemin revizyonist TKP ve reformist TİP değerlendirmeleriyle örtüşmektedir. Maalesef 1970'lerin devrimci gençliği de işte bu revizyonist ve reformist TKP-TİP-AYDINLIK gibi odakların etkisinde kalarak sadece Atatürk üzerine değil ordu üzerine de tamamen yanlış bir yerde konaklıyorlardı.

Can Yücel 1999'a değin 'Atatürk' üzerine konaklanan bu yerden bir adım dahi ileri atamadı. Atatürk'e yönelttiği bir takım eleştiriler ise olguya sınıfsal bir pencereden bakmayan, reformist kalıplarla mengeneye alınmış, temele ilişkin olmayan eleştiriler.

Can Yücel Şöyle yazıyor:

"Kimininki kalpaklı, kimininki fraklı, kimi sert kimi güler yüzlü...Herkes kendine göre bir Atatürk portresi çiziyor. Peki bunların hangisi gerçek Atatürk ?

.....

Ne demek istediğimi anlatmak için Atatürkçüler listesine şöyle bir göz atmak yeterli:

Adnan Hoca'da Atatürk'çü Doğu Perinçek de..

Popçu Çelik de Atatürkçü,'ordu göreve' pankartı açan gençler de...

Erbakan Başbakanken 'en büyük Atatürkçü biziz' demişti; tabii onu hapseden Kenan Evren de.

Eski genel Kurmay Başkanı Doğan Güreş, partisinin başkanı Tansu Çiller'in yarımyüz fotoğrafını Atatürk'ünkiyle eşleştirecek kadar Atatürkçüydü.

Bu kadar farklı eğilimden insan, aynı liderden "bizim önderimiz" diye söz ediyorsa bu işte bir yanlışlık olmalı.

O zaman da sormak gerekiyor:
Kaç farklı Atatürk var?
Ve hangisi gerçek Atatürk?
Bir liderden kaç farklı kimlik çıkar?
Devrimci Atatürk

---

Daha 1960'larda Deniz Gezmiş, anti-Amerikan gençlik mücadelesine başlarken babasına şöyle yazıyordu: "sana müteşekkirim, çünkü Kemalist düşünceyle yetiştirdin beni..Küçüklüğümden beri evde kurtuluş savaşı anılarıyla büyüdüm. O zamandan beri yabancılardan nefret ettim...

"Ordu göreve" diyen Türk solu dergisi kalpaklı Mustafa Kemal kapağıyla çıkıyor.

Kemal Paşa'nın 1920'de bir komünist partisinin kurucusu olması, Lenin'e 'ezilen milletleri emperyalizmin hegemonyasından kurtarmak için 'mektup yazması 'solcu Atatürk'çülerin dayanakları.

Onun Anadolu halkına hitaben yayınladığı bir beyanname elden ele geziyor:

"Müslüman kardeşlerim, komünist arkadaşlar..!

Büyük devletler yeni bir Müslüman kurbanını boğazlıyorlar. Onu yok etmek azmindedirler. Fakat biz, elde silahımız, anavatan topraklarını savunarak ve haklarımızı haykırarak ölmesini bilenlerdeniz. Köylülerimiz topraklarını, yurtlarını ve köylerini istilacıya karşı müdafaa ederken, şehit düşerken emin olabilirler ki,

yakın bir zamanda bütün İslamiyet,komünizmle birlik olarak onların intikamını alacaktır.

**Ülkücü Atatürk**

Ata'nın sağlığında yazılan tek biyografisinde H.c.Amstrong, ona' Bozkurt Atatürk' ismini takmıştı .Nazım Hikmet'in tabiriyle 'sarışın bir kurda' benziyordu.

MHP Kongresinde asılan bir afişte o Atatürk'ü bıyıkları fırça darbeleriyle sarkıtılmış, sert bakışlı bir asker olarak tanımıştık.

Ülkücülerinki 'Komünizm gördüğü yerde ezilmelidir" dediği öne sürülen, daha 1933'te Sovyetler'in ilerde dağılabileceğini görüp 'oralardaki dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimize sahip çıkmalıyız ' diyen bir 'başbuğ'...

...

**Kürtlerin Atatürk'ü**

Mustafa kemal Anadolu'ya geçtikten sonra Amasya'dan Kazım (Karabekir) Paşa'ya çektiği telgrafta şöyle diyordu:

"Ben Kürtleri ve hatta bir öz kardeş olarak tekmil milleti bir nokta etrafında birleştirmek Ve bunu cihana göstermek karar ve azmindeyim."

...Kurtuluş savaşı başlarken Kemal Paşa Kürtlere özerklik verilmesinden bile söz etmiştir.

Kürt sorunu yeniden gündeme geldiğinde, şahinler, Dersim isyanını sertlikle bastıran Atatürk'ü örnek alırken, güvercinler Mustafa Kemal'in 1920'lerdeki sözlerini arşivden çıkardılar.

**Dindar Atatürk**

Bitmek bilmez bir tartışma da Atatürk ve din meselesidir.

Timur Selçuk, Yaşar Nuri Öztürk gibi Atatürkçü müminler Kur'anla Nutuk'u bir arada saklar kütüphanelerinde .Başuçlarında Ata'nın Meclis açılışında ellerini kaldırmış dua ettiği fotoğrafı asılıdır. Fotoğrafın altında da ocak 1923'teki konuşması vardır:

"Bizim dinimiz en makul ve en tabii dindir. Ve ancak bundan dolayıdır ki, son din olmuştur. Bir dinin tabii olması için akla, fenne, ilme ve mantığa tetabuk etmesi lazımdır. Bizim dinimiz bunlara tamamen mutabıktır"

Onlara göre "Atatürk dinin özüne değil, din olarak kabul edilen geleneğe ve eskimiş kurumlara karşı tavır almıştır. ve vahiy ile akıl arasında uzlaşmazlık görmemiştir.

Ataistler buna bir başka Atatürk metniyle karşı çıkar.

Onların elindeki metin, 1 Kasım 1937 tarihli Meclis açış konuşmasıdır: "Dünyaca bilinmektedir ki , bizim devlet idaresindeki ana programımız, CHP programıdır..Bunun kapsadığı siyasetler, idarede ve siyasette bizi aydınlatıcı ana hatlardır. Fakat bu prensipler gökten indirildiği sanılan kitapların dogmalarıyla asla bir tutulmamalıdır. Biz,ilhamlarımızı gökten ve gaipten değil, doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz."

**Demokrat Atatürk:**

Ve nihayet liberal-demokrat Atatürk...

Özellikle Cumhuriyet'le yaşıt iktisat Kongresi'nde uygulamaya konan ekonomi politikası Ve Celal Bayar'ın Başbakanlığı döneminde hayata geçirilen uygulamalar, Atatürk'ü İş Bankası'nın kuruluşuna imza atmış bir ' liberal devlet adamı' yönüyle ele çıkarır.

Hele İsmet Paşa'nın Başbakanlığında iki kez dirakten dönen çok partili rejim arayışları onu 'demokrat ' sıfatıyla bir arada değerlendirenlerin en inandırıcı kanıtıdır.

**Neden bu kargaşa?**

Baştaki soruya dönelim: Hangisi doğru bunların ? Her biri gerçek belgelere, tanıklara, konuşmalara dayandırılan bu politik kimliklerin hangisi gerçek Atatürk?

Bir insan aynı anda hem devrimci hem ülkücü, hem "Kürtlerin özerkliğinden yana", hem Türk'çü hem dindar, hem pozitivist, hem otoriter hem demokrat olamıyacağına göre bu iddia sahiplerinden biri yalan söylüyor olmalı..

Hangisi?

Sanıyorum bu zor sorunun yanıtını bulabilmek için 1920'lerin koşullarını ve Kurtuluş Savaşı ile Cumhuriyet'in hangi şartlar altında gerçekleştirildiğini iyi bilmek gerekir.

Kurtuluş savaşı verilirken, Anadolu ahalisinin kahir çoğunluğu, nihai amacın saltanat ve hilafet'i korumak olduğunu düşünüyordu.

Kürtler'in bazısı özerklik peşindeydi.

Komünistler, Sovyet devrimine özeniyordu.

Bütün bu farklı eğilimlerden, ortak bir mücadele azmi yarabilmenin yolu, hepsine yönelik sıcak mesajlar vermekten geçiyordu.

O yüzdendir ki Meclisin açılışında eller açıldı, dualar edildi. Kürtler'e özerklik vaad edildi, muvazaalı (danışıklı) bir resmi komünist partisi kurulup Sovyet etkisindeki komünist hareket yok edildi.

Ulus olma sürecinde din yerine tutkal olarak Türklük ruhu gerekiyordu ;bozkurtlu bayrak düşünüldü.

Ancak bunlar 1920'lere özgü geçici tedbirlerdi; hiçbiri bugün Atatürkçülük adına savunulmayacak kimliklerdi.

O yüzden zaman zaman birbiriyle çelişen bu sözler, tavırlar, tutumlar kargaşasını, Atatürk'ün olgunluk dönemine ait notlarının,konuşmalarının, eylemlerinin süzgecinden geçirmek şart.

Bu yapılmayıp da 1920'lerin kargaşasından rastgele bir fotoğraf çekince Atatürk, herkesin kullanımına açık "Binbir surat'lı " bir lidere dönüşüyor ve' bunca yalancı' içinde kimin doğruyu söylediğini bulmak, hepten güçleşiyor.

Bugün gerçek dindarlar Atatürk'e sevgi besliyor niye?

Türk ulusunu var etti. Esir, onursuz bir ulus olmaktan kurtardı.

Milliyetçiler ona sevgi besliyor niye?

Emperyalizme karşı başarılı ilk Kurtuluş Savaşı'nı verdi..

Aklı başında Kürtler ona sevgi besliyor niye?

Irkçılık yapmadı, Türk ulusu adı altında Türkleri de ,Kürtleri de, diğer etnik kökenleri de eşit vatandaş yaptı..

Demokratlar ona sevgi besliyor, niye?

Sanırım yanıt vermeye gerek yok, Cumhuriyet'e bakmanız yeterli..

**Atatürk bir siyasi görüşün, bir zümrenin, bir ırkın, tek bir dine mensupların Atatürk'ü değil, hepimizin, Türk ulusu'nun atası.**

Şu yaşadıklarımıza bakınca bugün değerini daha iyi anlıyoruz. (a.b.ç.) "

Can Yücel(www,can yucel.org/hangiatatturk.html)

Can Yücel Atatürk üzerine böyle düşünüyor ve yazıyor. Ve sonunda Atatürk'ün 'hepimizin atası, Türk Ulusu'nun atası 'olduğunu söyleyip laf'ı bitiriyor.

***Bizdeki eksiklik, hata Can Yücel gibi değerli bir şairin bu düşüncelerine henüz sağlığında çok yönlü tavır koymamış olmamızdır. Şimdi,Can Yücel'i eleştirirken bir eksiklik ve eziklik duyuyorum.***

Aslında bu konuda İbrahim Kaypakkaya daha 1972-1973'lerde oldukça kapsamlı ve özde doğru bir tavır takınmıştır. O dönemin kendisine devrimci, komünist vb. diyen hareketleri, önder kadroları (Deniz'lerde dahil olmak üzere) Atatürk ve Türk ordusunu ilerici, devrimci vb. değerlendirirken, Diyarbakır zindanlarında işkence ile katledilen TKP-ML'nin kurucusu ser verip sır vermeyen İbrahim Kaypakkaya Türkiye devrimci- komünist hareketinde ilk kez Kemalizmin ML değerlendirmesini yapma başarısını göstermiştir.

Can Yücel'in bir takım tarihi gerçekleri alt alta sıralıyarak kesin yargılara varması kabul edilir şeyler değildir.

Şimdi 1920'de Kürtler'e özerklik sözü vereceğim, 1933'te nanik yapacağım.

Ehh,1920 zor bir dönemdi..yalan söylemeye mecburdu Atatürk..

1920'de bizim dinimiz en makul, en doğru dindir diyeceksin 1933'de tam tersini söyliyeceksin.

Ehh, 1920' zor bir dönemdi yalan söylemeye mecburdu Atatürk..

1920'de Komünistleri kurtarıcı olarak bağrına basacaksın övgüler dizeceksin 1933'de komünizmi zehirli bir yılana benzetip 'görüldüğü yerde başı ezilmelidir' diyeceksin.

Ehh, 1920 zor bir dönemdi yalan söylemeye mecburdu Atatürk..

1920'de anti emperyalist savaş vereceksin, daha savaşın içerisinde gizlice İngiliz, Fransız, Amerikan emperyalizmine kur yapacaksın, diğer yandan da devrimi henüz yapmış, kıtlık ve açlık içerisindeki Lenin'li Sovyetler birliğinden külçe külçe altın ve silah 'anti emperyalistlik', sahte komünizm sempatiliği numaraları ile alacaksın.

Ehh, 1920 zor bir dönemdi yalan söylemeye mecburdu Atatürk.

1920'lerde Meclis'i açarken avuçlarını gökyüzüne açıp zikr edeceksin, Meclis konuşmasındada işçi ve ırgat haklarından dem vuracaksın sonra da bu işçi- ırgat takımını inim inim inleteceksin.

Ehh, 1920 zor bir dönemdi yalan söylemeye mecburdu Atatürk.

Güler Hanım'ın evi terk ettiği günlerden birinde şarabi çocuklar, Can Yücel'in evinde toplanır. İçkinin şiire, şiirin içkiye meze yapıldığı saatler başlar. Söz, sosyalizme, komünizme gelir. Can Baba coşmuştur. Ha bire anlatır, geçmiş güzel günlerden söz eder.

Bir ara nefes almak için dışarı çıkar. Artık gecenin geç bir saatidir. Kuzguncuk'taki evinin arkasındaki ormanlığa "En büyük komünist beniimm!" diye bağırır. Kendisine eşlik eden Cezmi Ersöz'den başka, bu haykırışı duyan olmaz. Oturur içer.

(Can dı,Yücel di,Şarabiydi,S.306)

Olur mu böyle birşey? Can Yücel kendisinin 'Komünist ' olduğunu söylüyor ama bir Komünistin değil

bir küçük burjuvanın ağzı ile konuşuyor. Bir Komünist olan Stalin Can Yücel'in 'hepimizin Atası 'dediği Atatürk ve yaptığı devrim için bakınız ne söylüyor:

**"Kemalist devrim, bir üst tabaka devrimidir; milli ticaret burjuvazisinin bir devrimidir. Bu devrim (....) aslında köylülere ve işçilere karşı,evet bir tarım devrimi ihtimaline karşı yönelen, milli ticaret burjuvazisinin devrimidir. (Stalin Cilt.9.S.204)**

Dolayısıyla Atatürk hepimizin atası değildir, olamaz da. Ondan nemalanan dünün ağalarının bugün ağabeylerinin ve işleri tıkırında olan burjuvazi takımının atasıdır.

**Ama ezilen işçi sınıfının, inleyen köylünün, her türlü haklardan mahrum bırakılmış Türk olmayan diğer azınlıkların ve Kürt ulusunun atası asla değildir.**

**Can Yücel ve Kitapları:**

Yine Orhan Karadağlı anlatıyor:

Vefatından 2 yıl kadar önceydi. Bademcik kanseri teşhisi bırakılmıştı ya..Öğlene doğru İstanbul'dan telefon geldi .Can Babaydı telefon açan.

'Ulan muhtar postayla kitap gönderdim. Yarın git o kitapları postahaneden al ' dedi.

Peki, olur alırım dedim..Ertesi günü elimi kolumu sallıya sallıya postahaneye gittim, kitapları sordum..

Gelmiş!

Öyleyse verin! Dedim,

Araba getirdin mi kardeşim? Deponun önüne çek ki yükleyelim! Dediler.

Söylenenlerden bir şey anlıyamadım. Kitapları görmek istedim.

Geçmiş gün,3 0-35 balya yani bir kamyonet dolusu kitap gelmiş. Yapacak bir şey yok. Hemen bir kamyonet tuttum ve kitapları yükleyip benim restorana götürdüm. Çay falan yaptığımız oda biraz genişçeydi, oraya doldurdum. Oda ağzına kadar kitapla doldu. Adım atacak yer yok!

Can Baba ertesi gün yeniden telefon açıp kitapları alıp almadığımı sordu. 'Aldım ama odada adım atacak yer kalmadı' dedim. İdare et ulan ben gelene kadar ' dedi. 10-15 gün sonra da çıkageldi.

Bu balyaların içerisinden az bir kitap ayırdı sonra geri kalan kitapların tümünü Datça kütüphanesine hediye etti. Hediye etme olayı da şöyle oldu.

Ben Kaymakamlığa gidip, 'Can Yücel kitaplarını kütüphanenize hediye etmek istiyor' dedim.

Kaymakamı bir telaş aldı ki hiç sorma.. 'İyi güzel de içlerinde yasak kitap olur, komünist kitap olur, başımız belaya gider kardeşim.!.Onun için kabul edemem' dedi.

"Beyefendi! Kitaplara tek tek bakarız, yasak olanı, komünist olanı ayırırız, almazsınız, geri götürürüm" dedim. "Çok kitap var mı? " Diye merakla sordu 'var', 35 balya yani binlerce kitap var dedim..

Emin olun ki kaymakamın soluğu kesildi, biraz of'ladı, biraz puf'ladı kitapları a merak ettiği, ağzının suları aktığı her halinden belli oluyor! Şöyle bir gıravatını düzeltir gibi yaptı, ciddi pozlara girip, 'Getir, şehir kütüphanesinin arka kapısına indir ' dedi.

Götürüp indirdim. Sonra ne oldu bilmem! Komünist yayınları, yasak yayınları ayırdılar mı, ayırmadılar mı..? Sanıyorum o kitaplar şimdi Datça'nın kütüphanesinde halk tarafından okunmaktadır. Can Yücel'in böyle bir de katkısı olmuştur yani .

Bereketli adammış vesselam. Datça onun sayesinde daha da bilinir bir mekan oldu. Datça'ya sırf Can Baba için gelenler de var. Hem de bayağı var yani. Ev fiyatları ikiye katladı. Gariban esnafın da Can Baba sayesinde biraz da olsa yüzü güldü.

Bereketli adammış, allah gani gani rahmet eylesin.. Ne diyim ki başka ?

- Sigara içiyor muydu?

-Kanser olduğunu öğrendikten sonra bırakmıştı, içmiyordu.

- Peki ilaç kullanıyor muydu ?

-Hiç ilaç kullanırken görmedim. Evlerine de giderdim, orada da görmedim.

-İçki?

-Buraya ilk geldiğinde rakı içerdi. Tabii ben de eşlik ederdim. Sonra rakıyı kaldıramaz oldu şaraba başladı . Bak burada teşhir ediyoruz içtiği şarabı, bardakta da hala bir yudum kalmış.

'Evin' şarabı içerdi, ucuz diye .Öyle çok bolluk içerisinde bir adam değildi. Eskiden çok sık ziyaretçisi de olmazdı hani..Can Baba şimdi kıymete bindi. Ölünce

değeri anlaşıldı.

Can Baba sonra şarabı da kaldıramaz oldu, biraya dönüş yaptı..Bir yıla yakın da bira içti. Şarabı ara-sıra içiyordu artık. Hastalık ilerledikçe zorluk çekiyordu içmede de..Ben gizlice birasına, şarabına su katıyordum ki etkisi az olsun da biraz daha fazla yaşasın.

Kameramı alıp kapının önüne çıkıp açıklığa doğru yürüyorum. Biraz aşağıda koca çınar ağacının duldasına, toprağa oturuyorum. Rumlardan kalma restore edilmiş evlerin yanından, yöresinden penceresinden, bahçesinden rengarenk çiçekler ve kaktüsler fışkırıyor.

Ta karşıda Kocadağ yas tutar gibi öyle ağlamaklı halini Akdenize yansıtıyor. Kocadağ'ın tam karşı zirvesinde uyuyan Can Yücel o görkemli dağa sığınarak denize yansıtıyor güzelliklerini, şiirlerini, acılarını, sevinçlerini.

Denizi dinliyorum, Can Yücel'i dinliyorum:

Parça Parça
"yaşamak istiyorum.
yaşamayı bu soğumuş cehennemde..
ölü bir dost gibi içim titreyerek düşünmek değil sade,..
yaşamayı yaşamak istiyorum.

bu küfür değil,bu küflü razgar,..
bu silsilesini siktiğimin koridorlarında..
demirli dosyalar gibi sıralanmış kapılardan..
ayaklarımın dibine kadar sokularak...
ve sezdirmeden üfleye üfüre..
parmaklarımın uçlarını kemiren ..
bu kılları ağarmış fare..
ne bilir,ne anlar ki çocuklardan haber vere!..
hem verse de ne umurum!..
ben ki müebbet muhabbete mahkumum,..
çocuklardan haber değil,..
çocukları güneş kokan enselerinden koklaya koklaya öpüp
ısırmak istiyorum

bu uzaklardan ürüyen zağarlar ki şehirdir..
üleşemiyorlar zaar gece denen kemiği,..
erken o bed sesli avcı, ezan'ı muhammedi
önüne katıyor önce yeziti..
allah ekberdir, allah eksper'dir!..
lakin inliyor yine uykusunda mahir..
ve hep böyle demeç verircesine sayıklayan şerifoğlu..
o allahlığını bilsin, diyor, ben kulluğumu!..
velhasıl..bu her gece uykusunda bağırıp çağıran, ağlayan, gülen, konuşan, isyan eden,
yalvaran, küfreden, diş gıcırtadan
adem babalar arasında,..
bu damsız damda.,,
bu havva'sız havada..
saf şair olamıyor adam,..
sökmüyor sırf şiirsel yorum..
hani..
ben artık şarkı dinlemek değil, şarkı söylemek istiyorum, diyor ya nazım,..
ben de artık şiir düzmek değil, şiiri düzmek istiyorum"

Can Yücel

Özlemini, isyanını ve sevgisini değişik bir dil ile, alışılmışın dışındaki imajlara sarmalıyarak bize veriyor. Bu küfürlerde yeraltı edebiyatının içki kokan umutsuz başkaldırısının özellikleri yok. Can Yücel'in şiirini yeraltı şiirinden ayıran özelleklerin başında da bu geliyor.

Bir başka nokta da şiir anlatım olarak en üst noktaya taşınmıştır. Sade olduğu kadar da bilge ve enteldir. Bir diğer özelliği de şiir toplumcu gerçekçidir ve açık olarak yan tutmaktadır.

Onun şiirlerindeki elini tuttuğu insanlar; ezilenler, sömürünün karşısında duran kişilerdir.

**Can Yücel ve ÖDP (Özgürlük ve Dayanışma Partisi)**

Ben Can!

Arkadaşlar, madem bu siyasal gidişten, bu avara-koşmak seçim- parti işinden bıkkınlık getirdiniz, protesto için, öfke için sandığa atmamağa kararlı olduğunuz oyları ÖDP için atın sandığa! Boşa atacağınıza, bize atın ki, protestonuz işe yarasın! Yaramaz oylar biz yaramaz solculara gitsin! Ne dersiniz?

C.Y.Not: Bu yazıyı Can Yücel'in zor okunan kendi el yazısına bakarak buraya not ettim. Yanlış bir kelime yazdıysam affola. Y.A.

Can Yücel seçmenler için bunu yazdığında vefatına sayılı günler vardır. Aslında o da bunu bilmekte, duyumsamaktadır. Ama direncini kırmamakta, hep umut ile yaşamakta, tebessüm etmektedir. En son röportajında da bu gerçeği teslim etme gereğini duyar:

"Benim ne kadar yaşıyacağım belli değil. Hani barajı faraza geçtik diyelim. Ben dört sene görev göremiyeceğim bir koltuğu işgal etmem." der.

Can yücel 1996'da Türk sol hareketindeki çeşitli

fraksiyonların bir araya gelerek kurdukları Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin içerisinde aktif rol almış bir devrimci şair.

Nisan 1999 seçimlerinde de İzmir'den 1.Bölgeden milletvekili adayı oluyor. Fakat kazanamıyor.

Şöyle bir espiri de yapılıyor : "Şayet kazansaydı, B.M.M.nin en yaşlı üyesi olacağı için geçici Meclis başkanı olacaktı. İşte o zaman Merve Kabakçı'ya, Nazlı Ilıcak'a güzel şiirlerinden!!! örnekler sunacaktı."

Can Yücel'i Neyzen Tevfik, Şair Eşref gibi hiciv ustalarına benzetmektedirler. Bu hiciv ustaları yazdıkları hicviyelerinde genelde dönemin yolsuzluklarını, kişilerin yobazlıklarını vb. konu edinmişlerdir. Can yücel ise hiciv ile yetinmemiş, düzenin muhalifi olmuştur. Ama bu muhalefet sıradan bir muhalefet değildir. Devrimci bir muhalefettir. Düzeni yıkmak ve onun yerine sosyalist bir toplum kurmak düşü taşıyan bir muhalefettir. Can Yücel'in bu özelliği onu kalın çizgilerle yukarda anımsadığımız hiciv şairlerinden ayıran en belirleyici özelliktir.

Yazımızı Can Yücel'in bestelenmiş bir şiiriyle noktalayalım:

**İŞÇİ MARŞI**

**Hava döndü işçiden işçiden esiyor yel**
**Dumanı dağıtacak yıldız-poyraz başladı**
**Bahar yakın demek ki mevsim böyle kışladı**
**Bu fırtına yarınki sütlimanlara bedel**
**Hava döndü işçiden, işçiden esiyor yel**

**Tekliyor işte çağın çarkına okuyan çark**
**Ve durdu muydu bir gün bu kör, avara kasnak**
**Bir zincir yitirenler bir dünya kazanacak**
**Sen de o dünyadansın sınıfın bil safa gel**
**Hava döndü işçiden, işçiden esiyor yel**

**Köylüler uykusunda döndü dönüyor sola**
**Güne bakıyor bebek büyüyen yumruğuyla**
**Başaklar gövderdi bak başkoydular bu yola**
**Şaltere uzanıyor allaha açılmış el**
**Hava döndü işçiden, işçiden esiyor yel**

18.06.2013

*Kaynak :*

*1- Davam,Hasan Ali Yücel,Türkiye İş Bankası Yayınları*

*2- Can'dı Yüceldi Şarabiydi,S.Akbayır-Cezmi Ersöz,Destek Yay.*

*3-Zekeriya Sertel,Hatirladıklarım,Gözlem Yay.*

*4-Niyazi Berkes,Unutulan Yıllar,İletişim Yay.*

*5-Stalin,cilt 9,İnter yay.*

✶

Karikatür: M. Zeki Deniz

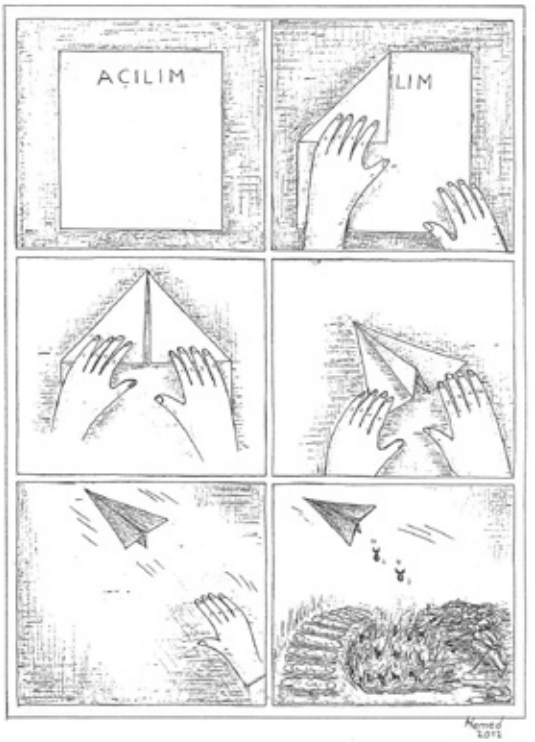


Karikatür: Mehmet Boğatekin

# ÖRGÜTSÜZ SAÇLAR

Aylin Aze

Kahkahalarının gerisinde kalmıştı artık bir şeyler. Ne yüreğini tırmalayan şarkıların sözleri ne de masada bekleyen yabancılar umrunda değildi. Yığılıp kaldığı tuvaletin duvarları üzerine geliyordu. Duvarlara baktığında hayatı gelirdi aklına. Yıkık dökük ve keskin sidik kokusunun esir aldığı duvarda asılı duran ucu kırılmış aynanın karşısına geçer, küfürlü bakışlarını gizleyecek bollukta yapardı makyajını. Saçlarındaki kırıkları kadar kırgınlığı vardı anılarına. Ve bildikleri kadar da unuttukları.

Buğulu gözlerindeki çaresizliğin yüreğine verdiği acı kadar acımıyordu bilekleri.Sanki musluktan akan su tanesi bileklerinden akan kanla yarışıyor, durmuş olan saatler, geçmek bilmeyen bir otobüs gibi zamanın dümenciliğini yapıyordu. Böyle geçirdi aklından... Gecenin karanlığı mı çökmüştü içine, yoksa içindeki karanlıkta geceyi yorgan mı yapmıştı mazisinin üzerine? Cevabını bulamadığı sorular can çekişiyordu beyninde. Kederin siyahına bulanmış kirpiklerini anlık bir kırpmayla, gözlerini geceye inat doğrulttu mazisine...

Cibali' de bir akşam üstü sanki kan yağıyor.Bir şehrin hiç bu kadar ağladığını hatırlamıyor işportacılar.Sandığına yağmur dolmuş, esmer boyacı çocuğun kaçışı, dizlerindeki telaşı artırıyor Zehra' nın. Derme çatma gecekonduların dumanlı başını görünce, bir nebze de olsa oh çekiyor ve dar sokağa girince adımları yavaşlıyor. Sokağın suskunluğu, bir yandan içindeki korkuyu harlandırıp bir yandan da bir hayli eskimiş tahta kapıyı çalabilme cesareti

veriyor Zehra' ya. Kapıyı açmak için yaklaşan ayak sesleri kurşun gibi işliyor ergenliğe. Ne var ki yüzleşmek gerek yapılan hata misyonunun soğuk yüzüyle diyerek açılıyor kapı...

Başı önünde, saçını süpürge etmiş, deyim yerindeyse tuzun şekerin kahrını kader bilmiş bir kadın, gözlerini dikiyor Zehra' ya ve;

-'' Kız sen eceline mi susadın, boyun posun devrile, sırılsıklam olmuşsan ciğerine bit düşer'' diyor.

Zehra sol kolunun çimdiklenmesini korkudan önemsemiyor. Annesinin hüzün sarısı yüzüne bakarak, titreyen elleriyle diline sorma cesareti saplanıyor.

-'' Evde mi o? ''

Solgun yüzlü anne ağlamaklı gözlerini soruya çeviriyor:

- '' He yine körkütük geldi eve. Yetmedi masada yine zıkkımlanıyor. Ah Zehra nerdeydin senin anan öle Zehra. Seni bekliyor dürzü.''

İçinden bir şeyler adımlarını her ne kadar geriye götürse de, öfkeli bir sese çekiliyor Zehra' nın akıbeti.

-'' Zehraaa gel buraya kancık saat kaç? Konuş kimin altındaydın? Ben sana yapacağımı bilmez miyim lan. Ulan Hatçe bu kız yarın birgün fahişe olursa senin yüzünden olacak...''

Bir yığın hakaret semt oluyor Zehra'nın beyninde. Ayyaş bir babanın tokadıyla sarsılıyor içindeki şehir.

-'' Baba ben yanlış bir şey yapmadım, yemin ederim yapmadım baba yapmaaa!!! ''

Zehra'nın çığlıkları karnına yediği tekmelere karışıyor. Ayyaş babası;

-'' Soyun kancık, morluklarını bende ananda görelim soyun '' diyerek ıslak giysilerinin nasıl Zehra'yı terk ettiğini, ayyaş babasının acımasızca giysilerini nasıl parçaladığını gözyaşlarıyla izler çaresiz anne...

O çaresizlik ki, onun doğup büyüdüğü yerlerde, kadınlığının boynuna vurulmuş zinciridir. Erkeğine boyun eğmektir saygı. Yerin dibine batasıca saygı... İç geçirir Hatçe kadın ve içlerinden '' Yıkılasın İstanbul ne farkın var ki benim doğduğum yerden? Sonuçta kadın değil miyiz? Sende her fırsatta vur gayrı eksik eteğimizi yüzümüze'' der. Ne çare ki ana yüreğidir işte. Yavrusunun tırnağı taşa değse içi yanar. Dolan gözleriyle dalan bakışlarını ayyaş kocasının üzerine doğrultur ve önüne durarak;

-"Yapma bey, yeter gayrı, baksana morluk neyin yok kızda yapma yazıktır bey, harap oldu insaf et'' der.

Artık sözlerinin suskunluğa dönüştüğü yerdedir Hatçe kadın. Ayyaş bir tokatın çelimsiz ve yorgun bedenini devirdiği yerde. Gül kurusu dudağının kenarından süzülen kanın sıcaklığı, içine dolan ürpertinin sebebidir artık...

Zehra'nın bu eller tarafından bir kez dahi okşamayan saçlarını, şimdi bu eller hırsla ve nefretle kavramıştı. Zehra'nın çığlığında çocukluğundan kalan bir kırgınlık beliriyor ve babasının paçasına sıkıca sarılarak yalvarışları hıçkırıklara karışıyordu. Zehra'nın ellerinden kurtulan paça, vicdansızca sokak kapısına yöneliyordu.

O tahta kapının içinde ve dışında da artık iki hayat vardı. İçerde yarım bıraktığı içkiyi eline alan ve diğer eliyle bir tutam saç kalan ahlak bekçisi bir baba, dışarıda ise dizlerini üzerine dayanmış hıçkıran ve içindeki ateşi çıplak bedenine yağan yağmurlarla soğutmaya çalışan bir kız...

Cibali'ye kan yağıyordu o akşam. Başı dumanlı gecekondulardan birinde bir anne ağlıyordu ve Balat'ta eski kapı dökülmüş yüzüyle bir hainliğe ortak oluyordu.

Balat tanıdık sarhoşlukta ıslak ve tedirgindi. Cadde boyu bir sersemliğin uyanışına şahit oluyordu. Köşe başında köpek öldüren şarabın dibine vurmuş şarapçıların yaktığı ateş, ahmak ıslatandan nasibine almış paslı tenekelerinden su sızıyordu. Gecenin sessizliğini bozan topuklu ayakkabı sesi şarapçıları tavşan uykusundan uyandırmaya yetiyor ve tanıdık bir tebessümle yüreklerini bir sıcaklık sarıyordu.

-'' Ooo nereden böyle Songül abla?''

Songül 'ün yürüyüşündeki zikzaklar şarap şişelerinin dengesini bozuyor, devrilen şişeler gecenin bilinmezliğine doğru yol alıyordu.

-" Uğursuz gecenin koynundan geliyorum aslanım!... Ne o yine burda sabahı etmişsiniz anlaşılan '' dedi Songül.

-'' Bir çorba parası versen de uzasak burdan be abla.''

Songül akşamdan kalma küfrünü şarapçıların yüzlerine sayıyor ve yaldızlı çantasının iç gözünü yoklayıp, bir kaç kuruş çıkararak şarapçıların ellerine sıkıştırıyordu.

-'' Kim ne derse desin senden kral karı yok Songül abla eyvallah. '' diyor şarapçılardan biri...

Songül baygın iri gözlerini ışıkları sönmüş gecekondulara çeviriyor ve derinden bir iç geçiriyordu.

29.05.2013

# Dinini... ve kitabını... iyi tanı!

**DİN ÜZERİNE – BÖLÜM XX**

(İbranilere mektubun 9. Bölümünde kalmıştık, devam ediyoruz...)

## BÖLÜM 9

## Eski Tapınma Düzeni

İncil'de yazılanlar;

*„İlk antlaşmanın tapınma kuralları ve dünyasal tapınağı vardı… Bir çadır kurulmuştu. Kutsal Yer denen birinci bölmede kandillik, masa ve adak ekmekleri bulunurdu… İkinci perdenin arkasında En-Kutsal Yer denen bir bölme vardı… Bu, şimdiki çağ için bir örnektir; sunulan kurbanlarla sunuların tapınan kişinin vicdanını yetkinleştiremediğini gösteriyor… Bunlar yalnız yiyecek, içecek, çeşitli dinsel yıkanmalarla ilgilidir; yeni düzenin başlangıcına kadar geçerli olan bedensel kurallardır… Ama Mesih, gelecekteki şeylerin başkâhini olarak ortaya çıktı. İnsan eliyle yapılmamış, yani bu yaratılıştan olmayan daha büyük, daha yetkin çadırdan geçti… Tekelerle danaların kanıyla değil, sonsuz kurtuluşu sağlayarak kendi kanıyla kutsal yere ilk ve son kez girdi… Bu nedenle, çağrılmış olanların vaat edilen sonsuz mirası almaları için Mesih yeni antlaşmanın aracısı oldu. Kendisi onları ilk antlaşma zamanında işledikleri suçlardan kurtarmak için fidye olarak öldü… Nitekim Kutsal Yasa uyarınca hemen her şey kanla temiz kılınır, kan dökülmeden bağışlama olmaz… Bir kez ölmek, sonra da yargılanmak nasıl insanların kaderiyse, Mesih de birçoklarının günahlarını yüklenmek için bir kez kurban edildi. İkinci kez, günah yüklenmek için değil, kurtuluş getirmek için kendisini bekleyenlere görünecektir."* (İbr.9: 1-28)

Burda anlatılanlardan anlaşılması gereken ve öne çıkan, yeni kolaylaştırılmış tapınma biçimidir. Kutsal kitap Tevrat'taki tapınma biçimine alternatif olarak, özellikle kurban bağlamında yeniyi, kolay olanı sunmaktadır. „Eski" kurban sunulan, inilen çıkılan, genelde tepelerde bulunan, yargıç-tanrı huzuru tapınma yerlerinin (bkz. Tevrat Çık.2: 6/ 1. Sa.9:1216/1. Sa.10: 1-15) „şimdiki çağ" için gerekli olmadığına

vurgu yapılırken, aynı zamanda „bedensel kuralların“ yerini ruhsal olana bırakmak gerektiği öne çıkarılır. Artık kurbana gerek yok, çünkü tüm günahlar için Mesih/İsa'nın kanı tek kurban olarak akıtılarak temiz kılınmıştır. Ona inanmak, kurtuluş için O'nu beklemek vaaz edilendir. Bir anlamda Yahudilikteki komplike tapınma yerine, daha kolay olan tapınma şekli, herkesin yapabileceği sunulmaktadır.

BÖLÜM 10

İncil'de yazılanlar;

*„Kutsal Yasa'da gelecek iyi şeylerin aslı yoktur, sadece gölgesi vardır. Bu nedenle Yasa, her yıl sürekli aynı kurbanları sunarak Tanrı'ya yaklaşanları asla yetkinliğe erdiremez... Erdirebilseydi, kurban sunmaya son verilmez miydi? Çünkü tapınanlar bir kez günahlarından arındıktan sonra artık günahlılık duygusu kalmazdı. Ancak o kurbanlar insanlara yıldan yıla günahlarını anımsatıyor… Çünkü boğalarla tekelerin kanı günahları ortadan kaldıramaz… Bunun için Mesih dünyaya gelirken şöyle diyor: "Kurban ve sunu istemedin, ama bana bir beden hazırladın. „* (İbr.10: 1-5)

Eğer Musa'nın vaatleri gölge ise, İsa'nınkiler nedir? Çünkü en azından biliyoruz ki Musa'nın *„"Bal ve süt akan bu ülkeyi size mülk olarak vereceğim,"* (Lev. 20: 24) vaadi, yaşarken elde edilebilecek, somut, elle tutulabilen bir vaat. İsa'nınki ise; öldükten sonraya bırakılan bir vaat ve tamamen ruhsal. Yani birincisi gölge ise, bu gölgenin gölgesi. Kurban meselesinde söylenenler bir yanı ile doğru. Fakat burada bir yandan -İslam'a da dayanak olan - yıldan yıla günahların varlığını kurban ile hissetme olayına, tapınma şekline karşı çıkılırken, diğer yandan tapınmayı sürekli kılmanın yolu hazırlanmaktadır. Hayvan kurbana alternatifi olarak sunulan İsa kurbanı, (tanrının oğlu) yarım kalan İbrahim'in oğlu İshak'ı kurban etme eyleminin tamamlanmasını anımsatmaktadır.

*"Rab, 'O günlerden sonra Onlarla yapacağım antlaşma şudur: Yasalarımı yüreklerine koyacağım, Zihinlerine yazacağım' diyor." … Sonra şunu ekliyor: "Onların günahlarını ve suçlarını artık anmayacağım." "Bunların bağışlanması durumunda artık günah için sunuya gerek yoktur."* (İbr.10: 16-18)

Görüldüğü gibi yine dayanak Tevrat, fakat yorum işine geldiği gibi yapılmakta ve Tevrat'ta söylenenler:

*"Ama o günlerden sonra İsrail halkıyla yapacağım antlaşma şudur" diyor RAB, "Yasamı içlerine yerleştirecek, yüreklerine yazacağım. Ben onların Tanrısı olacağım, Onlar da benim halkım olacak. Bundan böyle kimse komşusunu ya da kardeşini, 'RAB'bi tanıyın diye eğitmeyecek. Çünkü küçük büyük hepsi tanıyacak beni" diyor RAB. "Çünkü suçlarını bağışlayacağım, günahlarını artık anmayacağım." Gündüz ışık olsun diye güneşi sağlayan, gece ışık olsun diye ayı, yıldızları düzene koyan, dalgaları kükresin diye denizi kabartan RAB - O'nun adı her şeye egemen RAB'dir - „* (Yer.31: 33-35)

çarpıtılmaktadır. Buradaki fark İncil'ciler için sorun „sunu/kurban“ gerekli mi değil mi? iken, Tevrat yazarları için sorun Rab'in „egemen“liğidir.

Diğer yandan;

*" Eğer bir kimse Tanrı Oğlu'nu ayaklar altına alır, kendisini kutsal kılan antlaşma kanını bayağı s a y a r ve lütufkâr Ruh'a hakaret ederse, bundan ne kadar daha ağır bir cezaya layık görülecek sanırsınız?.. Çünkü "Öç benimdir, karşılığını ben vereceğim" ve yine, "Rab halkını yargılayacak" diyeni tanıyoruz… Diri Tanrı'nın eline düşmek korkunç bir şeydir."* (İbr.10: 29-31)

Yine Tevrat (Yas.32: 35) te İsrail halkı için söylenenler burada İsa'ya dönüştürülmektedir. Evet, Tevrat incelemesi sırasında Rab'in nasıl bir "intikamcı, öç alan" olduğunu görmüştük. Barışçı olduğu söylenen İsa taraftarlarının da uyarısı açık değil mi? Ona iman etmezseniz işkenceye maruz kalabilirsiniz!

BÖLÜM 11

İman

*"İman, umut edilenlere güvenmek, görünmeyen şeylerin varlığından emin olmaktır… Atalarımız bununla Tanrı'nın beğenisini kazandılar... Evrenin Tanrı'nın buyruğuyla yaratıldığını, böylece görülenlerin görünmeyenlerden oluştuğunu iman sayesinde anlıyoruz."* (İbr.11: 1-3)

Evet, iyi bir tarif. Tam da böyle olduğu için tersini yapmak, güvenmemek gereklidir. Evrenin tanrı tarafından nasıl yaratıldığı öyküsünü bolca aktardık. Buna iman edildiğinde emekçilerin başına nelerin geldiğini de yeri geldiğinde yeterince vurguladık.

Görülenler (bir anlamda pratikten elde edilen sonuçlar) sayesinde, var olup da "görülmeyenler" de yer yer açıklanabilmiştir ve hâlâ da açıklanmaktadır. Fakat gerçekte de var olmayan "görülmez" lere ancak iman edilir! İman ama olmadıkları için görülmeyenleri, yalnızca imanın imajlarında görülür kılıyor. Var etmiyor! Kendi yarattığımız illüzyonları var sayıyoruz. Olan budur.

*"Habil'in Tanrı'ya Kayin'den daha iyi bir kurban sunması iman sayesinde oldu. İmanı sayesinde doğru biri olarak Tanrı'nın beğenisini kazandı. Çünkü Tanrı onun sunduğu adakları kabul etti. Nitekim Habil ölmüş olduğu halde, iman sayesinde hâlâ konuşmaktadır."* (İbr.11: 4)

İşte tek ve tekci Tanrı'nın ilk adaletsiz eylemi. Kardeşi kardeşe düşman eden; kardeş katlini hazırlayan ve gerekli gören bir adalet! Böyle bir adalete iman etmek, adaletsizliği baştan kabullenmek demektir... Hikâyenin anlatıldığı yer Tevrat'tır. Çiftçi (Kayin) Çoban (Habil'i) öldürmesi iman ile değil,

*"İman olmadan Tanrı'yı hoşnut etmek olanaksızdır. Tanrı'ya yaklaşan, O'nun var olduğuna ve kendisini arayanları ödüllendireceğine iman etmelidir... İman sayesinde Nuh, henüz olmamış olaylarla ilgili olarak Tanrı tarafından uyarılınca, Tanrı korkusuyla ev halkının kurtuluşu için bir gemi yaptı. Bununla dünyayı yargıladı ve imana dayanan doğruluğun mirasçısı oldu."* (İbr.11: 6-7)

Burada Nuh masalının Tevrat'taki versiyonu öne çıkarılmaktadır. Bu Musa versiyonu: *"Tanrı Nuh'a, "İnsanlığa son vereceğim" dedi, "Çünkü onlar yüzünden yeryüzü zorbalıkla doldu. Onlarla birlikte yeryüzünü de yok edeceğim. Ama seninle bir antlaşma yapacağım. Oğulların, karın, gelinlerinle birlikte gemiye bin."* (Yar.6: 13-18) bu minval üzerinden yürürken, Sümer versiyonunda ise tanrıların rekabetinin oynadığı rolün öne çıkarıldığını daha önce anlatmıştık... Buradaki imanın temelinin korku olduğunu İncil yazarları da kabul etmektedirler. Evet, tüm dinlerdeki iman sorgusuz sualsiz kabul etme, esasta korkunun yarattığı temel üzerine inşaa edilmiştir. Korkunun etkisi geçtiği oranda sorgu ve sual daha fazla etkin olmakta, iman yerini araştırmaya, incelemeye ve öğrenerek bilmeye bırakmaktadır.

*"İman sayesinde Sara'nın kendisi de kısır ve yaşı geçmiş olduğu halde vaat edeni güvenilir saydığından çocuk sahibi olmak için güç buldu... Böylece tek bir adamdan, üstelik ölüden farksız birinden gökteki yıldızlar, deniz kıyısındaki kum kadar sayısız torun meydana geldi."* (İbr.11: 11-12)

Bugün iman etseniz bile, yaşı geçmemiş olsa da, "kısır " bir kadının herhangi bir tıbbi müdahale olmaksızın hamile kalması, çocuk doğurması madden mümkün değildir. Bir an için yukardaki abartıyı bir kenara bırakalım, "ölüden farksız" (99 yaşındaki İbrahim kast ediliyor) birinden nesil devamı beklemek, hoca misali göle maya çalmanın da ötesinde bir durumdur. Güç yoksa birilerinin vaadiyle güç oluşmaz. Bu Sara/İbrahim'in iman masallarına Tevrat incelememiz sırasında da değinmiştik.

*"İbrahim sınandığı zaman imanla İshak'ı kurban olarak sundu. Vaatleri almış olan İbrahim biricik oğlunu kurban etmek üzereydi... Oysa Tanrı ona, "Senin soyun İshak'la sürecek" demişti."* (İbr.11: 17- 18)

Bu olaya da değinmiştik. Yalnız bir ekleme yapalım, İshak'ın devreye sokulmasıyla İsmail devre dışı kalmıştı, çünki o cariye/köle Hacer'den olmuştu. Daha sonra gelişen İslam dini ise, İbrahim'e dayanırken, köleden olan İsmail'i kutsallaştırdı. Böylece tek tanrıya iman eden iki soy, iki din oluştu.

*"İbrahim Tanrı'nın ölüleri bile diriltebileceğini düşündü; nitekim İshak'ı simgesel şekilde ölümden geri aldı."* (İbr.11: 19)

Tevrat verilerine göre İbrahim'i harekete geçiren dürtü mal-mülk dürtüsüydü. Malı mülkü düşündüğü için bu "sınamaya" rıza göstermiştir. Çünki Rab'i ona "inancının" karşılığını (Yar.22: 17) *"seni fazlasıyla kutsayacağım; soyunu göklerin yıldızları, kıyıların kumu kadar çoğaltacağım. Soyun düşmanlarının kentlerini mülk edinecek."* sözünü verdi. İbrahim'deki bu mal-mülk sevdası, korkusunun yersiz olduğunu anlamasına yardımcı olmuş, öyle imana gelmiş ve böylece "sınava" girmeyi kabul etmiştir.

*"Musa büyüyünce iman sayesinde firavunun kızının oğlu olarak tanınmayı reddetti... Bir süre için günahın sefasını sürmektense, Tanrı'nın halkıyla birlikte baskı görmeyi yeğledi... Mesih uğruna aşağılanmayı Mısır hazinelerinden daha büyük zenginlik saydı. Çünkü alacağı ödülü düşünüyordu."* (İbr.11: 24-26)

Musa'nın kimin oğlu olduğu Tevrat bilgilerine göre iman ile alakalı bir durum değildir. O zaten *"Bu bir İbrani çocuğu"* dur. (Çık.2: 5-10). Musa ile Mesih benzetmesi hiç te uyum göstermemektedir. Mesih

uğruna Musa'nın aşağılanması madden mümkün değildir. Çünki İsa Musa'dan 1500 yıl sonra dünyaya gelmiştir. Dünyada olmayan birinin uğruna aşağılanma burada olduğu gibi ancak iman ile mümkün kılınmaktadır.

*"İlk doğanları öldüren melek İsraililer'e dokunmasın diye Musa imanla, Fısıh kurbanının kesilmesini ve kanının kapılara sürülmesini sağladı."* (İbr.11: 28)

İlk doğanları öldüren/öldürten Rab'dır. Tevrat'taki anlatıma göre Rab' Mısırlıları cezalandırmak için *"O gece Mısır'dan geçeceğim. Hem insanların hem de hayvanların bütün ilk doğanlarını öldüreceğim. Mısır'ın bütün ilahlarını yargılayacağım. Ben RAB'bim" ... Gece yarısı RAB tahtında oturan firavunun ilk çocuğundan zindandaki tutsağın ilk çocuğuna kadar Mısır'daki bütün insanların ve hayvanların ilk doğanlarını öldürdü. "* (Çık.12: 12-29). Rab'ın bu yola neden başvurduğu ise Say. 3: 13 te *"Çünkü bütün ilk doğanlar benimdir. Mısır'da ilk doğanların hepsini yok ettiğim gün, İsrail'de insan olsun hayvan olsun bütün ilk doğanları kendime ayırdım. Onlar benim olacak. Ben RAB'bim."* diye açıklanıyor. Burada bir çeşit tanrılar arası rekabet söz konusudur. Bu rekabette ise, mal-mülk sahiplenme yine ön plandadır. Yani İsrail'lilerin bu cezalandırmadan muaf tutulması, imanla değil, İsrail halkının Rab'inin halkı olmasındadır. Bu kendi dışındakilere yaşam alanını daraltma değil de nedir? Bugün de dinler arasındaki rekabet aynı mantığı içermektedir.

Davut ve Golyat

*"Bunlar iman sayesinde ülkeler ele geçirdiler, adaleti sağladılar, vaat edilenlere kavuştular, aslanların ağzını kapadılar"* (İbr.11: 33.)

Ülkelerin nasıl ele geçirildiğini Tevrat incelememizde aktarmıştık. Zorbalık yağma-talan kökten yok etme vb. Savaş yöntemlerinin öne çıktığını gördük. Bugün de özde değişen fazla bir şey yoktur. Yine daha fazla kâr, daha fazla mülk için yürüyen savaşlarda din bayrağı ön saflardadır. Barış için söylenen her vaaz arka cephesinde savaş kışkırtıcı dini motivler barındırır. Kazanma tanrıya olan "iman"ın gücüne, kaybetme ise "iman"ın zayıflığına yorumlanabilmektedir. Bu, aynı dinlerin farklı mezhepleri için de geçerlidir. Şiiler Sünnilere karşı, Katolikler Ortodokslara ve tersi vb. karşı kan dökme vs. durumu kesintisiz devam etmektedir.

BÖLÜM 12

Rab Sevdiklerini Terbiye Eder

*"Size oğullar diye seslenen şu öğüdü de unuttunuz: "Oğlum, Rab'bin terbiye edişini hafife alma, Rab seni azarlayınca cesaretini yitirme... Çünkü Rab sevdiğini terbiye eder, Oğulluğa kabul ettiği herkesi cezalandırır." Herkesin gördüğü terbiyeden yoksunsanız, oğullar değil, yasadışı evlatlarsınız."* (İbr.12: 5-8)

Bu ne biçim sevgi? Bu ne biçim terbiye? Herkesin gördüğü normal terbiyede sevgi öncelikli olmalı ki, nesiller birbirine saygılı davransın. Eziyet veren bir terbiye içinde sevgiyi barındırmaz. Kini nefreti barındırır. İçinde nefret ve kin olan terbiye sizde kalsın, sevgi ile beslenmiş bir terbiye ile *"yasa dışı evlatlar"* olmaya razıyız.

*"Kimse fuhuş yapmasın ya da ilk oğulluk hakkını bir yemeğe karşılık satan Esav gibi kutsal değerlere saygısızlık etmesin... Biliyorsunuz, Esav daha sonra kutsanma hakkını miras almak istediyse de geri çevrildi. Kutsanmak için gözyaşı döküp yalvarmasına karşın, vermiş olduğu kararın sonucunu değiştiremedi."* (İbr.12: 16-17)

Biz de isteriz kimse "fuhuş yapmasın" ama "fuhuş" ile Esav olayı hiçbir şekilde "kutsal değerlere saygısızlık" olarak birleştirilemez. İncil yazarları burada benzemeyenleri benzetmekte, Tevrat'taki Esav olayını altüst etmektedir. Tevrat'taki Esav olayının kendisinin bir bölümünü sorunun anlaşılması için aynen aktarıyoruz:

Tevrat'ta Yakup'la Esav

*"İshak karısı için RAB'be yakardı, çünkü karısı kısırdı. RAB İshak'ın yakarışını yanıtladı, Rebeka hamile kaldı.* (Kaynanası Sara gibi.. BN)... *RAB onu şöyle yanıtladı: "Rahminde iki ulus var, Senden iki ayrı halk doğacak, Biri öbüründen güçlü olacak, Büyüğü küçüğüne hizmet edecek."...İlk doğan oğlu kıpkırmızı ve tüylüydü; kırmızı bir cüppeyi andırıyordu. Adını Esav koydular."Esav": "Tüylü" anlamına gelir... Sonra kardeşi doğdu. Eliyle Esav'ın topuğunu tutuyordu. Bu yüzden İshak ona Yakup adını verdi. Rebeka doğum*

*yaptığında İshak altmış yaşındaydı…*(Babası İbrahim değil mi? - Armut dibine düşmüş…- BN) *"Yakup": "Topuk tutar" ya da "Hileci" anlamına gelir… Çocuklar büyüdü. Esav kırları seven usta bir avcı oldu… Yakup'sa hep çadırda oturan sakin bir adamdı.* (Habil, Kayin benzeri BN) *İshak Esav'ı daha çok severdi, çünkü onun getirdiği av etlerini yerdi. Rebeka ise Yakup'u severdi.* (çıkar ilişkisi... - BN).. *Bir gün Yakup çorba pişirirken Esav avdan geldi. Aç ve bitkindi… Yakup'a, "Lütfen şu kızıl çorbadan biraz ver de içeyim. Aç ve bitkinim" dedi. Bu nedenle ona Edom adı da verildi… "Edom": "Kızıl" anlamına gelir.…*(Esav sonraları Edom olarak anılır…- BN) *Yakup, "Önce sen ilk oğulluk hakkını bana ver" diye karşılık verdi… Esav, "Baksana, açlıktan ölmek üzereyim" dedi, "İlk oğulluk hakkının bana ne yararı var?"… Yakup, "Önce ant iç" dedi. Esav ant içerek ilk oğulluk hakkını Yakup'a sattı… Yakup Esav'a ekmekle mercimek çorbası verdi. Esav yiyip içtikten sonra kalkıp gitti. Böylece Esav ilk oğulluk hakkını küçümsemiş oldu."* (Yar.25: 21-34)

Şimdi böyle bir olayın "fuhuş" ile yan yana ele alınması doğru mu? Esav kardeşinden bir kâse çorba istemekle, kutsal değerlere nasıl bir saygısızlık yapmış oluyor? Kutsal değer aranacaksa, o da evdeki değerlerin paylaşılmasında herhangi bir ön koşul aranmamasıdır. Aile içi terbiye bunu gerekli kılmalı. Bizce fırsatçı olan Yakup'tur. Terbiyesizlik yapan yine Yakup'tur. "İlk oğulluk hakkıyla" mirastan daha fazla alma söz konusu olduğu için, dedesi İbrahim gibi mala-mülke tamah eden Yakup'tur. Tevrat'taki Esav olayı bununla da kalmıyor, Yakup annesi Rebeka ile işbirliği içinde bir kez daha Esav'ı oyuna getirip kendini babası İshak'a kutsatıyor. (Yar.27: 1-40). Sözün kısası İbrahim'den türeyenler O'nun yöntemlerini devam ettirmektedirler, aile içindeki mal-mülk dertleri/masalları bizlere kutsal ayetler olarak sunulmaktadır. Bu da yetmiyormuş gibi, kendi dinini diğer din üzerinden inşaa edenler, bu hikâyeleri işlerine geldiği şekilde yorumlamakta herhangi bir sakınca görmüyorlar. Daha da ilerisi bu tür hikâyelerde bugün bile kutsallık aranmasıdır.

Burada bahsi geçen Yakup daha sonra İsrail olarak anılır ve O'nun oniki oğlu, oniki oymak (kabile) oluşturarak, İsrailoğulları olarak adlandırılır. İsa'daki Oniki elçiler (havariler), İslamdaki Oniki İmamların çıkış noktası Yakup'un oniki oğullarıdır.

Devamla;

*„Bunları söyleyeni reddetmemeye dikkat edin. Çünkü yeryüzünde kendilerini uyaranı reddedenler kurtulamadılarsa, göklerden bizi uyarandan yüz çevirirsek, bizim de kurtulamayacağımız çok daha kesindir… Çünkü Tanrımız yakıp yok eden bir ateştir."* (İbr.12: 25-29)

Ceza hazır... Zaten ilkel insanların ateşe tapması bundan, yok olma korkusundandı. İncil yazarları da bu ilkelliği bildikleri için insanların bu yanına vurgu yapmayı ihmal etmiyorlar. Bir anlamda ilkellik geleneğini devam ettiriyorlar.

BÖLÜM 13

Son Öğütler

İncil'de yazılanlar;

*„Kardeş sevgisi sürekli olsun… Herkes evliliğe saygı göstersin. Evlilik yatağı günahla lekelenmesin. Çünkü Tanrı fuhuş yapanları, zina edenleri yargılayacak… Yaşayışınız para sevgisinden uzak olsun. Sahip olduklarınızla yetinin. Çünkü Tanrı şöyle dedi: "Seni asla terk etmeyeceğim, Seni asla yüzüstü bırakmayacağım… Çeşitli garip öğretilerin etkisine kapılıp sürüklenmeyin. Yüreğin yiyeceklerle değil, Tanrı lütfuyla güçlenmesi iyidir. Yiyeceklere güvenenler hiçbir yarar görmediler."* (İbr.13: 1-9)

Buradaki kardeş sevgisi Hıristiyanların kendi arasındaki sevgidir. Yoksa genel bir „kardeş" sevgisi değildir. Nedense iman edilenin arkasında hep mal var olmuştu. En imanlısı İbrahim. Bu imanı sayesinde bedensel (Hacer) ve mülksel (ganimetler) olarak mükâfatlandırılmıştır. Yaşamak için gerekli olan besin yiyeceklerden alınır. Sonra da aynı değil mi? Yarar, zarar ilişkisinde hakkını aramama, varolanla yetinme vaazları, tanrı lütufları karın doyurmadığı için, daha zararlıdır. Çünki yatıştırıcı, uyutucu özelliğe sahiptir. Yiyecekler ne de olsa karın doyurur!

*„Yanınıza tez zamanda dönebilmem için dua etmenizi özellikle rica ediyorum. Kardeşimiz Timoteos'un salıverildiğini bilmenizi istiyorum. Yakında yanıma gelirse, onunla birlikte sizi görmeye geleceğim… Önderlerinizin hepsine ve bütün kutsallara selam söyleyin. İtalya'dan olanlar size selam ederler."* (İbr.13: 19-24)

Mektubun bu son bölümündeki anlatım ve ifade tarzı Pavlus'un anlatımına benziyor, çünki buradaki "tez zamanda dönebilme" vurgusu tutsak olduğunu hatırlatır gibi duruyor… İsmini gizlemesinde tek amaç, mektuptaki Musa'ya doğrudan saldırıların etkisinden korkulması olsa gerek. Buradaki vurgu da bu mektubun Pavlus tarafından yazıldığını tezine bir destek olabilir... Elçilerin içinde İtalya'yı anlatan yegâne kişinin Pavlus olması da

bu tezi güçlü kılmaktadır. Katolik kilisesi 17. yy'a kadar bu mektubu Pavlus'un yazdığını söylerken, 17. yy.'dan sonra bu mektubun Pavlus adı altında öğrencileri tarafından yazıldığı ileri sürülmüştür. Yani kimin yazdığı açık olmasa bile, kilise tarafından İncil'in parçası olarak kabul edilmektedir.

YAKUP'UN MEKTUBU

Bu mektubun İsa nın kardeşi olduğu ileri sürülen Yakup tarafından yazıldığı söylenir... Ama bilindiği

gibi dört ana İncil'de çok Yakup var. İshak oğlu „dalavereci" Yakup'u dışta tutarsak, İsa'nın kardeşi Yakup …( *Mat.13: 55) "Marangozun oğlu değil mi bu? Annesinin adı Meryem değil mi? Yakup, Yusuf, Simun ve Yahuda O'nun kardeşleri değil mi?"* Elçiler içinde Yakup (Mat:4:21/17:1/26:37) isimlerine rastlanır. Ama Kral Hirodes tarafından öldürülen de bu elçilerden sayılan Yakup'tur. Bu mektup İncil'e girdiğine göre yazarının önemli bir şahsiyet olması normal. Mektupta yeralanlara gelince:

BÖLÜM 1

İncil'de yazılanlar;

*"Tanrı'nın ve Rab İsa Mesih'in kulu ben Yakup, dağılmış olan on iki oymağa selam ederim… Çünkü bilirsiniz ki, imanınızın sınanması dayanma gücünü yaratır… İçinizden birinin bilgelikte eksiği varsa, herkese cömertçe, azarlamadan veren Tanrı'dan istesin; kendisine verilecektir. … Düşkün olan kardeş kendi yüksekliğiyle, zengin olansa kendi düşkünlüğüyle övünsün. Çünkü zengin kişi kır çiçeği gibi solup gidecek… Ayartılan kişi, "Tanrı beni ayartıyor" demesin. Çünkü Tanrı kötülükle ayartılmadığı gibi kendisi de kimseyi ayartmaz. Herkes kendi arzularıyla sürüklenip aldanar**a**k ayartılır… Sonra arzu gebe kalır ve günah doğurur. Günah olgunlaşınca da ölüm getirir."* (Yak.1: 1-15)

Bu Yakup İshak'tan olma iki oymağı temsil eden oğulların babası değildir. Dağıldığı söylenen İbrahim'in torunu Yakup'tan (İsrail'den) doğan 12 İsrailoğlunun birbirinden ayrılması, ayrı kabile kurması, İsrailoğulları kavramının türetildiği kişidir.

Cömertlik meselesine gelince, önceki ayetlerde ve onlara temel olan Tevrat'ta gördük ki, Rab' hep varolana cömert davranmıştır... Hâlâ durumda değişiklik olmamıştır. İmanın sınanması dayanma gücünü artırmaz, sadece korkuyu artırır. Tanrının isteyene değil de, paranın parayı çektiği misali, varolana verdiğini defalarca anlattık. Maalesef zengin olanın kırçiçeği gibi solması bir yana, bahçe gülleri gibi açtığı tarihi gerçektir. Ayartma ile ilgili olarak, Rab'in ayartmak için (O'nun buna sınav anlamı da yüklediği de olmuştur) nasıl tuzaklar kurduğunu bir dizi ayette gösterdik. En basiti cennetten kovulma ile ilgili olarak, şeytan ile işbirliği içinde nasıl ayartmalar yaptığını tekrarlamaya gerek yok. Doğru, sonuçta düşünen beyin kendi iç çelişmesi ile "arzularına sürüklenir". Fakat her arzulanan şey günah üretmez. Arzulanana somut bakmak lazım. Günahın "olgunlaşması" ne demek? Herşeyi yaratan ve

herşeye muktedir olan, ölüme yol açan bir günahı neden olgunlaşsın diye bekler, bu ayartma olmuyor mu? Yoksa herşeye kadirlik, insanın Rab'ine yüklediği bir kudret mi? Arzulanandan kasıt belden aşağı ise ki, Almancada (Begierde) şehvet (cinsel istek) olarak yazılı, yani İncil yazarı Yakup, sorunu belden aşağı görmektedir. Zaten polygaminin (çok eşlilik) hâkim olduğu bir dönemde, bir bütün olarak keşişlik önermek mümkün olmadığı için evlilik kutsanmaktadır.

BÖLÜM 2

Ayrım Yapmayın

İncil'de yazılanlar;

*"Kardeşlerim, yüce Rabbimiz İsa Mesih'e iman edenler olarak insanlar arasında ayrım yapmayın. … Toplandığınız yere altın yüzüklü, şık giyimli bir adamla kirli giysiler içinde yoksul bir adam geldiğinde, şık giyimliye ilgiyle, "Sen şuraya, iyi yere otur", yoksula da, "Sen orada dur" ya da "Ayaklarımın dibine otur" derseniz, aranızda ayrım yapmış, kötü düşünceli yargıçlar gibi davranmış olmuyor musunuz?.. Dinleyin, sevgili kardeşlerim: Tanrı, bu dünyada yoksul olanları imanda zenginleşmek ve kendisini sevenlere vaat ettiği egemenliğin mirasçıları olmak üzere seçmedi mi?"* (Yak.2: 1-5)

Önerme çok güzel. Malın-mülkün egemen olduğu, insanların varlıklarıyla değer bulduğu bir toplumda ayrım yapma bakalım. Kilisede sıradan insanın ağırlanmasıyla zenginin ağırlanması bir ve aynı mı? Tanrının İbrahim'e verdiği vaatler içinde O'na "*Soyun düşmanlarının kentlerini mülk edinecek.* " ne anlam ifade ediyordu? Fazla lafa gerek yok. İşte sana ayrım; yoksula iman, zengine han ve hamam!

*"Komşunu kendin gibi seveceksin" diyen Kutsal Yazı'ya uyarak Kralımız Tanrı'nın Yasası'nı gerçekten yerine getiriyorsanız, iyi ediyorsunuz." (*Yak.2: 8)

Kral kim Musa mı, yoksa İsa mı? Çünki Kutsal Yasa'da bunu söyleyen Musa'dır. Ama bunların ikisinin de kral olmadıklarını biliyoruz. Burda görüyoruz ki, Rab'in/Tanrının egemenlik biçimleri de krallıkta söz konusu. İnsani bir egemenlik biçimi! Mektup yazarı Yakup istemeyerek te olsa, tanrıya insani bir meziyet yüklemiştir.

*"Nitekim "Zina etmeyeceksin" diyen, aynı zamanda "Adam öldürmeyeceksin" demiştir. Zina etmez, ama adam öldürürsen, Yasa'yı yine de çiğnemiş olursun."* (Yak.2: 11)

Bu mektupta da bir anlamda 10 Emir, yani yasa reklamı var. 10 Emir işlerine geldiği yerde kullanılmaktadır. Kural konulmuş ve bütünlük arzediyorsa, birini çiğnemek İncil yazarına göre tüm yasayı çiğnemektir. "Zina etmeyeceksin", "Adam öldürmeyeceksin" ile "Komşunu kendin gibi seveceksin" kurallarındaki insani olumsuzluklar aynı ağırlıkta ele alınabilinir mi? Bizce her madde kendi kapsamı içinde değerlendirilmeli, toptancılık yapılmamalıdır. Dinler genelleştirmeyi sever. Bir günahla cehenneme, bir sevapla cennete gidilebilir. Bu konuda Tevrat incelememizde soruna yeterince değinmiştik, devam ediyoruz..

İman ve Eylem

İncil'de yazılanlar;

*"Bir erkek ya da kız kardeş çıplak ve günlük yiyecekten yoksunken, içinizden biri ona, "Esenlikle git, ısınmanı, doymanı dilerim" der, ama bedenin gereksindiklerini vermezse, bu neye yarar? Sen Tanrı'nın bir olduğuna inanıyorsun, iyi ediyorsun. Cinler bile buna inanıyor ve titriyorlar!.. Ey akılsız adam, eylem olmadan imanın yararsız olduğuna kanıt mı istiyorsun?.. Atamız İbrahim, oğlu İshak'ı sunağın üzerinde Tanrı'ya adama eylemiyle aklanmadı mı? (*zenginleşti demek daha doğru… - BN) *Görüyorsun, onun imanı eylemleriyle birlikte etkindi; imanı eylemleriyle tamamlandı… Görüyorsunuz, insan yalnız imanla değil, eylemle de aklanır… Aynı biçimde, ulakları konuk edip değişik bir yoldan geri gönderen fahişe Rahav da bu eylemiyle aklanmadı mı?"* (Yak.2: 15-16-25)

Demek ki boş laf karın doyurmuyor muş! Önceki mektupta yiyeceklere tamah etmeyin diyenler de bunlar. İman eylem bağlamında Pavlus'tan farklı bir yaklaşım… Rahav olayı kutsal kitap Tevrat'ta iki anlamda geçer; birinde Kral Yeşu/ peygamberin iki casusunu saklayan ve bunun karşılığı ailesine dokunulmamasını talep eden bir fahişedir… İmanla-aklanmayla hiçbir ilgilisi yoktur. (Yeşu. 2: 1-24) . İkinci olarak Eyüp kitabında *"Rahav": Kenan efsanelerinde geçen kaos ve kötülük güçlerini simgeleyen bir deniz canavarı."*dır (Eyüp. 9: 13 ) ve Mezmurlarda *"Rahav": Mısır'ı simgeliyor.*" (87: 4) *"Rahav": Deniz, canavarı ya da Mısır gibi güçlü düşmanları kastediyor."* (89: 10) yani anlatılan fahişe olayında ve „canavar" isimlendirmesinde herhangi bir aklanma vs. söz konusu değildir.

BÖLÜM 3

Dizginlenemeyen Dil

İncil'de yazılanlar;

*„Bunun gibi, dil de bedenin küçük bir üyesidir, ama büyük işlerle övünür. Düşünün, küçücük bir kıvılcım*

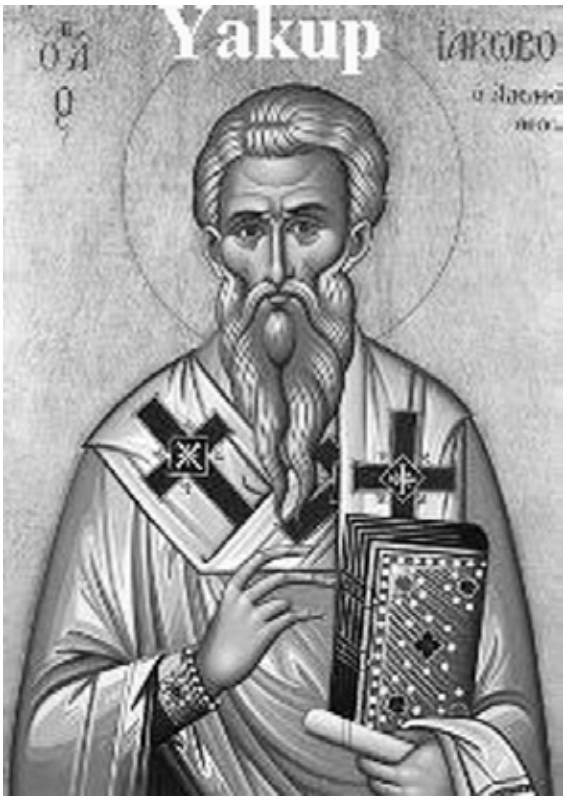


*koca bir ormanı tutuşturabilir… Dil de bir ateş, bedenimizin üyeleri arasında bir kötülük dünyasıdır. Bütün varlığımızı kirletir. Cehennemden alevlenmiş olarak yaşamımızın gidişini alevlendirir. … Bize boyun eğmeleri için atların ağzına gem vururuz, böylece bütün bedenlerini yönlendiririz… Ama dili hiçbir insan evcilleştiremez. Dil öldürücü zehirle dolu, dinmeyen bir kötülüktür… Dilimizle Rab'bi, Baba'yı överiz. Yine dilimizle Tanrı'ya benzer yaratılmış insana söveriz. Bir pınar aynı gözden tatlı ve acı su akıtır mı? … Çünkü nerede kıskançlık, bencillik varsa, orada karışıklık ve her tür kötülük vardır… Ama gökten inen bilgelik her şeyden önce paktır, sonra barışçıldır, yumuşaktır, uysaldır. Merhamet ve iyi meyvelerle doludur. Kayırıcılığı, ikiyüzlülüğü yoktur."* (Yak.3: 5-17)

Dil/lisan bir konuşma aracıdır ve beyinin verdiği emirlerle yönlendirilir. İnsanın düşünme aracı olan beyinin gelişmesi toplumsal ilişkilerle doğru orantılıdır. Verileni, sunulanı alır ve gerektiğinde söze (dile) dönüştürerek karşısındakine sunar. Üretimden doğan ve gelişen insan ilişkileri geliştikçe kullandığı söz/dil de gelişmiş, çeşitli kültürlerle sonraki nesillere ulaştırılmıştır. Övmek de, sövmek de insanın gelişimiyle ilgilidir. İlla da ateş kusacak diye kötüye yorumlanmamalı. Farklı tanrıların ve inançların olduğu koşullarda bu farklılıkları kabul etmek, onunla birlikte yaşamak tolerans gerektirir. İşte bu hoşgörüden uzak yaklaşımlar, farklı sözler söylediğinde hemen „Tanrıya dil uzatılıdığı" gerekçesiyle ateş püskürürler. „Babayı övmek" de, „insana sövmek" de genelleştirilemez. Din adına konuşanlar genelleştirme işlerine yaradığı için, sıkça başvurdukları bir yöntemdir. Yakup da bu mektupta bunu yapmaktadır. Yanlış benzetmelere bir örnek daha sunulmakta, dil pınara benzetilmektedir.

*„Ama gökten inen bilgelik her şeyden önce paktır, sonra barışçıldır, yumuşaktır, uysaldır. Merhamet ve iyi meyvelerle doludur. Kayırıcılığı, ikiyüzlülüğü yoktur."* ile ilgili olarak; burda sunulanın öyle olmadığını defalarca gösterdik. Aslında mecazi anlamında kıskançlık, bencillik ve her türlü kötülük gökten indirilen „*bilgelikte*" dir, çünki yeryüzündeki tüm kötülüklerin anası olan üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti gizleyen bu „bilgelik"tir!

BÖLÜM 4
Tanrı'ya Bağımlı Olun
İncil'de yazılanlar;

*„Bir şey arzu ediyor, elde edemeyince adam öldürüyorsunuz. Kıskanıyorsunuz, isteğinize erişemeyince çekişip kavga ediyorsunuz. Elde edemiyorsunuz, çünkü Tanrı'dan dilemiyorsunuz… Dilediğiniz zaman da dileğinize kavuşamıyorsunuz. Çünkü kötü amaçla, tutkularınız uğruna kullanmak için diliyorsunuz… Ey vefasızlar, dünyayla dostluğun Tanrı'ya düşmanlık olduğunu bilmiyor musunuz? Dünyayla dost olmak isteyen, kendini Tanrı'ya düşman eder… Sizce Kutsal Yazı boş yere mi şöyle diyor: "Tanrı içimize koyduğu ruhu kıskançlık derecesinde özler." Tanrı içimize koyduğu ruhu kıskançlık derecesinde özler" ya da "Tanrı'nın içimize koyduğu ruh kıskançlığa çok eğilimlidir".* (Yak.4: 2-5)

Arzu edilen, kıskanılan, elde edilemeyen dilediğinde kavuşulamayan nedir? Dünya nimetleri değil mi? İçimize ruh konulmasına gerek yok, beden yaşadığı sürece ihtiyaç duyduğu şeyleri hep ister, birinde olup birinde olmayınca ne olur? „Kıyamet ondan kopar" olur!.. Değil mi? Tanrı bunu bilmiyor mu? „İçimize koyan" O değil mi? Biliyorsa neden müdahale etmiyor? Neden meretin içimizden çıkmasını sağlamıyor? Yoksa çıkar mı söz konusu?

*„Dinleyin şimdi, "Bugün ya da yarın filan kente gideceğiz, orada bir yıl kalıp ticaret yapacak, para kazanacağız" diyen sizler, yarın ne olacağını bilmiyorsunuz. Yaşamınız nedir ki? Kısa süre görünen, sonra yitip giden buğu gibisiniz… Bunun yerine, "Rab dilerse ya-*

*şayacak, şunu şunu yapacağız" demelisiniz."* (Yak.4: 13-15)

Herhangi bir plan yapmanın ne zararı var. Bugün gelinen yerde plansız yaşamanın zorluklarını görebilmek mümkün. Mektup yazarı kendi durumunu dolambaçlı anlatıyor. İşte size „inşallah" ın çıkış öyküsü. Elbette her canlı doğa yasası gereği, bugün var, yarın yok! Durum bu diye tembel tembel oturalım mı? Kader denilene boyun mu eğelim?

BÖLÜM 5

Zenginlere Uyarı

İncil'de yazılanlar;

*„Dinleyin şimdi ey zenginler, başınıza gelecek felaketlerden ötürü feryat edip ağlayın… Bu son çağda servetinize servet kattınız… İşte, ekinlerinizi biçen işçilerin haksızca alıkoyduğunuz ücretleri size karşı haykırıyor. Orakçıların feryadı Her Şeye Egemen Rab'bin kulağına erişti… Yeryüzünde zevk ve bolluk içinde yaşadınız. Boğazlanacağınız gün için kendinizi besiye çektiniz... Size karşı koymayan doğru kişiyi yargılayıp öldürdünüz. Sabredin … Öyleyse kardeşler, Rab'bin gelişine dek sabredin. Bakın, çiftçi ilk ve son yağmurları alıncaya dek toprağın değerli ürününü nasıl sabırla bekliyor!.. Siz de sabredin. Yüreklerinizi güçlendirin. Çünkü Rab'bin gelişi yakındır. Kardeşler, yargılanmamak için birbirinize karşı homurdanmayın. İşte, Yargıç kapının önünde duruyor… Kardeşler, Rab'bin adıyla konuşmuş olan peygamberleri sıkıntılarda sabır örneği olarak alın… Sıkıntıya dayanmış olanları mutlu sayarız. Eyüp'ün nasıl dayandığını duydunuz. Rab'bin en sonunda onun için neler yaptığını bilirsiniz. Rab çok şefkatli ve merhametlidir."* (Yak.5: 1-6-11)

Bu bölümde vaaz edilen esasta Tevrat'taki Vaiz kitabından aşırma düşüncelerdir. İlk etapta sanki zenginlere karşı, işçilerin haklarını savunuyor. Hakları yenenlere önerdiği sabırdır. Hem de Rab'in gelişine kadar ki „sabır". Yani sonsuz sabır. Bu anlamda üstlenilmiş olan görev; zenginlere karşı isyanın yatıştırılmasıdır. Yaşamın tersi „ne kadar sıkıntı, o kadar mutluluk" önerilmektedir. Sonuçta verilen Eyüp örneği bile doğru konulmamaktadır. Öncelikle Tevrat incelememiz sırasında bu örnek üzerinde durduk ve sonuç olarak;

*„ Ûs ülkesinde Eyüp adında bir adam yaşardı. Kusursuz, doğru bir adamdı. Tanrı'dan korkar, kötülükten kaçınırdı.*(Eyüp.1: 3) *Yedi bin koyuna, üç bin deveye, beş yüz çift öküze, beş yüz çift eşeğe ve pek çok köleye sahipti. Doğudaki insanların en zengini oydu."* (Eyüp.1: 1-3)

*„Eyüp dostları için dua ettikten sonra, RAB onu eski gönencine kavuşturup ona önceki varlığının iki katını verdi. RAB Eyüp'ün sonunu başından bereketli kıldı. On dört bin koyuna, altı bin deveye, bin çift öküze, bin eşeğe sahip oldu. Yedi oğlu, üç kızı oldu. Bundan sonra Eyüp yüz kırk yıl daha yaşadı, oğullarını, dört göbek torunlarını gördü."* (Eyüp.42: 10-16)

Tevrat'taki abartmalar vs. den bağımsız olarak, Rab'bi Eyüp'ü bu dünyada daha da zengin yapmıştır. Yakup'tan aktardığımız ayetlerde emekçilere yapılan öneri nedir? Öldükten sonraki zenginlik, yani öbür dünyada zenginlik... Sizde kalsın, istemez!

İmanla Dua Edin

İncil'de yazılanlar;

*„İçinizden biri sıkıntıda mı, dua etsin. Sevinçli mi, ilahi söylesin… İçinizden biri hasta mı, kilisenin ihtiyarlarını çağırtsın; Rab'bin adıyla üzerine yağ sürüp onun için dua etsinler… İmanla edilen dua hastayı iyileştirecek ve Rab onu ayağa kaldıracaktır… Eğer hasta günah işlemişse, günahları bağışlanacaktır. İlyas da tıpkı bizim gibi insandı. Yağmur yağmaması için gayretle dua etti; üç yıl altı ay ülkeye yağmur yağmadı. Yeniden dua etti; gök yağmurunu, toprak da ürününü verdi."* (Yak.5: 13-18)

Pavlus ve Yakup

Dua ile aç olan doyar, hasta olan da iyileşirse, o zaman ekmeğe, doktora, ilaca ne ihtiyaç var!.. Yağmur duası olayı Tevrat'ta anlatılır, altı ay mektubu yazanların ekidir (1.Kr. 17: 1 /1 Kr. 18: 1). Şimdi biri-

leri dua etti diye yağmur yağdığı ve yağmadığı ilkel insan inancıdır, doğa şartları oluşmadan yağmurun yağmadığı artık bilinen gerçeklerdendir..Bugün de yağmur yağdıran İlyas'lar sadece yeni doğan bebelere verilen isimler olarak kalsa amenna, ama hâlâ yağmur için dualara çıkılmaktadır, buna İslam dininde hatta daha sık rastlanmaktadır.

PETRUS'UN BİRİNCİ MEKTUBU

Dört ana kitabı incelerken Petrus'tan bahsetmiştik. Bu mektubu yazan kişinin İsa'nın son akşam yemeğinde kendisini „üç kez reddedeceğini " açıkladığı 12 havariden ilki olduğu idda edilir. Yine bu Petrus İsa'nın değerlendirmesi; *„Ama İsa Petrus'a dönüp, "Çekil önümden, Şeytan!" dedi, "Bana engel oluyorsun. Düşüncelerin Tanrı'ya değil, insana özgüdür."* (Mat.16: 23) ve *"Petrus O'na, "Herkes senden ötürü sendeleyip düşse de ben asla düşmem" dedi. "Sana doğrusunu söyleyeyim" dedi İsa, "Bu gece horoz ötmeden beni üç kez inkâr edeceksin."* (Mat.26: 33-34) böyledir. Petrus mektuplarının sahte isimle yazıldıkları da iddia içindedir.

BÖLÜM 1

Göksel Miras

*„Zaman sona ererken açığa çıkarılmaya hazır olan kurtuluşa kavuşasınız diye iman sayesinde Tanrı'nın gücüyle korunuyorsunuz… Bu nedenle şimdi kİsa bir süre çeşitli denemeler sonucu acı çekmeniz gerekiyorsa da, sevinçle coşmaktasınız.„* (1.Pe.1: 5-6)

Bir kere zamanın sona ermesi ne demek? Bu tez kıyamet günü tellallarının uydurmasıdır. Acı çekmek herhangi bir şekilde üzülmek, ağrı sızı duymak, yani yaşanılan her kötü tecrübeden sonra insanın derbeder olmasına sebep olan bir his ise; bununla insan denilen yaratık nasıl sevinçle çoşabilir? Olayın doğasına aykırı! Böyle bir göksel mirası ancak duyumları dumura uğramışlar isteyebilir.

Kutsal Olun

*„Sizi çağıran Tanrı kutsal olduğuna göre, siz de her davranışınızda kutsal olun... Nitekim şöyle yazılmıştır: "Kutsal olun, çünkü ben kutsalım."… Kimseyi kayırmadan, kişiyi yaptıklarına bakarak yargılayan Tanrı'yı Baba diye çağırdığınıza göre, gurbeti andıran bu dünyadaki zamanınızı Tanrı korkusuyla geçirin."* (1.Pe.1: 15-17)

Herkes davranışta kutsal olursa aslında kutsallık denen şey de ortadan kalklar. Yanlış önermede bulunuyorsunuz! Kayırma meselesinde Tanrı'nızın çifte standart kullandığına çok örnek verdik.

*„Nitekim "İnsan soyu ota benzer, Bütün yüceliği kır çiçeği gibidir. Ot kurur, çiçek solar, Ama Rab'bin sözü sonsuza dek kalır." İşte size müjdelenmiş olan söz budur."* (1.Pe.1: 24-25)

Ot gibi olmadığımızı tarih gösterdi. Rab'in sözü denilenler de insanın yadsınamaz kültürel ürünüdür. Üstünde yaşadığımız bu gezegen varoldukça bu kültürler de varolacaktır. Yalnız arzu ve isteğimiz Tanrı kültürünün biran önce müzelik olmasıdır.

Diri Taş, Seçkin Halk

*„İnsanlarca reddedilmiş, ama Tanrı'ya göre seçkin ve değerli olan diri taşa, Rab'be gelin… O sizi diri taşlar olarak ruhsal bir tapınağın yapımında kullansın… Böylelikle, İsa Mesih aracılığıyla Tanrı'nın beğenisini kazanan ruhsal kurbanlar sunmak üzere kutsal bir kâhinler topluluğu olursunuz… Çünkü Kutsal Yazı'da şöyle deniyor: "İşte, Siyon'a bir taş, seçkin, değerli bir köşe taşı koyuyorum. O'na iman eden hiç utandırılmayacak."* (1.Pe.2: 4-6)

Önceki bölümlerde gördük ki, Petrus "sert kaya" anlamına geliyordu, demek ki Petrus ismine uysun diye taş örneğine sarılmış. Hıristiyanlık ortaya çıktığından beri ona iman eden bir avuç çıkarcı din adamlarının dışındaki milyonlar hep utandırılmıştır.

*„Sevgili kardeşler, size yalvarırım, cana karşı savaşan benliğin tutkularından kaçının. Çünkü bu dünyada yabancı ve konuksunuz. " Yöneticilere bağımlı olun; İnsanlar arasında yetkili kılınmış her kuruma - gerek her şeyin üstünde olan krala gerekse kötülük yapanların cezalandırılması, iyilik edenlerin onurlandırılması için kral tarafından gönderilen valilere Rab adına bağımlı olun."* (1.Pe.2: 11-14)

Aynı yaklaşım başından beri sapılmayan yegâne öneri -"yöneticiye", düzene uymak. Düzen kölecidir, buradaki kral Roma İmparatoru, vali de Filistin halkına zulüm eden ve İsa'yı çarmıha gerdiren Roma İmparatorunun valisidir. Rab adına bunlara bağımlı olma vaaz ediliyor. Günümüzde Katolikler için kilisenin Vatikan'daki Papası, Ortodokslar için kilisenin İstanbul'daki Rum Fener Patriği de aynı şeyleri vaaz etmiyor mu? Türkiye'de diyanet işleri başkanlarının vaaz ettiği de bunlardan farklı değildir.

*"Haksız yere acı çeken kişi, Tanrı bilinciyle acıya katlanırsa, Tanrı'yı hoşnut eder… Çünkü günah işleyip dövüldüğünüzde dayanırsanız, bunda övülecek ne var? Ama iyilik edip acı çektiğinizde dayanırsanız, Tanrı'yı hoşnut edersiniz."* (1.Pe.2: 19-20)

Gaddar tanrı, haksızlıkları onaylayan, ondan hoş-

nut tanrı! İşte yine Yahudilik /İslam ile Hıristiyanlık arasındaki fark; iyilik yap acı çek! Böylece çektiğin acı oranında günahlarından arınır İsa'ya ulaşırsın!

BÖLÜM 3

Karı Koca İlişkileri

*„Bunun gibi, ey kadınlar, siz de kocalarınıza bağımlı olun. Öyle ki, kimileri Tanrı sözüne inanmasa bile, Tanrı korkusuna dayanan temiz yaşayışınızı görerek söze gerek kalmadan karılarının yaşayışıyla kazanılsınlar. "*(1.Pe.3: 1-2)

Kadını kocaya tabi kılan aynı nasihat. *„Karılarının yaşayışıyla kazanılan"* erkek eğemenliği.

*„Göğe çıkmış olan Mesih Tanrı'nın sağındadır. Bütün melekler, yetkiler ve güçler O'na bağlı kılınmıştır."* (1.Pe.3: 22)

Tanrı tahtında sağcılık devam ediyor. Tanrı tüm imkânlarını Mesih'e sunmasına rağmen 2 bin yıldır bir türlü gelemez oldu, acaba bunun sebebi rahatı yerinde olması mıdır?

BÖLÜM 4

Tanrı için Yaşamak

*„Mesih bedence acı çektiğine göre, siz de aynı düşünceyle silahlanın. Çünkü bedence acı çekmiş olan, günaha sırt çevirmiştir."* (1.Pe.4: 1)

O acı çektiği için Mesih'i peygamber-tanrının oğlu yaptınız. Biz çekersek ne olacak, acılar yanımıza kâr mı kalacak?

Mesih Uğruna Acı Çekmek

*„Sevgili kardeşlerim, sınanmanız için size giydirilen ateşten gömleği, size garip bir şey oluyormuş gibi yadırgamayın. Mesih'in adından ötürü hakarete uğrarsanız, ne mutlu size! Çünkü Tanrı'nın yüce Ruhu üzerinizde bulunuyor."* (1.Pe.4: 12-14)

Hani Mesih herkes için acıyı tatmıştı? Yeniden tattırmanın anlamı ne? Sınanmak için illa da „ateşten gömleği" giyinmek gerekli mi? Petrus'un bu mektubunda; hep birbirine benzer/birbirinden aşırılmış itaat buyuran cümleler mevcuttur.

## PETRUS'UN İKİNCİ MEKTUBU

BÖLÜM 1

*„İsa Mesih'in kulu ve elçisi ben Simun Petrus'tan Tanrımız ve Kurtarıcımız İsa Mesih'in doğruluğu sayesinde bizimkiyle eşdeğer bir imana kavuşmuş olanlara selam!"* (2.Pe.1: 1)

Pavlus'la başlayan İsa'ya kulluk Petrus'ta da devam etmektedir. Burdan çıkan sonuç hem Tanrıya hem de İsa Mesih'e kulluktur. Bir kölenin iki sahibi olur mu? Din adına konuşanlar diyorsa olur!

Tanrısal Çağrı

*„Kendi yüceliği ve erdemiyle bizi çağıranın tanrısal gücü, kendisini tanımamız sonucunda yaşamamız ve Tanrı yolunda yürümemiz için gereken her şeyi bize verdi."* (2.Pe.1: 3)

Madem size tanrı yolunda yürümeniz için gereken herşey verildi, ee o zaman daha ne istiyorsunuz, bunca lafa ne gerek var?

*"Rabbimiz İsa Mesih'in kudretini ve gelişini size bildirirken uydurma masallara başvurmadık. O'nun görkemini gözlerimizle gördük. Öncelikle şunu bilin ki, Kutsal Yazılar'daki hiçbir peygamberlik sözü kimsenin özel yorumu değildir… Çünkü hiçbir peygamberlik sözü insan isteğinden kaynaklanmadı. Kutsal Ruh tarafından yöneltilen insanlar Tanrı'nın sözlerini ilettiler."* (2.Pe.1: 16-21)

Demek ki o dönemde de anlatılanların uydurma masallar olduğunu ileri sürenler olmuş ki, böyle bir savunmaya ihtiyaç duymuşlar. Her türlü peygamberlik elbette insanların yorumudur. Onlar adına yazılan tüm kutsal kitaplar da insanların özel yorumlarıdır. Başka türlüsü de mümkün değildir. Sorun kime ne yararı var? Elbette kültürel birer eser olarak kaldıkları sürece problem yok. Ama onlara dayanarak yaşam tarzı belirleme gündeme geldiğinde sorunlar kendini dayatmakta, yorumlar, eklemeler, çıkarmalar yapılmaktadır. Yoksa dinlerdeki reform hareketlerinin bir anlamı olmaz!

BÖLÜM 2

Yanlış Öğreti Yayanların Yıkımı

İncil'de yazılanlar;

*"Ama İsrail halkı arasında sahte peygamberler vardı; tıpkı sizin de aranızda yanlış öğreti yayanlar olacağı gibi. Bunlar kendilerini satın alan Efendi'yi bile yadsıyarak gizlice aranıza yıkıcı öğretiler sokacaklar. Böyleleri kendi başlarına ani bir yıkım getirecek… Birçokları da onların sefahatine kapılacak. Onların*

*yüzünden gerçeğin yoluna sövülecek… Açgözlülüklerinden ötürü uydurma sözlerle sizi sömürecekler. Onlar için çoktan beri verilmiş olan yargı gecikmez. Onları bekleyen yıkım da uyuklamaz. Tanrı günah işleyen melekleri esirgemedi; onları cehenneme atıp karanlıkta zincire vurdu. Yargılanıncaya dek orada tutulacaklar. .. Tanrı eski dünyayı da esirgemedi. Ama tanrısızların dünyasına tufanı gönderdiğinde, doğruluk yolunu bildiren Nuh'u ve yedi kişiyi daha korudu… Sodom ve Gomora kentlerini yakıp yıkarak yargıladı. Böylece tanrısızların başına geleceklere bir örnek verdi… Ama ilke tanımayan kişilerin sefih yaşayışından azap duyan doğru adam Lut'u kurtardı."* (2.Pe.2: 1-7)

Hep aynı kaygı. İncil öğretileri Musa'nın Yahudiliğine nerede ve ne derece aykırı ise, İncil'den sonrakilerin ileri süreceği uydurma öğretiler de İncil savunucularına göre o derece sövgü ve uydurma öğretiler olarak duracaktır. Zaten hep böyle olmamış mıdır? Musa Firavunların inancını yadsımış, İsa temeli Musa olsa da O'nun kurallarının üzerine, kendi kurallarını getirerek Musa'yı yadsımış, Muhammed ise, Musa ve İsa'yı peygamber görmesine rağmen kendi kurallarıyla Musa ve İsa'yı yadsımıştır.

Sodom ve Gomora'nın yerle bir edilmesinin nedeni orada homoseksüelliğin yaygın olmasıdır. (Yar.19:4-20). Yukardaki alıntıdaki "sefih yaşayış" tam doğru tercüme değildir. Çünki Almanca (schaendlichen Leute) karşılığı "utanç verici / rezil yaşayış" içinde olanlar. Tevrat'ta homoseksüel yaşantı olarak geçmektedir. Tevrat incelemesi sırasında üzerinde durduk. Bu olayda yanmayan/kül olmayan birçok tanrısızlar vardı. Ama Tanrı/İbrahim'in tavsiyeleri doğrultusunda Lut gibi kızlarıyla yatan yanlış bir adamı kurtarmıştır.

*"Onlara özgürlük vaat ederler, oysa kendileri yozlaşmışlığın kölesidirler. Çünkü insan neye yenilirse onun kölesi olur... Şu gerçek özdeyiş onların durumunu anlatıyor: "Köpek kendi kusmuğuna döner", "Domuz da yıkandıktan sonra çamurda yuvarlanmaya döner."* (2.Pe.2: 19-22)

Savaşta da öyle değil mi? Yenilenler yenenin kölesi olmuşlardır. "Köpek kusmuğuna döner" doğru tercüme değil, doğru tercüme "Köpek kusmuğunu yer" dir. Elbette hatasını tekrarlayan milyonlarca insan vardır. Ama insan ne domuz, ne köpektir! Benzetmeler yanlıştır!

BÖLÜM 3

Rab'bin Günü

İncil'de yazılanlar;

*"Öncelikle şunu bilmelisiniz: Dünyanın son günlerinde kendi tutkularının ardından giden alaycı kişiler türeyecek. Bunlar, "Rab'bin gelişiyle ilgili vaat ne oldu? Atalarımızın ölümünden beri her şey yaratılışın başlangıcında olduğu gibi duruyor" diyerek alay edecekler. O zamanki dünya yine suyla, tufanla mahvolmuştu. Sevgili kardeşlerim, şunu unutmayın ki, Rab'bin gözünde bir gün bin yıl, bin yıl bir gün gibidir... Bazılarının düşündüğü gibi Rab vaadini yerine getirmekte gecikmez; ama size karşı sabrediyor. Çünkü kimsenin mahvolmasını istemiyor, herkesin tövbe etmesini istiyor… Ama Rab'bin günü hırsız gibi gelecek. O gün gökler büyük bir gürültüyle ortadan kalkacak, maddesel öğeler yanarak yok olacak, yer ve yeryüzünde yapılmış olan her şey yanıp tükenecek."* ( 2.Pe.3: 3-10)

Evet, aynen biz de aynısını tekrarlıyoruz. Rab'in gelişiyle ilgili vaadi ne oldu? Bunu alay etmek için sormuyoruz. Merak ettiğimiz için soruyoruz. Ama biliyoruz ki, ne göğe çıkan, ne de gökten gelecek olan vardır. İddiada bulunanlar bu iddialarını ciddi olarak kabul ediyorlarsa, maharetlerini göstersinler görelim. Su ile yerle bir olan tüm dünya değildir. Sellerin etkisini gösterdiği o yöredir. Kendi yaşadığı mekânı, dünyanın merkezi kabul edip, genelleştirerek tüm dünyayı kapsatmak doğru değildir. Bugün de benzer yaklaşımların varlığına bir sürü örnek verilebilir. Örneğin Avrupalı dünyanın her türlü merkezinin Avrupa olduğunu ekonomik ve siyasi gücüne dayanarak söylese bile, gerçek bu mu?

Tanrının gözündeki "bir gün bin yıl"a gelince. Bizce rakamsal olarak bir gün bin yıldan daha fazla olmalı. Çünki kutsal kitaplarınıza göre dünyayı 6 günde yaratıp işini bitiren ve 7. gün dinlenen tanrı yedi bin yıla ihtiyaç duymuş olmalı. Ama dünyamızın yaşı milyonlarla ifade ediliyor, buna ne dersiniz?

Madem herkesin tövbe etmesi isteniyor, O zaman kıyamet günü niye? O zaman Tanrı gücünükudretini göstersin bu işi kıyametsiz hal etsin! Fena da olmaz, yakmaya yıkmaya gerek kalmaz. Yazık değil mi kullarının bunca sarf ettiği emeğe?

*"Pavlus bütün mektuplarında bu konulardan böyle söz eder. Mektuplarında güç anlaşılan bazı yerler var ki, bilgisiz ve kararsız kişiler, öbür Kutsal Yazılar'ı olduğu gibi bunları da çarpıtarak kendi yıkımlarını hazırlıyorlar."* (2.Pe.3: 16)

Pavlus ile ilgili problem buraya da yansımış. Yeterince açık yazmadığı, çarpıtmaya mahal verdiği

için, hayıflanma söz konusu. Tabii bir anlamda boynuz kuyruğu geçtiği için kıskançlık ta söz konusu olabilir.

## YUHANNA'NIN BİRİNCİ MEKTUBU

Yuhanna mektuplarını 12 Havarilerden biri olan Yuhanna'nın yazdığı ileri sürülür. Bilindiği gibi bu havari/elçi aynı zamanda Yuhanna İncil'ini de yazan kişidir. Yazılanlar Yuhanna İncil'indeki içerikle uyum içindedir. Mektuplarda artık yaşlanmış, sözü dinlenmesi gereken bir tanığın öneri ve tavsiyeleri öne çıkmaktadır.

BÖLÜM 1

Yaşam Sözü

*"Yaşam Sözü'yle ilgili olarak başlangıçtan beri var olanı, işittiğimizi, gözlerimizle gördüğümüzü, seyredip ellerimizle dokunduğumuzu duyuruyoruz... Evet, sizin de bizlerle paydaşlığınız olsun diye gördüğümüzü, işittiğimizi size duyuruyoruz. Bizim paydaşlığımız da Baba'yla ve Oğlu İsa Mesih'ledir."* (1.Yu.1: 1-3)

Bu anlatım mektup yazarının İsa zamanında, O'nunla birlikte olan 12 Havari'den biri olduğuna işaret etmektedir. Anlatım içindeki "baştan beri" görme, duyma ve dokunma bağlamında İsa ile kader birliği içinde O'nunla yaşadıklarına yapılan vurgu "biz biliyoruz, tanığız" anlamındadır. Çünki burda "paydaşlık" kavramıyla açıklanan kelimenin Almancada karşılığı "*bezeugen*"nin Türkçe "tanıklık etmek" demek.

*"Ama O ışıkta olduğu gibi biz de ışıkta yürürsek, birbirimizle paydaşlığımız olur ve Oğlu İsa'nın kanı bizi her günahtan arındırır… Ama günahlarımızı itiraf edersek, güvenilir ve adil olan Tanrı günahlarımızı bağışlayıp bizi her kötülükten arındıracaktır."* (1.Yu.1: 7-9)

İsa Mesih'in ışığı altında birlikte yürümekle birbirimize tanıklık ederiz, çünki bedeli ödemiştir. Hemen ardından "günahların itiraf" edilmesi olayın içine sokularak, İsa'nın ödediği bedel değeri azalmakta. Tanrının güvenilir ve adil olmadığını çok yineledik. Kötülüğü yaratan nasıl arındıracak ki?

BÖLÜM 2

*"O'nu tanıyorum" deyip de buyruklarını yerine getirmeyen yalancıdır, kendisinde gerçek yoktur."* (1.Yu.2: 4)

Birini tanımakla onun söylediklerini emir olarak algılamak ve yerine getirmek farklı şeylerdir.

*"Ama kardeşinden nefret eden karanlıktadır, karanlıkta yürür ve nereye gittiğini bilmez. Çünkü karanlık gözlerini kör etmiştir. Dünyayı da dünyaya ait şeyleri de sevmeyin. Dünyayı sevenin Baba'ya sevgisi yoktur. Çünkü dünyaya ait olan her şey -benliğin tutkuları, gözün tutkuları, maddi yaşamın verdiği gurur- Baba'dan değil, dünyadandır."* (1.Yu.2: 11-16)

Bu mektubun merkezinde ışıkta mısın, karanlıkta mısın sorusu durmaktadır. En azından insan dünyaya ait bir şey ise, hani insanı sevin diyen siz değil miydiniz? Neden dünya ile İsa karşı karşıya konulmaktadır? Elbette maddi yaşamın tutkuları olacaktır. Bunlar olmadan yaşamın amacı sıfırla-

nır. Dünya yaşamın tutkularıyla vardır. İsa'ya tutkun olanlar da bunun içindedir.

Mesih Karşıtı

*"Çocuklar, bu son saattir. Mesih Karşıtı'nın geleceğini duydunuz. Nitekim şimdiden çok sayıda Mesih karşıtı türemiş bulunuyor. Son saat olduğunu bundan biliyoruz. İsa'nın Mesih olduğunu yadsıyan yalancı değilse, kim yalancıdır? Baba'yı ve Oğul'u yadsıyan Mesih karşıtıdır. Oğul'u yadsıyanda Baba da yoktur; Oğul'u açıkça kabul edende Baba da vardır."* (1.Yu.2: 18-23)

Demek ki Mesih karşıtları fazla türer ise „son saat" gelmiştir. Dün bugün karşılaştırılınca ortaya yine ben merkezli şeyler çıkar. Adam olduğu yerin sosyal durumundaki gelişmeyi „kıyamet gününe" bağlıyor. Düne oranla bugün Mesih karşıtları fazla değil mi? Ne oldu bizim son saate? Olacak iş mi? Dine iman edersen öyledir! Olur! Oğul baba ilişkisinde, benden olmayan bana karşı mantığı işlemektedir. Birileri Tanrıyı kabul edebilir, ama İsa'yı kendi peygamberi olarak kabul etmeyebilir! Nitekim Yahudiler, Müslümanlar ve Budistler için durum bu değil mi? Yahudiler ve İslamcılar bu

yaklaşıma kızmasın da kim kızsın. Hoşgörü hak götüre!

BÖLÜM 3

Tanrı'nın Çocukları

İncil'de yazılanlar;

*"Bakın, Baba bizi o kadar çok seviyor ki, bize "Tanrı'nın çocukları" deniyor! Gerçekten de öyleyiz. Dünya Baba'yı tanımadığı için bizi de tanımıyor… Sevgili kardeşlerim, daha şimdiden Tanrı'nın çocuklarıyız, ama ne olacağımız henüz bize gösterilmedi. Ancak, Mesih göründüğü zaman O'na benzer olacağımızı biliyoruz. Çünkü O'nu olduğu gibi göreceğiz. Günah işleyen, İblis'tendir. Çünkü İblis başlangıçtan beri günah işlemektedir. Tanrı'nın Oğlu, İblis'in yaptıklarına son vermek için ortaya çıktı. Tanrı'dan doğmuş olan, günah işlemez. Çünkü Tanrı'nın tohumu onda yaşar. Tanrı'dan doğmuş olduğu için günah işleyemez."* (1.Yu.3: 1-9

Bir yandan herkes tanrının çocuğu, o zaman İsa ile aradaki fark silinmez mi? İsa değersizleşmez mi? Diğer yandan "*Mesih göründüğü zaman O'na benzer olacağımız*" ileri sürülüyor. Akibeti belli olmayan tanrının çocuklarıyız. "*Günah işleyenin, İblis'ten*" olduğu soru işaretidir! Çünki gördük ki; İblis (şeytan) tanrının kutsadığı onunla işbirliği içinde olan bir yaratıktır. İblisin başlangıçtan beri "günah" işlediği de doğru bir anlatım değildir. Çünki o "günah" işletendir. Tanrının maşasıdır! "*Tanrı'nın Oğlu, İblis'in yaptıklarına son verecek*"miş. O iş biraz zor. İsa'nın tanrıdan doğduğu yanlış formüle ediliyor olsa gerek, biz İncil'lerde İsa'nın Meryem'den doğduğunu okuduk. Tanrıda insani tohum, cinsel ilişki olur mu? İşte size İslamcıların çok kızdığı diğer bir önemli nokta.

Birbirimizi Sevelim

*"Başlangıçtan beri işittiğiniz buyruk şudur: Birbirimizi sevelim."* (1.Yu.3: 11)

Aynı mektup içinde "*Dünyayı da dünyaya ait şeyleri de sevmeyin."* (1.Yu.2: 15) diyen biri nasıl tam birbirine zıt cümleler kurabilir? Farkında olunmaz mı?

*"Şeytan'a ait olup kardeşini öldüren Kayin gibi olmayalım. Kayin kardeşini neden öldürdü? Kendi yaptıkları kötü, kardeşinin yaptıkları doğru olduğu için öldürdü."* (1.Yu.3: 12)

Hayır, burdaki anlatım doğru değil. Olayı Tevrat incelememiz sırasında açıkladık. Sorun Tanrının kıskançlığı ve fitneciliğidir. Yeniden soruyoruz, Kayin burada doğru olmayan ne yapmıştır? Habil'in çoban olması ve Tanrıya oğlak sunması, Tanrının et obur olmasından mıdır? Öyle ise bu işte Kayin'in günahı ne? Kayin'i kışkırtan/kıskandıran Rab'in kendisi olmasın?

*"Kardeşler, dünya sizden nefret ederse şaşmayın."* (1.Yu.3: 13)

Bu nefreti kini körükleyen sizsiniz, benzerini T.C. Başbakanı T.Erdoğan 12 Şubat 2012 de TV den gençlere hitap ederken *„MODERN VE DİNDAR bir gençlikten bahsediyorum. Dilinin, dinini, ilminin, ırzının, evinin, kininin, kalbinin davacısı bir gençlikten bahsediyorum."* diyerek yapmıştır. Körüklenen kinin temelinde din yatmaktadır... Kendilerinden olmayana duyulan bu kin ve nefretin temeli ta Kayin ve Habil'e kadar uzanır... Dinin Yahudi, Hıristiyan ve İslam olması temel dürtüyü değiştirmiyor. Bunun için hep "Dinini... Kitabını… İyi tanı!" diyoruz.

*"Kardeşinden nefret eden katildir. Hiçbir katilin sonsuz yaşama sahip olmadığını bilirsiniz… Yavrularım, sözle ve dille değil, eylemle ve içtenlikle sevelim."* (1.Yu.3: 15-18)

Nefretin illa katillik içermesi zorunlu değildir. İlkel ve intikamcı düşünürsen elbette katil olursun. Evet, biz de diyoruz, içtenlikle, hoşgörü ile farklılıkları kabul ederek sevelim. Bunun en yüksek biçiminin sömürünün ve her türlü ayrımın ayıplandığı ve olmadığı, insanın her türlü ihtiyacını karşılayabildiği ve gücü oranında topluma verdiği zaman gerçekleşeceğini de biliyoruz.

BÖLÜM 4

Ruhları Sınayın

*"Sevgili kardeşlerim, her ruha inanmayın. Tanrı'dan olup olmadıklarını anlamak için ruhları sınayın. Çünkü birçok sahte peygamber dünyanın her yanına yayılmış bulunuyor."* (1.Yu.4: 1)

Tamam, inanmayalım da nasıl anlayacağız tanrıdan olup olmadıklarını? Sanki ruhları tesbit etmek için ellerinde bir araç varmış gibi söylemler.

Tanrı Sevgidir

İncil'de yazılanlar;

*"Sevgili kardeşlerim, birbirimizi sevelim. Çünkü sevgi Tanrı'dandır. Seven herkes Tanrı'dan doğmuştur ve Tanrı'yı tanırTanrı'yı biz sevmiş değildik, ama O bizi sevdi ve Oğlu'nu günahlarımızı bağışlatan kurban olarak dünyaya gönderdi. İşte sevgi budur. Hiç kimse hiçbir zaman Tanrı'yı görmüş değildir. Ama birbirimizi seversek, Tanrı içimizde yaşar ve sevgisi içimizde yetkinleşmiş olur. Kim İsa'nın*

*Tanrı'nın Oğlu olduğunu açıkça kabul ederse, Tanrı onda yaşar, o da Tanrı'da yaşar. Sevgide korku yoktur. Tersine, yetkin sevgi korkuyu siler atar. Çünkü korku işkencedir. Korkan kişi sevgide yetkin kılınmamıştır."* (1.Yu.4: 7-18)

Seven tanrıdan da, sevmeyen kimden? Tanrının nasıl sevgisiz, hoşgörüsüz, intikamcı davrandığını gösteren birçok ayet aktardık. Kayin'in kardeşi Habil'i öldürmesi, Rab'bin Kayin'in sunduğunu beğenmemesinden değil mi? Sevmek beğenmek değil mi? Sevende koruma duygusu vardır, İsa çarmıhtayken Rab'ine yakardı, neden yardım etmedi? Kurban eden, öldüren, eziyet eden sevgi bize lazım değil.

Kimsenin tanrıyı görmediğine gelince; olur mu? Kutsal kitapta yazdığına göre Rab' Musa'ya görünmüş olmalı! Musa ile Tanrı arasında geçen diyaloğa göre: "Rab', "*Fazla yaklaşma*" dedi, *"Çarıklarını çıkar. Çünkü bastığın yer kutsal topraktır. Ben babanın Tanrısı, İbrahim'in Tanrısı, İshak'ın Tanrısı ve Yakup'un Tanrısı'yım." Musa yüzünü kapadı, çünkü Tanrı'ya bakmaya korkuyordu."* (Çık.3: 5-6) böyleydi. Başka bir örnek: *„Korah bütün topluluğu Musa'yla Harun'un karşısında Buluşma Çadırı'nın giriş bölümünde toplayınca, RAB'bin görkemi bütün topluluğa göründü"* (Say.16: 19) Bir örnek daha: *„O günden bu yana İsrail'de Musa gibi RAB'bin yüz yüze görüştüğü bir peygamber çıkmadı"* (Yas.34: 10) Bunlardan en azından Musa'nın Tanrıyı gördüğü sonucu pekâlâ çıkarılabilir.. Elbette böyle bir olay olmamış, bu Tevrat'ı yazanların anlattığı masaldır da denilebilir. Musa'nın bastığı toprak Mısır'da, vaat edilen kutsal ülkenin ise Filistin'de olması vs. işin farklı yanı. Ama hem Yahudilerin hem de Hıristiyanların itirazına rastlamadığımız bu bölümler bizim için elbette dünya kültürünün bir parçası mitolojik masallardır.

*„Kim İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğunu açıkça kabul ederse, Tanrı onda yaşar, o da Tanrı'da yaşar"* deniyor. O zaman bunu kabul etmeyen tüm Yahudiler, Müslümanlar, Budistler vb. inanç sahibi olanlarda tanrı yaşamıyor anlamını çıkarmak pekâlâ mümkündür…

*„Sevgide korku yoktur"* deniyor. Ama sizin sevginiz korku ile donanmış bir Tanrı sevgisi değil mi? *„„Bedeni öldüren, ama canı öldüremeyenlerden korkmayın. Canı da bedeni de cehennemde mahvedebilen Tanrı'dan korkun."* (Mat.10: 28) derken kast ettiğiniz de bu değil mi?

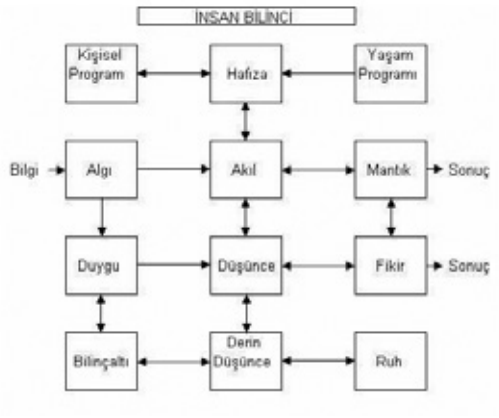


BÖLÜM 5

Tanrı Oğlu'na İman

*"Çünkü Tanrı'dan doğmuş olan herkes dünyayı yener. Bize dünyaya karşı zafer kazandıran imanımızdır… İsa'nın Tanrı Oğlu olduğuna iman edenden başka dünyayı yenen kim? Şöyle ki, tanıklık edenler üçtür: Ruh, su ve kan. Bunların üçü de uyum içindedir."* (1.Yu.5: 4-8)

Burada bahsi geçen üçlemede uyum söz konusu değildir, su ile kan, tamam çünki kanın % 92'si sudur. Bunların ikisinin de ruhla ilişkisi doğrudan yoktur. Kan insan beyninde dolaşırken beynin faaliyetini sağlar ve bu faaliyet düşünce üretir, üretilen bu düşüncelerin içinde *„hayali olanının bir bölümü de ruh"* diye adlandırabilir. Yani ruh bilincin bir öğesidir. Bir bağ varsa böyle bir bağdır...

Yazar Mesut Bigalıoğlu'nun ruhu da içine alan insan bilincinin şeması:

Şemada görüldüğü gibi „ruh" olması gereken en son noktadır. Tanrıcıların ve metafizik felsefecilerin hepsi ruhu en başa insan bilincinin yerine koyarlar ve dünyayı öyle açıklamaya çalışırlar. Materyalistler ise, başa maddeyi koyar; çıkış noktası olarak yaşamın kendisini alırlar.

Sonsuz Yaşam

İncil'de yazılanlar;

*„Tanrı Oğlu'nun adına iman eden sizlere, sonsuz yaşama sahip olduğunuzu bilesiniz diye bunları yazdım… Tanrı'nın önünde güvenimiz şu ki, O'nun*

*isteğine uygun ne dilersek bizi işitir… Her ne dilersek bizi işittiğini bildiğimize göre, O'ndan dilediklerimizi aldığımızı da biliriz… Her kötülük günahtır, ama ölümcül olmayan günah da vardır. Biliyoruz ki, biz Tanrı'danız, bütün dünya ise kötü olanın denetimindedir."* (1.Yu.5: 13-19)

Tanrı bizi işitirmiş! Bunda şüphe var, alın size kıssadan hisse bir örnek; *„Çocukluğumda Tanrı'ya her gece bir bisiklet vermesi için dua ederdim. Baktım böyle olmuyor, ben de tuttum bir bisiklet çaldım ve geceleri Tanrı'ya beni affetmesi için dua etmeye başladım."* (Al Capone) Sizce tanrı hangisini duymuştur, bizce hiçbirini. Ölümcül olmayan günah varmış! Hangisi diye soralım? Çocukların çaldığı bisiklet mi? "*Bütün dünya ise kötü olanın denetiminde"*ymiş! Biz de tanrının denetiminde sanıyorduk! Evet, bugün dünya bir avuç emperyalist gücün denetimindedir ve bu kötü durumdur! Bu gücün kırılması, parçalanması ve tarih sahnesinden ebediyen silinmesi gereklidir. Bu işi yapacaklar bu bilince vardığında er ya da geç bu da olacaktır!

YUHANNA'NIN İKİNCİ MEKTUBU

Sevgi ve Gerçek

*"Sevgi Tanrı'nın buyruklarına uygun yaşamamız demektir. Başlangıçtan beri işittiğiniz gibi, O'nun buyruğu sevgi yolunda yürümenizdir… Size gelip de bu öğretiyi getirmeyeni evinize almayın, ona selam bile vermeyin… Çünkü böyle birine selam veren, kötü işlerine ortak olur."* (2.Yu.1: 6-11)

Alın size sevgi: kendi içine kapanık, dar cemaat sevgisi! Kendinden olmayanlara karşı düşmanlık, kindarlık! Bir sayfalık bir mektup, selam kelam.

YUHANNA'NIN ÜÇÜNCÜ MEKTUBU

*"Ben ihtiyardan, gerçekten sevdiğim sevgili Gayus'a selam!.. Onlar kilise önünde sevgine tanıklık ettiler. Onları Tanrı'ya yaraşır biçimde yardımlarınla birlikte uğurlarsan iyi edersin… Çünkü inanmayanlardan hiçbir yardım almadan, Mesih'in adı uğruna yola çıktılar… Bu nedenle, gerçek uğruna emektaşlar olmak için böylelerini desteklemeliyiz."* (3.Yu.1: 1-8)

Evet, "İhtiyar" Yuhanna "onlar" diye bahsettiği büyük ihtimalle inançlı öğrenciler. İnanmayanlar inanmadıkları şeye neden yardım etsinler ki? Bu mektupta daha çok övgü ve öğütler yer almaktadır.

YAHUDA'NIN MEKTUBU

*"İsa Mesih'in kulu, Yakup'un kardeşi ben Yahuda'dan, Baba Tanrı tarafından sevilip İsa Mesih için korunmuş olan çağrılmışlara selam!"*(Yah.1: 1)

Yahuda 12 havarilerden bir olan kişidir ve Yudas/Yahuda ile karıştırılmaması için Yakup'un kardeşi sıfatını kullanmaktadır. Bilindiği gibi, Tevrat ve İncil'de bol olarak kullanılan isimlerden biri de Yahuda'dır.

Günah ve Yargı

İncil'de yazılanlar;

*"Çünkü Tanrımız'ın lütfunu sefahate araç eden, tek Efendimiz ve Rabbimiz İsa Mesih'i yadsıyan bazı tanrısızlar gizlice aranıza sızdılar. Onların yargılanacakları çoktan beri yazılmıştır… Bütün bunları bildiğiniz halde, size anımsatmak isterim ki, ilk ve son kez halkı Mısır'dan kurtaran Rab iman etmeyenleri daha sonra yok etti… Sodom, Gomora ve çevrelerindeki kentler de benzer biçimde kendilerini fuhuş ve sapıklığa teslim ettiler. Sonsuza dek ateşte yanma cezasını çeken bu kentler ders alınacak birer örnektir. Oysa Başmelek Mikail bile Musa'nın cesedi konusunda İblis'le çekişip tartışırken, söverek onu yargılamaya kalkışmadı. Ancak, "Seni Rab azarlasın" dedi."* (Yah.1: 4-9)

Hep aynı cezalandırma gerekçesi ve yöntemi. Tevrat verilerine göre Musa'nın cesedi konusunda İblisle çekişme vb. durum söz konusu değildir. Musa'nın ölümü konusunda Tevrat'ta yer alan ayetler:

*"Böylece RAB'bin sözü uyarınca RAB'bin kulu Musa orada, Moav ülkesinde öldü. RAB onu Moav ülkesinde, Beytpeor karşısındaki vadide gömdü… Bugün de mezarının nerede olduğunu kimse bilmiyor. İsrailliler Moav ovalarında Musa için otuz gün yas tuttular. Sonra Musa için ağlama ve yas tutma günleri sona erdi."* (Yas.34: 5-8)

Bunlardır; ne eksik ne fazla. Mektup yazarı kafasına göre takılmıştır. Musa'nın mezarının olmaması ibadet yeri olarak hedeflenmemesi için olduğu iddiasını ileri sürenler de vardır. Bunlara göre Musa'da İsa gibi göğe alınmıştır.

İncil'de yazılanlar;

*"Vay onların haline! Çünkü Kayin'in yolundan gittiler. Kazanç için kendilerini Balam'ınkine benzer bir yanılgıya kaptırdılar. Korah'ınkine benzer bir isyanda mahvoldular… Adem'den sonraki altıncıkuşaktan olan Hanok, bu adamlara ilişkin şu peygamberlikte bulundu: "İşte Rab herkesi yargılamak üzere onbinlerce kutsalıyla (*melek ordusuyla…- BN*) ge-*

*liyor. Tanrı yoluna aykırı, tanrısızca yapılan bütün işlerden ve tanrısız günahkârların kendisine karşı söylediği bütün ağır sözlerden ötürü Rab, bütün insanlara suçluluklarını gösterecektir."* (Yah.1: 11-15)

Tevrat'ın Sayılar Kitabında yer alan (Say.2: 1-30) hikâyede Balam Rab' ne diyorsa onu yapıyor. Yanılgı Rab'inin yanılgısıdır. Kayin'in yolundan gidip kazanç sağlayan ne demek, Kayin mi Rabi'ne söyledi, *"benim sunumu beğenme"* diye! Kayin bu işte herhangi bir kazanç sağlamamış tersine kaybı olmuştur. Korah neden isyan etmiştir? Say.16: 1-50 arasındaki ayetlerde anlatılan hikâyede Korah ve kabilesinin tek suçu Musa ve Harun'a başkaldırıdır. Bu başkaldırının gerekçesi ise; *"Bizi çölde öldürtmek için süt ve bal akan ülkeden çıkardın. Bu yetmiyormuş gibi başımıza geçmek istiyorsun… Bizi süt ve bal akan ülkeye götürmediğin gibi mülk olarak bize tarlalar, bağlar da vermedin. Bu adamları kör mü sanıyorsun? Hayır, gelmeyeceğiz."* (Say.16: 13-14) dir. Bu söylem 40 yıl çölde dolaşanların isyanıdır. Tevrat'taki bu isyanın sonucu ise; *"Yer yarıldı, onları, ailelerini, Korah'ın adamlarıyla mallarını yuttu… Sahip oldukları her şeyle birlikte diri diri ölüler diyarına indiler. Yer onların üzerine kapandı. Topluluğun arasından yok oldular."* (Say.16: 32-33) gazaba uğramadır. Bu işi kim becerdi? Rab'… Yani hak aramayacaksın, günahtır! Sana biçilen kadere rıza göstereceksin! Yok haksızlığa baş kaldırırsan sonun Korah" ve ailelerinin başına gelenler gibi olur! Mektubun da vaaz ettiği budur.

Ayrıca Tanrı suç işleyenleri yargılamak için *"on binlerce"* melek ordusuyla gelir, gerekeni yapar!

Uyarılar ve Öğütler

*"Size demişlerdi ki, "Dünyanın son günlerinde alay edenler, tanrısızlığa yönelip kendi tutkularına göre yaşayanlar olacaktır".. Bunlar bölücü, insan doğasıyla sınırlı, Kutsal Ruh'tan yoksun kişilerdir… Kimi kararsızlara merhamet edin."* (Yah.1: 18-22)

Neden dünyanın son günlerinde, şimdi alay edenler yok mu? Kiminle alay edilecek? Tanrıya yönelip kendi tutkularıyla yaşamak mümkün değil mi? Bölücülük ve ruhtan yoksunluk neyse, insan doğasıyla sınırlı olmanın sakıncası neymiş? Uyarıda ilk kez kararsızlara merhametli davranma öğüdüne rastlıyoruz.

Gelecek sayımızda Vahiy kitabının incelemesini yapıp Hıristiyanlıkta mezhepleri de inceledikten sonra sonuçları koyup Hıristiyanlık incelememizi noktalayacağız. Gelecek sayıda görüşmek üzere.

## İNCİNEN DÜŞ

Cafer Demirtaş..

Bu çöl yangısı gölgeleri içerek büyüdü
Bir de
Fesleğen kokulu kanlarını
Haylaz çocukların..
Şimdi hayaller paslı bıçaklar gibi
Kınında onmaz yaralar açıyor
Artık dağlarda yolcusuz
Şehla yılkı tayları....

Oysa şaşkın zamanı zorlayan
Apseli bir diş gibiydi
O yorgun çocuklar
Onlarsız
Kaçarı yok bir vurgundu hayat.
Ve kavganın hünerli ustalarınca yazıldı
tarih.
Şimdi eksik sularda büyüyor nilüferler...

Mazlumun ahı vardı
Başı düşmüş başağın
İncinen düşün
Gözü yaşlı hayalin
Ahı vardı
Kıtlık çeken toprağın
Şaraba duran üzümün
Duvaksız gelindir kanayan gül
Sancıyan şiir
Muratsız kalan öykü..

# Amed (Diyarbakır) Kitap Fuarı'nda izlenimler ve Notlar

Bu yıl Amed'de Dördüncüsü yapılan TÜYAP Kitap ve Eğitim Fuarı 14 – 19 Mayıs 2013 tarihleri arasında yapıldı.

Kuzey Kürdistan'ın en merkezi kentlerinden olan Amed'de düzenlenen bu Kitap ve Eğitim fuarına 300'e yakın katılımcı, 50'den fazla etkinlik yapıldı.

Fuar etkinlik programına her yıldan farklı olarak bu yıl Kürtçesi de yazılmıştı.

Beş gün süren fuar boyunca, hem etkinliklerin hem de yazarların ve şairlerin imza stantları Türkçe'nin yanında Kürtçe de anons ediliyordu.

Fuar alanının kent merkezinden uzak oluşu, yeterli ulaşımın olmaması, havaların yağışlı geçmesi, lise ve üniversite öğrencilerin sınav günlerine denk gelmesi kitap ve yayın satışlarını önemli oranda etkiledi.

Bu yıl Kürtçe kitaplara ilgi daha büyüktü. Bu sevindiriciydi. Bunu bilen birçok ilerici, demokrat yayınevleri Kürtçe kitap çıkardıkları ve geniş stantlar açtıkları gibi dinci - gerici ve ırkçı yayınevleri de Kürtçe kitap çıkarmışlardı. Öyle ki Fetullah Gülen'in kitaplarının Kürtçesi bile vardı. Bu, barış süreci ile birlikte geçmişte yaptıklarından daha fazlasını; yani dini kullanarak anadilleriyle Kürtleri dinci ırkçılıkla zehirleyip bölerek birbirine düşürme çabasına hız verdiklerini gösteriyor.

Türk Dil Kurumu da Kürtçe kitaplarla katıldığı gibi Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü de "polisi halka sevdirmek için" fuarın kitap bölümüne değil eğitim bölümünde stant açmış onlarca resmi giyimli polisle fuara gelen özellikle ilk, orta ve lise öğrencileriyle "ilgileniyorlardı".

Her sabah 10:30'da Fuarın o günkü açılışını bir şairin dörtlüğünü okuyarak yapan yönetim; 18 Mayıs 2013 Cumartesi günü komünist önder İbrahim KAYPAKKAYA'nın "Gider nice koçyiğitler gider ....." dizeleriyle başlayan şiirini okuyarak açılışı yaptı. O'nu andı. Bu tavırla TÜYAP demokrat kimliğini bir kez daha göstermiş oldu.

Bu fuarda - çoğu Kürt - onlarca yazar, şair, araştırmacı kitaplarını imzaladı söyleşiler düzenlediler. En büyük ilgi barış, Kürt dili ve edebiyatı, Kürt tarihi ve folkloru vb. üzerine düzenlenen söyleşi ve panellere idi.

Biz, GÜNEY Kültür, Sanat ve Edebiyat Dergisi olarak bu fuara katılmış olan İnter ve Dönüşüm Yayınlarının standında yeni sayımızı sergileyerek tanıtımını ve satışını yapmaya çalıştık.

GÜNEY'e şiir yazan ve şiir kitabı Dönüşüm Yayınlarından çıkan Nesrin Erdoğmuş ve yine GÜNEY'in şairlerinden Nevin Koçoğlu standa hem şiir kitaplarını imzaladılar hem de GÜNEY Dergisi'ni tanıttılar.

Ayrıca GÜNEY Dergisi olarak önceden bildiremediğimiz için fuarın etkinlik programında yer almayan sonradan yönetimle görüşerek kararlaştırdığımız bir şiir dinletisi ve söyleşiyi dergimiz şairlerinden Nesrin Erdoğmuş, Nevin Koçoğlu ve dergimizin şair ve yazarlarından Birsen İnal ile gerçekleştirdik.

Kırk kişiye yakın dinleyicinin katıldığı bu şiir dinletisi ve söyleşiye başlamadan önce dergimizin kısaca tanıtımı yapıldı. Yaygınlaştırılması için destek talep edildi.

Şairlerimizin ve temsilcimizin okuduğu şiirler büyük bir beğeni topladı.

Mayıs 2013

# TARİH İNİLTİSİ

Ekrem BATMAZ
Hacılar F tipi kapalı cezaevi B29

Ağlıyor laleler
Ah çöl deryasında
Kara bağlayan yüreğim sen söyle
Yüzünü tırnaklayan sevincim sen
Acı bu neyleyim
Deniz bu
Sesinin hüznüyle nasıl sığınsın içime
Ah ağlıyor yakamozlar
Zaman sarmalında

Artık hıçkıra hıçkıra sevinsin
Sabahlar
Ve sen
İç artık
Yahuda'nın avuçlarından
Gözyaşını
Ömrün son anında
Her rüzgâr bir son nefestir biliyorum
O İsa ki dünün özüne bir damla
Ve kan sızıyor artık
Tarihin sol göğüs kafesinden
Miladın sonbahar yaprağına
Çarmıhın orta yerine çakılan
Şafak pembesi
Bir tebessümdür artık
Yürüyen leylim
Ki kaderi sureti
Ve sabaha yüz süren yüzüm
Ah yakamozlar
Ağla
Ağla ki
Rahatlasın laleler
Bıraksın artık özlemler kendini
Çektiği güneşe
Mühürlü dudaklar suskun
Bak bekleyişe yolculuk var
Bir hoşça kal değil bu
Bir unutuş hiç değil
Hoş geldin misali
Sevinsin dalgalar
Ve bir yudum yürek
Kutsanmış sevdalara uzansın
Musa'nın asası inlerken

Ey yakamoz
Ey sen
Ağla
Ağla ki
Rahatlasın geceler
Gecenin en kesif karanlığında
Rüzgârın söylediği şarkılar
Gizlenemez hüzün
Matemin saklayan sisi
Ve sen ki beyhude zamanların
Kalbini çalan sevgili
Uzat uzun saçlarını
Uzat da kuyuya
Çek Yusuf'u
Sürükle ve peşisıra
Boz yazgısını dünün
Ahraz dili kuyuda
Suna gözlerinde intizarı
Duyguların mühürsüz biliyorum
Özgürlüğün uçuk tay renginde
Ve varlığın sebebimdi
Yıkılan hayaller var neyleyim
Her gece rüyamda gördüğüm düş
Gözlerimden damla damla
Düştün
Oysa düşten her damla bir hayat
Hani hayaldi mahşer
Mahşer ki cehaletin elinde
Habersiz zaman sarmalı
Kıskançlık deryasında köpüklenen
Bak bütün günahlar dökülür
Kum taneleri
Kum saati ben sen arasında
Bir viraneydi oysa arzuların
Biliyorum
Renklere bürünüyordu beyaz ay

Gece sabaha küskünse
Sen bana
Dün yarına küskünse
Söyle
Neyleyim züleyha'yı artık
Şu gönlüme girişi yasakladım bir bir
Bak karşımda bit zebanisi
Nasılda hazine tahtına sahip bak
Neyleyim
Gönül kapımda yedi kilit

Ey karanlık labirentlere bırakılan yakamoz
Duy sesimi
Bak hayata dargın laleler
Boynu bükük
Kan damlar ırmaklar

Acı bu
Deniz bu
Irmaklara kesik
Yedi bela ve kerbela bu
Kerbela kan
Kerbela katran yarası
Bir çöl ahusuydu Hüseyin
Bekleyiş serabında
Mağrur durur
Kan çanağıydı ve
Yezidin kadehi
Düşüyor bak birer birer
Ehli beyitler
Rüzgâr çatlıyor orta yerinden
O son nefes olan rüzgâr
Güneş perdeli
Gök ağlamaklı
Ardı sıra
Göç ediyor turnalar neyleyim
Sonsuz çağlarda
Tükenir her ömür
Bir Hüseyin kalır
Bir Yezid
Ey ruh yoksunu zaman
Ve ey bin bir bölmeli mekân
Avuçlarımda eriyen kar gibi umut
Bu hikâye
Çöle kar taşıma hikâyesi
Kurna kurna avuçlarda
Bu hikâye
Sevda taşıma hikâyesi
Turna kanadında

Düş görenler uyansın artık
Yıldızlar ırmağı sarsın
Çölde açsın çiçekler
İmkânsıza sarılsın artık kucaklar

Bak yine güneşe özlem
Sarıyor laleler
Berrak yakamozlara bak
Bırak sevinsin aşıklar
Sevdaya yanan yürekler
Doğuşlu zahitler
Tarih her hamlesi inlerken

## BEYAZ BEDEVİ

## Nildal Ozanyan'a

Mustafa Akyürek

**sıtmayı geçtik**
**hummadan**
**haber ver sevgili**
**sırat kesiği**
**aşkları bıraktık**
**da aktık**
**bir ayağı mehter**
**aksak zamana**
**bir yanımızda**
**durur hep**
**ayazma şenliğinden**
**kalan sargımız**
**talan tufanına kahır**
**ortancalar da**
**büyüttük koynumuzda**
**sorma sevgili**
**geç bi kalem**
**'nasıl'ı 'neden'i**
**bilirsin hani ya**
**budansa da**
**tubadan sarkan**
**geçkin dalımız**
**uç verir**
**öte yandan**
**anızın iç yangınında**
**kızaran nar'ımız**
**22.05.2013**

# SİMURG

Mehveş F. Tufan

24 Nisan Çarşamba akşamından beri darmadağınığım. Çözüm üretmeyen bir öfke girdabında, nefessiz, boğuluyorum. Çaresiz miyim gerçekten? Kendi kendime yardımcı olmalıyım, ama nasıl? Altüst oluşumun nedenlerini kaleme alsam, bu öfkenin kısır döngüsünden sıyrılıp sakinleşir miyim? Ahmet Arif'in "Otuz üç Kurşun"'undan bir dize saçları ağarmış bir Kürt ananın "biz sapasağlam verdik oğlumuzu, devlet bize ceset teslim etti" diyen sesinde ağıta dönüşüyor zihnimde; "... gayrı gözlerini kör sürüngenler, yüreğini leş kuşları yesindi!.." Yazmalıyım, belki "ne yapmalı, ne yapabilirim, ne yapılabilir..." sorularına cevap bulurum.

24 Nisan Çarşamba, Paris "Gymnase Marie Belle" tiyatrosunda "SİMURG" filminin galası vardı. Ruhi Karadağ'ın yapımını ve yönetmenliğini üstlendiği bir belgesel.

Daha ilk sahnelerde titriyorum, yanı başımda iki çocuk, biri yedi sekiz diğeri üç yaşında var yok. Annesine "çocukları çıkarsanız" diyorum. O da düşünmüş zaten, çıkıyorlar.

Tiyatro salonu tıklım tıklım değil ama epey kalabalık. Dolaylı, dolaysız belgeselle bağlantılı, duyarlı insanlar. Simaların çoğu tanıdık.

Nefeslerimiz tutulmuş, duygularımız, öfkelerimiz ortak, sessiz izliyoruz. Ya filmin sonunda çıkarılacak dersler, mesajlar?!! 13 yıl aradan sonra yaşananlar hakkında değerlendirmeleri merak etmiyor değilim ama ben filmin sonunu getiremeyeceğim. İzlemekte zorlanıyorum, Vernicke Korsakoff hastalığından muzdarip direnişçileri dinlerken avaz avaz bağırmak istiyorum. İlerde yalnız başıma bakarım, bu salonda tanıdık simalar arasında bu barbarlığın belgeselini izlemekten utanıyorum. Gözetleyici gibi, kolektif bir röntgenciler kulübünün üyesi gibi hissediyorum kendimi.

Film başlamadan önce sahne alan Ruhi Karadağ'ın açıklamaları dizginliyor salonu terk etme düşüncemi. 12 yıl bu insanlarla, iç içe, yan yana yaşamış. Belgesel 12 yılı kapsayan çalışmanın, paylaşılan anların ürünü.

Cezaevlerinde 1996'da, 2000'de yaşanan ölümüne açlık grevleri direnişini tabii ki yakından takip ettik. Bur-

juva basından, devrimci, demokrat yayın organlarından, içinde yaşadığımız ülkelerin medyasından. Görüntülerin bir kısmı TV ekranlarından izlediğimiz vahşet sahneleri.

Fakat Ruhi Karadağ, gördüklerimizle daha önce böylesine yakından görmediklerimizi harmanlayarak "Simurg"u yaratmış.

21. yüzyılın ilk günlerinde, insanlığın sınıf mücadeleleri tarihine, Türkiye/ Kuzey Kürdistan cephesinden paha biçilmez dersler fısıldayan bir belgesel "Simurg".

Farsça bir isim. Türkçe Zümrüd-ü Anka, Fransızca Phenix diye adlandırılan, küllerinden yeniden doğan bir masal kuşunun adı. Bu belgesele çok yerinde bir isim "Simurg". Birçok anlam taşıyor; bir yanda belgeselin kahramanları, diğer yanda "her şeye rağmen" sürüp giden ve de Simurgların kesin galibiyetine kadar sürüp gidecek olan sınıf mücadelesi.

Belgeselin oyuncuları yok. Gerçek insanlar. 1996 cezaevleri direnişlerinden sağ çıkan beş erkek, bir kadın altı insan. Vernicke Korsakoff hastalığına yakalanmış ve ölümün eşiğinde ailelerine teslim edilmiş elli tutsak arasından seçilmiş altı değerli insan. Çiğdem, Ali Ekber, Refik, Hüseyin Muharrem, Delil ve Cafer. Fizikî ve zihinsel yetileri dumura uğramış, dengede durmakta, yürümekte, konuşmakta, hatırlamakta zorlanıyorlar. Tahliyeleri şartlı, tedavi sonrası tekrar dört duvar arasına alınma riskleri var.

İçlerinden birinin babası devrimci bir oğula sahip olmanın doğurduğu baskılara yenik düşüyor, intihar ediyor. Bir diğeri üç dört basamak merdivenleri emekleyerek çıkmaya çalışıyor. Kapıdan yaşlı annesi koşarak kucaklıyor oğlunu, içeri alıyor. Delil suskun. Hüseyin Muharrem konuşmaya başlıyor, sonunu getiremiyor, unutuyor. Cafer'in kafası Parkinson hastaları gibi sürekli sallanıyor ama nükteyle kabulleniyor durumunu. Soranlara "boynuma özel zemberek taktırdım" diyormuş. Çiğdem, konuşmakta, yürümekte zorlanıyor ama kendini iyi ifade ediyor. Yakalandığında kırk beş gün boyunca işkencelere maruz kalıyor hem de henüz farkında bile olmadığı özel bir durumu varken. Hamile. Anne karnında işkenceyle tanışan bebek, 1995 yılında Malatya cezaevinde doğuyor. Adını iki devrimcinin adından alıyor. 28 Ocak 1921'de on dört yoldaşıyla Karadeniz'in karanlık sularına gömülen Türkiye Komünist Partisinin kurucusu Mustafa Suphi'nin Suphi'si, diğeri 12 Eylül 1980 sonrası katledilenler kervanına katılan Süleyman Cihan'ın Cihan'ı. Suphi Cihan.

Onlarca özgürlük tutsağı, nasıl ve hangi koşullarda Vernicke Korsakoff hastalığına yakalandılar?

1996, işkenceciliğiyle ünlü Mehmet Ağar'ın Adalet Bakanlığından İçişleri Bakanlığına, 1993 Sivas Madımak yangınının körükleyicisi Şevket Kazan'ın Adalet Bakanlığıyla taltif edildiği yıllar.

6/8/10 Mayıs genelgeleriyle, 1991 sonlarında devrimci tutsakların can bedeli direnişleriyle kapattırılan Eskişehir tabutluğu yeniden açılmıştı. Hatta yeni tabutluklar eklenerek. Tutsaklar, bu kararnamelerin iptali, sürgünlerin durdurulması, tecrit hücre cezalarının kaldırılması, tutsak yakınlarına yönelik saldırıların son bulması, savunma hakları ve hasta mahkûmların tedavileri önündeki engellerin kaldırılması için direnişe geçtiler. 52 cezaevinde 2000 dolayında devrimci ve ulusal kurtuluş tutsakları 20 Mayıs'ta açlık grevlerine başladılar. Direniş, 3 Temmuzda ölümüne açlık grevlerine (Ölüm Orucu) evrimlendi. Bedeli ağırdı. 63.Gününde Aygün Uğur, 65. gününde Altan Berdan Kerimgiller ardından İlginç Özkeskinler ve diğer sıra neferleri toprağa düştüler. Onlarcası Vernicke Korsakoff hastalığıyla fiziksel ve zihinsel yaralar aldılar.

Simurg'un kahramanları işte bu aşamalardan uçup gelmiş Anka Kuşları.

Ağır hastalıklar, sakatlıklar ve ölümler pahasına sürdürülen direnişler ve o dönemde yaratılan göreceli kamuoyu desteğiyle birleşince dayatılan saldırılar geri püskürtüldü.

Fakat devletin, devrimcileri tecrit etme, yalnızlaştırma, fiziksel varlıklarını ortadan kaldıramadıklarını kimliklerinden, kişiliklerinden, bilinçlerinden soyutlayıp teslim alma politikası gündemden hiç kalkmadı. Sinsice hep sürdü.

2000'lere doğru F tipi cezaevlerinin inşaatları kimi şehirlerde tamamlanmış, diğer şehirlerde devam ediyordu.

"Rahmetli" "Kıbrıs Fatihi", bir zamanlar "halkın umudu!" Bülent Ecevit başkanlığındaki koalisyon hükümeti kararlıydı tutsaklara mahkûmiyet içinde mahkûmiyeti dayatmaya.

Özgürlük mahkûmları da kararlıydı tecrit politikasını alt etmeye. Ölünecek ama F tipi cezaevlerine girilmeyecekti. Üç örgüt ortak kararla açlık grevlerine başladılar. Dönüşümlü, dönüşümsüz. Grevler yeniden ölümüne açlık grevlerine evrimlendi. Ölümler bekleniyor. Devrimciler, kararlılıklarını, direngenliklerini, iradelerinin yenilmezliğini bir kez daha ispat ediyorlar.

Aydınlar, Yaşar Kemal, Orhan Pamuk, Zülfü Livaneli aracılığıyla ölümleri durdurmaya çalışıyorlar. Hükümet yetkilileri ve direnişçiler arasında mekik dokuyorlar. İnsan Hakları Derneğinden avukat Eren Keskin cesaretle kamuoyunu duyarlılığa çağıran demeçler veriyor.

Başbakan Ecevit'ten Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk'e hükümet aydınlarla görüşmeler sürdürürken sinsice oyalama taktiği güdüyor. Yaşamlarından sorumlu oldukları tutsakları, duvarlar arasında özgürlükleri gasp edilmiş mahkûmları teslim almak için, yıllardır gündemden düş-

meyen tecrit politikasını uygulamaya koymak için, orduyla el ele harekât planları yapıyorlar. Adına da "Hayata Dönüş Operasyonu !" diyorlar.

19 Aralık 2000, demir parmaklıklar ardında elleri kolları bağlanmış özgürlük tutsaklarının hayatlarını söndürme operasyonunun görüntüleri ekranlarda. 96 direnişinin "Simurg"ları, dehşetle izliyorlar. Dumanlar arasından çıkarılan sedyelerde şüphesiz kendilerini görüyorlar, acılar depreşiyor yeniden.

19 Aralık 2000'de ölüm tufanı, direnişlerin sürdüğü tüm hapishanelerde aynı anda estiriliyor. Helikopterlerle, zırhlı araçlarla, buldozerlerle, uzun menzilli silahlarla, seçkin nişancılarla ve de gaz bombalarıyla !!! "Emir kulu askerler !", "emir kulu subaylar !"içerdeki tutsakların kendilerinin insanlık onurunu da yüceltmek için mücadele ettiklerinden bîhaber, saldırıyorlar savaş nizamında. Altı kadın devrimci diri diri yakılarak katlediliyor, bir o kadar da erkek devrimci. İki asker, kendi arkadaşlarının silahlarından çıkan kurşunlarla yaşamını yitiriyor.

Diğer hapishanelerin de yönetim merkezi olarak değerlendirilen Bayrampaşa Cezaevi savaş alanı. Çatılardan, kepçelerle yıkılan duvarlardan atılan gaz bombaları, yangınlar, koğuşlardan koğuşlara kaçışlar, sedyelerde ölüler, zafer işaretleriyle yaralılar ve kadınlar, yangın sonrası korkunç siluetleriyle...

Salondan çıkıyorum, daha önce izledim bu vahşeti, her seferinde öfke deryasında boğuluyorum günlerce.

Koridorda yönetmenle karşılaşıyorum. Filmin sonunda verilecek mesajdan, çıkarılması gereken derslerin ölümlerin yüceltilmesinden yana olabileceği yönündeki endişelerimden söz ediyorum. Tekrar izleyeceğim filmi ama yalnız başıma. "İzleseniz iyi olurdu" diyor, "sonunda umut var". Biraz nefeslenip tekrar giriyorum salona.

Film boyunca, hapishanede ölümlerin sorumluluğundan kaçmak için şartlı tahliye edilen altı Vernicke Korsakoff hastalığından muzdarip direnişçileri günlük yaşamlarında izliyoruz. Tahliye sonrası ailelerinin desteğiyle yaşamlarını sürdürüyorlar. Kendi kabuklarına çekilmiyorlar. Kâh mücadelede toprağa düşen bir yoldaşlarının, İdil Erkmen'in mezarı başında, kâh özlemini duydukları gökyüzünün altında bir terasta yanan ateşin etrafında bir araya geliyorlar.

Ağır sağlık sorunlarına rağmen 19 Aralık katliamının ardından dışarıda da devam eden ölümüne açlık grevlerine moral desteği sunuyorlar. Hapishane dışında bir gecekonduda sürdürülen açlık grevinde yaşamlarını yitiren Gülsüman Duman Dönmez ve Şenay Hanoğlu'ya sohbetlerini izliyoruz.

Üniversite öğrencisiyken tutuklanan Hüseyin Muharrem derin sessizliklere bürünmüş, on yıl sonra artık harabeye dönüşmüş Bayrampaşa Cezaevini gezdiriyor bizlere, yanında babası.

Tekrar içeri alınma riskinden dolayı yurtdışına çıkanları yeni yaşamlarına ayak uydurmaya çabalarken izliyoruz. Alınan yaralar yalnızca tutsaklarla sınırlı değil, anne babalar, çocuklar da yaralı. Aynı çatı altında birbirleriyle iletişimsiz baba oğul gibi. Fakat her birinde hâkim olan özellik, tüm zorluklara rağmen iradelerinin yenilmezliği.

"Her şey bir tutam mavi uğrunaydı, biraz gökyüzünden, biraz denizden, biraz da kalbinizden" derken elinden bilimsel sosyalizmin kurucusu, Karl Marx'ın kitabını düşürmeyen Refik gibi.

İsviçre'ye yerleşen Çiğdem, Malatya Cezaevinde 1995'de dünyaya gelen Suphi Cihan'dan söz ederken devrimci anne-kadın sıcaklığı akıyor yüreklerimize. Onlar da yıllar sonra bir araya geldiklerinde iletişim sorunu yaşamışlar. Fakat anlatarak, konuşarak bu sorunun da üstesinden gelmişler. Delikanlı çağında oğulu izliyoruz, annesine yaslanmış "sana yıllar önceki o türküyü okuyayım mı?" diyor ve ana –oğul birlikte okuyorlar; "Bu kente yalnızlık çöktüğü zaman, uykusunda bir kuş ölür ecelsiz, alıp da başını gitmek istersin, karanlık sokaklar kör, sağır, dilsiz. Ey sevda kuşanıp yollara düşen, bilesin bu yollar dağlar dolanır, yâre ulaşmadan düşersen eğer, yarına sesinin yankısı kalır. Gecenin ucunda gün aralanır, yâr sevdası ile yürek bilenir, sızılı bir ırmak uğurlar seni, su olup akarsın kır çiçeklenir..." Onları dinlerken yine içim titriyor bir başka devrimci anne-kadının, çocukluk yıllarında yıllarca uzak kaldığı, hiç görmediği oğlunun sevdiği türkü çınlıyor kulaklarımda. Nevzat Çelik'ten "Şafak Türküsü", Ahmet Kaya seslendiriyor ; "Beni burada arama anne, kapıda adımı sorma, saçlarına yıldız düşmüş, koparma anne, ağlama ..."

Çiğdem'le oğul kucaklaşmış, türkü söylerken sevinç duyuyorum, ferahlıyorum. "Quand même, quand même". O kadar mutluluk da olsun artık! Oysa, oysa... bilmiyordum, duymamıştım.

Ruhi Karadağ, "sonuna kadar izleyin, mesaj güzel, umut var" demişti.

19 Aralık katliam sonrası tutsaklar, F tipi cezaevlerine dağıtıldılar. Açlık grevi "ölüm orucu" direnişleri devam etti. Hem içerde hem dışarda. Ortak kararla başlayan eylem, diğer örgütlerin sonlandırma kararına rağmen DHKP-C saflarında devam ettirildi. Tufan operasyonu sırasında katledilen devrimcilerle birlikte sayıları 107'yi bulan ölü sayısı sonraki yıllarda iki kat arttı. On yıla yaklaşan süreyle, dünyada en uzun süren açlık grevi oldu. Ölümlerin yanı sıra yüzlercesinin de sakatlandıkları dikkate alındığında bilanço devrimci mücadele açısından çok ağır.

Elbette devrimci kararlılık, irade gücü bir kez daha ispatlandı. Devletin kendisine emanet insanları bile korumaktan acizliği bir kez daha tescillendi. Hapishanelerde bile özgürlük tutsaklarının hâkim sınıfların korkulu rüyaları olduğu 19 Aralık 2000 katliamıyla bir kez daha belgelendi. Bu operasyon, Türk devletinin siciline kara bir leke olarak kazındı.

"Simurg" belgeseli çok iyi kurgulanmış bir yapım. Olaylar, yaşananlar, yaşayanlar, görüntüler gerçek. Birbirleriyle bağlantılar objektif bir bakışla sergilenmiş. Algılama, yorumlama izleyicinin bilinç düzeyine bağlı.

Örneğin, hapishanelerde yüzlerce devrimci ölüm kalım mücadelesi yürütürken dışarıda kitlesel destek, yakın çevre, aileler, devrimci-demokrat örgütler, tutarlı aydınlar, insanlık damarları kurumamış sınırlı sayıda burjuva kalemlerden ibaret. Dışarıda yürütülen tüm çabalara rağmen kamuoyunda duyarlılık aşağı seviyelerde seyrediyor.

Hâkim sınıfların yalan, aldatma mekanizması yazılı ve görsel medyası kitlelerin beyinlerini ablukaya almış. Gelişmeler tehlikeli boyutlara vardığında zaten sansür mekanizması harekete geçirildi.

Kamuoyu desteğinin sınırlı olduğu, hapishanelerde kitlesel ölümlerin artık kaçınılmazlığının görüldüğü ortamda, devrimcilerin kendi inisiyatifleriyle eylemi sonlandırmaları ileriye yönelik sağlıklı bir soluklanmayı sağlardı.

Sınıf bilinçli çevrelerce, "Ölümüne Bir Mücadele ve Çıkarılması Gereken Kimi Dersler"in ayırdında olunmasına rağmen, olayların seyri içinde bilinen gerekçelerle dillendirilmedi. Yürüyen mücadeleye kamuoyu desteği sağlanmaya özen gösterildi.

Belgesel gösteriminin ardından, yönetmen ve belgeselde emeği geçenler, galayı düzenleyen AÖTDD temsilcileri, salonda bulunan Vernicke Korsakoff hastalığına yakalananlardan ve o dönemi yaşayan tutsaklardan bazıları sahne alırken salondan sloganlar yükseliyor.

"Devrim Şehitleri Ölümsüzdür", "Ölüm Orucu Şehitleri Ölümsüzdür", "Ölüm Orucu Direnişçileri Onurumuzdur".

Direnişlerden sağ kalanlar, kazanılan zaferi vurguluyorlar. Bir devrimci, örgütlenmek gerekliliğine parmak basıyor, haklı olarak. İki saate yakın (1,49) izlediğimiz görüntülerin bir daha yaşanmaması için zor ama zorunlu sorumluluk; örgütlenmek, örgütlenmek!

Atılan sloganlar ve bazı söylemler düşündürücü. Sınıf bilinçli çevrelerce ayırdına varılan derslerin okunması, kavranması, güneşli güzel günlere özlem duyanlar, soyunanlar için hayati öneme haiz. Zira "şehitliğin", "gaziliğin" ve her şart altında "Ölüm Oruçları"nın yüceltilmesi, hâkim sınıfların ihtiyaç duyduğu dinsel içerikli vaazlar. Şehâdet, şehitlik erişilmesi muteber mertebeler. Bu mertebeye nail olanlar, ırmaklarından Kevser şarabı akan "cennet"e kavuşacaklar!

Bizler, altı milyar dünya nüfusunun altıda beşini oluşturan emekçiler, cehennemi bu dünyada yaşıyoruz, cenneti de bu dünyada yaşamak istiyoruz.

Geçici yenilgilere rağmen, küllerinden yeniden doğan devrimcilerin ve onların, yeryüzü hayatı yaratanların cenneti olana dek sürüp gidecek mücadelelerinin belgeseli Simurg'un yönetmeni ve yapımcısı Ruhi Karadağ'a yeni eserler yaratması ve başarılarının devamı dileklerimle.

Gösterimin sonunda sahne aldıklarında yönetmen, yakın bir zamanda Londra'da bir intihardan söz etti. Belgeselde izlediğimiz çocuklardan biri. Tam anlayamadım ilk anda, dışarıda arkadaşlara sordum. Onlar da benim gibi. Belgeselde iki çocuk vardı. Biri daha ilk sahnede, parkta muhtemelen dedesiyle gezintiye çıkmış küçük bir çocuk. Dedesinin okuduğu şiirde "Bana bir türkü söyle, içinde kuşlar olsun", "-olsuun"

"Bana bir türkü söyle, içinde mapusluk olsun","-olmasıın" diye güzelliklere "olsuun", acılara "olmasıın" diye cıvıl cıvıl cevaplar veren bir çocuk.

Diğeriyse, 1995'de Malatya Cezaevinde henüz anne karnındayken maruz kaldığı kırk beş günlük işkenceye meydan okuyup dünyaya gelen Suphi Cihan. Hani annesinin boynuna sarılıp birlikte türkü söyleyen, dinlerken mutlu olduğum Suphi Cihan.

Adını yazdım, adına yazılmış ağıtları okudum, cezaevi avlusunda plastik leğende banyo keyfini seyrettim. Anne mutlu, bebek bir yudum su.

Suphi Cihan on sekiz yaşında, eğitim için gittiği Londra'da intihar etmiş.

"24 Nisan Çarşamba akşamından beri darmadağınığım. Çözüm üretmeyen bir öfke girdabında, nefessiz, boğuluyorum. Çaresiz miyim gerçekten? Kendi kendime yardımcı olmalıyım, ama nasıl? Altüst oluşumun nedenlerini kaleme alsam, bu öfkenin kısır döngüsünden sıyrılıp sakinleşir miyim? Ahmet Arif'in "Otuz üç Kurşun"'undan bir dize saçları ağarmış bir Kürt ananın "biz sapasağlam verdik oğlumuzu, devlet bize ceset teslim etti" diyen sesinde ağıta dönüşüyor zihnimde ; "... gayrı gözlerini kör sürüngenler, yüreğini leş kuşları yesindi ...!" Yazmalıyım, belki "ne yapmalı, ne yapabilirim, ne yapılabilir..." sorularına cevap bulurum." diyerek başlamıştım yazmaya ama cevabı hâlâ bulamıyorum.

"Simurg" belgeselinin daha geniş kesimlerce izlenmesine, "Ölümüne Bir Mücadele ve Çıkarılması Gereken Kimi Dersler"in kavranmasına bir nebze katkı sunabilirsem... !!!

Paris, 27 Nisan 2013

# Sizlerden Güney'e

Değerli Güney Emekçileri' ne...

Halkların alanlara aktığı Newroz çoşkusuyla merhaba...

Newroz Piroz Be!

Değerli Canlar;

Güney' den haberdarım fakat düzenli okuma fırsatından mahrumum. Kekem Adil Okay ' ın gönderdiği bir sayı dışında alma- okuma şansına ne yazık ki yakalayamadım. Sadece arada bir farklı zindanlarda bir- iki sayı ile karşılaşabiliyordum. Bende düzenli okumak ve ulaşmak için bu satırları Newroz Bayramı vesilesiyle yazmak istedim. Zindanlarda ki tutsaklara karşı duyarlılığınızı biliyorum. Tabii şartlar- koşullar zorlayabilir. Buna rağmen acaba Güney ' i düzenli olarak gönderebilir misiniz? Elbette elinizde varsa eski sayılarıda... Ekte '' Tandırda Pişen Nedir? '' ve '' O Duvar Duvarlarınız '' adlı iki karalamamı yolluyorum. Taktir yazı kurulunundur. Bu hususta beni bilgilendirirseniz sevinirim.

Kendinize iy bakın, nice Güney' ler diyor, selam, sevgi ve saygılarımla başarı ve esenlikler dilerim...

Ayham Kavak

D.Bakır

C.Evi F-5

18.03.2013

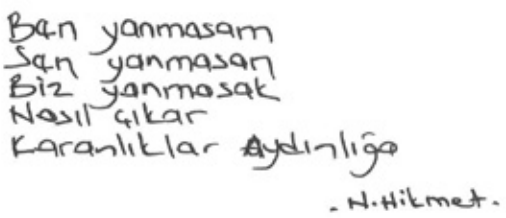


Desen: Nihat Konak

Desen: Mehmet Yamaç

Karikatür: Nihat Konak

Onlarki kendilerinden önce düşenlerin
yüreklerine tutunup
Bir iş tulumundan sıyrılır gibi düştüler
aynı rahatlık içinde
aynı sevda uğruna
.../...
Nopiledir zülmün çabası
Mutlaka ama mutlaka gerçekleşecektir
Tüm insanlığın kardeşlik rüyası

Garip SAHİN

Desen: Mehmet Yamaç

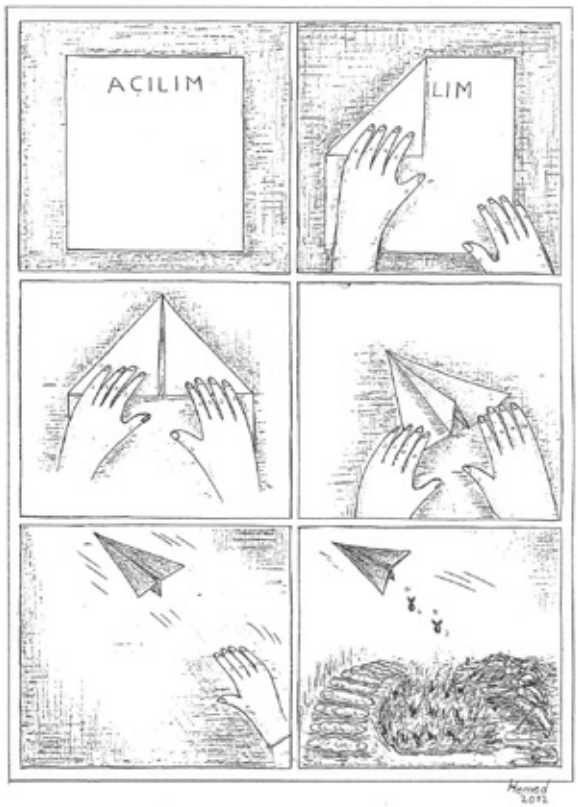


Karikatür: Mehmet boğatekin

# Sinema Notları

Anuş Pazarcıyan

## Mükemmel bir İLK…
## Düşler Diyarı

**| Beasts of the southern wild**
(ABD/ 2012)
**Yönetmen:** Benh Zeitlin
**Senaryo:**Lucy Alibar, Benh Zeitlin
**Oyuncular:** Quvenzhane Wallis, Dwight Henry, Levy Easterly, Lowell Landes vd.

Amerikan bağımsız sineması iyi ürünler vermeyi sürdürüyor. Genç sinemacı Benh Zetlin'in ilk uzun metraj sinema filmi olan "Beasts of the southern wild" (Türkiye'de Düşler Diyarı... adıyla gösterime girdi) son dönemde en fazla etkilendiğim filmlerden biri. Film ABD'nin Meksika Körfezindeki Lousiana kentinin bataklık alanında, orada toplumun "en kenarında", "Bathub" diye adlandırdıkları alanda yaşayan, yoksul ve fakat hayata bağlı insanların öyküsünü 11 yaşında bir Afro-Amerikan kızın gözünden anlatıyor. Babası ile birlikte kendi kurdukları derme çatma "cennet"lerinde yaşayan, "Hushpuppy" (Quvenzhane Wallis)'nin gözünden, aslında çekilmez olan bu yoksul hayatın, kurulan düşlerle; her belanın düşsel açıklaması ile nasıl çekilir hale getirildiğini görüyoruz. Büyük bir fırtına yaşam alanını daha da sınırlıyor. Devlet güçleri alanda yaşayanları bütünleşmiş oldukları yaşam alanlarından tahliye etmeye kalkıyor. Hushpupy'nin ölümcül hasta olan babası, ona bunu fark ettirmemek için elinden geleni yapıyor; fakat vücudunun direnci yetmiyor. O güne kadarki bütün dünyası yıkılan bir kız çocu-

ğun o dünyayı düşleriyle nasıl korumaya çalıştığını görüyoruz.

"Beasts of the southern wild" duygu ve insan sevgisi dolu, hüzünlü bir film.

Benh Zeitlin, yoksulluğu gösterirken, o yoksul insanların onurlarını korumasını biliyor. Bunu yaparken hiçbir şekilde yoksulluk romantizmi tuzağına da düşmüyor. Çok zor bir işi, çoğu amatör oyuncularla, 1,3 milyon dolarlık bir bütçe ile başarmış. Düşlerdeki kimi resimler olduğu gibi, fırtına ertesi (Katrina) Louisiana bataklıklarının belgesel kimi resimleri filmi seyredenlere filmi hep yeniden hatırlatacaktır.

Bu filmi bütün sinemaseverler görmeli bence. Bence 2012'nin en iyileri içinde.

Sundance Film Festivalinde en iyi film ödülünü aldı. (2013 Oscar'ında dört dalda adaydı. Ama Oscar almadı)

Benh Zeitlin çok yetenekli bir yönetmen. Hollywood kuşkusuz bütün başarılı bağımsızlarda olduğu gibi onun da peşine düşecektir. Umarım satmaz kendini.

## Mükemmel bir belgesel: **Bir şarkının peşinde**

### | Searching for Sugar Man

(İsveç 2012)
**Yönetmen ve senaryo:** Malik Bendjelloul
**Müzik:** Sixto Rodriguez

Malik Bendjelloul İsveç Devlet TV'nunda belgesel filmler yapan, aynı zamanda bir oyuncu olan bir sanatçı. Searching for Sugar Man bir kamera kadını ile birlikte bağımsız olarak yaptığı bir Belgesel. Bu yıl hem Sundance'de en iyi belgesel ödülünü, hem de en iyi belgesel dalında Oscar'ı aldı. Oscar değil, ama Sundance ödülleri bence kalite için adeta bir garanti belgesi! Türkiye'de " Bir Şarkının Peşinde" adıyla gösterime girdi. Bu isim yanıltıcı. Çünkü film bir "şarkının" değil, bir şarkıcının aranması öyküsünün belgeseli. Aranan şarkıcı, 1970'li yılların başlarında o dönemde henüz bir "otomobil şehri" olan Detroit'te kendi yazdığı ve işçi sınıfından insanların öykülerini anlatan şiirlere gitarıyla eşlik eden, Meksika kökenli bir Amerikan folk/pop şarkıcısı: Sixto Rodriguez. Sixto Rodriguez, o dönemde öncelikle Afro- Amerikan şarkıcıların plaklarını üreten Motown firması ile iki uzunçalar yayınlıyor. Fakat bunlar – aslında hem müzik, hem lirik olarak dönemin ünlüleri Bob Dylan, Donovan vb. ile yarışabilecek durumda olmasına rağmen- nedense hiç satmıyor. Rodriguez unutulan sanatçılar arasında yerini alıyor. Felsefe yüksek eğitimi alıyor. Şiir yazmaya devam ediyor ve hayatını da yapı işçisi olarak kazanıyor.

ABD 'de ve batıda hiç tanınmayan, ya da hemen unutulan Sixto Rodriguez'in "Sugar Man" adlı şarkısı fakat 1974'de bir türlü Güney Afrika'ya ulaşıyor ve Apartheid'a karşı beyaz orta sınıf gençliğinin "milli marş"ı oluyor neredeyse. Rodriguez'in iki uzunçaları Güney Afrika'da yeniden çoğaltılıyor. Ve en çok satan plaklar oluyor bunlar. Rodriguez, hakkında hiçbir şey bilinmediği halde, yalnızca iki uzunçaları üzerinden Güney Afrika'da Rolling Stones vb. den daha ünlü hale geliyor. İki uzunçaların devamı gelmeyince, Rodriguez taraftarları içinde bir dizi şehir efsanesi üretiliyor.

1988'de Rodriguez fan'ı bir gazeteci onu aramaya başlıyor. Searching for Sugar Man işte bu aramanın filmi. Aramanın sonucu ne mi? Gidip görün filmi. Değer.

Müziği ile adeta bir polisiye tadındaki arama öyküsüyle, kamerasıyla, sahici ve sevgi dolu insan öyküleriyle, montajı ile mükemmel bir film. Seveceğinize eminim.

# Hayat böyle bir şey: **Kırık Çember**

| The Broken Circle
(Belçika 2012)
**Yönetmen:** Felix Van Groeningen
**Kamera:** Ruben Impens
**Oyuncular:** Veerle Baetens, Johan Heldenbergh, Nell Cattrysse vd.

Bluegrass, bir müzik türü. Bir country çeşidi. Belçikalı rejisör Felix Van Groeningen, The Broken Circle'de bir Bluegrass grubunda banjo çalan Didier ile önce sevgilisi, sonra şarkıcı olarak grup üyesi olan Elise'nin çoşku, sevinç ve ama aynı zamanda acı dolu aşkının öyküsünü anlatıyor. O bu aşk öyküsünü anlatırken aynı zamanda Bluegrass müziğini tanıtıyor ve sevdiriyor seyirciye.

Bluegrass müziğinin babası Monroe'nun hayranı Didier. Hayatının en önemli parçası bu müzik. Ve "her şeyin mümkün" olduğunu düşündüğü, "sınırsız imkânlar ülkesi" Amerika'nın hayranı. Ne de olsa Bluegrass'ın ana vatanı orası!

Elise: Vücudunun hemen her yanı dövme dolu, dövmeci özgür bir genç kadın.

Bu iki insanın yolları kesişiyor. Seviyorlar birbirlerini. Daha önce müzikle fazla ilgisi olmayan, Elise de Bluegrass'ı tanıyor Didier üzerinden ve seviyor. Müzik de bağlıyor onları birbirlerine.

Didier'in militan materyalist ve ateistliği ile Elise'nin tanrıya, ruhlara vb. inanan görüşlerinin zıtlığı da onların sevgisinin engeli olmuyor.

Bir de kızları oluyor, onları daha da birbirine bağlayan. Tam bir mutluluk!

Sonra bu mutluluğun sorgulanması geliyor gündeme: Kızları 6 yaşına gelince kan kanseri teşhisi konuluyor. Çocuk adım adım ölüme yürürken, anne ve baba birbirlerine ne fazla ihtiyaçları olduğu ortamda, hastalığın suçlusunu aramaya başlıyorlar. Ve birbirlerini suçluyorlar. Söylenmeyecek şeyler söylüyorlar birbirlerine. Daire kırılıyor.

Elise kızının ölümünden sonra birlikte yaşadıkları evden ayrılıyor.

Birlikte son konserlerinde sahnede birlikte söyledikleri şarkının nakaratı "Sana ihtiyacım olsaydı, gelip acımı dindirir miydin?" sorusu! Öyle bir acı ki, dindirmek neredeyse imkânsız. Birbirini seven ve fakat biri diğerinin acısını dindirme yeteneğine sahip olmayan

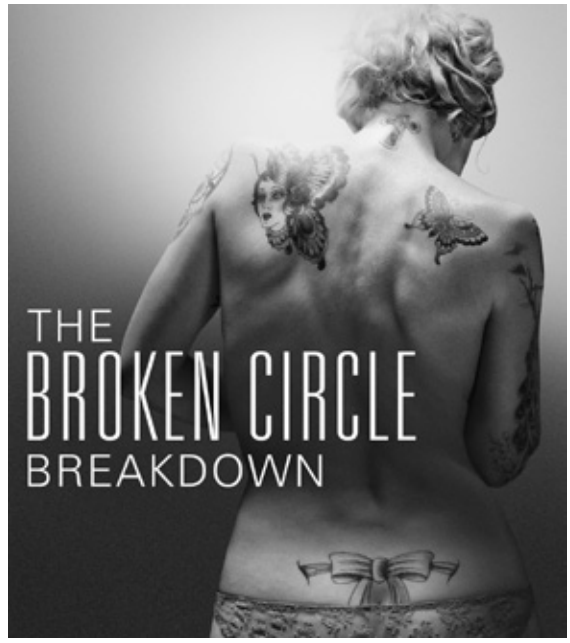


iki insanın umutsuz, sonal aşk ilanı bu şarkı.

"The broken Circle" son dönemde seyrettiğim en duygusal filmlerden biri. Ağlamamak mümkün değil! Yine de yalnızca ağlamıyorsunuz. Dolu dolu gülüyorsunuz da filmde. Hayat gibi.

Çok iyi oynanmış, çok iyi çekilmiş, müzik dolu, iyi kurgulanmış bir film.

Görmeye değer.

# Halkın gücü/Reklamın gücü… **NO!**

| NO!
(Şili 2012)
**Yönetmen:** Pablo Larraín
**Oyuncular:** Gael García Bernal, Antonia Zegers, Alfredo Castro vd.

1988 Şili. Faşist Pinochet rejimi başta ABD emperyalizmi olmak üzere batılı emperyalistler tarafından göstermelik de olsa "meşruiyet" kazanması için bir referanduma zorlanıyor. Aslında batılı emperyalistlerin referandumdan bir korkuları yok. Çünkü şimdi 15 yıldır süren Pinochet faşizmi döneminde örgütlü sol ezilmiş, dağıtılmış durumdadır. Büyük bir moral bozukluğu içindedir. Pinochet'in bir referandumla kendisini başkan seçtirmesinin önünde görünürde bir engel yoktur.

Referandumda sorulan soru, yapılacak başkanlık seçiminde Pinochet'in tek aday olup olmaması sorudur. Sonuçta Pinochet'e evet/hayır referandumudur bu.

Bu referandumda muhalefette 15yıldan beri ilk kez, devlet TV'u üzerinden 15 dakika sansürsüz propaganda yapma imkânına sahip olacaktır. Gece yarısına yakın bir saatte yayınlanacak bu sansürsüz propagandanın sonucu belirleyecek bir etkisi olmayacağı hesaplanmaktadır.

Pinochet'e muhalif unsurlar içinde bu referandumdan hayır çıkabileceğini bekleyen yoktur. Danışıklı dövüştür, sonucu önceden belli bir sahtekârlıktır referandum. Önemli bir bölüm boykottan yanadır. Bir bölüm ise, bu sansürsüz 15 dakikayı faşist rejimin kanlı, çirkin yüzünü teşhir için kullanmaktan yanadır. 15 dakika içinde gösterilebildiği ölçüde öldürülen devrimciler, kaybedilen insanlar, zindanlara atılan onbinlerce insan, işkence, faili meçhul cinayetler vs. teşhir edilmelidir.

Bunların içinde bir bölüm ise, bu 15 dakika konusunda profesyonel bir reklamcıya danışma önerisini getirir. Rene Saavedra (Gael Garcia Bernal) dır bu profesyonel reklamcı. Şili'nin en yaratıcı, en ünlü reklam şirketinde çalışan, babası rejim tarafından takibata uğradığı halde, siyasete fazla bulaşmayan, 10 yaşlarındaki oğluyla birlikte Şili standartlarında iyi yaşayan bir orta sınıf insanıdır.

Rene kendisine gösterilen referandum propaganda film önerilerini bir reklamcı gözüyle izler, beğenmez. Bunları geçmişin acıları üzerine kurulu, umut vermeyen, neşe vermeyen, olumlu gelecek vaat etmeyen filmler olarak değerlendirir. Bunlarla yürütülecek bir Hayır kampanyasının kazanma şansının olmadığını anlatır. Bir bölüm zaten kazanmanın mümkün olmadığını düşündüğü için, Rene ile çalışmayı ret eder. Fakat onlara rağmen kampanyanın sansürsüz 15 dakikalık filminin yapımı Rene'ye verilir.

Filmin devamında bu kampanyanın filminin nasıl hazırlandığını görürüz. Rene ve ekibinin hangi takibatlara ve tehditlere uğradığını görürüz. Ve sonucu görürüz: Neşe ve umut dolu, geleceğin özgür Şili'sini kazanmak için Hayır kampanyası!

Onun da sonucunu tarihten biliyoruz: Pinochet' yenildi! Hem de kendi kurduğu sandıkta!

Tabii onun gidişi, yerine halkın iktidarının gelişi biçiminde olmadı. O gitti, Pinochet darbesinin sivil ayağı Hıristiyan demokrat partinin adayı başkan oldu. Reklamın gücü ancak rejim içi, bu arada tabii emperyalistlerin de kabullenebileceği değişikliklerde rol oynuyor. Radikal değişiklikler için başka bir güce ihtiyaç var: İşçi sınıfının partisinin önderliğinde emekçi halkın birleşmiş gücü. Onun önünde hiçbir güç duramaz.

NO anlattığı gerçekten alınmış öyküsü ile kurgusu ile oyunculuğu ile severek izlenebilecek bir film.

Öğrenecek şeyler de var: Haklı şeyleri savunmak yetmiyor! O haklı şeyleri halkın sahipleneceği bir dille ve yöntemle anlatmak da önemli!

## Son yılların en iyi Propaganda filmi…

# Gece yarısı 0.30

| Zero Dark Thirty
(ABD 2012)
**Yönetmen:** Kathryn Bigelow
**Oyuncular:** Jessica Chastain (Maya), Jason Clarke (Dan), Joel Edgerton, Jennifer Ehle, Mark Strong, Edgar Ramírez, Kyle Chandler, Harold Perrineau vd.

Zero dark Thirty bir propaganda filmi. Bir CİA güzellemesi. Anlatılan öykü CİA'in Bin Laden'in izini sürmesi ve sonunda onun bulunup öldürülmesi öyküsü. CİA analizcisi Maya (Jessica Chastain) Bin Ladin'in peşindeki onlarca ekipten birinin yöneticisi konumunda. Ve bu ekip sonunda gerçekten de Bin Ladin'in izini bulan ve onu saklandığı evde basıp öldüren ekip oluyor.

Bu iz sürme işinde CİA'nın kimi yöntemlerini görüyoruz. Bunlar içinde işkence de var. Fakat öyle ki, "ne var yani, başka türlü konuşmuyorlar" dedirtecek biçimde işleniyor bu konu. Ve sonunda "başarı" haklılığını! gösteriyor bu yöntemlerin! Film öyle iyi düşünülmüş, öyle ustaca oynanmış, çekilmiş, kurgulanmış ki, bunun bir propaganda filmi olduğunu unutup, bir polisiye gibi heyecanla seyrediyorsunuz. İki buçuk saatten fazla sürüyor film. (157 dakika) Fakat zamanın nasıl geçtiğini fark etmiyorsunuz.

Gerçekten usta işi bir film Zero dark Thirty, ama görün demiyorum. Filmin başarısı CİA nin propagandasının başarısı bir yanıyla çünkü.

Kathrin Bigelow "Zero dark thirty"si ile Leni Riefenstahl'a rakip oluyor bence.

## Zincirlerden boşanmak için Dr. Schulz mu gerek?

# Zincirsiz

| Django Unchained
(ABD 2012)
**Yönetmen:** Quentin Tarantino
**Senaryo:** Quentin Tarantino
**Oyuncular:** Jamie Foxx, Christoph Waltz, Leonardo DiCaprio, Kerry Washington, Samuel L. Jackson, Walton Goggins, Dennis Christopher, James Remar, David Steen, Dana Michelle Gourrier vd.

Quentin Tarantino film türlerinin "tarantinesk" yeniden yazımını sürdürüyor. Bu kez el attığı tür İtalo-Western. İtalo -Western'lerin çok renkli-çok şiddetli- bol silahlı-çok ketçaplı- ve de kulakta takılıp kalan tema müzikli formatı içinde bir iyi-kötü öyküsü anlatıyor. Tarihsel geri plan, Amerika'da köleciliğin egemen olduğu ve fakat ırkçılığa karşı –şimdilik- bireysel isyanların da yaşandığı bir dönem.

Film, Amerika'da hayatını kafa avcılığıyla kazanan Alman kökenli diş doktoru Dr. Schulz (Quentin Tarantino'nun şimdiki favori aktörü Christoph Waltz yine mükemmel oynuyor. Aslında başrol oyuncusu. Ama Oscar'ı "en iyi yardımcı erkek oyuncu" olarak aldı!) ile iki köle tüccarının satışa götürdüğü zincirler içindeki siyah köle Django'nun (Jamie Foxx) tanıştığı sahneyle başlıyor. Bu sahnede beyaz Schulz, siyah köle Django'yu kurtarıyor! Django eşini kölelikten kurtarmak ve intikam almak için Schulz ile işbirliğine gidiyor. Bu işbirliği içinde ama kimin belirleyici olduğu baştan bellidir: Schulz!

Sonunda acayip ketçaplı bir çatışma ve onlarca ölü ertesinde, kendisini de feda ederek, Django'nun esaretine son verip, eşine kavuşmasını sağlayan yine Schulz'dur.

Film yine sinema tarihine onlarca atıfla dolu.

Seyri kolay bir Tarantino klasiği. Eğer çok ciddiye alıp eleştirmek isterseniz zaafı belli:

Kölelerin kölelikten kurtuluşu kendi eseri değil diyen bir film Django unchained. Schulz'larsız olmuyor yani!

## Politika zor meslek!

# Lincoln

| Lincoln
(ABD 2012)
**Yönetmen:** Steven Spielberg
**Oyuncular:** Oyuncular: Daniel Day-Lewis, Sally Field, David Strathairn, Joseph Gordon-Levitt, James Spader, Hal Holbrook, Tommy Lee Jones, John Hawkes, Jackie Earle Haley, Bruce McGill vd.

Steven Spielberg yeni filmi Lincoln ile Lincoln ikonografisine sinemasal katkıda bulunuyor. Anlattığı dönem Amerika'da yürüyen kanlı iç savaşın son dönemi. 1864 sonu-1865'in başı. Savaş "Konfederasyon"cu Güney ile "Birlikçi" Kuzey arasında; sınıfsal olarak üstte hâlâ köle kullanımından yana olan toprak beyleri ile esas olarak gelişmekte olan ve köleliğin resmen kaldırılmasından yana tavır takınan sanayi burjuvazisi arasında yürüyen bir savaş. Konfederasyoncu güçler askeri olarak iyice zayıflamış durumdadır ve daha önce ret ettikleri barış görüşmelerine evet deme noktasına gelmişlerdir. İkinci dönem için başkanlık seçimini yeni kazanmış olan Kuzey'in cumhuriyetçi başkanı Lincoln Anayasaya yapılacak bir ekle köleliği yasaklamak istemektedir. Daha önce senatoda onaylanmış olan bu anayasa değişikliği için, Temsilciler meclisinde 2/3 çoğunluk gereklidir. Fakat 2/3 çoğunluk tehlikededir. Çünkü bizzat kendi partisinden de direniş vardır. Bu değişikliğe oy verme

niyetinde olmayanların bir bölümünün motivasyonu doğrudan beyaz ırkçılıktır. Siyah kölelerin eşit vatandaş kabul edilmeleri bunlar için düşünülemez bir şeydir. Köleliğin kaldırılması ise bunun yolunu açacaktır. Bir bölüm itirazcının temel gerekçesi ise başkadır. Bunlar için belirleyici olan iç savaşın, "kardeş kavgasının" sonlandırılması, ülkenin birleştirilmesidir. Konfederasyoncular barış görüşmelerini kabul eder noktaya gelmişlerdir. Şimdi köleliğin kaldırılması yönünde bir Anayasa değişikliği barış görüşmelerini sabote eder, Barış sağlanmasını engeller. Bu yüzden bu Anayasa değişikliği kabul edilmemelidir.

Steven Spielberg işte bu durumda, Lincoln'un doğru olduğuna inandığı anayasa değişikliğini geçirebilmek için yürüttüğü mücadelenin öyküsünü anlatıyor. Kendi partisinin ırkçılarını ikna edebilmek için yürütülen görüşmeler; barışın öncelikli olduğunu düşünenleri ikna etmek için kullanılan yöntemler; muhalif parti – demokrat parti- den sallantılı unsurları kendi pozisyonuna çekmek için kullanılan araç ve yöntemler (bunlar içinde satın alma, tehdit etme, sevgiyle, pohpohlama ile boğma, makam yeri rüşveti vs. her şey var) sergileniyor.

Bu arada Lincoln'un hasta olan eşiyle, çok yüksek, neredeyse tanrısal bir göreve sahip bir dev ile kendinden başkasını düşünmeyen bir cüce arasındaki ilişki olarak gösterilen mutsuz ilişkisini; kendisine isyan eden büyük oğluyla mutsuz ilişkisini görüyoruz. Lincoln her türlü kişisel çıkar, ün vs. düşüncesini aşmış, yalnızca özgür Amerikan vatandaşlarının mutluluğunu düşünen, yarı tanrı olarak resmediliyor. Onun yüksek bir amaç uğruna siyasetin pis çukuruna bile girmeyi göze aldığı anlatılıyor. Halkı için yapıyor bu fedakârlığı!

Sonunda 31. Ocak 1865 de yapılan oylamada üçte iki çoğunluk kıl payı farkla ve köleliğin yasaklanmasının eşit vatandaşlık anlamına gelmediği vurgulanarak! sağlanıyor.

Ardından 9. Nisan'da, çok kanlı muharebeler ertesinde Güney askeri olarak yenilerek, teslim oluyor.

Lincoln, artık halkın bir bölümü için yarı tanrı; bir bölümü içinse nefret nesnesidir.

14 Nisan'da, ünlü bir oyuncu tarafından bir tiyatro ziyareti sırasında vurularak öldürülüyor.

Film, bir geri dönüşle, Lincoln'u ikinci kez başkan seçildikten sonra halka yaptığı konuşma sahneleriyle bitiyor.

Spielberg, hemen tümü iç mekân çekimlerinde siyasi konuşmalarla geçen filmde tutturduğu tempo ile ustalığını bir kez daha gösteriyor.

Daniel Day Lewis, Lincoln'u " bu dünyada ne arıyorum ben" diyen bir ermiş gibi canlandırıyor.

Film, film olarak usta işi, siyasi olarak ise bir Lincoln güzellemesi. Ona dikilen bir anıt.

Diğer yandan tabii film zamanlaması ve içeriği itibarıyla, ikinci kez seçilen Obama'nın verdiği sözleri yerine getirmediği durumların açıklaması ve özrü işlevini görüyor.

Spielberg Obama'ya eleştiri getirenlere, politikanın ne kadar zor meslek olduğunu göstererek cevap veriyor.

## Anna Karenina – 11. Uyarlama! Ama bu kez yaratıcı...

# Anna Karenina

**| Anna Karenina**
(İngiltere 2012)
**Yönetmen:** Joe Wright
**Senaryo:** Tom Stoppard (Shakespeare in Love, Enigma...) Oyun yazarı
**Oyuncular:** Keira Knightley (Anna Karenina) ,Jude Law (Alexei Karenin), Aaron Taylor-Johnson (Kont Vronsky), Kelly Macdonald, Matthew Macfadyen, Domhnall Gleeson, Ruth Wilson, Alicia Vikander, Emily Watson vd.
Kostüm (Jaqueline Durran) ve set dizayni (Sarah Greenwood)

Anna Karenina Tolstoy'un şimdiye dek 10 kez sinemaya uyarlanmış olan bir başyapıt romanı.

Anna Karenina afişlerini görünce "ne iş" dedim. 11. uyarlama, ne gerek var. Nereden çıktı bu?

Filmi gördükten sonra diyeceğim şu: Evet 11. uyarlama, ama fazlalık ve gereksizlik değil. Gayet orijinal bir film çıkarmış Joe Wright.

Yaptığı Tolstoy'un romanını birebir bir tiyatro sahnesinde, tiyatro oyunu olarak sahnelemek, bu tiyatro oyununu filme çekmek.

Bayağı ilginç, görsel değeri büyük olan bir film çıkmış ortaya.

Bence aksayan tek yanı Keira Knightley. Güzel, hoş bir genç kadın, Keira Knightley, fakat iyi oyuncu değil bence, Anna Karenina'da ise hiç inandırıcı değil.

Bunlar dışında:

Elde Berlinale notlarından

Side efects (Acı Reçete),

Croods

Ve Berlinale'de Türkiye (iki film Jin ve Soğuk ..) notları da yayınlansa iyi olur.

Meray ÜLGEN

# Devrim Gür

Ve sevgili;
bir panzer yarası gibi
gizlenmez
bilirim.
Gizlenmez ;
aşkın
ve
kavganın
usta
işçisidir o gözler.
Gizlenmez
bilirsin
kesilmiş
bir ağaç yerine
acının gölgesinde büyür,
büyür
çelimsiz sandığın hıncın.
Ve sevgili;
eğer
seni de
kışkırtacaksa ıhlamurlar
gözkırp
kokusu çoktan çıktı
o yakılmaz sanılan saltanatın.
Hadi sevgili;
yenilen...
Hadi sevgili
yenilen
biz olmayacağız
yüzünün mavisi desen
daha yeni doğmuş,
utangaç...
Yüzünün mavisi

Bir insan seli
gördük
barikatın arkası
bizimdi.
Bizimdi
yer de ki ölüler...
Ve sevgili;
en güzeli,
yiğitçe döğüşmekti
en güzeli;
öyle küfürlü...
En güzeli;
hani o sloganda saklı
döküldü ya dudaklarından.
En güzeli;
uzanır öldüğüm yere
ve sevgili;
bu bir direniş,
şehrin ayıbında
nasıl beklerim o günü,
nasıl düşlerim bilemezsin.

*Fotoğraf: Hülya USLU*